

**МАТВІЙЧУК О.А., ПІРХАЛ А.Б.,
РЕМІННИЙ В.Ю.**

**КАДАСТР
НАЗЕМНИХ ТЕТРАПОД
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**



**МАТВІЙЧУК О.А.
ПІРХАЛ А.Б.
РЕМІННИЙ В.Ю.**

**КАДАСТР НАЗЕМНИХ
ТЕТРАПОД ВІННИЦЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

**Вінниця
«Нілан-ЛТД»
2015**



УДК 597/599 (477.44)
ББК 28.693.3(4Укр-4Він)
МЗЗ

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
(протокол № 6 від 25 листопада 2015р.)*

Рецензенти: д.б.н., проф. **Фурман Ю.М.**
д.с.-г.н., проф. **Мудрак О.В.**

Матвійчук О.А. Кадастр наземних тетрапод Вінницької області / О.А. Матвійчук, А.Б. Пірхал, В.Ю. Ремінний; за заг. ред. В.Г. Кур'яти. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 436с.

Автори:

Матвійчук Олександр Анатолійович – кандидат біологічних наук, доцент кафедри біології Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Пірхал Андрій Борисович – біолог зоогрупи відділу особливо небезпечних інфекцій Вінницької обласної санітарно-епідеміологічної станції (м. Вінниця)

Ремінний Віктор Юрійович – кандидат біологічних наук, науковий співробітник Сектору проблем навколишнього середовища Науково-організаційного відділу Президії Національної академії наук України (м. Київ)

За загальною редакцією доктора біологічних наук, професора **Кур'яти Володимира Григоровича**

У книзі зібрана інформація про видову структуру наземних тетрапод Вінницької області. Наведені стислі дані про відносну чисельність, характер поширення та перебування представників класів Земноводні Amphibia (13 видів), Плазуни Reptilia (9 видів), Птахи Aves (235 видів) та Ссавці Mammalia (64 види) у межах регіону.

Для фахівців біології, екології, краєзнавців, викладачів вищої і середньої школи, студентів природничих факультетів. Буде цікава працівникам різних галузей народного господарства, які займаються питаннями раціонального природокористування та охорони природи.

Набір, верстка *Матвійчук О.А.*

Фото, обкладинка *Матвійчук О.А.*

© Матвійчук О.А., Пірхал А.Б., Ремінний В.Ю., 2015



ПЕРЕДМОВА

Біологічне різноманіття живих організмів є результатом тривалої еволюції і становить одну з головних умов сталого функціонування біосфери. Зменшення кількості видів і скорочення чисельності особин порушує стійкість екосистем різних рівнів організації, руйнує їх гомеостаз. Відомо, що існування кожного виду визначається законом відповідності умов середовища генетичній визначеності організму: кожен вид виник в певному середовищі, відтак подальше його існування можливе лише у ньому. Тобто вид може існувати лише до тих пір, поки оточуюче природне середовище відповідає генетичним можливостям пристосування виду до його коливань. Тваринний світ належить до відновлюваних природних ресурсів, однак для видів необхідні такі природні умови, де відновні процеси відбуваються з певною швидкістю. Сучасний стан існування диких видів тварин відзначається переходом від природного до природно-антропогенного режиму існування, внаслідок чого формуються нові екологічні умови життя організмів та їх угруповань.

Геологічна, кліматична та ландшафтна різноманітність території України визначають видове багатство її фауни: територію країни заселяє близько 44800 видів. З-поміж усіх тварин найбільшої уваги наразі надають вивченню, охороні, відтворенню та раціональному використанню саме хребетних тварин, у структурі яких в Україні розрізняють близько 200 видів риб, 17 видів земноводних, 20 видів плазунів, 416 видів птахів, 101 вид ссавців.

Результати палеонтологічних досліджень свідчать, що упродовж одного століття природним шляхом зникає один вид. Разом з тим, внаслідок посилення антропогенного тиску на середовище, швидкість зникнення видів зростає за останні 200 років приблизно у 40 разів.

Основними негативними для фауни чинниками є руйнування або



часткова деградація середовища існування, переексплуатація, вплив інтродукованих видів, втрата, скорочення або погіршення кормової бази, пряме знищення диких тварин.

Першочергового значення в охороні тваринного світу набувають заходи правового характеру, тобто законодавче регулювання природокористування. Законодавчі акти визначають види і умови користування тваринним світом, шляхи його охорони. Згідно із законодавством України, дикі тварини є державною власністю і ставлення до них має бути дбайливим, а використання – економним і екологічно виваженим. Законодавством передбачений державний облік тварин та їх використання і державний кадастр тваринного світу.

Законодавча база характеризується широкими можливостями для організації ефективної роботи спрямованої на охорону тваринного світу. Найбільше значення серед нормативно - правових актів мають закони України «Про охорону навколишнього природного середовища» (1992р.), «Про тваринний світ» (1993р.), «Конвенція про охорону біологічного різноманіття» (ратифікована Верховною Радою України 29 листопада 1994р.), «Конвенція про збереження мігруючих диких видів тварин» (1999р.), «Про Червону книгу України (2002р.); Постанови Кабінету Міністрів «Про порядок ведення кадастру тваринного світу» (1998р.), «Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля» (2001р.) та ін.

Організація ефективної системи збереження і раціонального використання біорізноманіття може базуватися лише на результатах біологічних моніторингових програм, серед яких одне з чільних місць займає інвентаризація видів і підготовка кадастрів окремих великих таксонів.

Починаючи з 17 століття, територія Вінницької області зазнала потужного антропогенного впливу, що призвело до зникнення цілої низки видів тварин, поставило на межу виживання інші види. При цьому за останні 70 років на Вінниччині не проводилось фундаментальних досліджень, спрямованих на комплексне вивчення фауни. В зв'язку з цим виникає нагальна потреба



здійснення спеціальних інвентаризаційних досліджень та створення на їх основі кадастру окремих таксонів тваринного світу області. Крім того, виконання таких робіт є важливим аспектом реалізації програми формування екологічної мережі загальнодержавного, регіонального та локального рівнів, виділення природних ядер та екологічних коридорів. За даними кадастру можливе визначення видів, які потребують охорони на території Вінницької області.

Саме тому метою даного дослідження було створення кадастру наземних тетрапод Вінницької області.

Основними завданнями дослідження було:

1. У ході зоологічних екскурсій за встановленими маршрутами вивчити видовий склад представників різних класів наземних тетрапод фауни Вінниччини, а також з'ясувати географію їх поширення.

2. Використовуючи фонди зоологічних музеїв України, матеріали наукових публікацій, фахової літератури, а також польових щоденників, з'ясувати видову структуру класів земноводних, плазунів, птахів і ссавців на території Вінницької області.

Роботу було розпочато у 2005 році на підставі договору між Державним управлінням екології та природних ресурсів у Вінницькій області та Вінницьким державним педагогічним університетом імені Михайла Коцюбинського від 01.08.2005р., № 13/050Ф. Фактичний матеріал, включений до даного кадастру зібраний упродовж 2005-2015 років.



ЗАГАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Географічне положення та адміністративно-територіальний устрій

Вінницька область розміщена в центрі України і займає східну частину Подільського історико-географічного регіону. Площа її території складає 26,5 тис. км², або 4,4% усієї країни [3]. Вінниччина посідає 11 місце за розмірами території та чисельністю населення у структурі інших адміністративно-територіальних одиниць України. Станом на 2003 рік чисельність населення Вінниччини складала 1736,2 тис. чоловік (3,6% від загальної кількості населення України). У межах області виділяють 27 адміністративних районів, де розташовані 1513 населених пунктів, з яких: міст – 18, селищ міського типу – 29, сіл – 1466. За загальною кількістю поселень, в розрахунку на 1 тис. км² території області (57 населених пунктів), наш край має їх на 15% більше, ніж в середньому в Україні [22, 52].

Вінниччина межує з 7 областями України (на півночі – з Житомирщиною, на півдні – з Одещиною, на сході – з Черкащиною, на північному сході – з Київщиною, на південному сході – з Кіровоградщиною, на заході і північному заході – з Хмельниччиною, на південному заході – з Чернівеччиною), а на півдні має спільний кордон з Молдовою.

Північною межею Вінницької області є витік р. Настя (поблизу с. Кашперівка Козятинського району), південною – р. Дністер (південніше с. Велика Кісниця Ямпільського р-ну.), західною – місце впадіння р. Матерка в Дністровське водосховище (Мурованокуриловецький р-н), східною – с. Тернівка Бершадського району.



Рельєф Вінницької області

Сучасна поверхня області – це хвиляста, подекуди помітно погорбована рівнина. Територія Вінницької області розташована в межах двох геоморфологічних областей: Волино-Подільської та Придніпровсько-Приазовської. Тут виділяють такі геоморфологічні підобласті: першої – Подільська структурно-денудаційна височина, Балтська алювіально-дельтова рівнина; другої – Північна-Придніпровська мореноводно-льодовикова та терасна рівнина, Західно-Придніпровська денудаційна височина та Центрально-Придніпровська денудаційна височина [18].

Значну частину території Вінниччини займає Подільська структурно-денудаційна височина. Вона відповідає схилу Українського кристалічного масиву, що понижується в напрямку на південний захід.

У районі Жмеринського підвищення Подільська височина, має найбільші відмітки поблизу села Борщі-Чемериське (370м). Загалом, височина істотно порізана долинами численних невеликих річок, ярами і не становить суцільної рівної поверхні, але рівнинні простори характерні для всіх вододілів.

У Вінницькому Придністров'ї на протязі 50 км від межі з Хмельницькою областю у височину вриваються до десятка глибоких річкових долин. Вододільні межиріччя схожі на вузькі пасма завширшки близько 5км, круті схили спадають до підніжжя долин, часом обриваючись уступами.

Річка Дністер проходить неширокою, звивистою і глибокою долиною з високо піднятими, часто урвистими берегами [9]. З дуже крутого лівого берега в річку впадають притоки, які розчленовують територію на окремі пасма. Але на значному сегменті течії річка має тераси. Заплава вузька і не завжди добре виражена, інколи відсутня. У середній течії, що припадає якраз на територію Вінницької області, долина Дністра утворює шість великих, глибоко врізаних меандрів.



Східна і північно-східна частини Подільської височини в межах області помітно менше розчленовані долинами річок.

У Придністров'ї поширені також товтрові форми поверхні (Мурафські товтри) – вапнякові рифові скелі.

На північному сході області, від верхів'я р. Снивода до р. Гірський Тікич, лежить Придніпровська височина. Її рельєф неоднорідний. У західній, найбільш припіднятій частині, він порівняно спокійний: вододільні простори тут слабо розчленовані, річково-балкова мережа порівняно не густа, річкові врізи неглибокі. З просуванням на схід і особливо південний схід, характер рельєфу помітно змінюється: вододільні ділянки звужуються, зростає кількість балок та схилів, де формуються численні яри; в долинах річок зустрічаються відслонення кристалічних порід, які є причиною звуження їх русел. В межах Придніпровської височини істотним елементом у рельєфі є долина р. Південний Буг. При «вході» долини Південного Бугу у межі Вінницької області простежується лише заплава, а від гирла р. Іква до м. Хмільника – ще й друга тераса; в районі містечка Стрижавка – м. Вінниці – терас три, між м. Вінницею і с. Селищем – дві, а нижче за течією – знову три [9, 18].

Долина Південного Бугу в багатьох місцях має каньйоноподібний характер. На дні долини можна зустріти численні завали кристалічних порід, пороги (район сіл Печера, Сокилець, Райгород). Долини лівих притоків Південного Бугу (Десна, Сіб, Удич тощо) за будовою дуже подібні до головної долини.

Поздовжні профілі сучасних притоків Південного Бугу мають багато порогів, бистрин, численних скельних виходів.

На кордоні Вінницької та Кіровоградської областей, у долині Південного Бугу, розташована найнижча відмітка області (131м) – поблизу с. Ставки Бершадського району.

З діяльністю талих вод льодовика на височині пов'язане утворення водно-льодовикових долин. Вони відомі як прохідні або «мертві» долини [18].



Дедалі більшого значення на Вінниччині набувають форми техногенного рельєфу, представлені численними кар'єрами, дорожніми насипами та виїмками, меліоративними осушувальними каналами. Прояви селитебного карсту (провали, просадки) спостерігаються у містах Бар, Брацлав, Немирів, Могилів-Подільський, Вінниця тощо. Протягом ХХ-ХХІ ст. в межах регіону створено багато штучних (нарізних, виробних, насипних, наливних) терас.

Поверхневі води Вінниччини

Вінницька область має досить густу річкову мережу. Тут протікає близько 1200 річок і струмків загальною протяжністю понад 10000 км (з них 204 річки протяжністю понад 10км). Лише п'ять річок у межах області завдовжки понад 100 кілометрів – рр. Південний Буг, Дністер, Мурафа, Соб і Рів. Річки області належать до трьох основних басейнів – Південного Бугу, Дністра і Дніпра.

Для басейну Дністра середня щільність річкової мережі (з урахуванням річок завдовжки до 10км) складає 0,32-0,44, а для Південного Бугу і Дніпра – 0,21-0,58км/км² [36].

В основі більшості річкових долин залягають давні кристалічні породи (переважно граніти, гнейси), які перекриті відкладами кайнозою (піски, глини, мергелі, вапняки, леси і лесоподібні породи тощо) різної потужності. Річкові долини усіх трьох басейнів відносно молоді. Переважна їх більшість формувалась у відкладах первинної морської рівнини, яка утворилась після відступу моря в неогеновому періоді. Для області характерні неглибокі річкові долини з незначною крутизною схилів.

Там, де на поверхню виходять кристалічні породи, долини річок вузькі, з крутими схилами, а в їх річищах є пороги. Часто зустрічаються меандри і стариці, які поступово заростають і перетворюються на болота й луки.



Середні багаторічні значення складових водного балансу: атмосферні опади $17,0\text{км}^3$; поверхневий стік – $2,2\text{км}^3$; підземний стік – $0,25\text{км}^3$; випаровування – $14,5\text{км}^3$; інфільтрація – $8,75\text{км}^3$.

Отже, більша частина опадів випаровується, а поверхневий стік незначний. Середні значення модуля стоку за рік змінюються на території від 1,9л на південному сході до 3,8л за секунду з одного км^2 на північному сході області. Об'єм стоку коливається у значних межах. В середній за водністю рік об'єм стоку складає $2,05\text{км}^3$ води, а в маловодні роки – лише близько $1,0\text{км}^3$. В середньому для річок Вінниччини на весну припадає близько 60% стоку, на літо – 10%, на осінь – 18%, а на зиму – 12% загальнорічного об'єму стоку. Значний стік взимку зумовлений надходженням до річок талих снігових вод під час відлиг, тривалість яких в останні роки часто досягає 20-30 днів [18, 36].

Для річок Вінниччини характерний незначний похил річища (особливо в басейні Південного Бугу і Дніпра), окремі з них порожисті. Живляться переважно дощовими (51%), талими сніговими (23%) та підземними і ґрунтовими водами (26%, а в басейні Дністра – до 40%, що пояснюється глибоким врізанням річкової долини).

Водний режим річок області має, зазвичай, постійний характер – чітко помітно весняну повінь, літню і зимову межень та утворення криги взимку. Весняна повінь в останні десятиріччя не так чітко виражена

Дощові паводки спостерігаються переважно влітку, після злив або тривалих дощів восени.

Середньорічна амплітуда коливання рівня води упродовж року змінюється на малих річках області від 60 до 300см, на середніх – від 200 до 450см, а на великих – від 250 до 600см.

Взимку на річках області утворюється крига завтовшки до 15см, але в окремі роки (1964, 1987 та ін.) може досягати 90см.

Середні показники твердого стоку в басейні Південного Бугу коливаються від 200 до 500г/м^3 , а в басейні Дністра до 1000г/м^3 і більше.



Найбільша кількість наносів потрапляє до річок та інших водойм внаслідок площинного змиву розораних схилів річкових долин та заплавл [18].

Для річок області характерна гідрокарбонатно-кальцієва мінералізація, оскільки русла часто прорізають карбонатні породи – леси, вапняки, мергелі. Величина мінералізації коливається в межах 120-380мг/л під час повені та паводків до 600-750мг/л під час межені.

В басейнах Південного Бугу і Дністра кисневий режим задовільний, солі важких металів знаходяться в межах норми або нижче її показників, концентрація зважених речовин коливається від 9,84мг/л до 20,68мг/л (в басейні Дністра від 11,14мг/л до 23,2мг/л), а амонійного азоту – від 1,44мг/л до 2,12мг/л (в Придністров'ї від 1,85мг/л до 2,77мг/л).

До Південного Бугу в межах області впадають такі основні притоки, як Соб, Рів, Савранка, Згар, Десна, Дохна, Сільниця, Снивода, до Дністра – Мурафа, Лядова, Русава, Немія, Марківка, а Роставиця, Гнилоп'ять, Роська, Гуйва є притоками другого порядку в басейні Дніпра.

Клімат області

За термічним режимом та режимом зволоження клімат Вінниччини можна вважати помірно-континентальним.

Радіаційний баланс для широти Вінниці опівдні при ясному стані неба у січні в середньому становить 0,500кВт/м², а в червні – 0,570кВт/м². Для грудня-січня характерний від'ємний радіаційний баланс (-13, -17МДж/м²). У середньому за рік на території спостерігається 1900-2000 годин сонячного сяйва – ясної погоди вдень. Найбільш сонячним періодом року є травень-вересень [36].

Взимку на Вінниччині максимальна висота Сонця опівдні становить 17-20⁰, тривалість дня 8-9 годин, влітку – висота Сонця становить 54-65⁰, а



тривалість дня 15-16 годин.

У річному ході найвищі значення (640-660МДж/м²) сумарної радіації, при середніх умовах хмарності, спостерігаються у червні-липні, найменші (80-100МДж/м²) – у зимові місяці. Загалом за рік кожний квадратний метр підстилаючої поверхні поглинає 4300-4400МДж сонячного тепла, яке витрачається на нагрівання ґрунту, повітря та на випаровування. Радіаційний баланс за рік для середньої частини території складає 1760МДж/м², тобто 40% сумарної радіації [9, 18].

Географічне положення та характер підстилаючої поверхні Вінницької області визначають певні відмінності в надходженні сонячного тепла у зимові й літні місяці. Порівняно невелика протяжність території з півночі на південь і з заходу на схід обумовлюють її одноманітний радіаційний режим.

Середня річна температура повітря на території коливається від 7,0⁰С (с. Білопілля, м. Хмільник, м. Вінниця, м. Липовець) до 9⁰С (м. Могилів-Подільський).

Найбільша кількість хмар (7-8 балів) за загальною хмарністю має місце в холодний період року. Найбільше число ясних днів спостерігається в червні-жовтні і становить в середньому за загальною хмарністю 2-3 дні і нижньою 8-12 днів на місяць.

Річна сума опадів коливається у різних районах області в залежності від місцевих умов від 569мм (м. Гайсин) до 639мм (м. Липовець).

Якщо взимку середня швидкість вітру території складає 4,2м/с, то влітку – лише 2,8м/с. Максимальні швидкості вітру можуть досягати 25м/с і більше. Спостерігаються вони один раз у два роки. Найсильніші вітри бувають у січні і лютому [18, 36].

У межах області спостерігаються деякі кліматичні особливості. Континентальність клімату посилюється з північного заходу на південний схід. Північно-західні райони відзначаються тривалішою зимою, коротшим прохолоднішим літом, більшою кількістю опадів, їх рівномірнішим розподілом



упродовж року, меншими річними амплітудами температур. Натомість, Південно-східні райони зазнають значного впливу континентальних повітряних мас [36].

Зима розпочинається у третій декаді листопаду. Середня тривалість сезону складає 110 днів. Найкоротша зима (107 днів) спостерігається у м. Крижопіль.

Найтепліший місяць зими – грудень, найхолодніший – січень. Середня місячна температура повітря січня в області змінюється від $-6,0^{\circ}\text{C}$ (північний схід) до $-4,3^{\circ}\text{C}$ (південний захід).

Загалом погода в зимову пору на Вінниччині відзначається великою кількістю хмарних днів, частими опадами, туманами, ожеледдю.

На території області стійкий сніговий покрив утворюється на півночі у другій декаді грудня, на півдні – наприкінці місяця.

Середня висота снігового покриву на півночі області у лютому становить 15-19см, на півдні – до 11см. На півдні області близько 50% зим не мають сталого снігового покриву через відлиги. Характерною особливістю зим на Вінниччині є часті відлиги [9].

Весна розпочинається в середньому в другій декаді березня. Весна – найкоротша пора року: середня її тривалість складає 68 днів.

На початку весни середньомісячна температура повітря на північному сході становить $-0,5^{\circ}\text{C}$, на півдні області – до $0,6^{\circ}\text{C}$, а наприкінці весни температура повітря змінюється від $13,9^{\circ}\text{C}$ (на півночі) до $14,6^{\circ}\text{C}$ (на півдні).

Навесні число днів з грозою в середньому становить 5-8. У період активної вегетації рослин часто утворюються приморозки [18].

Опадів навесні випадає мало і бувають вони, переважно, у вигляді дощу. В середині весни кількість опадів коливається від 40 до 50мм.

Початок літа припадає на середину третьої декади травня, а кінець – на початок вересня. Літо – найдовша пора року, середня тривалість якої становить 111 днів.



Особливості атмосферної циркуляції визначають характер погоди літа в кожному конкретному році. У зв'язку з цим, літо може бути сухим і вологим, жарким і теплим. Найтеплішим з середньою місячною температурою повітря від 18,5⁰С (м. Хмільник) до 20,6⁰С (м. Могилів-Подільський) є липень. Середня температура повітря у Вінниці за цей місяць складає 18,6⁰С.

Кількість атмосферних опадів влітку зростає до 95мм за місяць. Оподи мають зливовий характер. З травня по липень щомісяця буває 10-14 днів, а з серпня по жовтень – 8-10 днів з опадами 0,1мм і більше.

Осінь розпочинається у першій декаді вересня, на півдні – у другій. Середня тривалість її складає 77 днів.

Перша її половина відзначається малохмарною погодою з невеликою кількістю опадів. У другій половині осені збільшується кількість похмурих днів, туманів, зростає відносна вологість повітря, кількість опадів.

Якщо у вересні середньомісячна температура повітря становить в середньому 13-14⁰С, то в листопаді – 1-2⁰С.

Перші приморозки з'являються у другій декаді вересня. Середньою датою перших приморозків є 9 жовтня.

Восени поступово зливові опади переходять на облогові і мрячні. У середині осені випадає 30-50мм атмосферних опадів. Наприкінці сезону утворюється нестійкий сніговий покрив [18, 36].



Домінуючі ландшафти

Наприкінці ХХ ст. близько 80% території області займали антропогенні ландшафти. Сьогодні найпоширенішими з них є сільськогосподарські, селитебні, водні та лісові антропогенні, а також дорожні ландшафти [9, 18].

Натуральні ландшафти «молодого» акумулятивного висотно-ландшафтного рівня Поділля змінені господарською діяльністю людини на 62%. Серед натуральних урочищ тут переважають русла річок в південній частині і русла річок з заплавними луками в північній частині. Частково зустрічаються також урочища заплавних і надзапавно-терасових лісів.

Антропогенні ландшафтні комплекси в межах «молодого» висотно-ландшафтного рівня розповсюджені рівномірно. Нижній ярус представлений складними водно-болотними урочищами водосховищ та ставків. Водосховища поширені, головним чином, в південній частині Поділля, а також поблизу великих міст, селищ та промислових об'єктів.

У нижньому ярусі «молодого» висотно-ландшафтного рівня поширені також ставки. Більшість з них – заплавного типу.

Русла річок здебільшого представлені меліоративними прямолінійними каналами. Це характерно не тільки для малих річок Поділля, але і для великих.

Вище русел «молодого» рівня розташовуються сучасні заплави, змінені людиною. Натуральні ландшафти заплав займають 15-10% від усієї площі заплав. Найкраще вони збереглися у південній частині Поділля, та північній малополіській. Серед антропогенних ландшафтних комплексів заплав переважають окультурені пасовища [18].

Верхній ярус «молодого» висотно-ландшафтного рівня також істотно змінений людиною. Невеликі ділянки лісів надзапавно-терасового типу місцевостей збереглися на півночі Поділля та на Середньому Побужжі. Тут переважають польовий та лучно-пасовищний типи сільськогосподарських



ландшафтів, характерними є і селитебні ландшафти.

Польовий тип сільськогосподарських ландшафтів, приурочених до надзаплавних терас, відзначається щорічним розорюванням, внесенням органічних та мінеральних добрив для підтримання родючості ґрунтів. Тут формуються специфічні рослинні угруповання. Серед культурних рослин переважають посіви пшениці, ячменю, цукрових буряків з посадками картоплі та овочевих культур.

Лучно-пасовищний тип ландшафту надзаплавних терас представлений переважно окультуреними луками. В більшості випадків ці луки використовуються під посіви багаторічних трав.

Серед інших антропогенних ландшафтів на надзаплавно-терасовому типі місцевості поширені селитебні ландшафти. Городини, що займають приблизно 60% приватних ділянок, приурочені до найбільш вирівняних ділянок терас. На брівках терас знаходяться сади з житловими та сільськогосподарськими будівлями. В сільських селитебних ландшафтах надзаплавно-терасових місцевостей рослинний світ представлений як природною, так і культурною рослинністю [18, 19, 36].

До надзаплавно-терасового типу місцевостей приурочені також міські населені пункти. Вони хоч і займають менші площі у порівнянні із селами, проте ступінь перетворення натуральних ландшафтів тут значно вищий. Ґрунти, натуральна рослинність та тваринний світ майже повністю знищені.

Серед інших антропогенних ландшафтів, які зустрічаються у верхньому ярусі «молодого» висотно-ландшафтного рівня, необхідно відзначити дорожні та промислові.

Натуральні ландшафти типового висотно-ландшафтного рівня також зазнали сильного антропогенного впливу, але в різних його ярусах по-різному. На нижньому ярусі, що представлений схиловим типом місцевостей, натуральні ландшафти збереглись відносно добре (до 35%). Верхній ярус, який відповідає плакорному типові місцевостей, майже повністю (на 92%) змінений



господарською діяльністю людей. Схиловий тип місцевості характеризуються найбільшою в межах Поділля лісистістю. Натуральні лісові ландшафти займають тут приблизно 28-30% [18, 20].

До цього ж типу місцевостей приурочені і лісокультурні ландшафти. У лісопосадках переважає дуб (до 80%), а також сосна, бук, ялина, граб. Поширені на схиловому типі місцевостей селитебні ландшафти.

Літогенна основа в населених пунктах схилових місцевостей зазнала значних змін. Тут схили терасовані, а уступи між ними закріплені штучними стінками. Основна частина схилів зайнята садами та будівлями. В садах переважають кісточкові. У населених пунктах схилового типу місцевостей у значній мірі зберіглась і натуральна рослинність. Вона зростає в глибоких ярах та балках кожного села чи міста. Значне поширення на схиловому типі місцевостей має садовий тип сільськогосподарських ландшафтів.

Решта території схилового, а також більша частина плакорного типів місцевостей зайнята луками і пасовищами. Переважає випас. Особливістю пасовищ цих типів місцевостей є те, що вони виникли на натуральних лучно-степових ділянках, або на деградованих від надмірного випасу свійських тварин лісових урочищах [18, 19, 36].

На схилах долин річок характерними є промислові ландшафти.

Зустрічаються у нижньому ярусі і водні антропогенні ландшафти, які зосереджені у ярах та балках. Це ставки схилового типу. Ставки мають невеликі площі, але характеризуються значною глибиною, яка досягає поблизу дамб 7-12м. У зв'язку з молодістю, ставки зазнають значного впливу акумуляційно-денудаційних процесів, які проявляються в ерозії берегів, утворенні конусів виносу і поступовому їх замуленні.

Найбільшого антропогенного впливу в межах Поділля зазнав верхній ярус типового висотно-ландшафтного рівня, який представлений плакорним типом місцевостей. Натуральні ландшафти тут майже на 95% замінені



антропогенними. Серед останніх панують сільськогосподарські ландшафти.

Польовий тип сільськогосподарських ландшафтів займає від 52 до 80% плакорів Поділля. Найхарактернішими його рисами є щорічне розорювання ґрунтового покриву, внесення органічних та мінеральних добрив, створення щороку нових агрофітоценозів та застосування отрутохімікатів для боротьби зі шкідниками. Так як на Поділлі в посівах переважають пшениця, ячмінь, цукрові буряки, кукурудза, то утворені ними агроценози з відповідними бур'яновими угрупованнями є фоновими [18].

Для вододілів Поділля характерним є також садовий тип сільськогосподарських ландшафтів. Поблизу кожного населеного пункту існують різні за площею сади.

Близько 20-22% усіх селитебних ландшафтів Поділля приурочені до вододілів. Серед деревної рослинності переважають не характерні для вододілів Поділля береза, ялина, осика, тополя, клен, сосна.

Поблизу або в самих населених пунктах розташовані ставки та копанки вододільного типу. До вододілів приурочені велика кількість дорожніх ландшафтних комплексів. Ззовні доріг розташовуються лісозахисні смуги.

Плакорний тип місцевостей – основна територія створення полезахисних лісосмуг. Вони рівномірно розповсюджені по всій площі плакорів. Флористичний склад їх відзначається помітним домінуванням дубу (75-80%). Менш поширені граб, береза, осика; зрідка зустрічаються липа, клен, ясен, дика черешня, верба.

Трав'яний покрив майже відсутній. Часто зустрічаються формації бур'янів [36].

Серед інших лісокультурних ландшафтів необхідно відзначити штучні насадження лісу, площі яких постійно збільшуються на схилах долин річок крутизною більше 6°.

Серед промислових ландшафтів плакорів незначне поширення мають гірничо-промислові. Вони представлені невеликими (від 1 до 5-10га) кар'єрами.



Заміна натуральних ландшафтів антропогенними відбулася і на «старому» денудаційному висотно-ландшафтному рівні, проте в різних його типах місцевостей по різному.

Для товтрового типу місцевостей характерною рисою є високий (до 25-30%) ступінь збереженості натуральних ландшафтів. На товтровою пасмі однаково поширені як похідні, так і лісокультурні ландшафти. У складі деревних порід переважає дуб, а в північній частині Товтр – бук [36].

Лучно-пасовищні ландшафти представлені виключно пасовищами. Вони розміщені на покатих схилах, а також на безлісих товтрах. У складі рослинних угруповань тут найчастіше зустрічаються костриця лучна та червона, тонконіг вузьколистий та лучний, мітлиця звичайна, полин-чорнобиль та полин гіркий. На вапнякових схилах дуже рідко зростають ендемічні види. З кожним роком ці пасовища набувають все більших рис пустирів [18, 36].

Селитебні ландшафти в межах товтрового типу місцевостей мають свої особливості. Тут однаково поширені села як схилового, так і плакорного типів. В структурі промислових ландшафтів Товтр переважають гірничопромислові.

Помітно змінені натуральні ландшафти в останцево-вододільному типі місцевостей. Їхня частка тут становить лише 26%. На решті території характерні антропогенні ландшафти, серед яких панує польовий тип сільськогосподарських ландшафтів.

Полезахисні лісосмуги зустрічаються рідко. У посадках переважає клен, осика, граб. Водні ландшафти представлені ставками заплавного типу.

Серед інших антропогенних ландшафтів виділяються дорожні. Незначне поширення мають промислові ландшафти, зокрема Кременецького крейдового кар'єру.

Натуральні ландшафти на горбогірно-грядовому типі місцевостей «старого» денудаційного рівня збереглися на 22-25%. Основні його площі займає польовий тип антропогенних ландшафтів.



Лучно-пасовищні ландшафти поширені на 12-15% території. Селитебні ландшафти приурочені, здебільшого, до долин річок, особливо схилів. У лісокультурних ландшафтах на крутих схилах горбів та гряд, переважають бук, дуб, сосна, явір, липа, граб.

Таким чином, для кожного висотно-ландшафтного рівня Поділля характерний певний набір антропогенних ландшафтних комплексів [18, 19].



МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФАУНИ ВІННИЧЧИНИ

У роботі використані фондові колекції Зоологічного музею Національного науково-природничого музею Національної академії наук України (фонди НППМ НАНУ), зоологічного музею навчально-наукового центру «Інститут біології» Київського національного університету імені Тараса Шевченка (фонди КНУ), літературні дані, матеріали, що надані Вінницькою обласною санітарно-епідеміологічною станцією, колекції кафедри біології ВДПУ (фонди ВДПУ), власні матеріали зібрані під час експедиційних виїздів.

Частина фактичних матеріалів, які увійшли до даного кадастру були люб'язно надані співробітниками різних установ, що працювали на території Вінницької області. Так, щирю подяку за надані матеріали автори висловлюють:

Смірнову Н.А., кандидату біологічних наук, старшому науковому співробітнику Чернівецького обласного краєзнавчого музею;

Макодаю О.І., асистенту кафедри біології Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

Новаку В.О., учителю Голосківської ЗОШ I-III ступенів Летичівського району Хмельницької області;

Новаку В.В., аспіранту Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена Національної академії наук України;

Николайчук Л.С., аспіранту кафедри ботаніки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова;

Трикоз Г.А., біологу зоогрупи відділу особливо небезпечних інфекцій Вінницької обласної санітарно-епідеміологічної станції (м. Вінниця);

Похвалюку С., магістранту кафедри біології Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

Гунявому В.Ф., головному мисливствознавцю Вінницької обласної організації Українського товариства мисливців і рибалок (м. Вінниця);



Безверхньому О.А., мисливствознавцю ДП «Ободівське ЛМГ»;
Гамарнику А.А., мисливствознавцю ДП «Жмеринський ЛГ»;
Гончаруку К.К., мисливствознавцю ДП «Крижопільський ЛГ»;
Злепку С.І., мисливствознавцю ДП «Гайсинський ЛГ»;
Зубарю В.С., мисливствознавцю ДП «Вінницький ЛМГ»;
Кравчуку А.В., головному мисливствознавцю ВОО УТМР;
Молдовану О.М., мисливствознавцю ДП «Чечельницький ЛГ»;
Муляревичу В.В., мисливствознавцю ДП «Хмільницький ЛГ»;
Нечитайлу В.В., мисливствознавцю ДП «Тульчинське ЛМГ»;
Ноябродському В.І., мисливствознавцю ДП «Вінницький ЛГ»;
Сіруку І.М., мисливствознавцю ДП «Дашівське ЛМГ»;
Тимчишину М.А., мисливствознавцю ДП «Бершадський ЛГ».

В ході експедицій здійснювались безпосередні обліки тварин, обліки за їх характерними слідами та залишками. З метою отримання як найповнішої інформації про видовий склад досліджуваної території також проводився огляд можливих схованок та природних пасток на предмет наявності у них тварин.

Інвентаризація видового складу фауни є першим етапом моніторингу стану екосистеми. Роботи по вивченню фауни будь-якого регіону можна поділити на два етапи. Перший етап – камеральний. Він передбачає ознайомлення з результатами попередніх досліджень на даній території, аналіз наукових публікацій, польових щоденників фахівців а також зразків елементів фауни, які знаходяться у фондах зоологічних музеїв.

Другий етап – польові дослідження видового складу хребетних тварин різних систематичних груп, – має свою специфіку.

У науково – методичній зоологічній літературі описано низку методик обліку фауни різноманітних стацій [6, 44, 48]. Переважна більшість з них передбачає окрім власне реєстрації представника виду у тій, чи іншій стації також з'ясування кількості його особин на момент обліку, особливостей поведінки даного виду тощо. З огляду на те, що завдання роботи полягало лише



у вивченні географії різних видів хребетних тварин області, було частково модифіковано існуючі методики обліку фауни. В зв'язку з тим, що об'єкти дослідження різняться як середовищем існування, так і особливостями поведінки, екології, ми адаптували існуючі методики не лише для кожного класу тварин, але і з огляду на специфіку біотопу де мешкає той, або інший вид.

З метою встановлення таксономічного статусу видів деяких проблемних груп земноводних (зелені жаби) проводився їх відлов за допомогою пасток для подальшої камеральної обробки. Видова ідентифікація представників групи *Pelophylax esculenta complex* (Amphibia: Ranidae) проводилася шляхом порівняння їх морфологічних параметрів із генетично маркованими методом електрофорезу екземплярами із того ж регіону. Решта видів земноводних і плазунів ідентифікувались за допомогою визначника [4].

Зібрані матеріали наразі зберігаються у колекціях кафедри біології Вінницького державного педагогічного університету.

Українські назви таксономічних груп земноводних і плазунів подавались у кадастрі за систематикою Є.М. Писанця [57-59].

При описі особливостей біології і поширення представників герпетофауни на території Вінницької області було використано матеріали публікацій окремих авторів [43, 75, 90, 95].

Для вивчення видового складу птахів нами було виділено низку облікових майданчиків, які закладались у чотирьох основних типах стацій різних районів Вінницької області. Так, нами вивчались птахи лісів, агроценозів, водно-болотних угідь та селитебних комплексів. У зв'язку з неоднорідністю названих біотопів ми були змушені застосовувати різні методики дослідження, іноді комбінуючи їх. Зокрема для вивчення орнітофауни населених пунктів, на території яких поєднуються дендро-, аквакомплекс, будівлі тощо, нам доводилось адаптувати методики обліку птахів лісів, водойм та відкритих просторів.



В основі методів дослідження птахів усіх стацій лежать метод лінійних трансект, метод картування та метод точкових обліків [44]. Під час проведення робіт фіксувались лише ті види птахів, яких можна було візуально або за голосом точно визначити до виду.

Варто зауважити, що існують групи птахів, зокрема Совоподібні (Strigiformes) та Дрімлюгоподібні (Caprimulgiformes), які у переважній більшості випадків проявляють найбільшу активність у сутінках та вночі. Терміни виконання польових досліджень в межах даного проекту не дали нам змоги спеціально провести нічні обліки сов та дрімлюг, тому представники цих рядів фіксувались нами випадково вранці та увечері.

Нічні обліки застосовуються також для з'ясування присутності на досліджуваній території птахів деяких інших родин. Так, зокрема, нами у травні та червні 2004 року було проведено низку обліків чисельності і поширення деркача (*Crex crex*). Обліки здійснювались у різних районах Вінницької області з місячним інтервалом у кожній обраній обліковій ділянці. Дослідні роботи проводились у два етапи. Перший етап – підготовчий. Він передбачав опис ділянки (географічні координати, рельєф, рослинний покрив, рівень зволоження) за стандартними анкетами. Маршрут намічався таким чином, щоб жодна частина площадки не знаходилась далі 200м від лінії маршруту. Маршрут прокладався по дорогах, стежках тощо з наявними на них добре помітними орієнтирами, що є важливим при виконанні робіт у нічний час. Другий етап – власне облікові роботи, які виконувались методом картографування усіх почутих самців. Час проведення обліків – з 23.00 до 4.00. Орієнтири, відзначені у ході першого етапу, розташовувались на відстані 300-600м, в залежності від рельєфу дослідного майданчика. Перша точка розташована на початку маршруту, а остання – наприкінці. Під час проведення обліку обліковець пересувається від точки до точки не проводячи обліку, а робить це лише з точок. Час роботи на кожній точці, в залежності від активності самців, коливався у межах 10-20 хв. З облікової точки виконавець



визначає і наносить на карту напрямки (азимуту у вигляді відрізків довільної довжини), у яких токують усі почуті самці. Їх місцезнаходження потім відповідатиме точці на карті, де перехрещуються два або більше відрізків, проведених з різних облікових точок.

Для з'ясування видового складу денних птахів нами застосовувались маршрутні та точкові обліки. В залежності від характеру біотопу а також етологічних особливостей птахів, які його населяють для кожної окремої стації, нами обирався або точковий, або маршрутний метод. Так, точкові методи дозволяють повністю сконцентруватись на реєстрації птахів та описі майданчика, обліковець має більше часу для визначення птахів, є більше можливості для реєстрації малорухливих птахів, або тих їх видів, які ведуть прихований спосіб життя, вивчити видовий склад птахів під час міграцій на великій за площею території, дослідити високомозаїчні, невеликі за площею біотопи [44]. Тому для вивчення видового різноманіття невеликих за розмірами птахів, які до того ж тримаються у зграях і важко визначаються, доцільніше застосовувати саме точковий метод дослідження [6]. Вибір облікової точки залежить від типу біотопу. Так, на водоймі площею 20-50га, обирається одна точка, з якої добре помітна якомога більша частина водойми. Облік проводиться протягом 30-60хв. Для вивчення видового складу лісових масивів у межах досліджуваної стації обиралось 5-6 облікових майданчиків, на яких фіксувались усі помічені види упродовж 10-20хв.

Маршрутний, або трансектний метод дозволяє дослідити більші площі за короткий час. Крім того облік на трансекті дає можливість реєструвати рухливі види. Заздалегідь на досліджуваній території було закладено маршрути такої протяжності, щоб при ширині умовної трансекти у 100м облікова площа становила не менше 10-15% площі біотопу, що вивчався. Маршрут повинен проходити через усі основні типи стацій та рослинних угруповань із збереженням співвідношення площ, які вони займають. У лісах лінії маршруту



прокладались на відстані 200-300м одна від одної. На відкритих просторах (луки, агроценози) відстань між трансектами становила не менше 500м. Ширина облікової смуги також відрізнялась в залежності від типу досліджуваного біотопу. Так, у лісах ширина смуги, зазвичай, не перевищувала 50м, на відкритих просторах – 200-300м. Швидкість проходження маршруту становила не більше 2-3км/год.

Для вивчення акваценозів нами використовувався модифікований маршрутний метод. Маршрут із використанням човна прокладався з урахуванням вище зазначених вимог, тобто мав охоплювати не менше 10-15% площі водойми із збереженням співвідношення основних типів рослинних угруповань. У зв'язку з тим, що різні види птахів по-різному реагують на присутність людини, доводилось розробляти різну стратегію обліків. Так, для обліку видів які не лякались людини (мартини, крячки, очеретянки тощо) ширина облікової смуги становила 50м. Обережні види реєструвались на такій відстані, яка дозволяє точно встановити видову приналежність даного птаха.

Під час обліку у біотопах із високим трав'яним покривом, або у заростях очерету, рогозу птахів вилякували з їх укриттів. На луках з цією метою використовували наступний метод. Два обліковця розтягували між собою шнур, довжиною 30м і рухаючись паралельно протягували його по траві. Довжина маршруту при цьому визначалась протяжністю досліджуваної стації.

Для вивчення видового складу орнітофауни населених пунктів нами застосовували вище означені підходи і методи, які частково модифікувались в залежності від характеру території.

Визначення птахів в польових умовах здійснювалось за допомогою низки визначників [11, 29, 62, 89].

Систематичне положення птахів Вінницької області наведене за Л.С. Степаняном [32]. Українська номенклатура подана у відповідності до анотованого списку українських наукових назв птахів фауни України [88].

Для опису представлених в авіфауні Вінниччини родин птахів



використано низку довідкових джерел [21, 23, 24, 46, 64-69, 76].

Вибір методу вивчення видового складу ссавців залежав від особливостей їх поведінки та біології. У цілому використовувались кілька підходів. У першу чергу опрацьовувалися наукова література, музейні фонди, польові щоденники. Опитування місцевого населення, і перш за все мисливців, значною мірою допомагало з'ясувати видовий склад тварин даної місцевості.

Переважає більшість ссавців ведуть прихований спосіб життя, тому часто наявність на досліджуваній території того чи іншого виду тварин можна визначити лише знаходячи характерні сліди їх життєдіяльності, або ж мертвих чи хворих особин. Видовий склад мишиних (Muridae) та деяких комахоїдних (Insectivora) вивчався нами шляхом відлову їх представників за допомогою мишоловок. Менш результативним було візуальне вивчення фауни звірів з використанням засідок на водопоях, стежках тощо. Отже, головними способами збору відомостей про видовий склад ссавців Вінницької області були:

- вивчення слідів тварин, результатів їх діяльності (порії, погризи, нори тощо);
- відлов за допомогою пасток;
- спостереження за тваринами із засідок.

Знаючи особливості поведінки, характерні риси у спорудженні нір та ходів тварин, способу здобування їжі можна достовірно встановити вид тварини. Так, у більшості випадків можна чітко ідентифікувати нори лисиці, борсука, ондатри. Земляні курганчики конічної форми говорять про присутність крота. Присутність мишки лугової (*Micromys minutus*) та ліскульки звичайної (*Muscardinus avellanarius*) визначалась нами по характерним для цих видів гніздам. Піднята на окремих ділянках лісу (особливо дубового) підстилка говорить про наявність тут кабанів. Достовірну інформацію про видовий склад крупних ссавців, у першу чергу копитних, дає аналіз відбитків їх кінцівок на вологому ґрунті.



Фауна гризунів та деяких видів комахоїдних з використанням пасток вивчалась нами у ході планових відловів цих тварин зоогрупою Вінницької обласної санітарно-епідеміологічної станції. У різних стаціях (агроценози, ліс, лісосмуги) виставлялись лінії пасток по 50-100 у кожній. Для відловів використовувались пастки Геро [48]. Перевірка пасток здійснювалась з періодичністю у 12 годин. В якості принади застосовувався засмажений хліб. Така принада вважається найбільш універсальною. Ідентифікація видової приналежності мікротаммалій здійснювалась за допомогою польових визначників [8, 26].

Безпосереднє спостереження за тваринами із засідок та на маршрутах давало гірші результати, ніж зазначені вище методи. У такий спосіб нами спостерігались лише вивірки, їжаки, підняті із лежок кабани та зайці.

Таксономічний список ссавців Вінницької області складено у відповідності до систематики, запропонованої О. Зиковим [28], І.М. Громовим та Г.І. Барановою [30]. Українська номенклатура подана за І. Загороднюком [85].

Для опису родин теріофауни Вінниччини використовувалась довідкова література [1, 7, 12, 17, 25, 31, 50, 84].



ВИДОВА СТРУКТУРА ФАУНИ НАЗЕМНИХ ТЕТРАПОД ВІННИЧЧИНИ

Клас Земноводні Amphibia

Ряд Хвостаті земноводні – Caudata

Родина Саламандрові – Salamandridae

Тіло валькувате, кінцівки добре розвинені. Хвіст зберігається протягом всього життя. Дорослі особини мають легені, личинки дихають за допомогою зовнішніх зябер, що зберігаються до виходу на суходіл.

Більшість представників родини є наземними тваринами і у воді перебувають лише під час розмноження. Запліднення внутрішнє. Розвиток відбувається із метаморфозом, іноді спостерігається неотенія. Яскраво виражена здатність до регенерації. Характерна складна поведінка, особливо у шлюбний період.

Поширені у Європі, Азії, Північній Америці.

Родина об'єднує понад 57 видів 7 родів, із них у фауні України 7 видів 2 родів. У Вінницькій області зустрічається 2 види роду Великий тритон *Triturus*.

Рід *Triturus* Rafinesque, 1815

Тритон звичайний

Lissotriton vulgaris (Linnaeus, 1758)

Звичайний вид. Населяє широколистяні, мішані ліси, парки, сади та чагарники, уникаючи відкритих просторів та полів. Весну та початок літа проводить у мілких, як правило, непроточних водоймах. Поза водоймами тримається у вологих затінених місцях.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, лісопарк, 05.05.1997р.

м. Вінниця, Хутори, 19.10.1996р. (фонди НППМ НАНУ)



м. Вінниця, Хутори, 01.05.1997р., 06.05.1997р., 11.05.1997р., 07.07.1997р., 20.04.1998р., 25.04.1998р., 25.03.1999р., 01.04.2000р.

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 04.05.2001р. (фонди НППМ НАНУ)

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 15.04.1997р., 22.04.2001р., 29.04.2001р., 27.05.2001р., 30.03.2002р.

Барський р-н, ст. Митки, дитячий табір ім. Медведського, 09.07.1997р.

Бершадський р-н, с. Сумівка [16].

Літинський р-н, с. Садове, 26.04.1998р., 17.04.2002р.

Немирівський р-н, смт. Брацлав [16].

Немирівський р-н, с. Чуків, 05.1980р. (фонди НППМ НАНУ)

Погребищенський р-н, с. Веселівка [16].

Тритон гребенястий

***Triturus cristatus* (Laurenti, 1786)**

Звичайний вид. У літній період надає перевагу заплавним ставкам, що добре прогриваються, зустрічається також у калюжах, різноманітних канавах, річкових плавнях. Після виходу з води займає лісові угіддя, лісосмуги, зволожені луки, чагарники.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 04.05.2001р. (фонди НППМ НАНУ)

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 9.04.2001р., 27.05.2001р., 04.07.2001р., 17.06.2002р.

м. Вінниця, с. Якушинці, 25.05.2002р., 17.06.2002р. (фонди НППМ НАНУ)

Барський р-н, ст. Митки, дитячий табір ім. Медведського, 09.07.1997р.

Бершадський р-н, с. Сумівка [16].

Літинський р-н, с. Микулинці, р. Згар, 29.10.2005р. (фонди ВДПУ)

Немирівський р-н, смт. Брацлав [16].

Погребищенський р-н, с. Веселівка [16].

Ямпільський р-н, с. Біла, р. Мурафа, 04.04.1999р., 12.06.1999р., 01.05.2000р.
(дані Смірнова Н.А.)



Ямпільський р-н, с. Улянівка, 16.04.2000р., 22.05.2000р., 24.05.2000р. (дані Смірнова Н.А.)

Ряд Безхвості земноводні – Anura
Родина Круглоязыкові – Discoglossidae

Зуби лише на верхній щелепі. Язик округлий, без вирізки, із ротової порожнини не викидається.

Більшість видів є постійно водними тваринами. Для деяких круглоязыкових характерна турбота про нащадків. Окремі представники родини здатні до міжвидової гібридизації.

Поширені у Європі, Західній Африці, Передній та Південно-Східній Азії.

Родина охоплює 18 видів, що об'єднані у 4 роди. У фауні України зустрічається 2 види. У Вінницькій області – 1 вид роду Кумка *Bombina*.

Рід *Bombina* Oken, 1816

Кумка звичайна

***Bombina bombina* (Linnaeus, 1761)**

Звичайний вид. Зустрічається у річках, ставках, калюжах, болотах, джерелах, зрошувальних каналах, водоймах-відстійниках. Уникає водойм з прозорою водою та піщаним дном.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, лісопарк, 12.08.1997р., 07.04.2000р.

м. Вінниця, Хутори, 15.09.1996р., 28.04.1997р., 01.05.1997р., 02.09.1997р., 15.04.2000р., 26.04.2001р.

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 24.07.1996р., 15.04.1997р., 08.04.2001р., 29.04.2001р., 08.07.2001р.

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 22.04.2001р. (фонди НППМ НАНУ)

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 10.07.2004р. (фонди НППМ НАНУ)

Бершадський р-н, с. Сумівка [16].



- Бершадський р-н, с. Чапаєвка [16].
- Гайсинський р-н, м. Гайсин [16].
- Гайсинський р-н, с. Краснопілка [16].
- Жмеринський р-н, м. Жмеринка, 10.05.1910р. (фонди НППМ НАНУ)
- Жмеринський р-н, м. Жмеринка [16].
- Жмеринський р-н, ст. Браїлів, 19.06.2002р.
- Іллінецький р-н, с. Дашів [16].
- Літинський р-н, с. Микулинці, р. Згар, 29.10.2005р. (фонди ВДПУ)
- Літинський р-н, с. Микулинці, заказник, 29.05.1997р.
- Літинський р-н, с. Садове, 26.04.1998р., 17.04.2002р.
- Немирівський р-н, с. Олексіївка, р. Південний Буг, 14-17.08.1971р. (фонди НППМ НАНУ)
- Немирівський р-н, смт. Брацлав [16].
- Погребищенський р-н, с. Веселівка [16].
- Теплицький р-н, с. Орлівка [16].
- Теплицький р-н, с. Степанівка [16].
- Ямпільський р-н, с. Біла, 04.04.1999р., 06.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, с. Пороги, 22.04.2006р., 30.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, с. Улянівка, 28.05.1998р., 12.12.1998р., 01.05.1999р., 27.03.2000р., 16.04.2000р., 17.04.2000р., 07.05.2002р., 27.04.2003р., 01.05.2003р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 09.08.2007р., 29.04.2003р., 18.09.2006р., 13.06.2007р., 15.06.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 01.08.2001р. (дані Смірнова Н.А.)

Родина Часничницеві – Pelobatidae

Характерною особливістю представників родини є коротке широке тіло. Зіниця вертикальна. Зуби лише на верхній щелепі. Задні кінцівки відносно короткі. Біля основи першого пальця задніх кінцівок є добре виражений роговий горбик. Барабанні перетинки та паротиди відсутні.



Ведуть наземний спосіб життя, здатні швидко закопуватись у ґрунт. Пересуваються переважно кроком.

Поширені в Центральній Америці, Європі, Північній Африці, Південно-Східній Азії.

Родина охоплює 92 види 9 родів. У фауні України, в тому числі у Вінницькій області зустрічається 1 вид роду Часничниця *Pelobates*.

Рід *Pelobates* Wagler, 1830

Часничниця звичайна

Pelobates fuscus (Laurenti, 1768)

Звичайний вид. Зустрічається у будь-яких біотопах: хвойні, широколисті та мішані ліси, парки, сади, пасовища, луки, землі сільськогосподарського призначення. У своєму поширенні пов'язана з м'якими типами ґрунтів - пісками, супісками, легкими суглинками [95].

Кадастрові дані:

м. Вінниця, лісопарк, 04.04.2000р.

м. Вінниця, Хутори, 09.04.2000р. (фонди НППМ НАНУ)

м. Вінниця, Хутори, 22.07.1996р., 28.04.1997р., 01.05.1997р., 07.07.1997р., 02.09.1997р.

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 17.06.2002р., 04.04.2004р., 05.06.2004р. (фонди НППМ НАНУ)

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 15.04.1997р., 08.05.2001р., 08.04.2001р., 29.04.2001р., 08.07.2001р., 25.05.2002р.

м. Вінниця, с. Якушинці, 25.05.2002р. (фонди НППМ НАНУ)

Барський р-н, ст. Митки, дитячий табір ім. Медведського, 01.08.1997р.

Бершадський р-н, с. Сумівка [16].

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 20.06.1981р. (фонди НППМ НАНУ)

Жмеринський р-н, ст. Браїлів, 19.06.2002р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 05.06.2004р. (фонди НППМ НАНУ)



Літинський р-н, с. Микулинці, заказник, 29.05.1997р. (фонди НППМ НАНУ)

Літинський р-н, с. Садове, 28.08.2003р., 24.08.2004р. (фонди НППМ НАНУ)

Літинський р-н, с. Садове, 26.08.1996р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Лучинник, 09.06.2003р.

Немирівський р-н, смт. Брацлав [16].

Немирівський р-н, м. Немирів, 27.08.2002р. (фонди НППМ НАНУ)

Погребищенський р-н, с. Веселівка [16].

Ямпільський р-н, с. Біла, 05.04.1999р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Улянівка, 16.05.2002р. (дані Смірнова Н.А.)

Родина Ропухові – Bufonidae

Характерна шорстка шкіра, часто із горбиками. У більшості видів за очима наявні великі шкірні залози – паротиди. Зуби відсутні. Задні кінцівки відносно короткі.

Ропухові ведуть переважно наземний спосіб життя, перебуваючи у водоймах лише під час розмноження. Більшість видів яйцекладні, іноді зустрічається живородіння.

Для деяких представників родини характерна поліплоїдність.

Поширені повсюдно, крім Антарктиди, до Австралії завезені людиною.

Родина нараховує 382 види, що об'єднані у 31 рід. У фауні України є 3 види, із яких 2 (рід Ропуха *Bufo*) зустрічаються у Вінницькій області.

Рід *Bufo* Laurenti, 1768

Ропуха зелена

***Bufo viridis* Laurenti, 1768**

Звичайний вид. Поза періодом розмноження веде наземний спосіб життя. Найбільш євритопний вид земноводних фауни України. Населяє луки, поля та агроценози, чагарники, ліси, сади, заболочені місцевості. Уникає голих пісків та перезволожених боліт. Характерна синантропність.



Кадастрові дані:

- м. Вінниця, Хутори, 28.04.1997р., 01.05.1997р., 06.05.1997р., 11.05.1997р., 07.07.1997р., 25.04.1998р., 26.04.2001р.
- м. Вінниця, Якушинецькі озера, 25.04.1997р., 13.04.2000р., 08.05.2000р., 08.04.2001р., 22.04.2001р., 29.04.2001р.
- Барський р-н, ст. Митки, дитячий табір ім. Медведського, 08.07.1997р.
- Бершадський р-н, с. Сумівка [16].
- Бершадський р-н, с. Чапаєвка [16].
- Гайсинський р-н, м. Гайсин [16].
- Гайсинський р-н, с. Степашки, ліс, 03.08.1984р. (фонди НППМ НАНУ)
- Жмеринський р-н, м. Жмеринка [16].
- Жмеринський р-н, с. Демидівка [16].
- Іллінецький р-н, с. Дашів [16].
- Літинський р-н, с. Садове, 17.04.2002р., 30.08.2002р., 25.08.2004р. (фонди НППМ НАНУ)
- Літинський р-н, с. Микулинці, заказник, 30.05.1997р.
- Немирівський р-н, смт. Брацлав [16].
- Немирівський р-н, с. Ситківці [16].
- Погребищенський р-н, с. Веселівка [16].
- Теплицький р-н, с. Орлівка [16].
- Теплицький р-н, с. Степанівка [16].
- Тиврівський р-н, смт. Тиврів [16].
- Ямпільський р-н, с. Пороги, 22.04.2006р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, с. Улянівка [79].
- Ямпільський р-н, с. Улянівка, 25.03.2000р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 02.05.1998р., 02.04.1999р., 27.06.1999р., 23.04.2000р., 01.08.2001р., 16.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)



Ропуха звичайна

***Bufo bufo* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний вид. Заселяє ліси, надаючи перевагу дубово-грабовим, сади, городи, поля, парки

Кадастрові дані:

м. Вінниця, лісопарк, 11.04.2001р. (фонди НППМ НАНУ)

м. Вінниця, лісопарк, 29.04.1997р., 05.05.1997р., 10.05.1997р., 17.05.1997р., 04.07.1997р., 05.04.1998р., 17.04.1998р., 05.06.1998р., 25.10.1998р., 08.04.1999р., 04.04.2000р., 07.04.2000р., 24.06.2000р., 01.07.2000р., 30.07.2000р., 02.04.2002р.

м. Вінниця, П'ятничанський ліс, 02.04.2002р. (фонди НППМ НАНУ)

м. Вінниця, м-в Сабарів, 27.07.1996р.

м. Вінниця, Тяжилів, 14.04.1996р.

м. Вінниця, Хутори, 28.04.1997р., 15.04.2000р., 10.04.2001р.

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 15.04.1997р., 08.04.2001р., 08.07.2001р.

Барський р-н, ст. Митки, дитячий табір ім. Медведського, 08.07.1997р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 08.06.1981р. (фонди НППМ НАНУ)

Гайсинський р-н, с. Степашки, 01.04.1998р.

Жмеринський р-н, ст. Браїлів, 19.06.2002р.

Літинський р-н, с. Садове, 26.08.1996р., 02.05.2001р., 17.04.2002р., 28.08.2003р.

Немирівський р-н, смт. Брацлав [16].

Немирівський р-н, с. Воробіївка, р. Південний Буг, 24-29.09.1976 (фонди НППМ НАНУ)

Немирівський р-н, с. Олексіївка, 01.08.1971р., (фонди НППМ НАНУ)

Немирівський р-н, с. Ситківці [16].

Теплицький р-н, с. Орлівка [16].

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р. (фонди ВДПУ)

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 29.09.2005р. (фонди ВДПУ)



Родина Квакшеві – Hylidae

Зуби лише на верхній щелепі. Кінцеві фаланги пальців розширені при основі і мають вставний хрящ, ребра відсутні. Пальці закінчуються диско-видними пластинками. Більшість представників родини ведуть деревний спосіб життя.

Активні вночі та в сутінках. Деякі види здатні змінювати забарвлення під колір субстрату. Іноді зустрічається турбота про нащадків.

Поширені повсюдно, крім тропічної Африки, Південної Азії та полярних широт. Найчисельніша родина безхвостих земноводних об'єднує приблизно 761 вид 39 родів. У фауні України, в тому числі у Вінницькій області, зустрічається 1 вид, що належить до роду Квакша *Hyla*.

Рід *Hyla Laurenti*, 1768

Квакша звичайна

Hyla arborea (Linnaeus, 1758)

Звичайний вид. Зустрічається у добре освітлених широколистих та мішаних лісах, парках, чагарниках, плавнях. Темних та густих лісів, відкритих місцевостей (крім луків у період розмноження) уникає.

Згідно з останніми молекулярно-генетичними дослідженнями квакш з території України відносять до видів *Hyla orientalis* Bedriaga, 1890 («1889») та *H. arborea* (Linnaeus, 1758) [96].

Кадастрові дані:

м. Вінниця, лісопарк, 26.07.1997р., 13.09.2003р.

м. Вінниця, Хутори, 15.04.2000р., 14.04.2001р.

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 22.04.2001р. 19.04.2002р. (фонди НППМ НАНУ)

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 24.07.1996р., 08.04.2001р., 29.04.2001р., 08.07.2001р.

Барський р-н, ст. Митки, дитячий табір ім. Медведського, 10.07.1997р.

Бершадський р-н, с. Сумівка [16].



- Бершадський р-н, с. Чапаєвка [16].
- Гайсинський р-н, с. Степашки, 01.04.1998р.
- Жмеринський р-н, м. Жмеринка [16].
- Іллінецький р-н, с. Дашів [16].
- Козятинський р-н, с. Сестринівка, 25.09.1998р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, р. Згар, 29.10.2005р. (фонди ВДПУ)
- Літинський р-н, с. Микулинці, заказник, 30.05.1997р.
- Літинський р-н, с. Садове, 26.08.1996р., 26.04.1998р., 17.04.2002р.
- Немирівський р-н, смт. Брацлав [16].
- Немирівський р-н, с. Ситківці [16].
- Теплицький р-н, с. Орлівка [16].
- Теплицький р-н, с. Степанівка [16].
- Тиврівський р-н, смт. Тиврів [16].
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, урочище Гайдамацький Яр, 30.09.2005р. (фонди ВДПУ)
- Хмельницький р-н, с. Широка Гребля, р. Південний Буг, 09.10.2005р. (фонди ВДПУ)
- Ямпільський р-н, с. Біла, 18.04.1999р., 07.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 22.04.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, с. Улянівка, 08.05.1999р., 17.04.2000р., 20.04.2000р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 09.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 14.07.1998р., 06.06.1999р., 29.08.1999р., 18.05.2000р. (дані Смірнова Н.А.)

Родина Жаб'ячі – Ranidae

Характерною ознакою представників родини є еліптична, горизонтальна зіниця. Паротиди відсутні, зуби лише на верхній щелепі. Задні кінцівки видовжені, із розвиненими плавальними перетинками. Як-правило, є барабанна перетинка.

Поширені повсюдно, крім півдня Південної Америки, Арктики та Антарктики.



Серед представників родини відомі поліплоїди, а також види гібридогенного походження.

Родина охоплює близько 720 видів 44 родів. В Україні та на Вінниччині, зустрічається 6 видів 2 родів: Зелені жаби *Pelophylax* (3 види) та Бурі жаби *Rana* (3 види).

Рід *Pelophylax* (Fitzinger, 1843)

Жаба озерна

***Pelophylax ridibundus* (Pallas, 1771)**

Звичайний вид. Еврибіонт. Населяє різноманітні проточні та непроточні водойми від невеликих калюж до крупних річок, озер та водосховищ. Активно розселяється, використовуючи зрошувальні канали. Зустрічається у мішаних та широколистих лісах, луках та степових ділянках. Є одним з найчисельніших видів земноводних фауни України.

Кадастрові дані:

- Вінницька обл., р. Південний Буг, 08.08.1984р. (фонди НППМ НАНУ)
м. Вінниця, Вінницькі Хутори, 21.04.2002р., 01.08.2004р. (фонди НППМ НАНУ)
м. Вінниця, П'ятничанський ліс, оз. Гуральня, 03.05.2002р. (фонди НППМ НАНУ)
м. Вінниця, Тяжилів, 03.08.1996р.
м. Вінниця, Хутори, 01.04.2000р., 15.04.2000р., 09.04.2001р., 26.04.2001р.
м. Вінниця, Якушинецькі озера, 25.06.2001р. (фонди НППМ НАНУ)
м. Вінниця, Якушинецькі озера, 08.07.2001р. (фонди НППМ НАНУ)
м. Вінниця, Якушинецькі озера, 24.07.1996р., 08.04.2001р., 29.04.2001р.
м. Ладижин, 12.04.1984р. (фонди НППМ НАНУ)
Бершадський р-н, с. Сумівка [16].
Бершадський р-н, с. Чапаєвка [16].
Вінницький р-н, с. Якушинці, 01.06.2003р. (фонди НППМ НАНУ)
Гайсинський р-н, Гайсинський ліс, 12.06.1981р. (фонди НППМ НАНУ)



- Гайсинський р-н, р. Соб, 09.1979р. (фонди НППМ НАНУ)
- Гайсинський р-н, м. Гайсин [16].
- Гайсинський р-н, с. Краснопілка [16].
- Гайсинський р-н, с. Мар'янівка, ставок, 02.06.1982р., 06.06.1982р., 19.06.1984р. (фонди НППМ НАНУ)
- Гайсинський р-н, урочище Мала Швейцарія, 10.04.1983р., 22.04.1983р. (фонди НППМ НАНУ)
- Жмеринський р-н, ст. Браїлів, 19.06.2002р. (фонди НППМ НАНУ)
- Жмеринський р-н, м. Жмеринка [16].
- Жмеринський р-н, с. Демидівка [16].
- Іллінецький р-н, с. Дашів [16].
- Калинівський р-н, м. Калинівка, 18.06.2002р. (фонди НППМ НАНУ)
- Калинівський р-н, с. Голендри, 10.06.2002р. (фонди НППМ НАНУ)
- Літинський р-н, р. Згар, 06.06.1983р., 11.08.1983р. (фонди НППМ НАНУ)
- Літинський р-н, с. Микулинці, р. Згар, 29.10.2005р. (фонди НППМ НАНУ)
- Мурованокуриловецький р-н, с. Лучинчик, 09.06.2003р. (фонди НППМ НАНУ)
- Немирівський р-н, смт. Брацлав [16].
- Немирівський р-н, с. Воробіївка, 24-29.09.1976р. (фонди НППМ НАНУ)
- Немирівський р-н, с. Воробіївка, 21-22.09.2001р. (фонди НППМ НАНУ)
- Немирівський р-н, с. Кліщів, 17.09.2001р. (фонди НППМ НАНУ)
- Немирівський р-н, с. Олексіївка, 14-17.08.1971р. (фонди НППМ НАНУ)
- Немирівський р-н, с. Стрільчинці, р. Південний Буг, 15.10.2005р. (фонди ВДПУ)
- Теплицький р-н, с. Орлівка [16].
- Теплицький р-н, с. Степанівка [16].
- Тиврівський р-н, смт. Тиврів [16].
- Тиврівський р-н, смт. Тиврів, 29.09.1976р. (фонди НППМ НАНУ)
- Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, р. Південний Буг, 09.10.2005р. (фонди ВДПУ)
- Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, Сандрацьке вдсх., 27.06.2003р. (фонди НППМ НАНУ)



Чечельницький р-н, с. Бритавка, 29.09.2005р. (фонди ВДПУ)
Ямпільський р-н, с. Біла, р. Мурафа, 02.05.2003р., 06-07.08.2007р.
Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 16.09.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, с. Пороги, р. Дністер, 26.07.2005р., 24.04.2006р., 13.06.2007р.,
09.08.2007р., 24.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, с. Слобода-Бушанська, р. Мурафа, 17.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, с. Улянівка, 18.03.2000р., 25.03.2000р., 27.03.2000р., 18.11.2000р.,
01.05.2002р., 04.05.2002р., 07.05.2002р., 09.05.2002р., 10.08.2006р. (дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок [79].
Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, р. Дністер, 29.04.2003р.,
09.08.2003р., 25.08.2004р., 24.04.2006р., 18.09.2006р., 15.06.2007р., 09.08.2007р.,
24.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, м. Ямпіль [79].
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, р. Русава, 05.04.1998р., 26.04.1998р.,
09.05.1998р., 18.09.1999р., 29.07.2002р., 28.04.2003р., 06.08.2005р., 15.08.2005р.,
17.08.2005р., 22.08.2005р., 24.04.2006р., 08.08.2006р., 18.09.2006р., 21.04.2007р.,
11.06.2007р., 13.06.2007р., 04.08.2007р., 05.08.2007р., 09.08.2007р., 19.07.2008р.,
30.08.2008р., 16.07.2009р., 20.07.2011р., 21-24.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Жаба ставкова

***Pelophylax lessonae* (Camerano, 1882)**

Звичайний вид. Зустрічається у переважно не проточних та слабо проточних водоймах: озерах, ставках, болотах, великих калюжах та, іноді, у невеликих річках. Надає перевагу водоймам, що мають густу трав'янисту рослинність, заболочені береги та хоча б частково оточені чагарниками.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, П'ятничанський ліс, оз. Гуральня, 03.05.2002р. (фонди НППМ НАНУ)

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 25.06.2001р. (фонди НППМ НАНУ)



м. Вінниця, Якушинецькі озера, 08.07.2001р. (фонди НППМ НАНУ)
Вінницький р-н, с. Якушинці, 01.06.2003р. (фонди НППМ НАНУ)
Жмеринський р-н, ст. Браїлів, 19.06.2002р. (фонди НППМ НАНУ)
Калинівський р-н, м. Калинівка, 18.06.2002р. (фонди НППМ НАНУ)
Літинський р-н, с. Микулинці, р. Згар, 29.10.2005р. (фонди ВДПУ)
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р. (фонди ВДПУ)
Хмельницький р-н, с. Широка Гребля, р. Південний Буг, 09.10.2005р. (фонди ВДПУ)

Жаба їстівна

Pelophylax kl. esculentus (Linnaeus, 1758)

Звичайний вид. Зустрічається у старицях, ставках, каналах, річках.
Уникає крупних водойм з проточною водою.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, Вінницькі Хутори, 21.04.2002р. (фонди НППМ НАНУ)
м. Вінниця, П'ятничанський ліс, оз. Гуральня, 03.05.2002р. (фонди НППМ НАНУ)
м. Вінниця, Якушинецькі озера [73, 74].
м. Вінниця, Якушинецькі озера, 25.06.2001р. (фонди НППМ НАНУ)
Вінницький р-н, с. Якушинці, 01.06.2003р. (фонди НППМ НАНУ)
Гайсинський р-н, р. Соб, 09-10.1979р. (фонди НППМ НАНУ)
Жмеринський р-н, ст. Браїлів, 19.06.2002р. (фонди НППМ НАНУ)
Калинівський р-н, с. Голендри, 10.06.2002р. (фонди НППМ НАНУ)
Калинівський р-н, м. Калинівка [74].
Калинівський р-н, м. Калинівка, 18.06.2002р. (фонди НППМ НАНУ)
Літинський р-н, с. Микулинці, р. Згар, 29.10.2005р. (фонди ВДПУ)
Немирівський р-н, с. Воробіївка, 21-22.09.2001р. (фонди НППМ НАНУ)
Немирівський р-н, с. Колюхів, 19.09.2001р. (фонди НППМ НАНУ)
Хмельницький р-н, с. Широка Гребля, р. Південний Буг, 09.10.2005р. (фонди ВДПУ)
Хмельницький р-н, с. Широка Гребля, Сандрацьке вдсх., 27.06.2003р. (фонди НППМ НАНУ)



Чечельницький р-н, с. Бритавка, 29.09.2005р. (фонди ВДПУ)

Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 13.06.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 22.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Rana* Linnaeus, 1758

Жаба гостроморда

***Rana arvalis* Nilsson, 1842**

Малочисельний вид. Населяє більш сухі та відкриті біотопи порівняно з трав'яною жабою, зокрема, лісові галявини, болота, луки, поля, сади та чагарники. В умовах лісостепу надає перевагу залісеним болотам та лукам.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 27.05.2001р. (фонди НППМ НАНУ)

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 08.05.2000р.

м. Вінниця, с. Якушинці, 08.05.2000р. (фонди НППМ НАНУ)

Барський р-н, ст. Митки, дитячий табір ім. Медведського, 09.07.1997р.

Бершадський р-н, с. Сумівка [16].

Гайсинський р-н, Гайсинський ліс, лісові вирубки, 09.09.1984р. (фонди НППМ НАНУ)

Жмеринський р-н, с. Демидівка [16].

Літинський р-н, с. Микулинці, р. Згар, 29.10.2005р. (фонди ВДПУ)

Літинський р-н, с. Микулинці, заказник, 29.05.1997р. (фонди НППМ НАНУ)

Літинський р-н, с. Микулинці, заказник, 28.05.1997р.

Літинський р-н, с. Садове, 17.04.2002р. (фонди НППМ НАНУ)

Немирівський р-н, смт. Брацлав [16].

Погребищенський р-н, с. Веселівка [16].



Жаба трав'яна

Rana temporaria Linnaeus, 1758

Звичайний вид. Зустрічається у лісах, у тому числі у хвойних. У лісостеповій зоні прив'язана до заплавних чагарників. У якості схованок використовує лісову підстилку, прикореневу систему чагарників та дерев та різного роду заглиблення у ґрунті.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, лісопарк, оз. Гуральня, 11.03.1997р. (фонди НППМ НАНУ)

м. Вінниця, лісопарк, 14.03.1997р., 17.04.1997р., 29.04.1997р., 10.05.1997р., 17.05.1997р., 04.07.1997р., 05.08.1997р., 05.04.1998р., 17.04.1998р., 05.06.1998р., 18.08.1998р., 30.08.1998р., 20.09.1998р., 25.10.1998р., 30.10.1998р., 15.11.1998р., 29.11.1998р., 04.12.1998р., 19.12.1998р., 08.01.1999р., 12.01.1999р., 19.01.1999р., 27.01.1999р., 14.02.1999р., 20.02.1999р., 06.03.1999р., 28.03.1999р., 08.04.1999р., 02.01.2000р., 27.01.2000р., 30.01.2000р., 03.02.2000р., 04.02.2000р., 06.02.2000р., 13.02.2000р., 01.03.2000р., 05.03.2000р., 12.03.2000р., 25.03.2000р., 28.03.2000р., 30.03.2000р., 04.04.2000р., 07.04.2000р., 20.04.2000р., 24.06.2000р., 01.07.2000р., 09.07.2000р., 15.07.2000р., 22.07.2000р., 30.07.2000р., 07.08.2000р., 12.08.2000р., 29.10.2000р., 03.12.2000р., 08.03.2001р., 13.03.2001р., 01.04.2001р., 11.04.2001р., 17.02.2002р., 09.03.2002р., 02.04.2002р., 13.04.2003р.

м. Вінниця, П'ятничанський ліс [72].

м. Вінниця, П'ятничанський ліс, 09.03.2002р., 02.04.2002р., 13.04.2002р. (фонди НППМ НАНУ)

м. Вінниця, м-в Сабарів, 27.07.1996р.

м. Вінниця, Хутори, 19.10.1996р. (фонди НППМ НАНУ)

м. Вінниця, Хутори, 15.04.2000р., 09.04.2001р.

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 24.07.1996р., 04.11.1996р., 08.05.2000р., 30.03.2002р.

Барський р-н, ст. Митки, дитячий табір ім. Медведського, 12.07.1997р., 01.08.1997р. (фонди НППМ НАНУ)

Барський р-н, ст. Митки, дитячий табір ім. Медведського, 09.07.1997р.



- Бершадський р-н, с. Сумівка [16].
- Бершадський р-н, с. Чапаєвка [16].
- Вінницький р-н, с. Зарванці, 04.11.1996р. (фонди НППМ НАНУ)
- Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, ліс, 16.09.1984р. (фонди НППМ НАНУ)
- Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 28.06.1981р. (фонди НППМ НАНУ)
- Гайсинський р-н, м. Гайсин [16].
- Гайсинський р-н, м. Гайсин, 09.11.1999р. (фонди НППМ НАНУ)
- Гайсинський р-н, с. Краснопілка [16].
- Жмеринський р-н, ст. Браїлів, 31.05.2003р.
- Жмеринський р-н, м. Жмеринка [16].
- Жмеринський р-н, с. Демидівка [16].
- Іллінецький р-н, с. Дашів [16].
- Козятинський р-н, с. Збараж, 03.10.1999р. (фонди НППМ НАНУ)
- Козятинський р-н, ст. Сестринівка, 25.09.1998р. 15.09.1999р. (фонди НППМ НАНУ)
- Літинський р-н, с. Садове, 26.08.1996р., 26.04.1998р., 09.09.2000р., 29.03.2002р., 28.08.2003р.
- Немирівський р-н, смт. Брацлав [16].
- Немирівський р-н, с. Воробіївка, 24-29.09.1976р. (фонди НППМ НАНУ)
- Немирівський р-н, с. Ситківці [16].
- Погребищенський р-н, с. Веселівка [16].
- Теплицький р-н, с. Орлівка [16].
- Теплицький р-н, с. Степанівка [16].
- Тиврівський р-н, смт. Тиврів [16].
- Тиврівський р-н, смт. Тиврів, притока р. Південний Буг, 21-24.09.1976р. (фонди НППМ НАНУ)
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р. (фонди ВДПУ)
- Тульчинський р-н, с. Журавлівка, 08.10.2005р. (фонди ВДПУ)
- Чечельницький р-н, с. Бритавка, 29.09.2005р. (фонди ВДПУ)



Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, р. Південний Буг, 09.10.2005р. (фонди ВДПУ)

Ямпільський р-н, с. Біла, 06.08.2007р.

Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 17.04.2007р. (дані Ремінного В.Ю.,
Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Улянівка, 25.03.2000р., 27.03.2000р., 07.05.2002р. (дані
Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Северинівський ліс, 30.09.2000р.,
30.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 12.04.2004р. (дані Смірнова Н.А.)

Жаба прудка

***Rana dalmatina* Fitzinger in Bonaparte, 1839**

Рідкісний вид. Станом на 2015 рік в межах області достовірно виявлений лише у долині Дністра (Ямпільський р-н., с. Михайлівка) [75]. Зустрічається у широколистих лісах з розрідженим підліском. Надає перевагу галявинам, відкритим місцям та схилам, що вкриті чагарниками. Уникає хвойних лісів та оброблюваних земель.

Кадастрові дані:

Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 13.09.2006р.





Клас Плазуни Reptilia

Ряд Черепахи – Testudines

Родина Прісноводні черепахи – Emydidae

Група прісноводних черепах мілких та середніх розмірів. Карапакс гладенький, овальний, злегка опуклий. Характерним є з'єднання карапакса та пластрона за допомогою зв'язки, завдяки чому досягається деяка рухливість елементів панцира відносно один одного. Між пальцями наявні плавальні перетинки. Більша частина прісноводних черепах веде водний спосіб життя, всеїдні, хоча є спеціалізовані рослиноїдні, молюскоїдні та рибоїдні форми.

Родина включає 39 видів, що об'єднані у 11 родів. Більшість поширені у Новому Світі. У фауні Вінницької області родина представлена одним видом роду Болотяна черепаха *Emys*.

Рід *Emys* Dumeril, 1806

Черепаха болотяна

***Emys orbicularis* Linnaeus, 1758**

Звичайний вид. Живе у річках, озерах, болотах, ставках та каналах. На суходолі тримається поблизу водойм.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, Вінницькі Хутори, 01.05.1997р.

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 08.04.2001р., 30.03.2002р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 08.2002р. (дані Матвійчука О.А.)

Козятинський р-н, с. Збараж, 06.2003р. (дані Матвійчука О.А.)

Літинський р-н, с. Борків, 29.10.2005р. (дані Макодея О.І.)

Літинський р-н, с. Микулинці, заказник, 30.05.1997р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 27.08.2005р. (дані Матвійчука О.А.)

Томашпільський р-н, смт. Томашпіль, 17.07.2004р. (дані Николайчук Л.С.)



Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер [79].

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 13.06.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ряд Лускаті – Squamata

Родина Веретільницеві – Anguidae

До родини належать як зовсім безногі ящірки, що нагадують змій, так і види, що мають розвинені кінцівки.

Повіки розділені та рухомі, зіниця округла. На голові розміщені крупні симетричні щитки. Тіло вкрите черепицеподібними лусками, під кожною із яких лежать кісткові пластинки, що іноді утворюють суцільний кістковий панцир, черевні щитки за розміром та формою подібні до спинних.

Хвіст ламкий. У безногих форм зберігаються рудименти поясів кінцівок, іноді власне рудименти кінцівок. Яйцекладні та яйце-живородні види.

Родина об'єднує приблизно 70 видів, що поширені у Європі, північній Африці, Азії, Північній Америці. В фауні України родина представлена двома видами, що належать до двох родів. У фауні Вінницької області представлені одним видом роду Веретільниця *Anguis*.

Рід *Anguis* Linnaeus, 1758

Веретільниця ламка

Anguis fragilis Linnaeus, 1758

Звичайний вид. Зустрічається у широколистяних, мішаних лісах та садах, а також на поля та луках, що із ними межують. У якості схованки використовує лісову підстилку, дерева, що впали та нори гризунів.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, м-в Сабарів, 29.08.1998р.

Вінницький р-н, ст. Десенка, 25.07.2005р. (дані Матвійчука О.А.)

Гайсинський р-н, с. Степашки, 07.2002р. (дані Матвійчука О.А.)

Літинський р-н, с. Садове, 29.03.2002р.



Родина Ящірки – Lacertidae

Голова вкрита крупними симетричними щитками, а тулуб зернистою або черешицеподібною лускою. Черевні луски за формою та розмірами відрізняються від спинних. Зіниця округла. Повіки розділені та рухливі. Кінцівки добре розвинуті, п'ятипалі. Хвіст ламкий, здатний до регенерації. Спостерігається диморфізм у забарвленні самців та самок, статевозрілих та ювенільних особин.

Більшість видів яйцекладні, зустрічається живородіння та партеногенез.

До родини належить близько 40 родів із понад 180 видами, що поширені у Європі, Азії, Африці. У фауні України представлені 7 видами, що об'єднанні у 2 роди. У Вінницькій області представлені 3 видами роду Ящірка *Lacerta*.

Рід *Lacerta* Linnaeus, 1758

Ящірка зелена

Lacerta viridis (Laurenti, 1768)

Малочисельний вид. Зустрічається переважно у південних районах області. Населяє сухі сонячні місця біля виходів скельних порід, на річкових заплавах, лісових галявинах, чагарниках, садах.

Кадастрові дані:

Гайсинський р-н, с. Губник, х. Зелений Клин, 06.1973р. (фонди НППМ НАНУ)

Чечельницький р-н, ст. Хрустова, 01-02.08.1905р., 14.08.1905р., 19.08.1905р.
(фонди НППМ НАНУ)

Ямпільський р-н, с. Біла, 06.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 17.04.2007р. (дані Ремінного В.Ю., Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Пороги, 18.04.2007р. (дані Ремінного В.Ю., Смірнова Н.А.)



Ямпільський р-н, с. Северинівка, 24.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 27.05.2000р., 09.08.2007р.,
18.04.2007р., 13.06.2007р., 30.08.2008р., 24.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 22.04.1998р., 22.06.1998р., 10.04.1999р.,
26.04.2003р., 26.04.2006р., 16.06.2007р., 01.09.2008р. (дані Смірнова Н.А.)

Ящірка прудка

Lacerta agilis Linnaeus, 1758

Звичайний вид. Населяє сухі біотопи, що прогриваються сонцем у степових ділянках, долинах річок, схилах ярів та балок, лісових галявинах, луках, садках.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 28.09.2000р.

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 08.05.2000р., 04.05.2001р.

Бершадський р-н, с. Поташня, 16.05.1952р. (фонди НППМ НАНУ)

Вінницький р-н, с. Парпурівці, 29.04.2001р. (дані Матвійчука О.А.)

Вінницький р-н, с. Тютьки, 27.05.2003р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 08.2002р. (дані Матвійчука О.А.)

Гайсинський р-н, с. Губник, х. Зелений Клин, 06.1973р. (фонди НППМ НАНУ)

Гайсинський р-н, с. Степашки, 01.04.1998р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 07.2002р. (дані Матвійчука О.А.)

Літинський р-н, с. Садове, 29.03.2002р.

Немирівський р-н, с. Олексіївка, р. Південний Буг, 14-17.08.1971р. (фонди
НППМ НАНУ)

Чечельницький р-н, ст. Хрустова, 08.1903р., 14.08.1905р. (фонди НППМ НАНУ)

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 09.2003р. (дані Макодая О.І.)



Ящірка живородна

Lacerta viripara Jacquin, 1787

Малочисельний вид. Населяє листяні та хвойні ліси, де віддає перевагу відкритим ділянкам – торф'яникам, просікам, галявинам, узбіччям доріг

Кадастрові дані:

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 29.04.2001р., 27.05.2001р.

Вінницький р-н, Михайлівське лісництво, 07.2005р. (фонди ВДПУ)

Літинський р-н, с. Садове, 17.04.2002р.

Томашпільський р-н, с. Яришівка, 07.07.2004р. (дані *Николайчук Л.С.*)

Родина Вужеви – Colubridae

Черевна поверхня тулуба повністю вкрита одним рядом щитків. Рудименти кінцівок відсутні. Розвинута лише права легеня. Більшість представників не отруйні.

Представлені широким діапазоном екологічних форм: деревні, водяні, напівводяні, наземні та такі, що риють.

Поширені на всіх материках, крім Антарктиди. Родина об'єднує понад 1700 видів, що належать до 300 родів. В Україні представлені 6 видами 4 родів. У Вінницькій області зафіксовані знахідки 4 видів 3 родів: Вуж *Natrix* (2 види), Лазячий полоз *Elaphe* (1 вид), Мідянка *Coronella* (1 вид).



Рід *Natrix* Laurenti, 1768

Вуж звичайний

***Natrix natrix* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний вид. Тісно пов'язаний із водою, зустрічається по берегах річок, озер, ставків, заплавлених луках, болотах.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, лісопарк, 05.05.1997р., 10.05.1997р., 17.05.1997р., 04.07.1997р., 05.06.1998р., 18.08.1998р., 30.10.1998р., 27.06.1999р., 20.04.2000р., 09.07.2000р.

м. Вінниця, П'ятничанський ліс, 09.07.2000р.

м. Вінниця, Хутори, 11.05.1997р., 04.09.2000р.

м. Вінниця, Якушинецькі озера, 27.05.2001р., 04.07.2001р.

Барський р-н, с. Шипинки, 09-10.09.1994р. (фонди НППМ НАНУ)

Вінницький р-н, с. Тютьки, 27.05.2003р.

Вінницький р-н, ст. Десенка, 17.04.1999р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 08.2002р. (дані Матвійчука О.А.)

Гайсинський р-н, с. Степашки, 07.2002р. (дані Матвійчука О.А.)

Жмеринський р-н, с. Чернятин, 08.2003р. (дані Макода О.І.)

Літинський р-н, с. Балин, 08.2003р. (дані Макода О.І.)

Літинський р-н, с. Микулинці, заказник, 29.05.1997р.

Немирівський р-н, с. Мар'янівка, урочище Скала, 27-28.05 (фонди НППМ НАНУ)

Немирівський р-н, с. Салинці, 26.05. (фонди НППМ НАНУ)

Ямпільський р-н, с. Біла, 30.04.2000р., 07.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 22.06.2007р.

Ямпільський р-н, с. Пороги, 09.09.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Улянівка [79].

Ямпільський р-н, с. Улянівка, 14.05.2001р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 18.05.2000р., 16.07.2001р., 15.06.2007р., 22-24.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)



Вуж водяний

***Natrix tessellata* (Laurenti, 1768)**

Звичайний вид. Зустрічається у південних районах області. Тісно пов'язаний із водою, зустрічається на схилах берегів річок та струмків, а також непроточних водойм.

Кадастрові дані:

Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 08.2001р. (дані Матвійчука О.А.)

Ямпільський р-н, с. Біла, 07.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Пороги, 18.04.2007р. (дані Ремінного В.Ю., Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Улянівка, 01.05.1999р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Франківка [79].

Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 28.05.2000р., 03.06.2001р., 25.08.2004р., 26.07.2005р., 18.09.2006р., 24.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Elaphe* Fitz., 1832

Полоз лісовий

***Zamenis longissimus* (Laurenti, 1768)**

Рідкісний вид. Зустрічається спорадично у листяних лісах, вологих луках, кам'янистих силах річкових долин.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., на межі з Чернівецькою обл., 21.05.1907р. (фонди НППМ НАНУ)

Чечельницький р-н, с. Ольгопіль [71].



Рід *Coronella* Laurenti, 1768

Мідянка звичайна

***Coronella austriaca* Laurenti, 1768**

Малочисельний вид. Надає перевагу листяним, хвойним та мішаним лісам, де притримується ділянок, що добре прогріваються сонцем. На відкритих ділянках зустрічається рідко.

Кадастрові дані:

Гайсинський р-н, с. Степашки, 07.2002 (дані Матвійчука О.А.)

Чечельницький р-н, с. Бритавка, урочище Бритавська Дача, 29.09.2005р. (дані Матвійчука О.А.)





Клас Птахи Aves

Ряд Гагароподібні – Gaviiformes

Родина Гагарові – Gaviidae

Представники родини – водоплавні птахи середніх і великих розмірів. Маса тіла від 1 до 6,4кг. Форма тіла овальна; пір'я густе і щільне, надійно оберігає тіло від переохолодження у воді. Дзьоб у гагар видовжений, загострений на кінці. Ноги короткі, відставлені далеко назад. Передні три пальці з'єднані перетинкою, а задні – погано розвинені, прикріплені вище передніх і мають вигляд неширокої плавальної лопаті.

Гагари добре плавають і пірнають. Вони все своє життя проводять на воді, зустрічаються як на прісних водоймах, так і на морі. На сушу птахи виходять тільки у період гніздування, рухаються важко, частіше повзають, відштовхуючись лапами.

Більшість гагарових морські птахи. Прісноводні водойми вони відвідують лише в період розмноження, а решту часу вони постійно тримаються на морі.

Живляться гагари переважно дрібною рибою, але в їх шлунку також знаходять м'якунів, ракоподібних, червів, комах. Ці групи тварин особливо велику роль відіграють у живленні пташенят. Іноді в їжу вживають рослини. Гагари живуть парами, можливо постійними; особливо під час весняних перельотів. Тут вони поселяються на берегах озер, рідше – річок із спокійною течією. Гнізда роблять біля самої води на березі водоймища. Від гнізда до води веде схил, по якому гагари тихо ковзають і занурюються при небезпеці. Гагари – моногамні, виводкові птахи. Вони відкладають 2, рідше 1 або 3 яйця, забарвлення яких оливково-буре із чорними і сірими плямами. Висиджують обоє батьків протягом 24-29 днів. Пташенята виводкового типу: вилуплюються вже вкриті пухом сірого кольору, можуть добре плавати та пірнати. Однак батьки вигодовують їх до 1,5 місячного віку, доки пташенята не почнуть літати. На зиму птахи відлітають на незамерзаючі води.



У гагар впродовж року спостерігаються дві линьки: осіння і весняна, в результаті якої формується шлюбне вбрання. Забарвлення оперення у молодих і старих птахів відрізняється – молоді майже однотонні, зверху темніші. Забарвлення у дорослих змінюється по сезонах, взимку воно менш яскраве.

Практичне значення птахів невелике. Їх добувають у невеликій кількості разом із іншими видами промислових птахів. Живлячись рибою, гагари можуть наносити деяку шкоду рибальству, але кількість спожитої ними риби надзвичайно мала, крім того поїдають перш за все хворих і ослаблених особин.

У фауні Вінницької області родина представлена 2 видами роду Гагара *Gavia*.

Рід *Gavia* J.R.Forster, 1788

Гагара червоношия

***Gavia stellata* (Pontoppidan, 1763)**

Рідкісний залітний птах на території Вінницької області. Востаннє був зареєстрований під час осіннього прольоту на початку минулого століття поблизу с. Микулинці Літинського району [13].

Кадастрові дані:

Літинський р-н, с. Микулинці [13].

Гагара чорношия

***Gavia arctica* (Linnaeus, 1758)**

Малочисельний мігруючий птах. Регулярно зустрічається під час осінньої міграції на водоймах м. Вінниці та області, зокрема на ставку Поділля (м. Вінниця) [38], ставках зальнозоологічного заказнику «Згарський» (Літинський р-н) та інших водотоках.

Зрідка зустрічається у зимувальних скупченнях водоплавних та навколводних птахів на незамерзаючих водотоках області.



Кадастрові дані:

м. Ладижин, 20.01.2008р.

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 30.05.2007р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 04.11.2008р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р.

Ряд Пірникозоподібні – Podicipediformes

Родина Пірникозові – Podicipedidae

Представники родини – водоплавні птахи невеликих розмірів. Для них характерна довга шия, короткий хвіст. Ноги відставлені далеко назад, кожен палець має окрему плавальну перетинку. Оперення щільне.

Пірникозові зустрічаються у прісних і слабо солоних водоймах з багатими заростями надводної рослинності. Денні птахи. Добре плавають і пірнають. Політ прямолінійний з частими змахами крил.

Їжу здобувають у воді під час пірнання за допомогою дзьоба. Живляться тваринною їжею – комахами, їх личинками, ракоподібними, червами, м'якунами, дрібною рибою.

Моногами, живуть парами, у насиджуванні кладки приймають участь і самець і самиця. Гнізда будують на воді. Поселяються як окремими парами, так і цілими колоніями. Пташенята виводкового типу.

Практичне значення невелике. Шкода, якої птахи завдають поїдаючи рибу, незначна. М'ясо їстівне, проте не відзначається високими смаковими якостями.

В орнітофауні Вінниччини трапляється 4 види, що належать до роду Пірникоза *Podiceps*.



Рід *Podiceps* Latham, 1787

Пірникоза мала

***Podiceps ruficollis* (Pallas, 1764)**

Рідкісний гніздовий і малочисельний перелітний птах Вінниччини. Достовірно гніздує на ставках зальнозоологічного заказника «Згарський». Під час міграцій трапляється на усій території області та м. Вінниці [37, 38]. Виявлені випадки зимівлі пірникози малої на вільних від криги ділянках р. Дністер та р. Південний Буг.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.08.2008р., 28.09.2008р.

м. Ладижин, 11.01.2012р.

Барський р-н., Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2015р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н, с. Діброва, 07.06.2006р., 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 28.05.2015р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 22.06.2003р., 29.09.2004р., 30.09.2006р., 31.08.2007р., 28.09.2008р., 03.10.2009р., 05.09.2012р., 01.10.2012р., 03.10.2012р., 10.10.2012р., 07.09.2013р.

Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 29.05.2007р.

Літинський р-н, с. Бірків, 02.06.2010р.

Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 10.05.2004р.

Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 20.02.2010 р., 03.03.2013р., 23.02.2014р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 20.02.2010р., 02.03.2013р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Липчани, 11.03.2011р.

Тростянецький р-н, с. Глибочок, 16.01.2009р.

Хмільницький р-н, с. Курилівка, 02.07.2009р.

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, 05.01.2009р. (дані *Смірнова Н.А.*)



Пірникоза чорношия

Podiceps nigricollis Linnaeus, 1758

Малочисельний пролітний птах. У невеликій кількості зустрічається під час весняних і осінніх міграцій на різноманітних водоймах області [38, 38].

Кадастрові дані:

Барський р-н., Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2015р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Вінницький р-н, с. Якушинці, 28.09.2008р., 15.04.2009р.

Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 23.04.2013р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 12.05.2006р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 19.04.2013р., 02.05.2014р.

Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 10.05.2004р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 23-27.08.2005р.

Тростянецький р-н, с. Демківка, 19.05.2009р., 19.05.2010р. [54].

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Хмільницький р-н, с. Великий Митник, 25.06.2007р.

Пірникоза сірошока

Podiceps grisegena (Boddaert, 1783)

Рідкісний пролітний і ймовірно гніздовий птах на території Вінницької області. Під час міграцій птахи були помічені нами поблизу м. Вінниця [38], на водоймах Барського, Могилів-Подільського, Тростянецького та Хмільницького районів. Відмічений у репродуктивний період на ставку поблизу с. Баланівка Бершадського району, що дає змогу припустити можливість гніздування виду на Вінниччині.



На початку ХХ століття пірникозу сірощоку було відмічено на р. Згарьок поблизу с. Вінниківці Літинського р-ну [10], а також 09 і 20 травня 1909р. в околицях с. Рожепи Жмеринського р-ну [13].

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Діброва, 07.06.2006р.
Бершадський р-н, с. Баланівка, 28.05.2015р.
Вінницький р-н, с. Якушинці, 16.04.2014р., 18.04.2014р.
Калинівський р-н, с. Пиків, 23.04.2013р.
Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 10.05.2004р.
Тростянецький р-н, с. Нова Ободівка, 30.09.2005р.
Тростянецький р-н, с. Нова Стратіївка, 30.09.2005р.
Хмельницький р-н, с. Широка Гребля, 23.09.2002р.

Пірникоза велика

***Podiceps cristatus* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний гніздовий і перелітний птах Вінниччини. У невеликій кількості гніздує на ставках та водосховищах більшості районів області. Під час зимівель поодинокі особини трапляються на вільних від криги акваторіях річок басейну Дністра та Південного Бугу.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.05.2008р.
м. Ладижин, 20.01.2008р., 16.01.2009р., 11.01.2012р.
Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані Новака В.О, Новака В.В.)
Барський р-н., Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 30.05.2007р., 26.05.2011р., 08.05.2013р.
Барський р-н, с. Діброва, 07.06.2006р., 29.05.2007р.
Бершадський р-н, с. Баланівка, 24.05.2001р., 28.05.2015р.



Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2002р., 03.06.2003р., 22.06.2003р., 17.04.2005р., 07.06.2004р., 23.07.2004р., 29.09.2004р., 17.04.2005р., 01.06.2003р., 30.04.2006р., 19.05.2006р., 02.04.2007р., 31.08.2007р., 15.04.2008р., 29.05.2008р., 24.06.2008р., 29.08.2008р., 28.09.2008р., 15.04.2009р., 03.10.2009р., 31.03.2011р., 01.04.2011р., 05.04.2011р., 06.04.2011р., 17.04.2011р., 31.03.2012р., 04.04.2012р., 05.04.2012р., 05.09.2012р., 01.10.2012р., 03.10.2012р., 10.10.2012р., 01.11.2012р., 03.04.2013р., 07.04.2013р., 10.04.2013р., 09.06.2013р., 10.07.2013р., 07.09.2013р., 21.03.2014р., 25.03.2014р., 28.03.2014р., 09.04.2014р., 13.04.2014р., 16.04.2014р., 18.04.2014р., 29.04.2014р., 11.03.2015р.

Гайсинський р-н, с. Крутогорб, 23.04.2007р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 04.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 20.05.1909р., 27.05.1909р. [54].

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 29.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Чернятин, 17.08.1932р. [54].

Калинівський р-н, с. Іванів, 07.05.2007р., 29.03.2009р., 04.04.2008р., 28.05.2008р., 15.04.2011р., 11.07.2013р.

Калинівський р-н, с. Жигалівка, 08.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Комунарівка, 26.06.2007р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 08.05.2007р., 26.06.2007р., 23.04.2013р.

Козятинський р-н, с. Вівсяники, 08.04.2009р.

Козятинський р-н, с. Збараж, 16.07.2005р.

Козятинський р-н, с. Самгородок, 28.05.2009р.

Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р., 09.05.2008р., 17.10.2013р., 10.05.2015р.



Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 12.06.2007р., 11.06.2008р., 12.05.2011р., 10.08.2012р., 17.04.2013р., 09.05.2013р., 27.07.2013р., 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Петрик, 29.03.2002р., 20.04.2003р., 13.06.2007р.

Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 20.02.2010р., 23.03.2012р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 20.02.2010р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Липчани, 11.03.2011р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 27.08.2005р., 25.04.2013р., 06.05.2013р., 21.04.2014р.

Оратівський р-н, с. Осична, 23.04.2009р.

Теплицький р-н, с. Брідок, 15.07.2002р.

Тростянецький р-н, с. Демківка, 20.05.1909р. [54].

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 05.11.2014р.

Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 03.04.1993р., 15.10.1993р., 17.04.1994р., 12.10.1994р., 07.10.1995р. [51].

Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.06.2002р., 23.09. 2002р., 10.05.2006р., 21.05.2011р.

Шаргородський р-н, с. Клекотина, 13.08.2009р.

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 12-13.04.1997р., 25.04.1997р., 14.12.1997р. [82].

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 06.01.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Ряд Пеліканоподібні – *Pelecaniformes*

Родина Пеліканові – *Pelecanidae*

До ряду Пеліканоподібні належать водоплавні птахи переважно середнього та великого розміру. Вони можуть мати різну зовнішність, проте з огляду на анатомічні особливості їх об'єднують до одного ряду. Із зовнішніх



ознак властива наявність плавальної перетинки, яка з'єднує усі чотири пальці. [29] У фауні України ряд представлений 2 родинами і 5 видами.

Одні з найбільших, за розмірами, птахів нашої фауни. Дзьоб довгий, має шкірястий мішечок під піддзьобком. Добре плавають, тримаючись на самій поверхні води. Через високу пневматичність кісток пірнати не можуть. Літають легко, проте не швидко. Здатні подовгу ширяти у повітрі. Живляться переважно рибою, яку ловлять на мілководді. Оселяються великими колоніями в заростях очерету на великих озерах або у дельтах річок.

На Вінниччині родина представлена 1 видом роду Пелікан *Pelecanus*.

Рід Пелікан *Pelecanus* Linnaeus, 1758

Пелікан рожевий

***Pelecanus onocrotalus* Linnaeus, 1758**

Надзвичайно рідкісний зальотний птах. За останні два десятиліття виявлено кілька випадків зальотів молодих особин рожевого пелікана на територію Вінниччини.

Кадастрові дані:

Липовецький р-н, с. Сиваківці, 13-15.05.2013р.

Тростянецький р-н, 09.1989р.

Чечельницький р-н, 09.2000р.

Родина Бакланові – *Phalacrocoracidae*

Представниками родини Бакланові є птахи середніх і великих розмірів, з темним оперенням. Тіло овальне із довгою шиєю. Дзьоб середньої довжини із добре вираженим гачком на кінці. Ноги короткі, усі чотири пальці з'єднані плавальною перетинкою. Хвіст довгий і жорсткий. Бакланові заселяють прісні водойми і морські узбережжя. Добре пірнають. Під водою плавають тільки за допомогою ніг, синхронно відштовхуючись лапами. Але оперення птахів



частково намокає у воді, і після полювання вони довго висушують його, розправивши крила і відпочиваючи на березі чи на дереві. Злітають з води важко, після довгого розбігу.

Літають бакланові характерним чином вишикувавшись у лінію. Профіль птаха в польоті схожий на рівний хрест. Зазвичай мовчазні, але в колоніях постійно звучить їх хрипке, низькотональне і гучне крякання.

Гніздують колоніями, в яких може бути від тисячі до мільйона пар. Гнізда будують в різноманітних умовах: на скелях, деревах, в очереті, на рівних берегах. Пташенята народжуються сліпими і голими. Через деякий час вкриваються пухом. Молоді птахи починають літати через 7-8 тижнів після народження.

Зміна оперення у бакланів буває двічі на рік. Часткова і передшлюбна линька починається на початку літа і закінчується пізно восени.

Живляться переважно рибою, ракоподібними і земноводними. Проте, з огляду на невелику чисельність на території області шкода від бакланів невелика.

У межах Вінницької області зареєстрований 1 вид, що належить до роду Баклан *Phalacrocorax*.

Рід *Phalacrocorax* Brisson, 1760

Баклан великий

***Phalacrocorax carbo* (Linnaeus, 1758)**

Гніздовий і перелітний птах усієї території області. Гніздова колонія, що налічує до 200 пар, виявлена у околицях с. Микулинці Літинського району. Незначні за кількістю колонії (до 30 пар) знайдені на островах вздовж русла р. Дністер у Могилів-Подільському районі. На решті території птахи зустрічаються як під час весняної та осінньої міграцій, так і в репродуктивний період.

Взимку на незамерзаючих ділянках Дністра та Південного Бугу регулярно



зимують як поодинокі особини, так і невеликі (30-40 особин) групи баклана.

Кадастрові дані:

м. Ладижин, 16.01.2014р., 14.01.2015р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 26.05.2011р., 08.05.2013р.

Барський р-н, с. Діброва, 07.06.2006р., 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 26.03.2013р., 10.10.2013р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 30.04.2006р., 19.05.2006р., 29.05.2008р., 15.04.2009р.,
31.03.2011р., 01.10.2012р., 10.10.2012р., 01.11.2012р., 03.04.2013р., 10.04.2013р.,
10.07.2013р., 21.03.2014р., 25.03.2014р., 28.03.2014р., 09.04.2014р., 16.04.2014р.,
18.04.2014р., 29.04.2014р.

Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 01-02.09.2007р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 29.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Грушківці, 26.06.2007р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 20.07.2007р., 01.11.2013р.

Калинівський р-н, с. Комунарівка, 26.06.2007р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 08.05.2007р., 26.06.2007р., 23.04.2013р., 30.10.2013р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 16.09.2006р., 09.05.2008р., 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Бірків, 24.04.2008р., 11.06.2008р., 21.04.2011р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 01.05.2014р.

Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 12.05.2011р., 08.06.2011р., 11.04.2012р.,
19.04.2013р., 09.05.2013р., 27.07.2013р., 28.02.2015р., 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р.

Могилів-Подільський р-н, с. Бронниця, р. Дністер, 23.07.2008р. (дані *Смірнова Н.А.*)



Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 20.02.2010р., 03.03.2013, 23.02.2014р.
Могилів-Подільський р-н, с. Лядова, 01.06.2012р.
Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 11.05.2004р.
Могилів-Подільський р-н, с. Серебря, 02.06.2012р.
Могилів-Подільський р-н, с. Серебря, 04.01.2009р. (дані Смірнова Н.А.)
Могилів-Подільський р-н, с. Суботівка, 03.06.2012р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 17.06.2009р., 20.02.2010р., 11.03.2011р.,
02.03.2013,
Мурованокуриловецький р-н, с. Липчани, 11.03.2011р., 22.02.2014р.
Тростянецький р-н, с. Нова Стратіївка, 30.09.2005р.
Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 23.09.2002р., 02.07.2009р.
Чечельницький р-н, с. Червона Гребля, 05.08.2009р.
Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 17.04.2007р. [82].
Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 04.06.2012р.
Ямпільський р-н, с. Оксанівка, 04.06.2012р.
Ямпільський р-н, с. Пороги, 18.09.2006р., 18.04.2007р. [82].
Ямпільський р-н, с. Пороги, р. Дністер, 13.06.2007р., 09.08.2007р., 30.08.2008р.,
24.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 18.04.2007р., 24.05.2015р.
(дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 11.06.2007р., 12.06.2007р., 03-09.08.2007р. [82].
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, 18.07.2008р, 28-29.08.2008р., 05.01.2009р.,
16.07.2009р., 10.10.2009р., 13.11.2011р., 21.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Ряд Лелекоподібні – Ciconiiformes

Родина Чаплеві – Ardeidae

До родини Чаплеві належать птахи великих, середніх та дрібних розмірів. Голова оперена, за винятком вуздечки. Шия довга, в польоті вигинається у формі латинської букви «S», потилиця торкається спини. Дзьоб прямий,



конусоподібний, стиснутий з боків, гострий і довгий. Ніздрі наскрізні, язик довгий та тонкий. Для запобігання намокання оперення чаплі, окрім куприкової залози, мають особливий пух (порошковий пух, пудретки), який по мірі росту перетворюється на порошок, покриваючи пір'я. Пудретки ростуть у чапель на грудях та спині. Нижня частина голені на значному проміжку не оперена. Ноги довгі, в польоті виступають за хвостом. Пальці довгі. Передні три пальці мають неповну плавальну перетинку. Четвертий палець спрямований назад. Крила широкі та сильні. Хвіст короткий. Оперення представлене різноманітною гамою кольорів. Деякі види чапель (чапля сіра), линяють раз на рік, в липні – листопаді. Починається линька ще на місцях гніздування, закінчується на місцях зимівель.

Політ порівняно повільний. Частина видів активна вночі та сутінках, але більшість веде денний спосіб життя.

Більшість видів – мешканці навколводних просторів. Заселяють прісні водойми, в позагніздовий період трапляються на відкритих просторах, зокрема на орних землях.

Для чаплевих характерна зміна оперення під час шлюбного періоду. Під час розмноження видають голосні характерні звуки. Гніздяться як колоніально (нерідко разом з іншими видами птахів), так і окремими парами в більшості випадків біля води, на деревах, кущах, в очереті. У будівництві гнізда, насиджуванні та вигодовуванні пташенят беруть участь обидва птаха.

Кладка складається з 2-7 яєць. Насиджування продовжується протягом трьох тижнів. Пташенята нагніздного типу.

Живляться чаплеві в основному тваринною їжею, яку добувають на мілині, вологих луках, полях. Їх раціон складається з риби, комах, жаб, дрібних гризунів, інколи поїдають яйця і пташенят дрібних птахів.

Промислового значення чаплеві не мають, однак в XIX ст. мала та велика чепури винищувались заради красивого пір'я для прикрашання жіночих



капелюшків. Наразі багато видів знаходяться під цілковитою охороною.

У фауні Вінниччини відмічено 7 видів даної родини, які належать до 4 родів: Бугай *Botaurus* (1 вид), Бугайчик *Ixobrychus* (1 вид), Квак *Nycticorax* (1 вид), Чепура *Egretta* (2 види) та Чапля *Ardea* (2 види).

Рід *Botaurus* Stephens, 1819

Бугай

Botaurus stellaris (Linnaeus, 1758)

Звичайний гніздовий і перелітний птах усєї території області. Упродовж останнього століття чисельність помітно не змінилась [42].

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 08.05.2008р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 24.05.2001р.

Бершадський р-н, с. Флорине, 25.05.2001р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 17.14.2004р., 25.05.2004р., 21.06.2004р., 25.06.2004р.,
05.03.2007р., 05.04.2011р., 06.04.2011р., 05.09.2012р., 09.04.2014р., 13.04.2014р.,
16.04.2014р., 18.04.2014р., 29.04.2014р.

Гайсинський р-н, с. Бондурі, 17.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Гунча, 19.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Краснопілка, 20.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Мелешків, 21.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Носівці, 23.05.2004р.

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 29.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська, 27.03.1909р. [13].



Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 07.05.2007р., 04.04.2008р., 06.04.2008р.
Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р., 09.05.2008р., 10.05.2015р.
Літинський р-н, с. Бірків, 24.04.2008р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 17.04.2013р., 19.04.2013р., 10.05.2015р.
Липовецький р-н, с. Щаслива, 02.07.2002р.
Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 11.05.2004р.
Немирівський р-н, м. Немирів, 16.05.2004р.
Оратівський р-н, с. Осична, 23.04.2009р.
Погребищенський р-н, м. Погребище, 1918-1921рр. [49].
Теплицький р-н, с. Брідок, 15.07.2002р.
Тростянецький р-н, с. Демківка, 31.08.1909р. [54].
Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 26.04.1992р., 17.04.1993р., 31.10.1993р.,
28.11.1993р., 17.04.1994р., 16.09.1995р., 28.09.1996р., 13.03.1997р. [51].
Хмільницький р-н, с. Великий Митник, 25.06.2007р.
Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.06.2002р.
Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 07.10.2008р.
Чернівецький р-н, с. Виля-Ярузькі, 12.08.2009р.

Рід *Ixobrychus* Billberg, 1828

Бугайчик

***Ixobrychus minutus* (Linnaeus, 1766)**

Звичайний, а подекуди численний гніздовий і перелітний птах Вінницької області. Тяжіє до водойм, густо порослих очеретом і рогазом.

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О,



Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 30.05.2007р.

Барський р-н, с. Діброва, 07.06.2006р.

Бершадський р-н, с. Флорине, 25.05.2001р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2002р., 01.06.2003р., 3.06.2003р., 22.06.2003р., 25.05.2004р., 30.05.2004р., 21.06.2004р., 27.06.2004р., 06.07.2004р., 23.07.2004р., 30.04.2006р., 19.05.2006р., 31.08.2007р., 29.05.2008р., 24.06.2008р., 17.04.2011р., 05.09.2012р., 10.07.2013р.

Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Гунча, 19.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 20.05.1909р. [13].

Жмеринський р-н., с. Северинівка, 23.08.1932р. [54].

Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.

Іллінецький р-н, с. Кам'яногірка, 23.04.2007р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.05.2008р.

Козятинський р-н, с. Збараж, 16.07.2005р.

Літинський р-н, с. Микулинці, долина р. Згар [45].

Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р., 13.06.2007р.

Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 10.05.2004р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Лучинець, 09.06.2003р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 16.05.2004р., 28.08.2005р., 08.08.2007р., 03.05.2013р., 18.08.2013р.

Погребищенський р-н, м. Погребище, 1918-1921рр. [49].

Тростянецький р-н, с. Демківка, 22.08.1909р. [54].

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 23.09.2002р.



Рід *Nycticorax* T.Forster, 1817

Квак

***Nycticorax nycticorax* (Linnaeus, 1758)**

Малочисельний гніздовий і перелітний птах Вінниччини. Достовірно гніздує на водоймах загальнозоологічного заказника «Згарський», на ставках поблизу с. Шершні Барського району. На решті території трапляється під час кочівель та міграції.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.05.2008р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.

(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 09.05.2008р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Барський р-н, с. Козарівка, 26.05.2011р.

Барський р-н, с. Шершні, 29.05.2007р., 27.05.2011р.

Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 21.06.2004р., 27.06.2004р., 06.07.2004р., 23.07.2004р., 29.04.2014р.

Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Краснопілка, 20.05.2004р.

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 04.04.1910р. [13].

Жмеринський р-н, с. Чернятин, р. Рів [10].

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 11.06.2008р., 08.06.2011р., 01.05.2014р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 16.05.2004р., 08.08.2007р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р.

Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,



07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 23.09.2002р., 02.07.2009р.

Рід *Egretta* T.Forster, 1817

Чепура велика

***Egretta alba* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний гніздовий та перелітний птах території області. Взимку регулярно зустрічається поблизу вільних від криги ділянок річок у зимувальних скупченнях водоплавних і навколоводних птахів. Гніздові колонії виявлені у Барському, Жмеринському, Калинівському та Літинському районах.

Упродовж останнього століття чисельність помітно зросла [42].

Кадастрові дані:

м. Ладижин, 20.01.2008р., 16.01.2009р., 15.01.2011р., 11.01.2012р., 09.03.2013р., 16.01.2014р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 08.05.2008р.

Барський р-н, с. Діброва, 07.06.2006р., 29.05.2007р.

Барський р-н, с. Козарівка, 26.05.2011р.

Барський р-н, с. Шершні, 29.05.2007р., 27.05.2011р.

Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 20.09.2012р., 26.03.2013р., 10.10.2013р., 05.11.2014р., 28.05.2015р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 08.04.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 25.05.2004р., 30.04.2006р., 19.05.2006р., 02.04.2007р., 07.10.2007р., 15.04.2008р., 29.05.2008р., 24.06.2008р., 15.04.2009р., 03.10.2009р., 01.04.2011р., 17.04.2011р., 20.03.2012р., 31.03.2012р., 05.04.2012р., 05.09.2012р.,



01.10.2012р., 03.10.2012р., 10.10.2012р., 01.11.2012р., 01.03.2013р., 10.04.2013р., 09.06.2013р., 10.07.2013р., 07.09.2013р., 10.03.2014р., 14.03.2014р., 21.03.2014р., 25.03.2014р., 28.03.2014р., 09.04.2014р., 13.04.2014р., 16.04.2014р., 18.04.2014р., 29.04.2014р.

Гайсинський р-н, с. Гунча, 19.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 04.05.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Мовчани, 12.08.2009р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 29.04.2011р.

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.

Іллінецький р-н, с. Кам'яногірка, 23.04.2007р.

Калинівський р-н, с. Грушківці, 26.06.2007р.

Калинівський р-н, с. Гущинці, 28.03.2015р., 05.05.2015р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 21.09.2006р., 07.05.2007р., 04.04.2008р., 06.04.2008р., 28.05.2008р., 29.03.2009р., 15.04.2011р.

Калинівський р-н, с. Жигалівка, 08.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 30.05.2012р., 12.09.2012р., 23.04.2013р., 11.07.2013р., 02.04.2014р.

Калинівський р-н, с. Комунарівка, 26.06.2007р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 08.05.2007р., 26.06.2007р., 30.10.2013р.

Козятинський р-н, с. Вівсяники, 08.04.2009р.

Козятинський р-н, с. Самгородок, 28.05.2009р.

Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 16.09.2006р., 10.05.2007р., 09.05.2008р., 04.11.2008р., 11.05.2011р., 12.04.2012р., 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Бірків, 24.04.2008р., 21.04.2011р.



- Літинський р-н, с. Івча, 10.05.2006р., 09.05.2007р., 07.10.2008р.
- Літинський р-н, с. Кулига, 21.09.2007р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 08.06.2011р., 11.04.2012р., 19.04.2013р., 09.05.2013р., 27.07.2013р., 01.05.2014р., 04.05.2014р., 22.10.2014р., 10.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р., 13.06.2007р.
- Літинський р-н, с. Садове, 29.03.2002р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Бронниця, 02.02.2010р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 20.02.2010р., 11.03.2011р., 23.03.2012р., 23.02.2014р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Нагоряни, 21.02.2010р., 03.03.2013р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Серебря, 02.06.2012р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Суботівка, 03.06.2012р.
- Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 20.02.2010р., 11.03.2011р., 02.03.2013р., 22.02.2014р.
- Немирівський р-н, с. Медвежа, 23.08.2004р.
- Оратівський р-н, с. Осична, 23.04.2009р.
- Теплицький р-н, с. Брідок, 24.06.2009р.
- Томашпільський р-н, с. Яришівка, 21.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)
- Тростянецький р-н, с. Глибочок, 16.01.2009р.
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 29.10.2008р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 27.11.1992р., 03.04.1993р., 25.09.1993р., 28.02.1994р. [51].
- Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
- Хмільницький р-н, с. Великий Митник, 25.06.2007р.
- Хмільницький р-н, с. Мар'янівка, 09.10.2005р.
- Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 08.10.2008р., 02.10.2013р.
- Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.05.2006р., 02.07.2009р., 21.05.2011р.
- Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 04.06.2012р.



Ямпільський р-н, с. Пороги, 09.08.2003р., 18.09.2006р., 03-05.08.2007р., 09.08.2007р. [82].

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 21.07.1997р., 04.08.2002р. [82].

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, 01.08.2002р., 03-05.08.2007р., 22.12.2007р., 08.08.2008р., 10.10.2009р., 13.11.2011р. (дані Смірнова Н.А.)

Чепура мала

Egretta garzetta (Linnaeus, 1766)

Рідкісний гніздовий і перелітний птах фауни Вінницької області. Епізодично гніздує на водоймах Барського та Літинського районів, а під час кочівель та міграції трапляється на різних водоймах Вінниччини.

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 30.05.2007р.

Барський р-н, с. Шершні, 29.05.2007р., 27.05.2011р.

Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 20.09.2012р.

Жмеринський р-н, с. Мовчани, 12.08.2009р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 08.06.2011р.

Літинський р-н, с. Петрик, 29.03.2002р.

Чечельницький р-н, с. Червона Гребля, 05.08.2009р.

Шаргородський р-н, с. Клекотина, 13.08.2009р.

Ямпільський р-н, с. Пороги, 09.08.2007р. [82].

Ямпільський р-н, с. Пороги, р. Дністер, 30.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, 04.08.2007р., 29.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)



Рід *Ardea* Linnaeus, 1758

Чапля сіра

***Ardea cinerea* Linnaeus, 1758**

Звичайний гніздовий і перелітний птах усієї території Вінницької області. У межах області відомо понад 15 гніздових колоній цього птаха. У таких поселеннях буває 15-120 гнізд.

У невеликій кількості зустрічається в місцях формування постійних зимових скупчень водоплавних та навколоводних птахів.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.05.2008р.

м. Ладижин, 05.05.2007р., 30.01.2011р., 16.01.2014р., 14.01.2015р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 30.05.2007р., 08.05.2008р., 26.05.2011р.

Барський р-н, с. Діброва, 07.06.2006р., 29.05.2007р.

Барський р-н, с. Козарівка, 26.05.2011р.

Барський р-н, с. Лука-Барська, 20.03.1909р. [54].

Барський р-н, с. Шершні, 29.05.2007р., 27.05.2011р.

Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 24.05.2001р., 20.09.2012р., 26.03.2013р., 10.10.2013р.,
05.11.2014р., 28.05.2015р.

Бершадський р-н, с. Флорине, 25.05.2001р.

Вінницький р-н, с. Вороновиця, 16.03.2008р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 31.03.2007р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 24.04.2003р., 08.04.2006р., 05.05.2006р., 28.05.2006р.,
07.09.2006р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 09.07.2004р., 28.08.2007р., 01.04.2009р., 21.03.2015р.



Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2002р., 19.04.2003р., 03.06.2003р., 25.05.2004р., 30.05.2004р., 27.06.2004р., 06.07.2004р., 17.04.2005р., 09.04.2006р., 30.04.2006р., 19.05.2006р., 30.09.2006р., 02.04.2007р., 29.05.2008р., 15.04.2009р., 03.10.2009р., 05.04.2011р., 06.04.2011р., 17.04.2011р., 20.03.2012р., 31.03.2012р., 05.04.2012р., 11.04.2012р., 05.09.2012р., 03.10.2012р., 10.10.2012р., 01.11.2012р., 07.04.2013р., 10.04.2013р., 09.06.2013р., 10.07.2013р., 07.09.2013р., 10.03.2014р., 14.03.2014р., 21.03.2014р., 25.03.2014р., 28.03.2014р., 09.04.2014р., 13.04.2014р., 16.04.2014р., 18.04.2014р., 29.04.2014р.

Гайсинський р-н, с. Бондурі, 17.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Гунча, 19.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Краснопілка, 20.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Крутогорб, 23.04.2007р.

Гайсинський р-н, с. Носівці, 23.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 27.07.2006р., 04.05.2007р., 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 19.06.2002р., 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Мовчани, 12.08.2009р.

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 07.03.1909р. [13].

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 06.06.2006р., 29.05.2007р., 29.04.2011р.

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Чернятин, 09.08.1932р. [54].

Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.

Іллінецький р-н, м. Іллінці, 21.03.2013р.

Іллінецький р-н, с. Кам'яногірка, 23.04.2007р.

Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.

Іллінецький р-н, с. Павлівка, 21.03.2013р.

Іллінецький р-н, с. Слобідка, 21.03.2013р.



Калинівський р-н, с. Грушківці, 26.06.2007р.

Калинівський р-н, с. Гущинці, 05.05.2015р.

Калинівський р-н, с. Жигалівка, 08.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 07.05.2007р., 20.07.2007р., 04.04.2008р., 06.04.2008р., 28.05.2008р., 29.03.2009р., 15.04.2011р., 30.05.2012р., 23.04.2013р., 11.07.2013р., 02.04.2014р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 08.05.2007р., 26.06.2007р., 30.10.2013р.

Козятинський р-н, с. Збараж, 17.07.2005р.

Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.

Козятинський р-н, с. Самгородок, 28.05.2009р.

Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.

Липовецький р-н, с. Щаслива, 02.07.2002р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 16.09.2006р., 10.05.2007р., 09.05.2008р., 11.05.2011р., 12.04.2012р., 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Бірків, 24.04.2008р., 11.06.2008р., 21.04.2011р.

Літинський р-н, с. Івча, 10.05.2006р., 15.09.2006р., 09.05.2007р., 04.04.2008р., 07.10.2008р., 19.05.2011р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 12.06.2007р., 11.06.2008р., 12.05.2011р., 08.06.2011р., 17.04.2013р., 19.04.2013р., 09.05.2013р., 27.07.2013р., 07.05.2014р., 28.02.2015р., 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Петрик, 29.03.2002р., 20.04.2003р., 01.05.2004р., 13.06.2007р.

Могилів-Подільський р-н, с. Бронниця, 02.02.2010р.

Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 20.02.2010р., 11.03.2011р., 02.03.2013р., 22.02.2014р.

Могилів-Подільський р-н, с. Лядова, 01.06.2012р.

Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 10.05.2004р.

Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, р. Дністер, 25.12.2007р.

(дані Смірнова Н.А.)

Могилів-Подільський р-н, с. Нагоряни, 21.02.2010р., 03.03.2013р., 23.02.2014р.



- Могилів-Подільський р-н, с. Серебря, 02.06.2012р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Суботівка, 03.06.2012р.
- Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 20.02.2010р., 11.03.2011р., 02.03.2013р.
- Мурованокуриловецький р-н, с. Лучинець, 09.06.2003р.
- Немирівський р-н, с. Анциполівка, 10.06.2009р.
- Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Медвежа, 23.08.2004р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 27.04.2003р., 16.05.2004р.
- Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.
- Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.
- Оратівський р-н, с. Синарна, 23.04.2009р.
- Погребищенський р-н, с. Білашки, 30.05.2013р.
- Погребищенський р-н, м. Погребище, 16.04.1919р., 29.03.1920р., 28.09.1920р., 12.03.1921р., 12.05.1921р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Васильківці, 10.05.1919р., 14.04.1920р. [49].
- Теплицький р-н, с. Брідок, 15.07.2002р., 24.06.2009р.
- Теплицький р-н, с. Шиманівка, 14.07.2002р.
- Томашпільський р-н, с. Яришівка, 21.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)
- Тростянецький р-н, с. Летківка, 27.05.2015р.
- Тростянецький р-н, с. Нова Стратіївка, 30.09.2005р.
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 31.05.2006р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 21.03.1992р., 04.10.1992р., 23.03.1993р., 16.10.1993р., 13.03.1994р., 23.10.1994р., 28.03.1995р., 07.10.1995р., 29.03.1996р., 6.10.1996р., 12.11.1996р., 25.03.1997р., 3.10.1997р. [51].
- Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.
- Тульчинський р-н, с. Печора, 10.06.2009р.
- Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
- Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,



07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 08.10.2008р.

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.06.2002р., 23.09.2002р., 09.10.2005р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.05.2006р., 02.07.2009р., 21.05.2011р.

Чечельницький р-н, с. Червона Гребля, 05.08.2009р.

Ямпільський р-н, с. Біла, р. Мурафа, 07.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Михайлівка, р. Дністер, 17.04.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 04.06.2012р.

Ямпільський р-н, с. Пороги, р. Дністер, 18.04.2007р., 13.06.2007р., 09.08.2007р., 30.08.2008р., 24.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, р. Дністер, 30.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, гирло р. Русава, 26.01.2004р., 30.01.2004р. [82].

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, 25.03.1997р., 12-13.04.1997р., 25.04.1997р., 27.04.1997р., 04.05.1997р., 16.04.1998р., 26.01.2004р., 13.06.2007р., 03-05.08.2007р., 09.08.2007р., 21.07.2008р., 28-30.08.2008р., 05.01.2009р., 10.10.2009р., 13.11.2011р., 21.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Чапля руда

Ardea purpurea Linnaeus, 1766

Малочисельний гніздовий та перелітний птах Вінницької області. Наразі відомо 5 колоніальних поселень виду у західних та північних районах області [41]. Під час осінніх та весняних міграцій трапляється разом з іншими чаплями по усій території Вінниччини.

Кадастрові дані:

м. Вінниця [38].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)



Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 08.05.2008р.
Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.
Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.
Барський р-н, с. Шершні, 29.05.2007р., 27.05.2011р.
Бершадський р-н, с. Баланівка, 28.05.2015р.
Вінницький р-н, с. Лаврівка, 08.04.2006р.
Вінницький р-н, с. Якушинці, 19.05.2006р., 01.04.2011р.
Гайсинський р-н, с. Карбівка, 19.05.2004р.
Гайсинський р-н, с. Мелешків, 21.05.2004р.
Гайсинський р-н, с. Носівці, 23.05.2004р.
Жмеринський р-н., с. Рожепи, 18.08.1909р. [13].
Жмеринський р-н., с. Слобода-Межирівська, 1908р. [13].
Калинівський р-н, с. Іванів, 07.06.2005р., 28.04.2006р., 21.09.2006р., 07.05.2007р.,
20.07.2007р., 28.05.2008р., 30.05.2012р., 23.04.2013р., 11.07.2013р.
Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2011р., 10.05.2015р.
Літинський р-н, с. Бірків, 24.04.2008р., 21.04.2011р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 12.05.2011р., 08.06.2011р., 19.04.2013р.,
09.05.2013р., 02.05.2014р., 10.05.2015р.
Літинський р-н, с. Петрик, 13.06.2007р.
Немирівський р-н, м. Немирів, 27.04.2003р.
Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 02.09.1995р., 31.08.1996р., 23.08.1997р. [51].
Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.06.2002р.
Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 02.07.2009р., 21.05.2011р.
Чечельницький р-н, с. Червона Гребля, 05.08.2009р.
Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, р. Дністер, 30.08.2008р. (дані
Смірнова Н.А.)



Родина Ібісові – *Threskiornitidae*

Великих розмірів навколоводні птахи, які легко визначаються в природі завдяки наявності довгого, загнутого донизу дзьобу. Включенням є лише косар, що має плаский дзьоб із лопатеподібним розширенням на кінці. Шия, подібно до більшості Лелекоподібних довга, у польоті витягнута. Ноги довгі, пальці середньої довжини. Між передніми трьома пальцями є невелика плавальна перетинка.

Передня частина голови, а інколи й уся голова та шия не опірені. Воло відсутнє. Статевий диморфізм у забарвленні тіла не проявляється.

Моногами. Гніздують, формуючи гніздові колонії на заламах очерету, або прибережній деревній рослинності.

До раціону входять переважно безхребетні тварини, зрідка молодь риб та земноводні.

У межах Вінницької області відмічене перебування лише одного виду, що належить до роду Косар *Platalea*.

Рід *Platalea* Linnaeus, 1758

Косар

Platalea leucorodia Linnaeus, 1758

Надзвичайно рідкісний зальотний птах. За період з 2000 до 2014 року нами не встановлено жодного достовірного факту перебування косара на Вінниччині.

Кадастрові дані:

Літинський р-н, с. Микулинці [34].

Родина Лелекові – *Ciconiidae*

До родини Лелекові належать птахи великих розмірів, з довгими ногами, шиєю та дзьобом. На ногах задній палець слабко розвинений і при піднятій; три передніх пальці при основі мають невелику плавальну перетинку. Шия



міцна і гнучка. Дзьоб червоного кольору. В оперенні домінують чорні та білі кольори; статевий і сезонний диморфізм в забарвленні не виражений, але самець дещо більший від самиці.

Крила добре розвинені; на першому пальці кисті мають кіготь. Під час польоту шия витягнута, ноги виступають за хвостом.

Заселяють зволожені місцевості, лісові масиви, можуть зустрічатись на відкритих просторах, зокрема на орних землях. Деякі види синантропні.

Гнізда влаштовують на деревах та скелях окремими парами, зрідка невеликими групами. Моногами. Місце для розташування гнізда самці обирають заздалегідь. Парування відбувається у гнізді. На розмір кладки, яка складає від 1 до 7 яєць, впливають кормові умови року.

Живляться як рослинною, так і тваринною їжею (великі комахи, дрібні гризуни, ящірки, жаби тощо).

У фауні Вінницької області трапляються представники 2 видів Лелекових, які належать до роду Лелека *Ciconia*.

Рід *Ciconia* Brisson, 1760

Лелека білий

***Ciconia ciconia* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний гніздовий та перелітний птах усієї території області. Синантроп. Гнізда влаштовує у межах населених пунктів на різноманітних підвищеннях – електричних та телефонних стовпах, старих деревах, водонапірних баштах, дахах будинків тощо. У місцевостях з широкими заплавами луками щільність населення птаха може бути дуже високою, а відстань між сусідніми гніздами не перевищувати 10-15 метрів. Гніздування птаха виявлене майже в усіх населених пунктах області, окрім південно-східних її районів, ще щільність населення птаха дещо нижча. Під час міграцій відмічений повсюдно.



Кадастрові дані:

м. Вінниця, 26.03.2006р., 28.03.2008р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 26.03.2013р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 03.04.2005р., 28.05.2006 р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 19.05.2006р., 01.04.2011р., 06.04.2011р., 20.03.2012р.,
31.03.2012р., 04.04.2012р., 03.04.2013р., 18.07.2013р., 25.03.2014р., 28.03.2014р.

Гайсинський р-н, с. Бубнівка, 07.07.2005р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 17.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 04.05.2007р., 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 31.05.2003р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 17.04.1909р. [13].

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.

Іллінецький р-н, с. Слобідка, 21.03.2013р.

Калинівський р-н, с. Гущинці, 28.03.2015р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.05.2008р.

Калинівський р-н, м. Калинівка, 18.06.2002р.

Калинівський р-н, с. Павлівка, 29.03.2009р.

Козятинський р-н, с. Збараж, 16.07.2005р.

Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.

Козятинський р-н, с. Самгородок, 28.05.2009р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р.

Літинський р-н, с. Бірків, 24.04.2008р.

Літинський р-н, с. Дашківці, 23.03.2008р.

Літинський р-н, с. Садове, 29.03.2002р.



- Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.
- Липовецький р-н, с. Приборівка, 17.05.2005р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 23.03.2012р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Серебря, 02.06.2012р.
- Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 03.03.2002р.
- Немирівський р-н, с. Медвежа, 23.08.2004р., 25.08.2007р.
- Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 23.03.2002р., 11.08.2007р.
- Погребищенський р-н, м. Погребище, 04.04.1919р., 10.09.1919р., 04.04.1920р., 20.04.1921р. [49].
- Тиврівський р-н, с. Куринки, 02.04.2006р.
- Томашпільський р-н, с. Комаргород, 16.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)
- Томашпільський р-н, м. Томашпіль, 16.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)
- Тростянецький р-н, с. Летківка, 12.05.2012р.
- Тростянецький р-н, с. Нова Стратіївка, 30.09.2005р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 20.03.1992р., 19.03.1993р., 12.08.1993р., 21.03.1994р., 29.08.1994р., 03.10.1994р., 27.03.1995р., 31.08.1995р., 30.03.1996р., 16.04.1997р., 23.08.1997р., 11.10.1997р. [51].
- Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
- Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
- Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 10.05.2006р.
- Хмільницький р-н, с. Мар'янівка, 10.06.2002р.
- Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
- Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 22.04.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, с. Пороги, 18.04.2007р., 13.06.2007р., 15.06.2007р.,



09.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Улянівка, 11.04.1999р., 20.04.2000р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Франківка, 30.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 07.04.1998р., 01.06.1998р., 06.07.1999р., 07.05.2002р., 16.06.2007р., 03-04.08.2007р., 21.07.2008р., 21.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Лелека чорний

Ciconia nigra (Linnaeus, 1758)

Малочисельний пролітний птах Вінниччини. Під час сезонних міграцій трапляється по усій території області. Мігрує невеликими групами – по 2-5 особин, часто й поодиноці. На прольоті птаха можна зустріти на берегах водойм, вологих луках, світлих заболочених лісах. Чорний лелека неодноразово траплявся під час гніздового періоду, тому ймовірно його гніздування у старих лісах області.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 05.2004р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 24-29.06.2004р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 31.03.2011р., 04.04.2012р., 09.06.2013р., 18.04.2014р.

Жмеринський р-н, с. Біликівці, 12.08.2014р., 18.08-11.09.2014р., 05.06.2015р., 18.06.2015р., 25.06.2015р., 14.07.2015р., 16.07.2015р., 24.07.2015р., 26.07.2015р., 29.07.2015р., 03.08.2015р., 08.08.2015р., 09.08.2015р., 15.08.2015р., 21.08.2015р., 22.08.2015р. (дані С. Похвалюка)

Калинівський р-н, м. Калинівка, 13.09.2012р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 15.04.2011р.

Калинівський р-н, с. Майдан-Бобрик, 06.06.2007р.

Калинівський р-н, с. Шепіївка, 23.04.2013р.

Липовецький р-н, смт. Турбів, 14.05.2013р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 11.08.2012р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 11.04.2012р.



Немирівський р-н, с. Ведмежа, 23.08.2004р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 24.04.2014р.

Погребищенський р-н, м. Погребище, 10.08.2009р.

Тиврівський р-н, с. Куринки, 02.04.2006р.

Чернівецький р-н, с. Вила-Ярузькі, 20.04.2008р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 05.08.2009р.

Ряд Гусеподібні – Anseriformes

Родина Качкові – Anatidae

Родина об'єднує середніх, великих, рідше малих за розмірами птахів, існування яких пов'язане з водою. Найбільший представник родини – лебідь-шипун, який важить 12-13кг, найменший – чирянка мала.

Водний спосіб життя суттєво вплинув на зовнішній вигляд птахів – вони мають щільне і видовжене тіло. Шия порівняно довга, ноги відносно короткі. Дзьоб великий та широкий, різко звужується до вершини. Краї над- і піддзьобку несуть поперечні рогові пластинки, які разом з розміщеними з боків язика пластинками утворюють цідильний апарат, здатний втримувати в ротовій порожнині захоплену з водою їжу. У рибоїдних видів пластинка з країв дзьоба перетворена на зубчики, які допомагають утримувати спійману здобич. В гусей ці пластинки твердіші. Цівка коротка, спереду вкрита багатограними щитками або поперечними пластинками. На ногах по 4 пальці, три з яких спрямовані вперед і з'єднані добре розвиненими плавальними перетинками. Задній палець малий, розміщений вище рівня інших. Він оснащений шкіряною лопаттю або вузькою шкіряною оторочкою. Куприкова залоза оперена і добре розвинена.

Оперення щільне та пружне, з густим пухом, вкриває усе тіло. Крила загострені і в складеному вигляді не довші за хвіст. Останній здебільшого короткий. У більшості качкових протягом року відбувається дві линьки. Тому шлюбне оперення помітно відрізняється від літнього. У багатьох видів чітко



виражений статевий диморфізм: самці більші за самиць, мають яскравіше оперення. У лебедів та гусей зовнішні відмінності між особинами різної статі відсутні.

Більшість видів моногами, але є полігами. Лебеді та гуси сірі зберігають пари упродовж року, навіть у зграях під час перельотів і на зимівлі. Всі види цієї родини добре плавають і літають. Політ швидкий, з частими і безперервними помахами крил.

Качкові оселяються на прісноводних водоймах та прилеглих територіях. Гнізда будують на заломках прибережної рослинності, на землі, нерідко в норах і навіть у дуплах дерев. Деякі види будують плавучі гнізда. Гніздо складається зі стебел та листя рослин. Лоток гнізда вистелений пухом, який самиці вищупують на собі. У кладці 2-12 (і більше) яєць. Забарвлення шкаралупи однотонне: біле з зеленуватим відтінком. Насиджування триває упродовж 20-40 діб. Качкові належать до виводкових птахів. Молоді починають літати у віці 2-3 (і навіть 4) місяців. Статевозрілими стають у віці близько року, гуси та лебеді – у 2-4 роки.

Усі представники даної родини є об'єктами спортивного полювання.

У межах Вінницької родини представлена 22 видами, які належать до 9 родів: рід Гуска *Anser* (2 види), рід Лебідь *Cygnus* (2 види), рід Галагаз *Tadorna* (1 вид), рід Качка *Anas* (7 видів), рід Червонодзьоба чернь *Netta* (1 вид), рід Чернь *Aythya* (4 види), рід Гоголь *Vicperhala* (1 вид), рід Турпан *Melanitta* (1 вид) та рід Крех *Mergus* (3 види).

Рід *Anser* Brisson, 1760

Гуска сіра

***Anser anser* (Linnaeus, 1758)**

Малочисельний гніздовий і звичайний прольотний птах Вінницької області. Під час осінніх та весняних міграцій трапляється на різноманітних водоймах усюї Вінниччини. Гніздування цього птаха достовірно виявлене на



ставках Літинського і Барського районів. Птах регулярно зимує на незамерзаючих ділянках Дністра та Південного Бугу.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Гармаки, р. Рів, 1935р. [10].

Барський р-н, с. Гармаки, 1928р. [13].

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 30.05.2007р., 08.05.2008р., 26.05.2011р.

Барський р-н, с. Діброва, 07.06.2006р., 29.05.2007р., 10.05.2013р.

Барський р-н, с. Козарівка, 26.05.2011р.

Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 20.09.2012р.

Бершадський р-н, с. Флорине, 25.05.2001р.

Гайсинський р-н, с. Бондурі, 17.05.2004р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 08.03.2008р.

Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Гунча, 19.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Карбівка, 19.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Мелешків, 21.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Носівці, 23.05.2004р.

Жмеринський р-н, с. Мовчани, 12.08.2009р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 03.03.1909р. [13].

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська, 20.05.1909р. [13].

Жмеринський р-н, с. Токарівка, р. Рів, 1935р. [10].

Іллінецький р-н, с. Кам'яногірка, 23.04.2007р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 16.09.2006р., 10.05.2007р., 11.05.2011р., 12.04.2012р.

Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р.



Літинський р-н, с. Зоринці, 24.04.2008р., 21.04.2011р., 03-04.05.2014р., 10.05.2015р.
Літинський р-н, с. Микулинці, р. Згар., 1935р. [10].
Літинський р-н, с. Микулинці, долина р. Згар, 1999р. [44].
Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 12.06.2007р., 12.05.2011р., 08.06.2011р.,
29.10.2011р., 11.04.2012р., 09.08.2012р., 10.10.2012р., 17.04.2013р., 19.04.2013р.,
09.05.2013р., 27.07.2013р., 04.05.2014р., 22.10.2014р., 28.02.2015р., 10.05.2015р.
Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р.
Липовецький р-н, с. Щаслива, 02.07.2002р.
Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 12.03.2011р., 23.03.2012р.
Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 11.05.2004р.
Немирівський р-н, м. Немирів, 20.03.2003р.
Погребищенський р-н, м. Погребище, 12.03.1919р., 30.03.1919р., 06.03.1920р.,
18.03.1920р., 02.10.1920р. [49].
Теплицький р-н, с. Шиманівка, 14.07.2002р.
Тростянецький р-н, с. Демківка, 20.05.1909р. [54].
Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 12.03.1992р., 12.11.1992р., 31.03.1993р.,
12.03.1994р., 06.03.1995р., 26.03.1996р., 12.10.1996р., 01.03.1997р., 07.12.1997р. [51].
Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 23.09.2002р.

Гуска білолоба

Anser albifrons (Scopoli, 1769)

Надзвичайно рідкісний прольотний і зимуючий птах на території Вінницької області. Під час весняної, рідше осінньої міграції, може траплятись на різноманітних водоймах. Достовірно встановлений лише один випадок зимівлі цих птахів на р. Дністер в межах м. Ямполя.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Якушинці, 01.11.2012р., 10.04.2013р., 17.11.2014р.

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер [82].

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, 22.01.2004р., 26.01.2004р. (дані Смірнова Н.А.)



Рід *Cygnus* Beckstein, 1803

Лебідь-шипун

***Cygnus olor* (Gmelin, 1789)**

Звичайний гніздовий, прольотний та зимуючий птах Вінниччини. Гніздові пари виявлені на різноманітних ставках й водосховищах усюї території області. Регулярно зимує разом з іншими водоплавними на вільних від криги ділянках водосховищ або річок. Інколи утворює численні скупчення – до 400 особин.

Кадастрові дані:

м. Ладижин, 20.01.2008р., 16.01.2009р., 30.01.2011р., 11.01.2012р., 09.01.2013р., 16.01.2014р., 14.01.2015р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 30.05.2007р., 08.05.2008р., 26.05.2011р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 16.05.2007р., 20.09.2012р., 26.03.2013р., 10.10.2013р., 28.05.2015р.

Бершадський р-н, с. Флорине, 25.05.2001р.

Вінницький р-н, с. Ксаверівка, 29.03.2002р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 8.04.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2002р., 01.06.2003р., 03.06.2003р., 21.06.2004р., 15.03.2007р., 02.04.2007р., 20.03.2012р., 05.04.2012р., 03.10.2012р., 10.10.2012р., 01.11.2012р., 20.03.2013р., 03.04.2013р., 07.04.2013р., 10.03.2014р., 14.03.2014р., 21.03.2014р., 25.03.2014р., 28.03.2014р., 09.04.2014р., 16.04.2014р., 18.04.2014р., 29.04.2014р., 17.11.2014р., 21.11.2014р., 11.03.2015р.

Гайсинський р-н, с. Носівці, 23.05.2004р.

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 29.05.2007р., 29.04.2011р.



Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р., 29.04.2009р.
Іллінецький р-н, м. Іллінці, 21.03.2013р.
Іллінецький р-н, с. Кам'яногірка, 23.04.2007р.
Іллінецький р-н, с. Павлівка, 21.03.2013р.
Калинівський р-н, с. Жигалівка, 08.05.2007р., 30.10.2013р.
Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 07.05.2007р., 28.05.2008р., 05.10.2008р.,
30.05.2012р., 12.09.2012р., 23.04.2013р., 11.07.2013р., 30.10.2013р.
Калинівський р-н, с. Шепіївка, 23.04.2013р., 01.11.2014р.
Козятинський р-н, с. Вівсяники, 08.04.2009р.
Козятинський р-н, с. Збараж, 30.10.2005р., 24.02.2008р.
Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.
Літинський р-н, с. Багринівці, 4.11.2008р., 17.10.2013р., 10.05.2015р.
Літинський р-н, с. Зоринці, 09.05.2015р.
Літинський р-н, с. Івча, 11.04.2007р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 11.06.2008р., 21.04.2011р., 12.05.2011р.,
08.06.2011р., 29.10.2011р., 10.08.2012р., 17.04.2013р., 27.07.2013р., 30.05.2014р.,
22.10.2014р., 07.02.2015р., 13.02.2015р., 28.02.2015р.
Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.
Могилів-Подільський р-н, с. Бронниця, 02.02.2010р.
Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 02.02.2010р., 20.02.2010р., 12.03.2011р.,
23.03.2012р., 03.03.2013р., 23.02.2014р.
Могилів-Подільський р-н, с. Лядова, 09.05.2013р.
Могилів-Подільський р-н, с. Нагоряни, 02.02.2010р., 21.02.2010р., 12.03.2011р.,
03.03.2013р., 23.02.2014р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 20.02.2010р., 11.03.2011р., 02.03.2013р.,
22.02.2014р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Липчани, 11.03.2011р., 02.03.2013р., 22.02.2014р.
Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.
Немирівський р-н, м. Немирів, 22.06.2002р., 27.04.2003р., 30.07.2005р.



- Оратівський р-н, с. Осична, 23.04.2009р.
- Оратівський р-н, с. Синарна, 23.04.2009р.
- Теплицький р-н, с. Шиманівка, 14.07.2002р.
- Тростянецький р-н, смт. Тростянець, 29.09.2005р.
- Тростянецький р-н, с. Нова Стратіївка, 30.09.2005р.
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 31.05.2006р., 12.10.2007р., 05.11.2014р.
- Тростянецький р-н, смт. Тростянець, 16.05.2007р., 05.08.2009р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин, 09.10.2013р., 11.10.2013р., 25.04.2014р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 02.03.1992р., 21.10.1992р., 19.03.1993р., 31.10.1993р., 17.02.1994р., 12.10.1994р., 23.02.1995р., 07.10.1995р., 21.02.1996р., 07.10.1996р., 12.02.1997р., 07.12.1997р. [51].
- Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
- Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)
- Хмільницький р-н, с. Сандраки, 21.01.2009р.
- Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.05.2006р., 07.10.2008р., 02.07.2009р.
- Шаргородський р-н, с. Клекотина, 13.08.2009р., 03.10.2013р.
- Ямпільський р-н, с. Оксанівка, 26.05.2007р. [82].
- Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер [82].
- Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, 28.02.1997р., 02.03.1997р., 12.12.1998р., 24.01.1999р., 26.01.2003р., 01.02.2003р., 24.01.2006р., 27.01.2006р., 14.01.2007р., 11.06.2007р., 29.02.2008р., 18.07.2008р., 05-06.01.2009р., 10.10.2009р., 13.11.2011р. (дані *Смірнова Н.А.*)



Лебідь-кликун

Cygnus cygnus (Linnaeus, 1758)

Малочисельний прольотний і зимуючий птах Вінниччини. Під час міграцій може траплятись невеликими групами по 3-8 особин на ставках та водосховищах усієї території області поряд із лебедем-шипуніом, тримаючись дещо осторонь. Регулярно зимує на незамерзаючих ділянках р. Дністер. Достовірні відомості про гніздування кликуна на Вінниччині відсутні.

Кадастрові дані:

Бершадський р-н, с. Баланівка, 20.09.2012р., 05.11.2014р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 13.02.2015р., 28.02.2015р.

Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 12.03.2011р., 22.02.2014р.

Могилів-Подільський р-н, с. Нагоряни, 02.02.2010р., 12.03.2011р., 23.02.2014р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 12.10.2007р.

Рід *Tadorna* von Oken, 1817

Огар

Tadorna ferruginea (Pallas, 1764)

Виключно рідкісний зальотний птах на теренах Вінниччини. Наразі достовірно відомо лише про одну зустріч огара на водоймах Вінницької області.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Якушинці, 17.04.2011р., 18.04.2011р.

Рід *Anas* Linnaeus, 1758

Крижень

Anas platyrhynchos Linnaeus, 1758

Звичайний, а подекуди й багаточисельний гніздовий, пролітний, зимуючий, а подекуди й осілий птах Вінницької області. Гніздує на переважній більшості різнотипних водойм Вінниччини. Зимує різними за чисельністю групами (від 3 до 10000 особин) на будь-яких незамерзаючих ділянках водойм.



Кадастрові дані:

м. Вінниця, 04.01.2005р., 24.01.2005р., 17.02.2005р., 11.01.2007р., 29.08.2008р.,
17.03.2013р., 15.09.2014р., 04.10.2014р., 30.11.2014р., 01.12.2014р., 07.12.2014р.

м. Ладижин, 16.01.2007р., 20.01.2008р., 16.01.2009р., 15.01.2011р., 30.01.2011р.,
11.01.2012р., 09.01.2013р., 16.01.2014р., 14.01.2015р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.

(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О,
Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 09.05.2008р., 26.05.2011р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Барський р-н, с. Шершні, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 24.05.2001р., 20.09.2012р., 26.03.2013р., 10.10.2013р.,
05.11.2014р., 28.05.2015р.

Бершадський р-н, с. Флорине, 25.05.2001р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 03.04.2005р., 08.04.2006р., 05.05.2006р.,
10.01.2007р., 01.04.2007р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 28.08.2007р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2002р., 19.04.2003р., 01.06.2003р., 03.06.2003р.,
17.04.2004р., 25.05.2004р., 30.05.2004р., 21.06.2004р., 29.09.2004р., 17.04.2005р.,
09.04.2006р., 30.04.2006р., 19.05.2006р., 30.09.2006р., 18.01.2007р., 02.04.2007р.,
31.08.2007р., 07.10.2007р., 15.04.2008р., 29.05.2008р., 24.06.2008р., 29.08.2008р.,
03.10.2009р., 31.03.2011р., 01.04.2011р., 06.04.2011р., 17.04.2011р., 20.03.2012р.,
31.03.2012р., 04.04.2012р., 05.04.2012р., 05.09.2012р., 01.10.2012р., 03.10.2012р.,
10.10.2012р., 01.11.2012р., 01.03.2013р., 20.03.2013р., 03.04.2013р., 07.04.2013р.,
10.04.2013р., 09.06.2013р., 10.07.2013р., 07.09.2013р., 08.11.2013р., 10.03.2014р.,
14.03.2014р., 21.03.2014р., 25.03.2014р., 28.03.2014р., 09.04.2014р., 13.04.2014р.,
16.04.2014р., 18.04.2014р., 29.04.2014р., 17.11.2014р., 11.03.2015р.



- Гайсинський р-н, с. Бондурі, 17.05.2004р.
Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.
Гайсинський р-н, с. Гунча, 19.05.2004р.
Гайсинський р-н, с. Карбівка, 19.05.2004р.
Гайсинський р-н, с. Краснопілка, 20.05.2004р.
Гайсинський р-н, с. Мелешків, 21.05.2004р.
Гайсинський р-н, с. Носівці, 23.05.2004р.
Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р.
Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.
Жмеринський р-н, с. Рожепи [13].
Жмеринський р-н, с. Рожепи, 29.05.2007р.
Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська [13].
Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.
Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.
Іллінецький р-н, с. Кам'яногірка, 23.04.2007р.
Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.
Калинівський р-н, с. Дружелюбівка, 19.08.2009р.
Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 21.09.2006р., 07.05.2007р., 20.07.2007р.,
05.10.2008р., 04.04.2008р., 06.04.2008р., 29.03.2009р.
Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р.
Калинівський р-н, с. Пиків, 08.05.2007р., 26.06.2007р., 30.10.2013р.
Козятинський р-н, с. Збараж, 30.10.2005р.
Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.
Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.
Липовецький р-н, с. Щаслива, 02.07.2002р.
Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 16.09.2006р., 10.05.2007р., 09.05.2008р.,
11.05.2011р., 10.05.2015р.
Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р.
Літинський р-н, с. Зоринці, 21.04.2011р.



Літинський р-н, с. Івча, 10.05.2006р., 09.05.2007р., 04.04.2008р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 11.06.2008р., 12.05.2011р., 10.08.2012р.,
17.04.2013р., 19.04.2013р., 03.05.2014р., 22.10.2014р., 07.02.2015р., 13.02.2015р.,
28.02.2015р., 10.05.2015р.
Літинський р-н, с. Петрик, 20.04.2003р., 01.05.2004р.
Могилів-Подільський р-н, с. Бронниця, 02.02.2010р.
Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 20.02.2010р., 11.03.2011р., 12.03.2011р.,
23.03.2012р., 02.03.2013р., 03.03.2013р., 22.02.2014р.
Могилів-Подільський р-н, с. Лядова, 01.06.2012р.
Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 10.05.2004р.
Могилів-Подільський р-н, с. Нагоряни, 02.02.2010р., 21.02.2010р., 11.03.2011р.,
03.03.2013р., 23.02.2014р.
Могилів-Подільський р-н, с. Серебря, 02.06.2012р.
Могилів-Подільський р-н, с. Суботівка, 03.06.2012р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 20.02.2010р., 11.03.2011р., 02.03.2013р.,
22.02.2014р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Лучинець, 09.06.2003р.
Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.
Немирівський р-н, м. Немирів, 03.05.2002р., 27.04.2003р., 16.05.2004р., 11.05.2005р.,
27.08.2005р.
Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 23.02.2002р., 23.03.2002р., 15.10.2005р.
Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.
Оратівський р-н, с. Синарна, 23.04.2009р.
Погребищенський р-н, м. Погребище, 02.04.1919р., 28.03.1920р., 08.04.1921р. [49].
Теплицький р-н, с. Брідок, 15.07.2002р.
Теплицький р-н, с. Шиманівка, 14.07.2002р.
Тростянецький р-н, с. Демківка, 11.10.1910р. [54].
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 31.05.2006р., 05.11.2014р.



Тростянецький р-н, смт. Тростянець, 05.08.2009р.
Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.
Тульчинський р-н, м. Тульчин, 16.01.2009р.
Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 02.03.1992р., 26.02.1995р., 15.03.1996р. [51].
Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,
07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
Хмільницький р-н, с. Курилівка, 02.07.2009р.
Хмільницький р-н, с. Сандраки, 21.01.2009р.
Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.06.2002р., 23.09.2002р., 09.10.2005р.,
10.05.2006р., 02.07.2009р., 21.05.2011р.
Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.
Шаргородський р-н, с. Клекотина, 13.08.2009р.
Ямпільський р-н, с. Михайлівка, р. Дністер, 17.04.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, с. Пороги, р. Дністер, 28.01.2000р., 26.07.2005р., 18.09.2006р.,
18.04.2007р., 23.04.2007р., 13.06.2007р., 30.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, с. Слобода Бушанська, р. Мурафа, 17-19.07.2009р. (дані
Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, с. Улянівка, 08.05.1999р. (дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок. р. Дністер, 30.08.2008р. (дані
Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, 16.01.1997р., 14.02.1997р., 15.03.1997р.,
25-28.03.1997р., 12-13.04.1997р., 25.04.1997р., 04.05.1997р., 29.05.1997р.,
16.06.1997р., 23.06.1997р., 28.06.1997р., 05.07.1997р., 17.08.1997р., 04.10.1997р.,
19.01.1998р., 02.02.1998р., 16.04.1998р., 25.04.1998р., 27.04.1998р., 12.12.1998р.,
02.01.1999р., 04.11.2000р., 01.05.2002р., 30.01.2003р., 01.02.2003р., 28.04.2003р.,
19.01.2004р., 26.01.2004р., 11-12.06.2007р., 04.08.2007р., 09.08.2007р.,
22.12.2007р., 21.07.2008р., 28-30.08.2008р., 05-06.01.2009р., 10.10.2009р.,
30.07.2011р., 13.11.2011р., 21.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)



Чирянка мала

Anas crecca Linnaeus, 1758

Малочисельний пролітний птах Вінницької області, який під час міграцій може траплятись на водоймах усіх її районів. Зрідка зимує на вільних від криги ділянках р. Дністер та на Ладижинському водосховищі (р. Південний Буг). Численних скупчень не утворює. Достовірні відомості про гніздування на Вінниччині наразі відсутні.

Кадастрові дані:

м. Ладижин, 30.01.2011р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 08.04.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2009р., 06.04.2011р., 18.04.2011р., 31.03.2012р., 05.04.2012р., 03.10.2012р., 10.04.2013р., 25.03.2014р., 28.03.2014р., 09.04.2014р., 13.04.2014р., 16.04.2014р., 18.04.2014р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 28.02.1909р. [13].

Калинівський р-н, с. Іванів, 06.04.2008р., 29.03.2009р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 17.04.2013р., 19.04.2013р., 28.02.2015р.

Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 23.03.2012р.

Могилів-Подільський р-н, с. Нагоряни, 12.03.2011р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 20.02.2010р., 11.03.2011р., 22.02.2014р.

Тулчинський р-н, с. Кинашів, 01.09.1930р. [54].

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 02.07.2009р.

Нерозень

Anas strepera Linnaeus, 1758

Рідкісний гніздовий і пролітний птах. Гніздування нерозня виявлене лише у межах загальнозоологічного заказника «Згарський». На решті території області птах може зустрічатись під час сезонних міграцій.



Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Якушинці, 29.05.2008р., 18.04.2011р., 05.04.2012р., 03.10.2012р., 10.10.2012р., 28.03.2014р., 09.04.2014р., 18.04.2014р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 16.09.2006р., 10.05.2007р., 09.05.2008р., 04.11.2008р., 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 11.06.2008р., 12.05.2011р., 08.06.2011р., 10.08.2012р., 17.04.2013р., 09.05.2013р., 10.05.2015р.

Хмельницький р-н, с. Широка Гребля, 23.09.2002р., 02.07.2009р.

Свищ

***Anas penelope* Linnaeus, 1758**

Рідкісний пролітний і зимуючий птах Вінниччини. Виявлені нечисленні (до 15 особин) зимуючі групи на вільних від криги ділянках р. Дністер у Могилів-Подільському районі. Також відмічені поодинокі особини під час весняних, рідше осінніх, міграцій на ставках Вінницької області.

Кадастрові дані:

Бершадський р-н, с. Баланівка, 10.10.2013р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 31.03.2011р., 17.04.2011р., 18.04.2011р., 04.04.2012р., 05.04.2012р., 01.10.2012р., 03.10.2012р., 10.10.2012р., 01.11.2012р., 10.04.2013р., 10.03.2014р., 14.03.2014р., 21.03.2014р., 25.03.2014р., 28.03.2014р., 09.04.2014р., 13.04.2014р., 16.04.2014р., 18.04.2014р., 11.03.2015р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 30.10.2013р.

Калинівський р-н, с. Шепіївка, 23.04.2013р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 17.04.2013р., 28.02.2015р.

Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 11.03.2011р., 23.03.2012р.

Могилів-Подільський р-н, с. Нагоряни, 21.02.2010р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 11.03.2011р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Липчани, 11.03.2011р.



Шилохвіст

Anas acuta Linnaeus, 1758

Рідкісний пролітний і зимуючий птах Вінниччини. Достовірно відомий лише один факт зустрічі цього виду на незамерзаючій ділянці р. Дністер. Під час весняного прольоту відмічена на рибогосподарських ставках Вінницького району.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Якушинці, 14.03.2014р., 21.03.2014р., 09.04.2014р., 13.04.2014р., 16.04.2014р., 18.04.2014р.

Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 12.03.2011р.

Чирянка велика

Anas querquedula Linnaeus, 1758

Рідкісний гніздовий і звичайний пролітний птах усієї території Вінниччини. Під час сезонних міграцій може зустрічатись на акваторіях найрізноманітніших водойм області. Гніздування виявлене лише у межах загальнозоологічного заказника «Згарський».

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (*дані Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н, с. Гармаки, 26.05.2011р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 24.05.2001р.

Вінницька обл., 13.03.1909р., 13.04.1909р., 22.05.1909р. [54].

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 08.04.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 19.04.2003р., 17.04.2005р., 15.04.2008р., 15.04.2009р.,



05.04.2011р., 17.04.2011р., 18.04.2011р., 20.03.2012р., 31.03.2012р., 04.04.2012р., 05.04.2012р., 01.10.2012р., 01.11.2012р., 03.04.2013р., 10.04.2013р., 09.06.2013р., 10.03.2014р., 14.03.2014р., 21.03.2014р., 25.03.2014р., 28.03.2014р., 09.04.2014р., 13.04.2014р., 16.04.2014р., 29.04.2014р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 28.02.1909р., 12.11.1909р. [13].

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.

Іллінецький р-н, с. Павлівка, 21.03.2013р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 04.04.2008р., 15.04.2011р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 23.04.2013р.

Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 11.05.2011р.

Літинський р-н, с. Івча, 10.05.2006р., 11.04.2007р., 09.05.2007р., 19.05.2011р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.05.2011р., 17.04.2013р., 19.04.2013р.

Немирівський р-н, с. Мухівці, 01.05.2005р.

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 1919-1920рр. [49].

Тростянецький р-н, с. Демківка, 1910р. [54].

Тростянецький р-н, смт. Тростянець, 05.08.2009р.

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 02.07.2009р., 21.05.2011р.

Шаргородський р-н, с. Клекотина, 13.08.2009р.

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, 25.03.1997р., 25.03.2003р. (дані Смірнова Н.А.)

Широконіска

Anas clypeata Linnaeus, 1758

Звичайний пролітний птах усієї території Вінницької області. Під час міграцій може траплятись на різноманітних водоймах. Достовірні відомості про гніздування широконіски у межах регіону наразі відсутні.



Кадастрові дані:

м. Вінниця, 28.09.2008р.

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 06.05.2011р., 10.10.2013р.

Вінницька обл., с. Іванівка, 16.09.1909р. [54].

Вінницький р-н, с. Якушинці, 31.08.2007р., 07.10.2007р., 28.09.2008р., 15.04.2009р., 05.04.2011р., 10.04.2013р., 09.04.2014р., 13.04.2014р., 16.04.2014р., 18.04.2014р.

Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська, 20.05.1909р. [13].

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 08.04.1909р. [13].

Калинівський р-н, с. Іванів, 04.04.2008р., 15.04.2011р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 23.04.2013р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 12.05.2006р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 17.04.2013р., 19.04.2013р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 19.08.2007р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин, 25.04.2014р.

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.06.2002р., 02.07.2009р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 09.05.2012р.

Рід *Netta* Каур, 1829

Червонодзьоба чернь

***Netta rufina* (Pallas, 1773)**

Надзвичайно рідкісний пролітний птах. Наразі виявлений лише у межах загальнозоологічного заказника «Згарський».

Кадастрові дані:

Літинський р-н, с. Микулинці, 09.05.2015р.



Рід *Aythya* Voie, 1822

Попелюх

***Aythya ferina* (Linnaeus, 1758)**

Малочисельний гніздовий і звичайний перелітний птах усіх районів Вінниччини. Гніздує на великих, густо зарослих очеретом та рогозом, водоймах. Невеликими групами зимує на незамерзаючих ділянках річок області.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.05.2008р.

м. Ладижин, 11.01.2012р., 16.01.2014р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.

(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 30.05.2007р., 09.05.2008р., 26.05.2011р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Барський р-н, с. Шершні, 29.05.2007р.

Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 20.09.2012р., 10.10.2013р., 28.05.2015р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 19.04.2003р., 01.06.2003р., 22.06.2003р., 17.04.2004р., 25.05.2004р., 30.05.2004р., 21.06.2004р., 06.07.2004р., 23.07.2004р., 17.04.2005р., 25.06.2005р., 09.04.2006р., 30.04.2006р., 19.05.2006р., 15.03.2007р., 31.08.2007р., 15.04.2008р., 29.05.2008р., 24.06.2008р., 15.04.2009р., 28.09.2008р., 01.04.2011р., 05.04.2011р., 06.04.2011р., 31.03.2012р., 04.04.2012р., 05.04.2012р., 05.09.2012р., 01.10.2012р., 10.10.2012р., 07.04.2013р., 10.04.2013р., 09.06.2013р., 10.07.2013р., 07.09.2013р., 08.11.2013р., 10.03.2014р., 14.03.2014р., 21.03.2014р., 25.03.2014р., 28.03.2014р., 09.04.2014р., 13.04.2014р., 16.04.2014р., 18.04.2014р., 29.04.2014р., 11.03.2015р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 1909р. [13].

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р., 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська, 07.1910р. [13].



- Калинівський р-н, с. Іванів, 04.04.2008р.
Калинівський р-н, с. Пиків, 23.04.2013р., 30.10.2013р.
Калинівський р-н, с. Шепіївка, 01.11.2014р.
Козятинський р-н, с. Вівсяники, 08.04.2009р.
Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р., 12.05.2011р.
Літинський р-н, с. Бірків, 24.04.2008р.
Літинський р-н, с. Зоринці, 21.04.2011р.
Літинський р-н, с. Івча, 10.05.2006р., 09.05.2007р., 04.04.2008р., 19.05.2011р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 11.06.2008р., 08.06.2011р., 10.08.2012р., 27.07.2013р., 22.10.2014р., 09.05.2015р.
Літинський р-н, с. Микулинці, долина р. Згар [44].
Могилів-Подільський р-н, с. Бронниця, 02.02.2010р.
Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 02.02.2010р., 20.02.2010р., 23.03.2012р., 02.03.2013р., 23.02.2014р.
Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 02.02.2010р.
Могилів-Подільський р-н, с. Нагоряни, 02.02.2010р., 23.02.2014р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 20.02.2010р., 02.03.2013р., 22.02.2014р.
Немирівський р-н, м. Немирів, 10.08.2005р.
Оратівський р-н, с. Осична, 23.04.2009р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р.
Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 02.07.2009р., 21.05.2011р.

Чернь білоока

***Aythya nyroca* (Guldenstadt, 1770)**

Рідкісний пролітний птах Вінницької області, який під час міграцій може траплятись разом з іншими водоплавними птахами на різних її водоймах.



Окремі пари були виявлені упродовж гніздового періоду в межах загальнозоологічного заказника «Згарський», що може опосередковано свідчити про гніздування цього птаха на Вінниччині.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Якушинці, 01.11.2012р.

Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська, 21.03.1909р. [13].

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 27.03.1909р. [13].

Калинівський р-н, с. Іванів, 04.04.2008р.

Літинський р-н, с. Бірків, 24.04.2008р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 21.04.2011р.

Літинський р-н, с. Івча, 10.05.2006р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.05.2011р., 08.06.2011р., 10.08.2012р., 09.05.2013р., 02.05.2014р.

Тростянецький р-н, с. Демківка, 1911р. [54].

Чернь чубата

***Aythya fuligula* (Linnaeus, 1758)**

Малочисельний пролітний та зимуючий птах Вінниччини. Під час прольоту трапляється невеликими групами (до 20 особин) на водоймах усєї території області. Відомості про гніздування птаха у межах Вінницької області відсутні.

Регулярно зимує на вільних від криги акваторіях Південного Бугу і Дністра. На ділянці р. Дністер від м. Новодністровськ Чернівецької обл. до с. Нагоряни Могилів-Подільського р-ну в різні роки нараховували від 50 до 250 особин зимуючих чубатих черней.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 18.03.1909р. [54].

м. Вінниця, 30.11.2014р.

м. Ладижин, 20.01.2008р., 30.01.2011р., 11.01.2012р., 16.01.2014р., 14.01.2015р.



Барський р-н, с. Васютинці [13].

Барський р-н, с. Гармаки, 30.05.2007р.

Барський р-н, с. Шершні, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 20.09.2012р., 26.03.2013р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 22.06.2003р., 18.04.2011р., 04.04.2012р., 05.04.2012р., 01.11.2012р., 07.04.2013р., 10.04.2013р., 14.03.2014р., 21.03.2014р., 25.03.2014р., 28.03.2014р., 09.04.2014р., 18.04.2014р., 11.03.2015р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 06.08.1909р. [13].

Калинівський р-н, с. Пиків, 23.04.2013р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р., 09.05.2008р., 04.11.2008р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 10.08.2012р.

Могилів-Подільський р-н, с. Бронниця, 02.02.2010р.

Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 02.02.2010р., 20.02.2010р., 21.02.2010р., 11.03.2011р., 03.03.2013р., 23.02.2014р.

Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 02.02.2010р.

Могилів-Подільський р-н, с. Нагоряни, 02.02.2010р., 21.02.2010р., 12.03.2011р., 03.03.2013р., 23.02.2014р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 20.02.2010р., 11.03.2011р., 02.03.2013р., 22.02.2014р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Липчани, 20.02.2010р., 11.03.2011р., 02.03.2013р., 22.02.2014р.

Чернь морська

***Aythya marila* (Linnaeus, 1761)**

Надзвичайно рідкісний зальотний птах Вінниччини. У 2008 році на вільній від криги ділянці Ладжинського водосховища було виявлено кілька особин цього птаха. Інші дані про перебування морської черні у межах області наразі відсутні.



Кадастрові дані:

м. Ладижин, 20.01.2008р.

Рід *Vucephala* Baird, 1858

Гоголь

***Vucephala clangula* (Linnaeus, 1758)**

Малочисельний пролітний і зимуючий птах на території Вінницької області. Під час міграцій трапляється на різноманітних водоймах Вінниччини. Доволі численні зимувальні скупчення гоголя, чисельністю до 800 особин, відмічені на ділянці р. Дністер від м. Новодністровськ Чернівецької обл. до с. Нагоряни Могилів-Подільського р-ну Вінниччини.

Кадастрові дані:

м. Вінниця 27.02.2005р., 11.02.2008р.

м. Ладижин, 20.01.2008р., 16.01.2009р., 30.01.2011р., 09.01.2013р., 14.05.2015р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 10.03.2014р., 14.03.2014р., 21.03.2014р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 13.02.2015р., 28.02.2015р.

Могилів-Подільський р-н, с. Бронниця, 02.02.2010р.

Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 02.02.2010р., 20.02.2010р., 21.02.2010р., 11.03.2011р., 03.03.2013р., 23.02.2014р.

Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 02.02.2010р.

Могилів-Подільський р-н, с. Нагоряни, 02.02.2010р., 21.02.2010р., 12.03.2011р., 03.03.2013р., 23.02.2014р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 20.02.2010р., 11.03.2011р., 02.03.2013р., 22.02.2014р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Липчани, 20.02.2010р., 11.03.2011р., 02.03.2013р., 22.02.2014р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 05.11.2014р.

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер [77].

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, [82].



Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, 01.02.2003р., 09.02.2003р., 05-06.01.2009р.
(дані Смірнова Н.А.)

Рід *Melanitta* Boie, 1822

Синьга

***Melanitta nigra* (Linnaeus, 1758)**

Надзвичайно рідкісний зальотний птах Вінниччини. Наразі відомий лише один достовірний факт перебування синьги на водоймах області.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 26.01.2008р., 16.02.2008р. [40].

Рід *Mergus* Linnaeus, 1758

Крех малий

***Mergus albellus* Linnaeus, 1758**

Малочисельний пролітний і зимуючий птах. Під час міграцій може траплятись на різних водоймах. В окремі роки поодинокі особини малого креха виявлені на Ладизинському водосховищі. На Дністрі у межах Муровано-куриловецького і Могилів-Подільського районів зимують групи до 70 особин.

Кадастрові дані:

м. Ладизин, 20.01.2008р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 14.03.2014р.

Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 20.02.2010р., 11.03.2011р., 12.03.2011р.,
23.03.2012р., 03.03.2013р., 23.02.2014р.

Могилів-Подільський р-н, с. Нагоряни, 02.02.2010р., 03.03.2013р., 23.02.2014р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 02.03.2013р., 22.02.2014р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Липчани, 11.03.2011р., 22.02.2014р.



Крех середній

***Mergus serrator* Linnaeus, 1758**

Рідкісний пролітний та зимуючий птах Вінницької області. У зимувальних скупченнях водоплавних та навколоводних птахів на Вінниччині виявлений лише на ділянці р. Дністер.

Кадастрові дані:

Гайсинський р-н, с. Степашки, 04.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 30.10.2013р.

Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 20.02.2010р.

Крех великий

***Mergus merganser* Linnaeus, 1758**

Малочисельний зимуючий птах незамерзаючих ділянок р. Дністер. На місцях зимівлі численних зграй не утворює. На ділянці Дністра між м. Новодністровськ Чернівецької області та с. Нагоряни Могилів-Подільського району Вінницької області найвищу чисельність (95 особин) демонстрував у 2010р. Зазвичай трапляється групами по 2-7 особин.

Кадастрові дані:

м. Ладижин, 20.01.2008р., 16.01.2009р., 09.01.2013р., 14.01.2015р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 01.04.2011р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 06.03.1909р. [13].

Могилів-Подільський р-н, с. Бронниця, 02.02.2010р.

Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 20.02.2010р., 11.03.2011р., 12.03.2011р., 03.03.2013р., 23.02.2014р.

Могилів-Подільський р-н, с. Нагоряни, 02.02.2010р., 21.02.2010р., 03.03.2013р., 23.02.2014р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 20.02.2010р., 11.03.2011р., 02.03.2013р., 22.02.2014р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Липчани, 11.03.2011р., 02.03.2013р., 22.02.2014р.



Ряд Соколоподібні – Falconiformes

Родина Скопові – Pandionidae

Птахи, розміром дещо більші за качку. Крила гострі та довгі, мають великий розмах. Загальна довжина тіла 55-60см, маса 1,3-1,9кг. Дзьоб короткий, міцний, загнутий донизу, біля основи наддзьобку є восковиця. Скопові мають високоспеціалізовану будову кінцівок. Кігті довгі, сильно вигнуті і дуже гострі, їхні нижні частини випуклі. Райдужна оболонка очей жовта. Дзьоб і кігті чорні.

Оперення густе і жорстке. Низ тіла жовтувато-білий з бурою смужкою через воло; з боків білої голови чорні смуги, на потилиці є невеликий чубчик. Спина бура. Оперення щільне, у воді не намокає, добре розвинена куприкова залоза.

Заселяють місцевості, прилеглі до водойм з прозорою водою та багатих на рибу. У раціоні переважає риба масою від 200-400г до 2кг. У середньому на день пташенятм необхідно 4-5 рибин загальною масою 800-900 г, а всього за літо близько 150кг.

Нагніздні. Гнізда влаштовують на вершинах високих дерев. Гніздо скопи являє собою велика пласку споруду. Матеріалом є гілочки дерев, хутро тварин, інші м'які матеріали.

Скопа у польоті має характерно надламане положення крил; іноді ширяє у повітрі. За здобиччю кидається з повітря у воду.

Через надзвичайно низьку чисельність занесена до Червоної книги України.

На Вінниччині трапляється лише один представник роду Скопа *Pandion*.



Рід *Pandion* Savigny, 1809

Скопа

Pandion haliaetus (Linnaeus, 1758)

Малочисельний, а подекуди рідкісний пролітний птах усєї території Вінниччини. Під час сезонних міграцій зустрічається поблизу водойм, багатих на рибу – переважно рибогосподарських ставків та водосховищ. Достовірні дані про гніздування скопи у межах області наразі відсутні.

Кадастрові дані:

м. Ладижин, 06.07.2006р.

Барський р-н, с. Лука-Барська, 07.05.1909р. [54].

Вінницький р-н, с. Якушинці, 08.04.2009р., 03.10.2009р., 31.03.2011р., 18.04.2011р., 09.04.2014р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 24.04.1909р. [13].

Літинський р-н, с. Багринівці, 19.10.2013р., 13.10.2015р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 29.10.2011р., 10.08.2012р.

Оратівський р-н, с. Осична, 23.04.2009р.

Родина Яструбові – Accipitridae

Найчисленніша за кількістю видів родина ряду Соколоподібні.

Об'єднує птахів середніх та великих розмірів. Різні види мають вагу від кількох сотень грамів до 6кг (орлан-білохвіст); довжина тіла коливається від кількох десятків сантиметрів до 90см; розмах крил в середньому 80-110см. Тіло міцне та сильне.

У польоті яструбів легко відрізнити від інших птахів за відносно короткими закругленими крилами та довгим хвостом. Лапи потужні, з гострими кігтями. Дзьоб гачкуватий, загнутий донизу, без додаткового зубця на піддзьобку. При основі наддзьобка є восковиця. Яструбові відзначаються надзвичайно гострим зором. Райдужка ока у різних видів по-різному забарвлена.



Забарвлення оперення доволі різноманітне – від світло-сірих до рудувато-вохристих кольорів. У багатьох видів присутні поперечні смужки та плями. Оперення щільне з добре розвиненими маховими та стерновими перами.

Яструбові заселяють різні біотопи. Політ у них легкий та стрімкий, деякі ловлять здобич, нападаючи зверху. Інколи зависають у повітрі, часто махаючи крилами, і спостерігають таким чином за місцевістю. Це птахи – зоофаги. Окрему групу в родині Яструбові складають види, які спеціалізуються на добуванні комах, у тому числі й личинок ос, а також м'якунів та інших безхребетних тварин. Птахи великих розмірів спроможні вполювати хребетних тварин: ящірок, птахів, гризунів тощо. Раціон та способи гніздування різних видів широко варіюють.

Переважають моногами. Деяким видам притаманні шлюбні танці. Нагніздні птахи. Переважна більшість яструбових будує власні гнізда. Кладка зазвичай з яєць білого або світло-зеленого кольору з плямами і цятками різної величини. Кількість яєць різна. Насиджують переважно самки.

Птахи перелітні, зрідка зимуючі. Заселяють відкриті місцевості: поля, луки, долини річок, болота, а також ліси.

На території вінницької області у різний час виявлене перебування 17 видів птахів, які належать до 9 родів родини Яструбові: рід Осоїд *Pernis* (1 вид), рід Шуліка *Milvus* (2 види), рід Лунь *Circus* (4 види), рід Яструб *Accipiter* (2 види), рід Канюк *Buteo* (3 види), рід Зміїд *Circaetus* (1 вид), рід Орел-карлик *Hieraaetus* (1 вид), рід Орел *Aquila* (2 види) та рід Орлан *Haliaeetus* (1 вид).

Рід *Pernis* Cuvier, 1817

Осоїд

***Pernis apivorus* (Linnaeus, 1758)**

Рідкісний пролітний птах усієї території області. Зустрічався у потенційно придатних для гніздування біотопах в репродуктивний період, що



може опосередковано свідчити про гніздування поодиноких пар осоїда на Вінниччині.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Сосонка, 25.06.2014р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 03.10.2012р.

Гайсинський р-н, с. Щурівці, 04.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 11.07.2013р.

Ямпільський р-н, с. Северинівка, 24.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Milvus* Lacerpede, 1799

Шуліка рудий

***Milvus milvus* (Linnaeus, 1758)**

Сучасні дані про перебування рудого шуліки на Вінниччині відсутні. Востаннє птах був відмічений на території області на початку минулого століття.

Кадастрові дані:

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 07.04.1919р., 10.05.1919р., 13.04.1920р., 02.05.1920р., 24.05.1920р., 06.07.1920р., 11.09.1920р., 18.04.1921р., 25.04.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 15.04.1919р. [49].

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 10.04.1920р. [49].

Шуліка чорний

***Milvus migrans* (Boddaert, 1783)**

Малочисельний, а подекуди й звичайний гніздовий та перелітний птах Вінницької області. Гніздує у лісосмугах, на узліссях, що межують із відкритими просторами, переважно заболоченими луками, ставками, долинами водотоків. попри широке розповсюдження по території області, ніколи не демонструє високої щільності населення.



Кадастрові дані:

- Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)
- Бершадський р-н, с. Баланівка, 28.05.2015р.
- Бершадський р-н, с. Флорине, 25.05.2001р.
- Вінницький р-н, с. Медвеже Вушко, 03.06.2008р.
- Вінницький р-н, с. Сосонка, 20.05.2003р., 01.04.2006р., 24.06.2007р., 13.07.2010р.
- Вінницький р-н, с. Якушинці, 24.06.2008р., 09.04.2014р.
- Гайсинський р-н, с. Бондурі, 17.05.2004р.
- Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.
- Гайсинський р-н, с. Гунча, 19.05.2004р.
- Гайсинський р-н, с. Косанове, 31.05.2006р.
- Гайсинський р-н, с. Степашки, 20.06.2006р., 08.07.2007р.
- Жмеринський р-н, с. Сьомаки, 26.05.2011р.
- Калинівський р-н, с. Байківка, 26.06.2007р.
- Калинівський р-н, с. Гущинці, 05.05.2015р.
- Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 21.09.2006р., 07.05.2007р., 20.07.2007р.,
15.04.2011р., 23.04.2013р.
- Калинівський р-н, с. Кучері, 30.05.2012р.
- Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.
- Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.
- Липовецький р-н, смт. Турбів, 18.05.2013р.
- Літинський р-н (?), 17.05.1909р. [54].
- Літинський р-н, с. Багринівці, 16.09.2006р., 10.05.2007р., 12.05.2011р., 12.04.2012р.
- Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р.
- Літинський р-н, с. Зоринці, 22.05.2009р., 12.06.2008р., 04.05.2014р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 17.04.2013р., 19.04.2013р., 09.05.2013р., 27.07.2013р.,
10.05.2015р.



Літинський р-н, с. Некрасово, 11.08.2012р.
Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р., 02.07.2009р.
Могилів-Подільський р-н, с. Суботівка, 03.06.2012р.
Немирівський р-н, с. Анциполівка, 10.06.2009р.
Погребищенський р-н, с. Васильківці, 01.05.1919р., 27.04.1920р. [49].
Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 15.04.1920р., 11.09.1920р., 15.09.1920р. [49].
Томашпільський р-н, с. Петрівське, 13.08.2009р.
Тростянецький р-н, с. Летківка, 06.05.2011р.
Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 28.03.1993р. [51].
Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
Тульчинський р-н, с. Холодівка, 12.06.2011р.
Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 23.09.2002р.
Чернівецький р-н, с. Виля-Ярузькі, 12.08.2009р.
Чечельницький р-н, с. Бритавка, 09.05.2012р.
Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 04.06.2012р.
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 06.07.1999р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Circus* Lacerpede, 1799

Луць польовий

Circus cyaneus (Linnaeus, 1766)

Рідкісний пролітний птах усіх районів Вінниччини. Під час міграцій трапляються поодинокі особини птаха у відкритих біотопах: над агроценозами, луками, пасовищами. Лісових масивів уникає. Факти зимівлі польового луня на Вінниччині наразі не виявлені.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Шершні, 26.05.2011р.
Вінницький р-н, с. Комарів, 08.03.2015р.
Вінницький р-н, с. Якушинці, 01.04.2011р., 06.04.2011р., 25.03.2014р., 18.04.2014р.
Калинівський р-н, с. Іванів, 20.10.2011р.



Калинівський р-н, с. Кучері, 15.04.2011р., 11.07.2013р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 30.10.2013р.

Погребищенський р-н, м. Погребище, 01.10.2008р.

Могилів-Подільський р-н, с. Липчани, 20.02.2010р.

Тростянецький р-н, с. Летківка, 04.11.2014р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 07.05.2011р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 14.11.1993р. [51].

Ямпільський р-н, с. Франківка [80].

Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок. [78].

Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 26.07.2005р. (дані Смірнова Н.А.)

Лунь степовий

Circus macrourus (S.G.Gmelin, 1771)

Надзвичайно рідкісний пролітний птах. Під час сезонних міграцій може зустрічатись у відкритих біотопах усієї території Вінницької області. За останнє століття достовірно відомий лише один факт перебування виду на території Вінниччини.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Якушинці, 03.04.2013р.

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 26.08.1932р. [54].

Погребищенський р-н, м. Погребище, 24.04.1921р. [49].

Тростянецький р-н, с. Демківка, 10.09.1908р. [54].

Лунь лучний

Circus pygargus (Linnaeus, 1758)

Малочисельний пролітний вид на Вінниччині. Під час весняного і осіннього прольоту трапляється у різних частинах області. Тяжіє до відкритих стацій: полів, пасовищ, сухих та вологих лук, долин річок, відкритих берегів



ставків тощо. Уникає заліснених територій, промислового та селитебного ландшафту. Відмічений у репродуктивний період у потенційно гніздових біотопах, проте достовірні відомості про гніздування цього птаха у межах області наразі відсутні.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2002р., 21.06.2004р., 06.07.2004р., 09.04.2006р., 04.04.2012р., 06.05.2013р., 29.04.2014р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 31.05.2003р.

Козятинський р-н, с. Самгородок, 28.05.2009р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 04.11.2008р.

Літинський р-н, с. Кулига, 10.05.2007р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Свидова, 16.06.2009р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р., 21.10.2008р., 25.11.2011р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 03.02.2002р., 10.08.2005р.

Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 23.03.2002р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Лучинець, 09.06.2003р.

Тростянецький р-н, с. Летківка, 11.10.2007р.

Хмільницький р-н, с. Мар'янівка, 09.10.2005р.

Лунь очеретяний

***Circus aeruginosus* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний, а подекуди й багаточисельний гніздовий та перелітний птах усієї території Вінниччини. Один із найпоширеніших представників родини на сході Поділля. На територіях з багатим трофічним потенціалом, великою кількістю місць, зручних для побудови гнізд а також з низьким рівнем турбування з боку людини може утворювати щільні поселення. При цьому відстань між гніздами може складати лише 150-200 метрів. У репродуктивний період тяжіє до перезволожених лук, берегів водойм, густо зарослих очеретом



тощо. Полює як у водно-болотних комплексах, так і у прилеглих агроценозах. Під час міграцій часто трапляється в інших відкритих біотопах.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 28.09.2008р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 08.05.2008р., 26.05.2011р., 10.05.2013р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.

Барський р-н, с. Шершні, 29.05.2007р., 26.05.2011р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 26.03.2013р., 28.05.2015р.

Бершадський р-н, с. Поташня, 25.06.2009р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 08.04.2006р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 04.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2002р., 19.04.2003р., 01.06.2003р., 25.05.2004р., 30.05.2004р., 21.06.2004р., 30.04.2006р., 19.05.2006р., 02.04.2007р., 31.08.2007р., 24.06.2008р., 15.04.2009р., 01.04.2011р., 05.04.2011р., 06.04.2011р., 17.04.2011р., 04.04.2012р., 05.09.2012р., 03.04.2013р., 07.04.2013р., 10.04.2013р., 09.06.2013р., 10.07.2013р., 09.04.2014р., 13.04.2014р., 16.04.2014р., 18.04.2014р., 29.04.2014р.

Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Носівці, 23.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 04.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Мовчани, 12.08.2009р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи [13].

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 29.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р., 29.04.2009р.



- Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська [13].
- Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.
- Жмеринський р-н, с. Чернятин, 17.08.1932р. [54].
- Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.
- Іллінецький р-н, м. Іллінці, 21.03.2013р.
- Іллінецький р-н, с. Кам'яногірка, 23.04.2007р.
- Іллінецький р-н, с. Павлівка, 21.03.2013р.
- Іллінецький р-н, с. Слобідка, 21.03.2013р.
- Калинівський р-н, с. Гушинці, 05.05.2015р.
- Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 07.05.2007р., 20.07.2007р., 04.04.2008р., 06.04.2008р., 05.10.2008р., 15.04.2011р., 30.05.2012р., 12.09.2012р., 23.04.2013р., 02.04.2014р.
- Калинівський р-н, с. Жигалівка, 08.05.2007р.
- Калинівський р-н, м. Калинівка, 18.06.2002.06.18р.
- Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р., 08.05.2007р., 28.05.2008р., 29.03.2009р., 24.04.2013р.
- Козятинський р-н, с. Самгородок, 28.05.2009р.
- Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.
- Літинський р-н, с. Багринівці [13].
- Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 16.09.2006р., 09.05.2008р., 11.05.2011р., 12.04.2012р., 10.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Бірків, 24.04.2008р.
- Літинський р-н, с. Зоринці, 12.06.2008р., 21.04.2011р., 10.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Івча, 10.05.2006р., 09.05.2007р., 04.04.2008р., 19.05.2011р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 11.06.2008р., 12.05.2011р., 08.06.2011р., 11.04.2012р., 17.04.2013р., 19.04.2013р., 09.05.2013р., 27.07.2013р., 10.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р., 13.06.2007р.
- Мурованокуриловецький р-н, с. Лучинець, 09.06.2003р.
- Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.



- Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р., 24.04.2014р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 03.02.2002р., 16.05.2004р., 30.07.2005р., 08.08.2005р., 21.04.2014р.
- Оратівський р-н, с. Осична, 23.04.2009р.
- Погребищенський р-н, с. Білашки, 29.05.2013р.
- Погребищенський р-н, с. Васильківці, 28.08.1920р., 11.09.1920р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Павлівка, 23.05.2012р.
- Теплицький р-н, с. Брідок, 24.06.2009р.
- Тростянецький р-н, с. Демківка, 22.08.1909р., 18.07.1911р. [54].
- Тростянецький р-н, с. Летківка, 15.05.2007р., 11.05.2012р., 19.09.2012р., 27.05.2015р.
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р., 10.05.2012р.
- Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 26.04.1992р., 26.09.1992р., 18.04.1993р., 17.04.1994р., 19.04.1995р., 09.09.1995р., 17.04.1997р. [51].
- Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
- Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
- Хмільницький р-н, с. Великий Митник, 25.06.2007р.
- Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.06.2002р., 02.07.2009р., 21.05.2011р.
- Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Рід *Accipiter* Brisson, 1760

Яструб великий

***Accipiter gentilis* (Linnaeus, 1758)**

Осілий птах, який зустрічається на території усіх районів Вінницької області. Чисельність може істотно коливатись у часі та просторі, оскільки залежить як від трофічного потенціалу територій, так і від антропогенного



чинника. Екологічно пластичний, евритопний вид. Птахи можуть полювати на відкритих просторах, у лісах, на території населених пунктів, у тому числі й великих міст. Часто основною здобиччю птаха стає сизий голуб *Columba livia*, що масово заселяє райони багатоповерхової забудови. Нерідко полює на свійських птахів, через те зазнає переслідування з боку людини. Гніздує у великих лісових масивах, рідколіссі, лісосмугах, та навіть у парках населених пунктів.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 20.10.2006р., 28.09.2008р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 20.09.2012р.

Бершадський р-н, с. Поташня, 25.06.2009р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 03.04.2005р., 05.05.2006р., 07.09.2006р.,
28.10.2006р., 10.01.2007р., 01.04.2007р.

Вінницький р-н, с. Прибузьке, 30.12.2010р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 04.05.2006р., 31.03.2007р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 02.04.2007р., 31.03.2012р., 04.04.2012р., 01.10.2012р.,
03.10.2012р., 10.04.2013р., 21.03.2014р., 25.03.2014р., 18.04.2014р., 21.11.2014р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 01.09.2007р., 17.10.2008р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.

Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 21.09.2006р., 04.04.2008р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 15.04.2011р., 30.05.2012р., 24.04.2013р.

Козятинський р-н, с. Самгородок, 28.05.2009р.



- Літинський р-н, с. Багринівці, 04.11.2008р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 11.04.2012р., 10.05.2015р.
Могилів-Подільський р-н, с. Серебря, 02.06.2012р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 17.06.2009р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Роздолівка, 16.06.2009р.
Немирівський р-н, с. Гранітне, 19.05.2009р.
Немирівський р-н, с. Гриненки, 20.05.2009р.
Немирівський р-н, с. Коржівка, 05.09.2013р.
Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 15.10.2005р.
Погребищенський р-н, с. Васильківці, 28-29.02.1920р., 21.03.1920р., 30.04.1920р. [49].
Погребищенський р-н, с. Павлівка, 21.10.1920р, 24.10.1920р. [49].
Тиврівський р-н, с. Довгополівка, 10.06.2009р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р.
Тростянецький р-н, смт. Тростянець, 29.09.2005р.
Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)
Хмільницький р-н, с. Курилівка, 02.07.2009р.
Хмільницький р-н, с. Рибчинці, 25.06.2007р.
Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р., 09.05.2012р.
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 15.10.1997р., 05.01.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Яструб малий

***Accipiter nisus* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний осілий птах усієї території Вінниччини. Ніколи не демонструє високої щільності населення. За способом життя та топічними зв'язками дуже подібний до яструба великого. Більша частина популяції чітко демонструє синурбаністичні тенденції, влаштовуючи гнізда та полюючи у межах населених пунктів та у прилеглих до них біотопах. Уникає великих відкритих просторів.



Нерідко полює на молодь домашніх птахів, через що зазнає переслідування з боку людини.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.01.2006р., 12.03.2006р., 22.03.2014р., 18.07.2014р., 01.12.2014р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н, с. Лука-Барська, 01.01.1910р. [54].

Бершадський р-н, с. Поташня, 25.06.2009р.

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Барський р-н, с. Шершні, 26.05.2011р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 09.03.2015р., 16.03.2015р., 21.03.2015р.

Вінницький р-н, с. Мала Стадниця, 11.02.2011р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2002р., 30.04.2006р., 15.04.2009р., 03.10.2009р., 17.11.2010р., 31.03.2011р., 05.04.2011р., 05.09.2012р., 03.10.2012р., 10.10.2012р., 01.11.2012р., 03.04.2013р., 10.04.2013р.

Іллінецький р-н, с. Слобідка, 21.03.2013р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 05.10.2008р.

Козятинський р-н, с. Пляхова, 18.10.2012р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 16.09.2006р.

Літинський р-н, с. Івча, 04.04.2008р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 28.02.2015р., 10.05.2015р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Роздолівка, 16.06.2009р.

Оратівський р-н, с. Фронтівка, 24.04.2009р.

Піщанський р-н, с. Трибусівка, 06.08.2009р.

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 29.10.1919р., 21.10.1920р., 24.10.1920р. [49].

Тростянецький р-н, с. Демківка, 04.01.1910р., 09-11.01.1910р., 19.04.1911р.

Тростянецький р-н, с. Летківка, 04.11.2014р.



Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р.

Хмільницький р-н, с. Курилівка, 02.07.2009р.

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 07.10.2008р., 02.10.2013р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.

Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 05.01.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Пороги, 18.09.2006р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Buteo Lacerpede*, 1799

Зимняк

Buteo lagopus (Pontopiddan, 1763)

Звичайний зимуючий птах усієї території Вінниччини. Чисельність істотно коливається з року – в рік і залежить від стану кормової бази у місцях гніздування. В окремі роки спостерігаються масові інвазії зимняків, коли їх щільність населення досягає значень 5-7ос/км². Переважно зустрічається у відкритих ландшафтах: на полях, луках, пасовищах, у долинах річок, на відкритих берегах ставків та водосховищ, де птахи полюють на мишоподібних гризунів. Однак, відмічені також випадки нетипової кормової поведінки у нехарактерних стаціях. Так, 12 лютого 2002р. у лісопарку м. Вінниці, під присідом зимняка В.Ю. Ремінним були знайдені численні рештки *Rana temporaria* Linnaeus, 1758. Присід був розташований поблизу незамерзаючої ділянки р. П'ятничанка – зимувального скупчення трав'яної жаби.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 12.02.2002р., 29.01.2006р.

Барський р-н, с. Лука-Барська, 26.12.1909р. [54].

Гайсинський р-н, с. Куна, 20.01.2008р.

Гайсинський р-н, с. Харпачка, 16.01.2009р.



Гайсинський р-н, с. Ярмолинці, 16.01.2009р.

Іллінецький р-н, с. Слобідка, 21.03.2013р.

Калинівський р-н, м. Калинівка, 06.12.2008р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 10.10.2014р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 01.11.2012р., 30.10.2013р.

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 24.10.1920р., 11.11.1920р., 25.11.1920р., 01.12.1920р., 09.01.1921р. [49].

Тростянецький р-н, с. Демківка, 09.01.1909р. [54].

Тростянецький р-н, с. Летківка, 29.10.2008р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 07.11.1992р., 06.03.1993р., 03.11.1993р., 29.03.1994р., 19.11.1994р., 01.04.1995р., 09.12.1995р., 11.03.1996р., 17.11.1996р., 09.02.1997р., 06.12.1997р. [51].

Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 25.12.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Петрашівка, 27.02.2008р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 05.10.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Канюк степовий

***Buteo rufinus* (Cretzschmar, 1827)**

Надзвичайно рідкісний, зальотний птах. Можливе перебування птаха на території усіх районів Вінницької області, окрім крайньої півночі. Наразі відомий лише один достовірний факт зальоту степового канюка на Вінниччину.

Кадастрові дані:

Іллінецький р-н, с. Слобідка, 21.03.2013р.

Канюк звичайний

***Buteo buteo* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний гніздовий, перелітний та зимуючий птах Вінницької області, який зустрічається в усіх без виключення її районах. Подібно до більшості інших хижих птахів, численних угруповань не утворює, натомість часто



рівномірно заселяє територію. Полное у відкритих ландшафтах, а гнізда влаштовує у полезахисних лісосмугах, балкових лісах, на узліссях, або й у глибині лісових масивів, але неподалік від просік та лісових доріг. Часто гніздує неподалік від населених пунктів, або й на їх території. Під час сезонних міграцій, особливо під час осіннього прольоту, можна одночасно спостерігати до 60-70 особин канюка.

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.

Барський р-н, с. Лука-Барська [13].

Барський р-н, Семенківський ліс, 02.08.1909р. [54].

Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.

Барський р-н, с. Шершні, 26.05.2011р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 26.03.2013р., 28.05.2015р.

Бершадський р-н, с. Поташня, 25.06.2009р.

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 09.03.2015р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 08.04.2006р., 05.05.2006р., 28.05.2006р., 07.09.2006р.,
01.04.2007р.

Вінницький р-н, с. Мала Стадниця, 11.02.2011р.

Вінницький р-н, с. Прибузьке, 30.12.2010р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 31.03.2007р., 21.03.2015р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 11.06.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2009р., 03.10.2009р., 31.03.2011р., 05.04.2011р.,
06.04.2011р., 17.04.2011р., 31.03.2012р., 05.09.2012р., 07.09.2012р., 01.10.2012р.,



03.10.2012р., 10.10.2012р., 01.11.2012р., 20.03.2013р., 03.04.2013р., 10.04.2013р., 09.06.2013р., 10.07.2013р., 08.11.2013р., 10.03.2014р., 14.03.2014р., 21.03.2014р., 25.03.2014р., 28.03.2014р., 09.04.2014р., 18.04.2014р., 29.04.2014р., 17.11.2014р., 21.11.2014р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 03.01.2000р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 31.05.2003р., 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Олександрівка, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р., 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.

Іллінецький р-н, м. Іллінці, 21.03.2013р.

Іллінецький р-н, с. Кам'яногірка, 23.04.2007р.

Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.

Іллінецький р-н, с. Павлівка, 21.03.2013р.

Іллінецький р-н, с. Слобідка, 21.03.2013р.

Калинівський р-н, с. Гущинці, 28.03.2015р., 05.05.2015р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 21.09.2006р., 06.04.2008р., 28.05.2008р., 05.10.2008р., 11.07.2013р.

Калинівський р-н, м. Калинівка, 06.12.2008р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р., 22.09.2006р., 08.05.2007р., 15.04.2011р., 31.05.2012р., 12.09.2012р., 24.04.2013р., 31.10.2013р., 02.04.2014р., 09.10.2014р.

Калинівський р-н, с. Міз'яківські Хутори, 12.09.2012р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 30.10.2013р.

Козятинський р-н, с. Збараж, 30.10.2005р.

Козятинський р-н, с. Пляхова, 18.10.2012р.

Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.

Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.



- Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р., 09.05.2008р., 04.11.2008р., 11.05.2011р., 12.04.2012р., 17.10.2013р., 10.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Дяківці, 22.05.2009р.
- Літинський р-н, с. Зоринці, 12.06.2008р., 21.04.2011р., 10.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р., 19.05.2011р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 12.06.2007р., 11.06.2008р., 08.06.2011р., 15.11.2012р., 17.04.2013р., 19.04.2013р., 09.05.2013р., 10.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Петрик, 30.09.1908р. [54].
- Літинський р-н, с. Садове, 29.03.2002р.
- Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Нова Григорівка, 31.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)
- Могилів-Подільський р-н, с. Серебря, 02.06.2012р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.
- Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 17.06.2009р.
- Мурованокуриловецький р-н, с. Кривохижинці, 27.05.2011р.
- Немирівський р-н, с. Анциполівка, 10.06.2009р.
- Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Гранітне, 19.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р., 20.10.2008р., 25.11.2011р., 09.01.2012р., 05.09.2013р., 24.04.2014р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 03.02.2002р., 25.02.2006р.
- Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 23.03.2002р., 15.10.2005р.
- Оратівський р-н, с. Синарна, 23.04.2009р.
- Погребищенський р-н, с. Білашки, 30.05.2013р.
- Погребищенський р-н, с. Васильківці, 04.04.1919р., 01.05.1919р., 10.05.1919р., 16.09.1919р., 07.04.1920р., 13.04.1920р., 27.04.1920р., 11.09.1920р., 14-15.09.1920р., [49].
- Погребищенський р-н, с. Павлівка, 23.05.2012р.



- Погребищенський р-н, с. Павлівка, 27.09.1920р., 09.05.1921р., 21.04.1921р. [49].
- Тиврівський р-н, с. Довгополівка, 10.06.2009р.
- Тростянецький р-н, с. Демківка, 28.04.1911р. [54].
- Тростянецький р-н, с. Летківка, 29.09.2005р., 11.10.2007р., 29.10.2008р., 05.05.2011р., 11.05.2012р., 19.09.2012р., 09.10.2013р., 04.11.2014р., 27.05.2015р.
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 31.05.2006р., 16.05.2007р., 07.05.2011р., 10.05.2012р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 30.03.1993р., 04.10.1993р., 29.03.1994р., 16.10.1994р., 13.04.1995р., 15.11.1997р. [51].
- Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
- Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
- Хмільницький р-н, с. Сулківка, 09.10.2005р.
- Хмільницький р-н, с. Мар'янівка, 09.10.2005р.
- Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р., 07.10.2008р., 02.10.2013р.
- Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.
- Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
- Ямпільський р-н, с. Біла, 07.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 30.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 14.12.1997р., 02.08.2004р., 21.04.2007р., 01.09.2008р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Circaetus Vieillot, 1816*

Зміїд

Circaetus gallicus (Gmelin, 1788)

Надзвичайно рідкісний зальотний птах. Станом на початок ХХІ століття достовірно відомий лише один випадок зальоту зміїда на Вінниччину.



Кадастрові дані:

Вінницька обл., 12.04.1909р., 13.04.1909р. [54].

Вінницький р-н, с. Якушинці, 04.04.2012р.

Погребищенський р-н, м. Погребище, 10.04.1921р. [49].

Рід *Hieraaetus* Kaup, 1844

Орел-карлик

***Hieraaetus pennatus* (Gmelin, 1788)**

Рідкісний пролітний птах. Під час міграцій може траплятись у відкритих біотопах усю територію області. На початку ХХ століття гніздував на сході Вінниччини, а нині трапляється там лише під час прольоту. Наразі достовірні відомості про гніздування орла-карлика у Вінницькій області відсутні.

Кадастрові дані:

Літинський р-н, 11.05.1909р. [54].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 16.04.1919р., 16.04.1920р., 19.04.1920р., 27.04.1920р., 02.05.1920р., 02.08.1920р., 27.08.1920р., 02.09.1920р., 17.09.1920р. [49].

Погребищенський р-н, м. Погребище, 01.10.2008р., 02.10.2008р.

Рід *Aquila* Brisson, 1760

Підорлик великий

***Aquila clanga* Pallas, 1811**

Надзвичайно рідкісний зальотний птах Вінниччини. Можливе перебування поодиноких птахів над полями, луками, пасовищами та іншими відкритими ландшафтами. В польових умовах дуже складно відрізнити від підорлика малого.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 12.04.1909р. [54].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 28.04.1920р., 17.09.1920р., 16.04.1921р.,



17.04.1921р., 25.04.1921р., 05.05.1921р. [49].

Тульчинський р-н, м. Тульчин, 26.12.1992 [51].

Підорлик малий

Aquila pomarina C.L.Brehm, 1831

Малочисельний пролітний і рідкісний гніздовий птах. Під час міграцій можна спостерігати цього птаха в усіх куточках області. Попри те, що досі не знайдено жодного гнізда, можна припустити, що на Вінниччині гніздують щонайменше 3 пари малих підорликів. Мисливськими угіддями птаха є відкриті ландшафти: заболочені долини річок, закинуті торфородовища, вологі луки, особливо ті, що прилягають до старих лісових масивів, на узліссях яких птахи влаштовують гнізда. Важливою умовою гніздування, окрім придатних для спорудження гнізд лісостанів та багатой кормової бази є відсутність турбування з боку людини.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 13.04.1909р. [54].

м. Вінниця, 16.09.2003р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (*дані
Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.

Вінницький р-н, с. Дорожне, 24.09.2014р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 28.05.2006р., 05.04.2009р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 17.04.2011р., 31.03.2012р., 04.04.2012р., 10.04.2013р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р., 28.05.2008р., 15.04.2011р., 31.05.2012р.,
13.09.2012р., 23.04.2013р., 25.04.2013р., 11.07.2013р.

Калинівський р-н, с. Мізjakів, 17.05.2014р.

Калинівський р-н, с. Мізjakівські Хутори, 12.09.2012р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2011р., 12.05.2011р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 24.04.2008р., 12.06.2008р., 04.05.2014р., 10.05.2015р.



Літинський р-н, с. Івча, 19.05.2011р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 24.09.2011р., 08.06.2011р., 10.07.2014р.

Літинський р-н, с. Некрасово, 11.08.2012р.

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 30.09.2013р.

Рід *Haliaeetus* Savigny, 1809

Орлан-білохвіст

Haliaeetus albicilla (Linnaeus, 1758)

Малочисельний зимуючий птах окремих територій Вінниччини. Місця зимівлі обирає, орієнтуючись на скупчення водоплавних та навколводних птахів. Тому на Вінниччині може траплятись, переважно на незамерзаючих ділянках водосховищ, або великих річок – Дністра та Південного Бугу. Часто зимує поодино, хоча інколи спостерігалось до 3 особин одночасно (р. Дністер).

Зустрічі птахів у репродуктивний період дають можливість припускати гніздування орланів на Вінниччині.

Кадастрові дані:

м. Ладижин, 03.01.2011р., 27.01.2011р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 06.05.2011р., 20.09.2012р., 10.10.2013р., 28.05.2015р.

Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 13.11.1982р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2014р., 28.02.2015р.

Могилів-Подільський р-н, с. Нагоряни, 02.02.2010р., 21.02.2010р., 19.12.2010р., 12.03.2011р., 23.02.2014р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Липчани, 11.03.2011р.



Родина Соколові – *Falconidae*

Представники родини поширені по всій земній кулі, окрім Антарктиди та деяких островів. Населяють відкриті ландшафти. Це хижі птахи, відносно невеликих і середніх розмірів. Їх маса коливається в межах 160-2000г. Соколові мають масивне тіло і порівняно невелику голову. Крила довгі та вузькі, що свідчить про високий рівень маневреності птахів. Дзьоб короткий, загнутий донизу від самої основи, із зубцем на верхній щелепі, біля основи якої є восковиця. Дзьоб значно ширший, ніж у інших хижих птахів. Райдужна оболонка ока темно-коричнева.

В забарвленні оперення домінують сірі, чорно-сірі та сірувато-білі тони. Різні види мають різноманітні додаткові відтінки на оперенні від іржасто-рудих, жовтих до блакитних.

Цівка коротка, вкрита сітчастим покривом, утвореним невеликими щитками. Пальці різної довжини, кігті гострі, гачкоподібні.

Дуже рухливі птахи. Деякі соколові живляться переважно дрібними ссавцями, інші спеціалізуються на полюванні за птахами в повітрі, треті полюють на плазунів, четверті, переважно невеликі види, споживають великих комах. Дуже рідко соколові поїдають рештки тварин. Полюють поодинці, або невеликими зграями. Відзначаються високою швидкістю польоту.

Великі за розміром види здавна використовувались у якості ловчих птахів для полювання на різну пернату здобич та зайців.

Моногами. Власних гнізд на деревах не будують, а для гніздування займають чужі. Також нерідко влаштовують свої гнізда на скелях, у дуплах, на землі, будівлях тощо. У кладці трапляється від 2 до 6 яєць, найчастіше облямованих багряно-червоними цятками.

Родина Соколові на Вінниччині представлена 6 видами, які належать до одного роду Сокіл *Falco*.



Рід *Falco* Linnaeus, 1758

Балабан

***Falco sherrug* Gray, 1834**

Сучасні відомості про перебування балабана на Вінниччині відсутні. Можливі спорадичні зальоти окремих особин до південних районів області.

Кадастрові дані:

Погребищенський р-н, м. Погребище, 14.03.1921р. [49].

Сапсан

***Falco peregrinus* Tunstall, 1771**

Надзвичайно рідкісний зальотний птах. У 2014 році виявлений двічі у межах м. Вінниці та у передмісті. Під час інвазій може спостерігатись переважно у населених пунктах, або відкритих біотопах.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.12.2014р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 28.03.2014р.

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 06.03.1921р. [49].

Підсоколик великий

***Falco subbuteo* Linnaeus, 1758**

Звичайний пролітний, і нечисленний гніздовий та перелітний птах усієї території області. Під час міграцій трапляється, нерідко групами по 3-5 птахів, у найрізноманітніших відкритих стаціях: над луками, полями, пасовищами, долинами річок. На гніздуванні зустрічається рідко.

Кадастрові дані:

Барський р-н (?), 07.08.1909р. [54].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані



Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (*дані Новака В.О, Новака В.В.)*

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.

Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.

Бершадський р-н, с. Поташня, 25.06.2009р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 21.03.2014р.

Гайсинський р-н, с. Кузьминці, 18.06.2008р., 30.07.2008р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2007р.

Калинівський р-н, с. Жигалівка, 08.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 12.09.2012р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 13.09.2012р., 11.07.2013р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 10.05.2007р., 21.09.2007р., 09.05.2008р., 11.05.2011р., 12.05.2011р., 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Бірків, 24.04.2008р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 27.07.2013р., 04.05.2014р., 10.05.2015р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 17.06.2009р.

Немирівський р-н, с. Анциполівка, 10.06.2009р.

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 14.09.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 06.06.1919р. [49].

Погребищенський р-н, м. Погребище, 01.10.2008р.

Теплицький р-н, с. Саша, 25.06.2009р.

Тростянецький р-н, с. Летківка, 19.09.2012р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р. (*дані Новака В.О, Новака В.В.)*

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 09.05.2012р.



Підсоколик малий

***Falco columbarius* Linnaeus, 1758**

На Вінниччині – надзвичайно рідкісний зимуючий птах. Наразі відомі лише 2 достовірних факти перебування малого підсоколика у межах області. Під час зальотів може зустрічатись у різноманітних відкритих біотопах, або ж, навіть, в межах населених пунктів.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 16.11.2008 р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 10.01.2007 р.

Кібчик

***Falco vespertinus* Linnaeus, 1766**

Рідкісний гніздовий і перелітний птах на території області. Подібно до решти соколів, власних гнізд не будує, займаючи порожні гнізда інших хижих птахів, або воронових. Може демонструвати високу щільність гніздування, заселяючи колонії граків. Подібна колонія існувала у 70-80-х рр. минулого століття поблизу с. Рибчинці Хмельницького району Вінницької області. У 1975р. дане поселення отримало статус загальнозоологічної пам'ятки природи загальнодержавного значення «Рибчинецька дубина». За дії комплексу несприятливих чинників дана колонія станом на початок XXI століття припинила своє існування. На решті території області птахи зрідка гніздують поодинокими парами.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 24.05.2002р.

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 04.05.1919р. [49].

Хмельницький р-н, с. Рибчинці, 10.05.2006р., 25.06.2007р.

Ямпільський р-н, с. Пороги, 18.04.2007р. (дані Смірнова Н.А.)



Боривітер звичайний

Falco tinnunculus Linnaeus, 1758

Звичайний гніздовий та перелітний сокіл усєї території Вінниччини. Подібно до решти соколів, тяжіє до відкритих просторів, де полює. Відзначається доволі широким спектром біотопів, що використовуються боривітром для гніздування. Птах часто займає гнізда інших денних хижих птахів (переважно канюків), або воронових, які розташовуються на узліссях лісових масивів, які прилягають до відкритих ландшафтів, у лісосмугах тощо. Нерідко оселяється й на території населених пунктів – на багатоповерхових будівлях, інших спорудах. Так, упродовж гніздових періодів 2012-2013рр. та 2013-2014рр. у м. Вінниці гніздувало щонайменше по 6 пар боривітра звичайного.

Нарешті, ще однією гніздовою стацією боривітра на Вінниччині є урвисті глиняні береги водойм, або ніші у скельних виходах кристалічних порід. Подібні умови спостерігаються переважно у південних районах області.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 01.04.1909р. [13].

м. Вінниця, 04.04.2012р., 20.03.2013р., 10.05.2013р., 20.03.2014р., 13.05.2014р., 16.09.2014р., 01.03.2015р.

Барський р-н., м. Бар – с. Балки – с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н, с. Лука-Барська, 19.03.1910р. [13].

Вінницький р-н, с. Якушинці, 03.10.2009р., 01.04.2011р., 05.04.2011р., 06.04.2011р., 18.04.2011р., 05.09.2012р., 07.09.2012р., 01.10.2012р., 10.04.2013р., 09.04.2014р.

Гайсинський р-н, с. Карбівка, 19.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 18.06.2008р.

Іллінецький р-н, с. Купчинці, 24.04.2009р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 08.08.2012р.

Могилів-Подільський р-н, с. Бронниця, 17.06.2009р.



Немирівський р-н, с. Коржівка, 15.05.2008р.

Піщанський р-н, с. Болган, 06.08.2009р.

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 07.04.1919р., 19.09.1920р., 05.10.1920р., 14.10.1920р., 20.03.1921р., 26-27.03.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 19.04.1919р., 24.04.1919р., 03.05.1919р., 09.05.1919р., 10.05.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Плисків, 05.05.1919р. [49].

Тростянецький р-н, с. Демківка, 27.03.1909р., 27.03.1909р. [54].

Тростянецький р-н, с. Летківка, 19.09.2012р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 12.10.2007р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 17.04.1994р. [51].

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 08.02.1998р., 09.08.2007р., 23.12.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ряд Куроподібні – Galliformes

Родина Фазанові – Phasianidae

Ця родина об'єднує птахів середніх і малих розмірів. Ноги відносно довгі, потужні, мають тупі кігті, пристосовані до копання. Задній палець ноги знаходиться вище трьох передніх. Крила широкі, довгі. Хвіст різної довжини. Ніздрі неоперені і вкриті шкірою.

Живляться переважно на землі. До раціону птахів входить насіння диких і культурних рослин, ягоди, різноманітні безхребетні тварини: комахи та їх личинки, м'якуни; зрідка споживають дрібних хребетних: плазунів та гризунів.

Линяють один раз на рік.

Фазанові заселяють найрізноманітніші ландшафти, віддаючи перевагу розрідженим чагарникам.

Переважно полігами, але нерідко зустрічається й моногамія. Гнізда влаштовують на землі. Вони мають вигляд невеличкої ямки з бідною



підстилкою. Кількість яєць у кладці варіює в межах від 4 до 37. Виводкові.

На Вінниччині ряд Куроподібні представлений лише трьома видами родини Фазанові, що в свою чергу належать до трьох родів: рід Куріпка *Perdix*, рід Перепілка *Coturnix* та рід Фазан *Phasianus*.

Рід *Perdix* Brisson, 1760

Куріпка сіра

Perdix perdix (Linnaeus, 1758)

Малочисельний осілий птах усієї території Вінницької області. Може зустрічатись у будь-яких відкритих ландшафтах, у тому числі й техногенних. Головна умова – достатня кількість зернового корму для виводку, низький пресинг з боку мисливців.

Упродовж останніх десятиліть відмічена тенденція до скорочення чисельності птаха в усіх районах області, зумовлена дією цілої низки чинників, переважно антропоїчного характеру.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 26.09.2001р.

Барський р-н., м. Бар – с. Балки – с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Бершадський р-н, с. Маньківка, 25.06.2009р.

Бершадський р-н, с. Поташня, 25.06.2009р.

Жмеринський р-н, с. Мовчани, 12.08.2009р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 06.1910р. [13].

Мурованокуриловецький р-н, с. Вищеольчедаїв, 16.06.2009р.

Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.

Піщанський р-н, с. Болган, 06.08.2009р.

Піщанський р-н, смт. Піщанка, 06.08.2009р.



- Піщанський р-н, с. Трибусівка, 06.08.2009р.
Погребищенський р-н, с. Васильківці, 08.03.1920р., 22.08.1920р., 11.09.1920р. [49].
Погребищенський р-н, с. Гопчиця, 19.08.2009р.
Теплицький р-н, с. Брідок, 24.06.2009р.
Тростянецький р-н, с. Демківка, 19.10.1908р., 07.11.1908р. [54].
Тульчинський р-н, с. Журавлівка, 07.08.2009р.
Хмільницький р-н, с. Курилівка, 02.07.2009р.
Чернівецький р-н, с. Виля-Ярузькі, 12.08.2009р.
Чечельницький р-н, с. Червона Гребля, 05.08.2009р.
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 30.05.1998р., 06.11.1998р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Coturnix* Bonnaterra, 1791

Перепілка

***Coturnix coturnix* (Pallas, 1811)**

Звичайний гніздовий і перелітний птах усіх районів Вінниччини. Заселяє сухі та вологі луки, пасовища, сіножаті, посіви зернових культур, міжряддя у старих фруктових садах з високим травостоєм тощо. Нерідко зустрічається на пустирях в межах населених пунктів. У названих біотопах перебуває як упродовж гніздового, так і в пострепродуктивний період.

Кадастрові дані:

- Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)
Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)
Барський р-н, с. Лука-Барська, 07.05.1909р. [54].
Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.
Вінницький р-н, с. Лаврівка, 05.05.2006р., 28.05.2006р.
Гайсинський р-н, с. Мелешків, 21.05.2004р.



- Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 19.06.2002р.
Жмеринський р-н, с. Мовчани, 12.08.2009р.
Калинівський р-н, с. Мізяків, 22.05.2001р., 19.06.2001р.
Калинівський р-н, с. Тютюнники, 22.05.2001р., 19.06.2001р.
Літинський р-н, 06.1909р., 29.05.1909р. [54].
Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.
Немирівський р-н, м. Немирів, 26.05.2003р.
Оратівський р-н, с. Барташівка, 27.05.2001р., 28.05.2001р.
Погребищенський р-н, 26.04.1920р., 09.10.1920р., 27.04.1921р. [49].
Погребищенський р-н, с. Гопчиця, 19.08.2009р.
Погребищенський р-н, м. Погребище, 18.08.2009р.
Тростянецький р-н, с. Демківка, 21.08.1909р. [54].
Тростянецький р-н, с. Летківка, 23.05.2001р., 29.06.2001р., 15.05.2007р., 05.05.2011р., 27.05.2015р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р., 16.05.2007р., 14.05.2008р.
Тульчинський р-н, с. Тарасівка, 04.08.1929р. [54].
Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 28.04.1994р., 14.09.1994р., 10.05.1996р., 14.09.1996р., 20.05.1997р., 23.08.1997р. [51].
Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
Хмільницький р-н, с. Курилівка, 02.07.2009р.
Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 10.05.2006р.
Чернівецький р-н, с. Виля-Ярузькі, 12.08.2009р.
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 22.06.1998р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Phasianus* Linnaeus, 1758

Фазан

Phasianus colchicus Linnaeus, 1758

Рідкісний осілий птах переважно південних районів Вінниччини. Оселяється у заростях чагарників на схилах різноманітних підвищень рельєфу,



або ж навпаки – у ярах та балках.

Сучасна популяція фазана на Вінниччині сформована в результаті успішних заходів з реінтродукції виду, що були здійснені у середині ХХ століття. Для інтродукції були використані європейський мисливський фазан (*Ph.c.colchicus* x *Ph.c.mongolicus* x *Ph.c.torquatus*), асканійська форма мисливського фазана (*Ph.c.colchicus* x *Ph.c.mongolicus* x *Ph.c.pallasi*), чорний фазан (меланіст *Ph.c.colchicus* var. *tenebrosus*), маньчжурський фазан (*Ph.c.pallasi* Rotschild) та семиріченський фазан (*Ph.c.mongolicus* Brandt) [33].

Кадастрові дані:

Піщанський р-н, смт. Піщанка, 06.08.2009р.

Піщанський р-н, с. Трибусівка, 06.08.2009р.

Чечельницький р-н, с. Червона Гребля, 05.08.2009р.

Ямпільський р-н, с. Улянівка, 2003.01.26. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 18.04.2007р., 09.08.2007р.
(дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 30.05.1998р., 01.05.1999р., 21.04.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ряд Журавлеподібні – Gruiformes

Родина Журавлеві – Gruidae

Представники родини – великі птахи з потужним тілом на високих ногах, порівняно довгою, тонкою шиєю. Голова відносно невелика, дзьоб довгий, прямий, дещо сплющений з боків. Більшість видів має на голові неоперені ділянки з яскраво забарвленою шкірою, дрібними горбковидними виростами і волосоподібними щетинками.

Крила довгі і широкі. Ноги донизу від п'яtkового зчленування завжди голі. Пальців чотири: три спрямовані вперед і один назад. Перетинки між пальцями відсутні.



Оперення тіла коротке, щільне. Забарвлення переважно тьмяне: поєднуються одноманітні ділянки сірого, чорного та білого кольорів у різному співвідношенні. Прояви сезонного і статевого диморфізму в забарвленні відсутні.

В польоті шия і ноги розташовуються майже по прямій лінії; при посадці ширяють, на дерева не сідають.

Заселяють переважно заболочені місцевості або остепнені ландшафти.

Переважно моногами, пари зберігаються упродовж року. Колонії не формують, гніздують окремими парами. Виводкові.

Мігрують зграями.

Спектр живлення доволі широкий: насіння злаків, бруньки дерев та чагарників, молоді пагони, коріння, комахи та їх личинки, черви, мишоподібні гризуни, земноводні, риби.

На Вінниччині виявлене перебування лише 1 виду даної родини, що належить до роду Журавель *Grus*.

Рід *Grus* Brisson, 1760

Журавель сірий

***Grus grus* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний, проте не численний пролітний птах на усій території області. Під час весняного та осіннього прольоту окремі зграї можуть зупинитись для відпочинку на відкритих просторах: на полях, луках, пасовищах, заболоченостях, спущених ставках тощо. У більшості випадків спостерігаються в повітрі під час прольоту і легко ідентифікуються завдяки характерному розташуванню птахів у зграї (так званий «ключ») та голосу.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Гармаки, р. Рів [10].

Барський р-н, с. Гармаки [13].

Вінницький р-н, с. Якушинці, 05.04.2011р.



Літинський р-н, с. Багринівці [13].

Літинський р-н, с. Микулинці, р. Рів [10].

Погребищенський р-н, 30.03.1919р., 16.04.1919р., 19.09.1919р., 02.09.1920р., 05.09.1920р., 15.09.1920р., 24.09.1920р., 25.09.1920р., 28.09.1920р., 25.03.1921р., 30.03.1921р., 11.04.1921р., 14.04.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 02.10.2014р.

Тростянецький р-н, с. Демківка, 22.10.1909р. [54].

Тростянецький р-н, с. Нова Ободівка, 06.05.2011р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 12.10.1996р., 11.03.1997р. [51].

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 07.10.2008р.

Родина Пастушкові – Rallidae

Пастушкові є однією з найчисельніших, за кількістю видів, родин. Об'єднує птахів різних розмірів. До родини належать переважно навколводні птахи, подібні у морфологічному та етологічному аспектах.

Тіло стиснуте з боків, добре пристосоване до пересування в густій рослинності. Крила короткі, із закругленими вершинами. Хвіст короткий.

Ноги середньої довжини. Довжина пальців істотно варіює і залежить від способу життя. Усі представники добре плавають.

Форма дзьобу варіює: від тонкого і довгого (хижі види), до короткого і товстого (рослиноїдні пастушкові). Подібно до більшості птахів, куприкова залоза добре розвинена.

Оперення пухке і м'яке. Колір оперення у більшості одноманітний, найчастіше темний, бурий, червоно-бурий. Статевий диморфізм у забарвленні для більшості видів не притаманний.

Типовими стаціями для більшості представників родини є різноманітні зволожені місцевості з багатою рослинністю. Територіальні птахи, які активно захищають свої гніздові та кормові ділянки. Гнізда влаштовують поблизу води.



Кладка налічує 7-10 яєць. У насиджуванні беруть участь обоє батьків.

У своїй основній масі дорослі пастушки є птахами із змішаним раціоном, хоча трапляються види, що орієнтовані переважно на рослинну, або тваринну їжу.

У межах Вінницької області виявлено 6 видів, які належать до даної родини і об'єднані у 5 родів: рід Пастушок *Rallus* (1 вид), рід Погонич *Porzana* (2 види), рід Деркач *Crex* (1 вид), рід Курочка *Gallinula* (1 вид) та рід Лиска *Fulica* (1 вид).

Рід *Rallus* Linnaeus, 1758

Пастушок

Rallus aquaticus Linnaeus, 1758

Малочисельний гніздовий та перелітний птах усєї території Вінницької області. Заселяє узбережжя водойм, густо зарослі вищими водними рослинами – переважно рогозом, осокою та комишом. Уникає відкритих берегів та суцільних очеретяних масивів. Виявити присутність птаха можна лише випадково – за голосом, або коли він зрідка виходить із заростей рослинності на відкриті ділянки берега.

Кадастрові дані:

Барський р-н, 07.08.1908р. [54].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Бершадський р-н, с. Баланівка, 24.05.2001р.

Бершадський р-н, с. Флорине, 25.05.2001р.

Гайсинський р-н, с. Бондурі, 17.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.

Жмеринський р-н, с. Чернятин, р. Рів [10].

Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська, 1908р. [13].

Липовецький р-н, с. Щаслива, 02.07.2002р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 16.05.2004р., 10.08.2005р., 19.08.2007р.



Погребищенський р-н, 10.05.1919р., 18.06.1920р. [49].

Теплицький р-н, с. Брідок, 15.07.2002р.

Теплицький р-н, с. Шиманівка, 14.07.2002р.

Рід *Porzana Vieillot, 1816*

Погонич звичайний

***Porzana porzana* (Linnaeus, 1766)**

Малочисельний гніздовий і перелітний птах різних районів Вінниччини. Демонструє низьку чисельність населення. Тяжіє до водойм з низьким рівнем антропогенного тиску та з оптимальними топічними умовами: густими заростями прибережної рослинності і багатим трофічним потенціалом. Веде доволі потайний спосіб життя.

Кадастрові дані:

Немирівський р-н, м. Немирів, 03.02.2002р.

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 26.04.1920р. [49].

Погонич малий

***Porzana parva* (Scopoli, 1769)**

Рідкісний гніздовий та перелітний птах. Достовірні сучасні дані про перебування малого погонича на Вінниччині відсутні, що зумовлено низькою чисельністю виду та потайним способом життя. Останні спостереження виду в межах області датуються початком ХХ століття.

Кадастрові дані:

Жмеринський р-н, с. Чернятин, р. Рів [10].

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 17.04.1909р. [13].

Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська, 30.04.1909р. [13].

Тростянецький р-н, с. Демківка, 21.08.1908р., 22.08.1909р., 23.08.1909р. [54].

Тульчинський р-н., м. Тульчин, 24.08.1929р. [54].



Рід *Crex* Bechstein, 1803

Деркач

***Crex crex* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний гніздовий та перелітний птах усієї території області. Попри те, що деркач зустрічається в усіх районах Вінниччини, цей птах тяжіє виключно до відкритих біотопів: полів під зерновими та олійними культурами, вологих (зрідка сухих) лук, пасовищ з високим травостоєм. Інколи зустрічається у міжряддях старих фруктових садів, які не виорюються, на великих лісових галявинах та вирубках з багатим травостоєм і без підліску. У репродуктивний та після гніздовий період перебуває у одних і тих самих біотопах.

Кадастрові дані:

Барський р-н, 05.05.1909р. [54].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 06.05.2011р.

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 05.05.2006р., 28.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 20.05.2003р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 25.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Мелешків, 21.05.2004р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 19.06.2002р.

Калинівський р-н, с. Мізяків, 22.05.2001р., 19.06.2001р.

Калинівський р-н, с. Тютюнники, 22.05.2001р., 19.06.2001р.

Липовецький р-н, смт. Турбів, 18.05.2013р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р., 11.05.2011р., 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 22.05.2009р.

Літинський р-н, с. Микулинці, долина р. Згар [45].

Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.



Немирівський р-н, м. Немирів, 26.05.2003р.
Оратівський р-н, с. Барташівка, 27.05.2001р., 28.05.2001р.
Погребищенський р-н, 10.05.1919р., 03.05.1920р., 02.08.1920р., 03.05.1921р. [49].
Погребищенський р-н, с. Васильківці, 11.09.1920р. [49].
Погребищенський р-н, с. Гопчиця, 19.08.2009р.
Погребищенський р-н, м. Погребище, 18.08.2009р.
Тростянецький р-н, с. Летківка, 23.05.2001р., 29.06.2001р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 14.05.2008р.
Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
Хмільницький р-н, с. Курилівка, 02.07.2009р.
Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 10.05.2006р.
Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 08.10.2008р.
Хмільницький р-н, с. Курилівка, 02.07.2009р.
Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.06.2002р.
Чечельницький р-н, с. Бритавка, 05.08.2009р.

Рід *Gallinula* Brisson, 1760

Курочка водяна

***Gallinula chloropus* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний гніздовий та перелітний птах усієї території Вінницької області. Регулярно відмічаються випадки зимівлі окремих пар, або невеликих груп курочки водяної на водотоках області з багатою прибережною рослинністю та відсутністю крижаного покриву упродовж зими. Птахи ніколи не утворюють великих за чисельністю скупчень. Заселяють різні типи водойм: річки, водосховища, ставки, у тому числі й ті, що розташовані в межах населених пунктів. Головна умова для гніздування – наявність зручних для побудови гнізд мікростацій, зокрема смуги прибережних водних рослин (очерет, рогіз, осока та їх поєднання).



Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.08.2008р., 03.08.2014р., 09.09.2014р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.

(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 24.05.2001р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 23.07.2004р., 30.09.2006р., 29.05.2008р., 29.08.2008р., 15.04.2009р., 03.10.2009р.

Гайсинський р-н, с. Гунча, 19.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Мелешків, 21.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Носівці, 23.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 19.06.2002р., 31.05.2003р.

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Чернятин, р. Рів [10].

Калинівський р-н, с. Дружелюбівка, 19.08.2009р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р.

Калинівський р-н, м. Калинівка, 18.06.2002р.

Козятинський р-н, с. Збараж, 30.10.2005р.

Козятинський р-н, с. Самгородок, 28.05.2009р.

Липовецький р-н, с. Щаслива, 02.07.2002р.

Літинський р-н, с. Івча, 15.09.2006 р., 09.05.2007р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р.

Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 11.05.2004р.



- Мурованокуриловецький р-н, с. Лучинець, 09.06.2003р.
Немирівський р-н, м. Немирів, 03.02.2002р., 16.05.2004р., 08.08.2005р.
Теплицький р-н, с. Брідок, 15.07.2002р.
Теплицький р-н, с. Шиманівка, 14.07.2002р.
Тростянецький р-н, с. Демківка, 1910р. [54].
Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.
Тульчинський р-н, м. Тульчин, 09.08.1929р. [54].
Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 09.10.1992р., 03.04.1993р., 16.10.1993р.,
29.10.1994р., 04.04.1995р., 21.10.1995р., 10.10.1996р., 29.04.1997р., 15.11.1997р.,
28.12.1997р. [51].
Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 07.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)
Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.06.2002р.
Ямпільський р-н, с. Біла, р. Мурафа, 06.80.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, с. Слобода Бушанська, 18.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, с. Улянівка, 08.05.1999р., 10.06.2000р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Fulica* Linnaeus, 1758

Лиска

***Fulica atra* Linnaeus, 1758**

Звичайний, а подекуди й багаточисельний гніздовий, перелітний та регулярно зимуючий птах усіх куточків Вінниччини. Зустрічається в акваторіях найрізноманітніших водойм, навіть у тих, що відзначаються високим рівнем антропогенного тиску. Формує численні угруповання на зимівлі. Так, у зимувальних скупченнях водоплавних та навколоводних птахів на Ладжинському водосховищі часом нараховується до 300 особин лиски. У репродуктивний в окремих частинах ареалу демонструє високу щільність



населення. У 2015 році на ставку в околицях с. Баланівка Бершадського р-ну було відмічено понад 500 особин, більшість з яких, поза всяким сумнівом, гніздують на ставку.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.05.2008р., 29.08.2008р., 28.09.2008р., 08.06.2013р., 14.06.2013р., 07.07.2014р.

м. Ладижин [70].

м. Ладижин, 16.01.2007р., 20.01.2008р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.

(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. *(дані Новака В.О, Новака В.В.)*

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 30.05.2007р., 08.05.2008р., 26.05.2011р.

Барський р-н, с. Діброва, 07.06.2006р., 29.05.2007р.

Барський р-н, с. Шершні, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 24.05.2001р., 20.09.2012р., 26.03.2013р., 28.05.2015р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2002р., 19.04.2003р., 01.06.2003р., 22.06.2003р., 17.04.2004р., 25.05.2004р., 30.05.2004р., 21.06.2004р., 06.07.2004р., 23.07.2004р., 29.09.2004р., 09.04.2006р., 30.04.2006р., 19.05.2006р., 30.09.2006р., 31.08.2007р., 15.04.2008р., 24.06.2008р., 15.04.2009р., 29.08.2008р., 03.10.2009р., 20.03.2012р., 31.03.2011р., 01.04.2011р., 06.04.2011р., 17.04.2011р., 31.03.2012р., 04.04.2012р., 05.09.2012р., 01.10.2012р., 03.10.2012р., 10.10.2012р., 03.04.2013р., 07.04.2013р., 10.04.2013р., 17.04.2013р., 09.06.2013р., 10.07.2013р., 07.09.2013р., 08.11.2013р., 21.03.2014р., 28.03.2014р., 09.04.2014р., 13.04.2014р., 16.04.2014р., 18.04.2014р., 29.04.2014р., 21.11.2014р., 11.03.2015р.

Гайсинський р-н, с. Гунча, 19.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Крутогорб, 23.04.2007р.

Гайсинський р-н, с. Носівці, 23.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 04.05.2007р.



- Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.
- Жмеринський р-н, с. Рожепи, 27.03.1909р. [13].
- Жмеринський р-н, с. Рожепи, 29.05.2007р.
- Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р.
- Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.
- Жмеринський р-н, с. Чернятин, р. Рів [10].
- Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.
- Іллінецький р-н, с. Кам'яногірка, 23.04.2007р.
- Іллінецький р-н, с. Павлівка, 21.03.2013р.
- Калинівський р-н, с. Жигалівка, 08.05.2007р.
- Калинівський р-н, с. Іванів, 07.05.2007р., 20.07.2007р., 04.04.2008р., 06.04.2008р., 29.03.2009р., 15.04.2011р., 11.07.2013р.
- Калинівський р-н, м. Калинівка, 18.06.2002р.
- Калинівський р-н, с. Комунарівка, 26.06.2007р.
- Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р.
- Калинівський р-н, с. Пиків, 08.05.2007р., 30.10.2013р.
- Козятинський р-н, с. Вівсяники, 08.04.2009р.
- Козятинський р-н, с. Збараж, 30.10.2005р.
- Козятинський р-н, с. Самгородок, 28.05.2009р.
- Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.
- Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 09.05.2008р., 04.11.2008р., 17.10.2013р.
- Літинський р-н, с. Зоринці, 21.04.2011р.
- Літинський р-н, с. Івча, 10.05.2006р., 09.05.2007р., 04.04.2008р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 12.06.2007р., 11.06.2008р., 12.05.2011р., 08.06.2011р, 10.08.2012р., 27.07.2013р., 22.10.2014р., 28.02.2015р., 10.05.2015р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 20.02.2010р., 23.03.2012р.
- Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 10.05.2004р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Нагоряни, 02.02.2010р., 11.03.2011р.



Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 20.02.2010р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Лучинець, 09.06.2003р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 16.05.2004р., 30.07.2005р., 10.08.2005р., 06.05.2013р., 18.08.2013р.

Оратівський р-н, с. Осична, 23.04.2009р.

Теплицький р-н, с. Брідок, 15.07.2002р., 24.06.2009р.

Тростянецький р-н, с. Глибочок, 16.01.2009р.

Тростянецький р-н, смт. Тростянець, 05.08.2009р.

Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 06.12.1992р., 16.10.1993р., 16.04.1994р., 12.10.1994р. [51].

Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.06.2002р., 09.10.2005р., 10.05.2006р., 07.10.2008р., 21.05.2011р., 03.10.2013р.

Шаргородський р-н, с. Клекотина, 13.08.2009р.

Ямпільський р-н, с. Пороги, р. Дністер, 18.09.2006р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер [82].

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер. 09.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Родина Дрохвові – Otididae

Представники родини – птахи великих і середніх розмірів, маса найбільших з яких сягає 20-23кг, а найдрібніших – 1-2кг.

Ведуть наземний спосіб життя, добре ходять і бігають. Ноги міцні, товсті, середньої довжини з широко розставленими короткими пальцями. Задній палець відсутній, на підошві розвинені пружні жорсткі подушечки, вкриті мозолистою шкіркою.



Шия довга, товста; тулуб масивний, крила тупі, відносно короткі.

Оперення щільне, жорстке. Самці окремих видів мають на голові та шії довгі пера, у інших в шлюбний період довгі ниткоподібні пера формують характерні «вуса».

Забарвлення оперення різноманітне, проте домінують білі, жовтогарячі, сірі і чорні тони. Дрохвові не мають куприкової залози.

Типовими стаціями є відкриті місцевості: луки, степові ділянки, агроценози, зокрема посіви зернових культур. Птахи активні у світлу пору доби.

Пари формуються лише у репродуктивний період. Гнізда, які птахи влаштовують на землі, мають вигляд невеликої ямки, з бідно вистеленим лотком, сформованим матеріалами рослинного походження. Розмір кладки варіює від 2-3 яєць у великих за розмірами видів, до 3-5 яєць у дрібних. Виводкові.

В орнітофауні Вінницької області виявлене перебування лише 1 виду, що належить до роду Дрохва *Otis*.

Рід *Otis* Linnaeus, 1758

Дрохва

***Otis tarda* Linnaeus, 1758**

Останні достовірні відомості про зустрічі дрохв на Вінниччині датуються початком ХХ століття. Наразі можна припустити лише зальоти окремих особин птаха в межі області із західних районів сучасного ареалу виду. Може бути відмічена у різноманітних відкритих ландшафтах.

Кадастрові дані:

Літинський р-н, с. Іванівці, 11.05.1909р. [13].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 01.05.1920р. [49].



Ряд Сивкоподібні – Charadriiformes

Родина Сивкові – Charadriidae

Птахи даної родини відзначаються переважно дрібними, рідше середніми розмірами тіла. Ноги довгі; крила гострі, видовжені; дзьоб довгий.

Оперення щільне, здебільшого неяскраве: домінують білі, чорні, червонуваті кольори, а у сивки звичайної – золотисті. Добре розвинена куприкова залоза, що пов'язано з існуванням у вологій місцевості. Сивкові добре ходять, бігають, літають.

Під час шлюбного періоду характерні шлюбні танці. Моногами. Виводкові, нагніздні птахи.

Живляться сивкові тваринною їжею (зоофаги).

На Вінниччині зареєстровано 4 представника родини, які належать до 3 родів: рід Сивка *Pluvialis* (2 види), рід Пісочник *Charadrius* (1 вид) та рід Чайка *Vanellus* (1 вид).

Рід *Pluvialis* Brisson, 1760

Сивка морська

Pluvialis squatarola (Linnaeus, 1758)

Надзвичайно рідкісний, зальотний вид на Вінниччині. Наразі відомий лише один достовірний факт перебування морської сивки у межах області – одна особина була виявлена на спущеному ставку поблизу с. Баланівка Бершадського р-ну. Можливі зальоти виду й у інші райони області.

Кадастрові дані:

Бершадський р-н, с. Баланівка, 10.10.2013р.

Сивка звичайна

Pluvialis apricaria (Linnaeus, 1758)

Надзвичайно рідкісний залітний птах. Можливе перебування на узбережжях водойм по усій території Вінницької області. Новітні дані про



зустрічі сивки звичайної на Вінниччині відсутні. Востаннє птах був зареєстрований на початку ХХ століття поблизу с. Демківка Тростянецького району.

Кадастрові дані:

Тростянецький р-н, с. Демківка, 28.09.1908р. [54].

Рід *Charadrius* Linnaeus, 1758

Пісочник малий

***Charadrius dubius* Scopoli, 1786**

Нечисленний гніздовий та перелітний птах, який зустрічається на усій території Вінницької області. Тяжіє до мілководних узбережь річок, ставків та водосховищ, переважно з піщаним дном, особливо тих, що відзначаються різкими коливаннями рівня води упродовж доби. Під час міграцій пісочників можна спостерігати на спущених рибогосподарських ставках, відкритих заболочених територіях.

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2013р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 19.04.2003р., 01.06.2003р., 17.04.2004р., 30.05.2004р.,
23.07.2004р., 17.05.2004р., 08.08.2005р., 30.04.2006р., 15.04.2008р., 29.05.2008р.,
09.04.2009р., 15.04.2009р., 31.03.2011р., 01.04.2011р., 05.04.2011р., 06.04.2011р.,
18.04.2011р., 05.04.2012р., 03.04.2013р., 07.04.2013р., 25.03.2014р., 09.04.2014р.,
13.04.2014р., 16.04.2014р., 18.04.2014р., 29.04.2014р., 01.05.2014р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 19.06.2002р.

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 23.03.2012р.

Могилів-Подільський р-н, с. Лядова, 01.06.2012р.



Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 10.05.2004р.
Могилів-Подільський р-н, с. Серебря, 02.06.2012р.
Могилів-Подільський р-н, с. Суботівка, 03.06.2012р.
Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.
Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 03.04.1993р., 24.10.1993р. [51].

Рід *Vanellus* Brisson, 1760

Чайка

***Vanellus vanellus* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний гніздовий та перелітний птах усіх куточків Вінниччини. На гніздуванні високої щільності населення не демонструє. Тяжіє до водойм з широкими мілководними ділянками, особливо тих, до яких прилягають агроценози, високотравні луки, пасовища тощо.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 24.03.2002р.
Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)
Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О,*
Новака В.В.)
Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 30.05.2007р., 09.05.2008р., 26.05.2011р.
Барський р-н, с. Діброва, 10.05.2013р.
Барський р-н, с. Козарівка, 26.05.2011р.
Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.
Барський р-н, с. Шершні, 29.05.2007р.
Бершадський р-н, с. Баланівка, 24.05.2001р.
Вінницький р-н, с. Вороновиця, 08.03.2008р.
Вінницький р-н, с. Лаврівка, 03.04.2005р., 08.04.2006р.
Вінницький р-н, с. Сосонка, 20.05.2003р.
Вінницький р-н, с. Якушинці, 19.04.2003р., 01.06.2003р., 17.04.2004р., 25.05.2004р.,



30.05.2004р., 17.04.2005р., 25.06.2005р., 09.04.2006р., 30.04.2006р., 19.05.2006р.,
15.03.2007р., 02.04.2007р., 15.04.2008р., 29.05.2008р., 15.04.2009р., 31.03.2012р.,
04.04.2012р., 05.04.2012р., 05.09.2012р., 20.03.2013р., 10.03.2014р., 14.03.2014р.,
21.03.2014р., 09.04.2014р., 13.04.2014р., 16.04.2014р., 18.04.2014р., 29.04.2014р.
Гайсинський р-н, с. Бондурі, 17.05.2004р.
Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.
Гайсинський р-н, с. Карбівка, 19.05.2004р.
Гайсинський р-н, с. Мелешків, 21.05.2004р.
Гайсинський р-н, с. Носівці, 23.05.2004р.
Гайсинський р-н, с. Степашки, 04.05.2007р.
Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 31.05.2003р.
Жмеринський р-н, с. Лопатинці, 29.05.2007р.
Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.
Жмеринський р-н, с. Рожепи, 1909р. [13].
Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.
Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.
Іллінецький р-н, м. Іллінці, 21.03.2013р.
Іллінецький р-н, с. Слобідка, 21.03.2013р.
Калинівський р-н, с. Жигалівка, 08.05.2007р.
Козятинський р-н, с. Вівсяники, 08.04.2009р.
Липовецький р-н, с. Петрівка, 02.10.2008р.
Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.
Липовецький р-н, с. Щаслива, 02.07.2002р.
Літинський р-н, с. Багринівці, 12.05.2006р., 10.05.2007р., 17.10.2013р., 10.05.2015р.
Літинський р-н, с. Зоринці, 21.04.2011р.
Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р., 20.09.2007р., 04.04.2008р., 19.05.2011р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 12.06.2007р., 12.05.2011р., 22.10.2014р.
Літинський р-н, с. Петрик, 29.03.2002р., 01.05.2004р.



- Літинський р-н, с. Садове, 29.03.2002р.
Могилів-Подільський р-н, с. Липчани, 20.02.2010р.
Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 10.05.2004р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 11.03.2011р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Лучинець, 09.06.2003р.
Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.
Погребищенський р-н, 12.03.1919р., 06.03.1920р., 26.03.1920р., 28.03.1920р., 20.03.1921р. [49].
Погребищенський р-н, с. Мончин, 02.10.2008р.
Погребищенський р-н, м. Погребище, 24.04.1920р., 04-07.04.1921р., 14.04.1921р. [49].
Теплицький р-н, с. Шиманівка, 14.07.2002р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р., 14.05.2008р.
Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 11.04.1993р., 17.04.1994р., 31.10.1994р., 17.10.1995р., 31.03.1996р., 14.03.1997р., 03.10.1997р. [51].
Хмільницький р-н, с. Великий Митник, 25.06.2007р.
Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.06.2002р.
Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р., 07.10.2008р., 08.10.2008р., 19.10.2011р.
Чечельницький р-н, с. Червона Гребля, 05.08.2009р.

Родина Чоботарові – *Recurvirostridae*

Родина об'єднує куликів середніх розмірів, які мають характерну зовнішність. Дзьоб рівний, або ж дещо загнутий догори, але завжди довгий. Ноги тонкі і дуже довгі; задній палець ноги короткий, або й взагалі відсутній [89].

Топічно тяжіють до найрізноманітніших перезволожених місцевостей: узбережжя різнотипних водойм, вологих лук, боліт тощо.

У раціоні домінує тваринна їжа, представлена переважно гідробіонтами: дрібними ракоподібними, комахами та їх личинками, червами, м'якунами.

Моногами. Можуть утворювати колонії, або гніздувати окремими парами. Гніздо, яке має вигляд ямки у ґрунті з лотком, вистеленим стеблами трав,



влаштовують на узбережжях водойм. Нерідко тяжіють до поселень колоніальних птахів, зокрема крячків. Кладка налічує 3-4 яйця. Виводкові.

В межах Вінницької області встановлене перебування лише одного виду, даної родини, що належить до роду Кулик-довгоніг *Himantopus*.

Рід *Himantopus* Brisson, 1760

Кулик-довгоніг

Himantopus himantopus Linnaeus, 1758

Рідкісний пролітний птах Вінниччини. В межах області відмічений лише двічі – на ставках Барського та Літинського районів у 2013р. Під час міграцій поодинокі особини, або невеликі групи цих птахів можуть траплятись серед інших куликів на мілководних узбережжях водойм, спущених ставках.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2013р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 10.05.2013р.

Родина Куликосорокові – *Haematopodidae*

Представники цієї родини мають середні розміри тіла, відносно сильні блідо-червоні ноги і прямий дзьоб темно-червоного кольору. Оперення контрастне: чорно-біле.

Єдиним представником даної родини, перебування якого було зафіксоване на території області є кулик-сорока (*Haematopus ostralegus*). У дорослих птахів голова, шия, спина, частина крил і кінець хвоста – чорні. Решта оперення біле. Маса тіла складає близько 500г, розмах крил 23,5-26,5см. Політ важкий, прямолінійний.

Моногами. Птахи, сформувавши пари, будують гнізда, переважно на скелях морського узбережжя, де є широка смуга літоралі, на берегах річок і озер. Гніздо має вигляд неглибокої відкритої ямки. Повна кладка складає 2-4



яйця. Насиджування триває протягом 26-28 днів.

Виводкові. Пташенята залишають гніздо одразу після народження. Батьки довгий час доглядають за ними.

Раціон куликосорокових доволі різноманітний. Зазвичай птахи ловлять здобич на суші, дістаючи безхребетних, які заселяють м'який ґрунт узбережжя, замул. Основними об'єктами живлення куликосорокових є поліхети, м'якуни, дрібні ракоподібні, комахи та їх личинки, рідше – дрібна риба.

На Вінниччині виявлений лише 1 вид однойменного роду Кулик-сорока *Haematopus*, що представляє дану родину.

Рід *Haematopus* Linnaeus, 1758

Кулик-сорока

***Haematopus ostralegus* Linnaeus, 1758**

Сучасні дані про зустрічі кулика-сороки на Вінниччині відсутні. Можуть відбуватись інвазії виду під час сезонних міграцій. У цей час птахів можна зустріти на берегах різноманітних водотоків області, на мулистому дні спущених ставків разом з іншими куликами.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Гармаки [13].

Родина Баранцеві – *Scolopacidae*

Представниками цієї родини є птахи дрібних і середніх розмірів. Маса тіла коливається в межах 110-200г, а довжина – 25-29см. Розмах крил в середньому становить 40-46см.

Однією з найхарактерніших особливостей баранцевих є доволі довгі дзьоб і ноги. Задній палець на нозі ледь розвинений або взагалі відсутній. Серед представників родини є і моногами, і полігами.

Заселяють узбережжя та інші перезволожені стації, хоча трапляються види, які тяжіють до посушливих місцевостей.



Раціон складають переважно безхребетні тварини: черви, м'якуни, комахи та їх личинки, дрібні ракоподібні. Зрідка птахи споживають молодь дрібних видів риб, рослинну їжу.

Гніздові біотопи являють собою відкриті стації: узбережжя водойм, луки. Гнізда – заглиблення у ґрунті часто з лотком, бідно вистеленим стеблами та листям трав. Виводкові. Після того, як пташенята залишають гніздо, дорослі птахи певний час турбуються про них.

На Вінниччині дана родина представлена 15 видами, які належать до 9 родів: рід Коловодник *Tringa* (6 видів), рід Набережник *Actitis* (1 вид), рід Брижач *Phylomachus* (1 вид), рід Побережник *Calidris* (1 вид), рід Малий баранець *Lymnocyptes* (1 вид), рід Баранець *Gallinago* (2 види), рід Слуква *Scolopax* (1 вид), рід Кульон *Numenius* (1 вид) та рід Грицик *Limosa* (1 вид).

Рід *Tringa* Linnaeus, 1758

Коловодник лісовий

***Tringa ochropus* Linnaeus, 1758**

Малочисельний пролітний птах усієї території Вінницької області. Ніколи не утворює численних зграй, а трапляється у кількості до десятка, зрідка більше, особин. Під час міграцій зустрічається у найрізноманітніших перезволожених біотопах: поблизу водотоків, на узбережжях озер та водосховищ, заболочених луках. Весняна міграція розпочинається рано – у березні – квітні. Перші особини реєструвались на півдні області навіть наприкінці лютого.

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Вінницький р-н, с. Сосонка, 28.08.2007р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 17.04.2005р., 31.03.2011р., 01.04.2011р., 05.04.2011р.,



06.04.2011р., 17.04.2011р., 18.04.2011р., 31.03.2012р., 05.04.2012р., 03.04.2013р., 07.04.2013р., 10.04.2013р., 21.03.2014р., 25.03.2014р., 28.03.2014р., 09.04.2014р., 13.04.2014р., 16.04.2014р., 18.04.2014р.

Калинівський р-н, с. Гушинці, 28.03.2015р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 05.10.2008р.

Могилів-Подільський р-н, с. Липчани, 20.02.2010р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 11.03.2011р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 19.08.2007р.

Коловодник болотяний

***Tringa glareola* Linnaeus, 1758**

Малочисельний пролітний птах на Вінниччині. Під час весняних міграцій окремі особини коловодника болотяного можна зустріти на спущених ставках та мілководдях водосховищ у змішаних зграях разом з іншими куликами. Може бути відмічений на усій території області.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 07.05.1909р. [54].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2008р., 29.05.2008р., 07.09.2012р., 14.03.2014р., 29.04.2014р., 01.05.2014р.

Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 08.08.2007р.

Тростянецький р-н, с. Демківка, 1910р. [54].

Коловодник великий

***Tringa nebularia* (Gunnerus, 1767)**

Рідкісний пролітний птах, який під час міграцій зустрічається у різноманітних водно-болотних угіддях Вінницької області. Зазвичай у



невеликій кількості мігрує з іншими куликами. Топічно тяжіє до замулених берегів стоячих водойм – ставків та водосховищ.

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Бершадський р-н, с. Баланівка, 10.10.2013р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 19.04.2003р., 15.04.2009р., 31.03.2011р., 05.04.2011р.,
06.04.2011р., 17.04.2011р., 18.04.2011р., 05.04.2012р., 10.07.2013р., 25.03.2014р.,
28.03.2014р., 09.04.2014р., 13.04.2014р., 16.04.2014р., 18.04.2014р.

Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська [13].

Тульчинський р-н, с. Кобилівка, 21.08.1930р. [54].

Коловодник звичайний

***Tringa totanus* (Linnaeus, 1758)**

Рідкісний гніздовий і перелітний та звичайний пролітний птах усіх районів Вінниччини. Для гніздування обирає перезволожені луки з низьким травостоєм і мінімальним антропогенним пресингом. Під час міграцій може зустрічатись поблизу різнотипних водойм, віддаючи перевагу спущеним ставкам та мілководдям великих стоячих водойм. Численних скупчень не утворює, зазвичай трапляється у кількості 2-10 особин у зграях інших куликів.

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Вінницький р-н, с. Якушинці, 17.04.2004р., 17.04.2005р., 15.04.2008р., 29.05.2008р.,
31.03.2011р., 17.04.2011р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 05.05.2006р.

Літинський р-н, с. Микулинці [34].

Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р.



Літинський р-н, с. Садове, 29.03.2002р.

Теплицький р-н, с. Брідок, 15.07.2002р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 14.05.2008р.

Чечельницький р-н, с. Червона Гребля, 05.08.2009р.

Коловодник чорний

***Tringa erythropus* (Pallas, 1764)**

Достовірні сучасні дані про перебування коловодника чорного на Вінниччині відсутні. Востаннє цих птахів спостерігали в межах області ще на початку ХХ століття.

Кадастрові дані:

Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська, 09.1900р. [13].

Тростянецький р-н, с. Демківка, 08.1910р. [54].

Коловодник ставковий

***Tringa stagnatilis* (Bechstein, 1803)**

Рідкісний пролітний птах, який під час міграції разом з іншими куликами може зустрічатись у водно-болотних стаціях усіх районів Вінниччини. В окремі роки, під час весняного прольоту в невеликій кількості реєструється на спущених ставках рибогосподарського підприємства «Якушинці» поблизу м. Вінниці.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Якушинці, 17.04.2005р., 17.04.2011р., 18.04.2011р., 09.04.2014р., 13.04.2014р.

Рід *Actitis* Illiger, 1811

Набережник

***Actitis hypoleucos* (Linnaeus, 1758)**

Малочисельний пролітний птах на усій території Вінницької області.



Численних зграй під час міграції не утворює. Найчастіше трапляються поодинокі особини, або зграйки по 3-12 особин разом з іншими куликами. Тяжіє до найрізноманітніших водно-болотних угідь. В окремі роки набережники були відмічені упродовж репродуктивного періоду, що дає підстави припускати можливість гніздування виду на Вінниччині.

Кадастрові дані:

Вінницька обл. [54].

Вінницька обл., р. Рів, оз. Хлоп'є, 31.07.1932р. [54].

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 03.05.2004р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 17.04.2004., 17.05.2004р., 09.04.2006р., 15.04.2009р., 29.04.2014р.

Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.08.1931р., 26.08.1932р. [54].

Немирівський р-н, м. Немирів, 17.08.2005р.

Теплицький р-н, с. Брідок, 15.07.2002р.

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, 04.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Phylomachus* Anonymus [=Merrem], 1804

Брижач

***Phylomachus pugnax* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний пролітний птах, який під час міграцій зустрічається по усій території Вінницької області. Нерідко під час прольоту утворює зграї, чисельністю до сотні особин. Тяжіє до замулених вологих ділянок на спущених ставках, піщино-глинистих мілководних узбереж'ях водосховищ або річок з повільною течією.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 05.05.1909р. [54].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)



Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2013р.

Барський р-н, с. Слобода-Межирівська, 21.04.1909р. [13].

Вінницький р-н, с. Якушинці, 31.03.2011р., 05.04.2011р., 18.04.2011р., 04.04.2012р., 13.04.2014р., 16.04.2014р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 07.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 23.04.2013р.

Літинський р-н, с. Багринівці [13].

Літинський р-н, с. Вінниківці [13].

Тульчинський р-н., м. Тульчин, 06.09.1930р. [54].

Рід *Calidris* Anonymous [=Merrem], 1804

Побережник малий

***Calidris minuta* (Leisler, 1812)**

Дуже рідкісний кулик, який під час прольоту може спостерігатись у водно-болотних ландшафтах усєї території Вінницької області. Єдина сучасна достовірно відома реєстрація побережника малого датується 2004 роком. Решта відомостей про даний вид припадає на початок ХХ століття.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Лука-Барська [13].

Літинський р-н, с. Іванівці [13].

Вінницький р-н, с. Якушинці, 17.04.2004р.

Рід *Limnocryptes* Kaup, 1829

Баранець малий

***Limnocryptes minimus* (Brunnich, 1764)**

Сучасний статус перебування баранця малого на Вінниччині не визначений. Востаннє цей вид спостерігали в межах області ще на початку ХХ століття. Можливі зустрічі поодиноких мігруючих особин на берегах водойм різних районів Вінниччини.



Кадастрові дані:

Вінницька обл., 01.04.1909р. [54].

Рід *Gallinago* Brisson, 1760

Баранець звичайний

***Gallinago gallinago* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний пролітний і малочисельний гніздовий т перелітний птах усієї території Вінницької області. Під час міграції може зустрічатись у найрізноманітніших водно-болотних угіддях. Гніздує на вологих луках, де антропогенний тиск мінімальний, переважно у західних та центральних районах Вінниччини.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 15.03.1909р., 01.04.1909р., 03.04.1909р., 06.04.1909р., 10.04.1909р. [13].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 28.05.2006р., 05.04.2009р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.03.2007р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 28.02.1909р. [13].

Калинівський р-н, с. Іванів, 21.09.2006р., 15.04.2011р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 15.04.2011р., 24.04.2013р.

Літинський р-н, с. Багринівці, р. Згар, 06.07.1932р. [54].

Літинський р-н, с. Багринівці, 16.09.2006р., 11.05.2015р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 12.06.2008р., 03.05.2014р., 04.05.2014р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 08.06.2011р., 11.04.2012р., 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 30.07.2005р.

Погребищенський р-н, м. Погребище, 29.03.1920р. [49].

Тростянецький р-н, с. Демківка, 22.08.1909р., 28.04.1909р., 1910р., 18.07.1911р. [54].



Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 12.09.1992р., 24.10.1993р., 13.03.1994р., 16.10.1994р., 01.10.1995р., 10.01.1996р., 14.12.1996р., 09.11.1997р. [51].

Хмільницький р-н, с. Великий Митник, 09.10.2005р.

Баранець великий

***Gallinago media* (Latham, 1787)**

Сучасні достовірні відомості про перебування баранця малого на Вінниччині відсутні. Остання зустріч виду в межах області датується 1909 роком. Можлива поява окремих особин птаха під час весняних або осінніх міграцій у водно-болотних ландшафтах усєї території області.

Кадастрові дані:

Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська, 1909р. [13].

Рід *Scolopax* Linnaeus, 1758

Слуква

***Scolopax rusticola* Linnaeus, 1758**

Малочисельний пролітний і надзвичайно рідкісний гніздовий птах Вінниччини. Тяжіє до зволжених ділянок лісів, лісових масивів, що прилягають безпосередньо до річок. Неодноразово зустрічався у старих фруктових садках. Під час міграцій може зустрічатись у відповідних біотопах усіх районів Вінницької області.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 05.04.1909р., 10.04.1909р. [54].

Барський р-н, с. Лука-Барська [13].

Калинівський р-н, с. Кучері, 15.04.2011р., 20.10.2011р., 24.04.2013р., 02.04.2014р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 04.11.2008р., 15.11.2012р., 10.05.2015р.

Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 28.03.1919р., 30.03.1921р., 17.04.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 22.09.1920р., 23.09.1920р., 26.09.1920р., 12.10.1920р. [49].



Тростянецький р-н, с. Демківка, 19.10.1909р. [54].

Тростянецький р-н, с. Летківка, 04.11.2014р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 12.10.2007р.

Рід *Numenius* Brisson, 1760

Кульон великий

***Numenius arquata* (Linnaeus, 1758)**

Рідкісний пролітний птах Вінницької області. Зрідка трапляється під час весняного прольоту в групах куликів на заболочених узбережжях річок, водосховищ, на спущених рибогосподарських ставках у різних районах Вінниччини.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Гармаки, р. Рів [10, 13].

Вінницький р-н, с. Якушинці, 09.04.2009р., 04.04.2012р.

Літинський р-н, с. Микулинці, р. Згар [10].

Жмеринський р-н, с. Рожепи [13].

Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська [13].

Літинський р-н, с. Багринівці [13].

Рід *Limosa* Brisson, 1760

Грицик великий

***Limosa limosa* (Linnaeus, 1758)**

Малочисельний пролітний птах на усій території Вінниччини. З огляду на те, що птах неодноразово спостерігався впродовж репродуктивного періоду у відповідних біотопах, гніздування окремих пар виду є цілком можливим.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Слобода-Межирівська [13].

Вінницький р-н, с. Якушинці, 19.04.2003р., 15.04.2008р., 09.04.2009р., 05.04.2011р.,



06.04.2011р., 18.04.2011р., 05.04.2012р., 09.04.2014р., 13.04.2014р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 20.07.2007р.

Літинський р-н, с. Багринівці [13].

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р.

Родина Дерихвостові – Glareolidae

Переважно невеликі за розмірами птахи. Маса тіла 80-110г, довжина 23-27см, розмах крил 60-68см. Дзьоб і ноги короткі, або середньої довжини, крила загострені.

Заселяють степові, напівпустельні та пустельні райони, під час зальотів зареєстровані також у лісостеповій смузі.

Єдиним представником родини Дерихвостові, перебування якого зафіксоване у Вінницькій області є дерихвіст степовий (*Glareola nordmanni*), що належить до роду Дерихвіст *Glareola*. Забарвлення в шлюбний період дещо відрізняється від позашлюбного. У шлюбному вбранні верх голови, покривні пера вух, шия, воло, спина і верх крил бурого кольору. Під оком є вузьке біле напівкільце. Горло і передня частина щік кремові, окреслені чорною смугою. Груді, черево, надхвістя і підхвістя білі; покривні пера низу тіла і крила чорні; махові пера чорно-бурі. Хвіст вилокподібної форми і чорно-бурого кольору, біля основи – білий. Дзьоб короткий, чорний, біля основи червоний, ноги темно-бурі. У позашлюбному періоді вбрання спини і крил має вузьку невиразну світлу облямівку. Нечітко виражена чорна смуга довкола щік і горла. Дзьоб цілком стає чорним.

Моногами. Гніздовими стаціями є вигони та пасовища з негустою трав'яною рослинністю. Виводкові.

Основу раціону формують комахи малих і середніх розмірів та їх личинки.



Рід *Glareola* Brisson, 1760

Дерихвіст степовий

***Glareola nordmanni* Nordmann, 1842**

Останні спостереження дерихвоста на Вінниччині припадають на початок ХХ ст. Новітні дані про перебування виду в межах області відсутні. Ймовірні зальоти поодиноких особин, або їх невеликих груп у південні та східні райони Вінницької області.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Лука-Барська [13].

Вінницька обл., 31.08.1909р. [54].

Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська [13].

Родина Мартинові – *Laridae*

Денні птахи середні, зрідка дрібних розмірів з видовженим тулубом і довгими, загостреними на кінцях крилами, розмах яких перевищує довжину тіла. Дзьоб потужний і дещо сплюснений з боків, на кінці гачкоподібно загнутий донизу. Хвіст короткий, заокруглений.

Три передні пальці на ногах сполучені плавальними перетинками.

Статевий диморфізм у забарвленні відсутній. Низ тіла у дорослих птахів завжди білий, верх сірий різних відтінків (від світло-попелястого до майже чорного). Зимове оперення відрізняється від весняного. Вікові і сезонні зміни в забарвленні мартинових дуже ускладнюють видову діагностику.

Заселяють різнотипні водойми – як солоні так і прісні. Гніздують колоніями.

У раціоні домінує риба та різноманітні гідробіонти, нерідко споживають сухопутних комах та хребетних тварин – земноводних, плазунів і дрібних ссавців. Часто живляться на смітниках та сміттєзвалищах.

Мартинові представлені в межах Вінницької області 11-ма видами, які



належать до 3 родів: рід Мартин *Larus* (6 видів), рід Болотяний крячок *Chlidonias* (3 види) та рід Крячок *Sterna* (2 види).

Рід *Larus* Linnaeus, 1758

Мартин малий

***Larus minutus* Pallas, 1776**

Характер перебування малого мартина на Вінниччині наразі не встановлений. Нині достовірно відома лише одна реєстрація птаха в межах області – у загальнозоологічному заказнику «Згарський» в 2015 році. У відповідних біотопах може траплятись й на решті території Вінницької області.

Кадастрові дані:

Літинський р-н, с. Микулинці, 09.05.2015р.

Мартин звичайний

***Larus ridibundus* Linnaeus, 1766**

Звичайний, а подекуди й численний гніздовий та перелітний птах Вінниччини. У невеликій кількості зустрічається в зимовий період над акваторіями водосховищ та річок із швидкою течією, які не замерзають в період льодоставу. Формує гніздові колонії на островах водосховищ, дамбах ставів рибогосподарського призначення, які мало відвідуються людьми та хатніми тваринами. У колоніальних поселеннях налічується до 100 пар звичайного мартина. Упродовж гніздового та пострепродуктивного періоду зустрічається на більшості водойм усіх, без виключення, районів Вінницької області.

Кадастрові дані:

м. Ладижин, 20.01.2008р., 16.01.2009р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.

(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)



Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 30.05.2007р., 08.05.2008р., 08.05.2013р.
Барський р-н, с. Діброва, 07.06.2006р., 29.05.2007р.
Барський р-н, с. Козарівка, 26.05.2011р.
Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.
Барський р-н, с. Шершні, 29.05.2007р.
Бершадський р-н, с. Баланівка, 20.09.2012р., 26.03.2013р., 05.11.2014р.
Бершадський р-н, с. Флорине, 25.05.2001р.
Вінницький р-н, с. Якушинці, 19.04.2003р., 01.06.2003р., 22.06.2003р., 17.04.2004р.,
25.05.2004р., 21.06.2004р., 23.07.2004р., 08.05.2005., 09.04.2006р., 30.04.2006р.,
19.05.2006р., 30.09.2006р., 03.11.2006р., 02.04.2007р., 31.08.2007р., 07.10.2007р.,
15.04.2008р., 29.05.2008р., 28.09.2008р., 15.04.2009р., 03.10.2009р., 31.03.2011р.,
01.04.2011р., 20.03.2012р., 31.03.2012р., 04.04.2012р., 05.09.2012р., 01.10.2012р.,
03.10.2012р., 03.04.2013р., 07.04.2013р., 09.06.2013р., 10.07.2013р., 08.11.2013р.,
07.09.2013р., 10.03.2014р., 14.03.2014р., 21.03.2014р., 25.03.2014р., 28.03.2014р.,
18.04.2014р., 01.05.2014р.
Гайсинський р-н, с. Крутогорб, 23.04.2007р.
Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 04.05.2007р.
Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 31.05.2003р.
Жмеринський р-н, с. Олексіївка, 08.08.1932р. [54].
Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.
Жмеринський р-н, с. Рожепи [13].
Жмеринський р-н, с. Рожепи, 29.05.2007р., 29.04.2011р.
Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р., 29.04.2009р.
Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська [13].
Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.
Жмеринський р-н, с. Чернятин, 13.08.1932р. [54].
Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.
Іллінецький р-н, с. Кам'яногірка, 23.04.2007р.



- Калинівський р-н, с. Іванів, 21.09.2006р., 20.07.2007р., 04.04.2008р., 06.04.2008р., 29.03.2009р.
- Калинівський р-н, с. Жигалівка, 08.05.2007р.
- Калинівський р-н, с. Комунарівка, 26.06.2007р.
- Калинівський р-н, с. Пиків, 08.05.2007р., 26.06.2007р., 23.04.2013р., 30.10.2013р.
- Козятинський р-н, с. Вівсяники, 08.04.2009р.
- Козятинський р-н, с. Збараж, 16.07.2005р.
- Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.
- Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 16.09.2006р., 10.05.2007р., 09.05.2008р., 11.05.2011р., 10.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р.
- Літинський р-н, с. Івча, 10.05.2006р., 09.05.2007р., 04.04.2008р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 11.06.2008р., 12.05.2011р., 17.04.2013р., 19.04.2013р., 27.07.2013р., 16.09.2014р., 22.10.2014р., 10.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Петрик, 20.04.2003р., 01.05.2004р.
- Оратівський р-н, с. Осична, 23.04.2009р.
- Тростянецький р-н, с. Нова Стратіївка, 30.09.2005р.
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р., 14.05.2008р.
- Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 21.03.1992р., 21.11.1992р., 20.03.1993р., 31.10.1993р., 19.03.1994р., 18.12.1994р., 26.03.1995р., 29.09.1995р., 13.04.1996р., 18.12.1996р., 12.03.1997р., 06.11.1997р. [51].
- Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
- Хмільницький р-н, с. Великий Митник, 25.06.2007р.
- Хмільницький р-н, с. Мар'янівка, 09.10.2005р.
- Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 23.09.2002р.
- Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, 04.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)



Мартин чорнокрилий
***Larus fuscus* Linnaeus, 1758**

Малочисельний перелітний птах, що спорадично зустрічається під час міграцій над акваторіями водосховищ та великих ставків рибогосподарського призначення різних районів Вінниччини. Зазвичай відмічаються поодинокі птахи, або їх невеликі групи – до 5-6 особин.

Кадастрові дані:

м. Ладижин, 16.01.2009р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 04.04.2012р., 03.04.2013р., 13.04.2014р., 16.04.2014р., 18.04.2014р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 04.05.2007р.

Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 09.05.2012р.

Мартин сріблястий
***Larus argentatus* Pontopiddan, 1763**

Рідкісний пролітний птах, який спорадично трапляється на Вінниччині під час весняної, рідше – осінньої, міграції. Може бути відмічений на різноманітних водотоках області, хоча птах явно тяжіє до великих за площею і багатих на рибу водойм – ставків рибогосподарського призначення та водосховищ.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2002р., 01.05.2004р.

Тростянецький р-н, с. Нова Стратіївка, 30.09.2005р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 20.03.1993р., 26.09.1993р., 29.10.1994р., 23.02.1995р., 07.10.1995р., 14.03.1997р. [51].

Хмільницький р-н, с. Мар'янівка, 09.10.2005р.



Мартин жовтоногий

Larus cachinnans (Pallas, 1811)

Звичайний гніздовий перелітний та зимуючий птах усієї території області. Перші спроби гніздування птаха на Поділлі відмічені ще наприкінці 80-х років минулого століття [2]. Наразі відомі 2 гніздові колонії жовтоногого мартина на Вінниччині, загальною чисельністю понад 100 пар: на ставках Барського рибцеху в околицях с. Гармаки Барського р-ну та в загальнозоологічному заказнику «Згарський» (с. Микулинці Літинського р-ну) [42]. На решті території птах гніздує нечисленними групами (по 2-6 пар). Взимку мартин у невеликій кількості (до 15 особин) зустрічається на вільних від криги ділянках водосховищ серед інших зимуючих водоплавних та навколводних птахів.

Кадастрові дані:

м. Ладижин, 16.01.2007р., 20.01.2008р., 16.01.2009р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О,*
Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 08.05.2008р., 08.05.2013р.

Барський р-н, с. Діброва, 07.06.2006р.

Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.

Барський р-н, с. Шершні, 29.05.2007р., 27.05.2011р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 20.09.2012р., 26.03.2013р., 05.11.2014р., 28.05.2015р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 08.04.2006р., 07.09.2006р., 28.10.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 22.06.2003р., 17.04.2004р., 30.05.2004р., 21.06.2004р.,
09.04.2006р., 30.04.2006р., 19.05.2006р., 30.09.2006р., 15.03.2007р., 02.04.2007р.,
15.04.2008р., 24.06.2008р., 15.04.2009р., 03.10.2009р., 01.04.2011р., 20.03.2012р.,
05.09.2012р., 01.10.2012р., 03.10.2012р., 10.10.2012р., 20.03.2013р., 03.04.2013р.,
07.04.2013р., 10.07.2013р., 07.09.2013р., 08.11.2013р., 10.03.2014р., 14.03.2014р.,
21.03.2014р., 25.03.2014р., 18.04.2014р., 07.05.2014р., 17.11.2014р., 11.03.2015р.



Гайсинський р-н, с. Степашки, 20.06.2006р., 08.07.2006р., 04.05.2007р.
Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.
Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р.
Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.
Іллінецький р-н, м. Іллінці, 21.03.2013р.
Іллінецький р-н, с. Павлівка, 21.03.2013р.
Калинівський р-н, с. Гущинці, 05.05.2015р.
Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 06.04.2008р., 28.05.2008р., 15.04.2011р.
Калинівський р-н, с. Жигалівка, 08.05.2007р.
Калинівський р-н, с. Пиків, 08.05.2007р., 26.06.2007р., 23.04.2013р., 30.10.2013р.
Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.
Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2005р., 11.05.2006р., 16.09.2006р., 10.05.2007р.,
09.05.2008р., 11.05.2011р., 10.05.2015р.
Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р.
Літинський р-н, с. Зоринці, 21.04.2011р.
Літинський р-н, с. Івча, 15.09.2006р., 09.05.2007р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 12.06.2007р., 11.06.2008р., 08.06.2011р.,
17.04.2013р., 19.04.2013р., 27.07.2013р., 28.02.2015р., 10.05.2015р.
Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р., 13.06.2007р.
Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 20.02.2010р., 11.03.2011р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 17.06.2009р., 20.02.2010р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р., 14.05.2008р.
Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.
Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
Хмільницький р-н, с. Мар'янівка, 09.10.2005р.
Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.05.2006р.
Шаргородський р-н, с. Клекотина, 13.08.2009р.
Ямпільський р-н, с. Пороги, р. Дністер, 18.09.2006р., 30.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)



Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, 19.01.2004р., 36.01.2004р., 27.01.2006р., 05.08.2007р., 28-29.08.2008р., 05.01.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Мартин сивий

***Larus canus* Linnaeus, 1758**

Малочисельний пролітний і рідкісний зимуючий птах області. Достовірні відомості про гніздування сивого мартина на Вінниччині наразі відсутні, хоча окремі особини траплялись у потенційно гніздових стаціях впродовж репродуктивного періоду. Може зустрічатись на різноманітних типах водойм усіх районів Вінницької області.

Кадастрові дані:

м. Ладижин, 16.01.2015р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 19.04.2003р., 22.06.2003р., 03.10.2009р., 20.03.2012р., 07.04.2013р.

Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Мелешків, 21.05.2004р.

Козятинський р-н, с. Збараж, 16.07.2005р., 17.07.2005р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 20.02.2010р.

Рід *Chlidonias* Rafinesque, 1822

Крячок чорний

***Chlidonias niger*(Linnaeus, 1758)**

Звичайний гніздовий та перелітний птах на усій території Вінницької області. Заселяє ставки та водосховища з багатою надводною рослинністю, яка утворює острови на їх акваторії. На річках, особливо швидкоплинних, зустрічається лише під час міграцій. Гніздує колоніями, які налічують до 2-3 десятків пар птахів.



Кадастрові дані:

Вінницька обл., 20.05.1909р. [54].

м. Вінниця, 29.05.2008р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О,
Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 08.05.2013р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 24.05.2001р., 28.05.2015р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 19.04.2003р., 01.06.2003р., 22.06.2003р., 25.05.2004р.,
30.05.2004р., 21.06.2004р., 06.07.2004р., 23.07.2004р., 18.05.2005р., 30.04.2006р.,
19.05.2006р., 26.06.2006р., 13.07.2006р., 29.05.2008р., 24.06.2008р., 29.04.2014р.

Жмеринський р-н, оз. Хлоп'є, р. Рів, 30.07.1932р. [54].

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи [13].

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 06.06.2006р., 29.05.2007р., 29.04.2011р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська [13].

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Чернятин, 09.08.1932р., 12.08.1932р., 17.08.1932р. [54].

Калинівський р-н, долина р. Снивода [45].

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 07.05.2007р., 20.07.2007р., 28.05.2008р.

Калинівський р-н, с. Комунарівка, 26.06.2007р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 30.05.2012р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 08.05.2007р., 23.04.2013р.

Козятинський р-н, с. Збараж, 16.07.2005р.



Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.
Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 04.11.2008р.
Літинський р-н, с. Івча, 10.05.2006р.
Літинський р-н, с. Микулинці, долина р. Згар [45]
Літинський р-н, с. Микулинці, 12.05.2011р., 08.06.2011р., 10.05.2013р., 10.05.2015р.
Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р., 13.06.2007р.
Могилів-Подільський р-н, с. Серебря, 02.06.2012р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Лучинець, 09.06.2003р.
Немирівський р-н, м. Немирів, 03.05.2002р., 16.05.2004р.
Тростянецький р-н, с. Демківка, 1910р., 18.07.1911р. [54].
Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 01.05.1992р., 28.04.1993р.,
30.04.1994р., 08.05.1995р., 03.05.1996р., 08.05.1997р. [51].
Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,
07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.06.2002р.

Крячок білокрилий

***Chlidonias leucopterus* (Temminck, 1815)**

Малочисельний гніздовий та перелітний птах переважно заходу і центру Вінниччини. Під час міграцій може зустрічатись на різноманітних водоймах усіх районів області, віддаючи перевагу стоячим – водосховищам, ставкам рибогосподарського призначення тощо. Гніздування достовірно встановлене лише на ставках в околицях с. Гармаки Барського р-ну та в межах загальнозоологічного заказника «Згарський». Не виключена наявність локальних колоній і на решті водойм Вінницької області.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 27.05.1909р. [54].
Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 09.05.2008р.



Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.
Вінницький р-н, м. Вінниця, 29.05.2008р.
Вінницький р-н, с. Якушинці, 09.06.2013р., 29.04.2014р., 01.05.2014р.
Жмеринський р-н, с. Рожепи, 07.05.1909р. [13].
Жмеринський р-н, с. Рожепи, 29.04.2011р.
Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська, 14.05.1909р. [13].
Калинівський р-н, с. Іванів, 07.05.2007р.
Калинівський р-н, с. Пиків, 08.05.2007р., 23.04.2013р.
Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 11.05.2011р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 11.06.2008р., 12.05.2011р., 10.05.2015р.
Тулчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.

Крячок білощокий

***Chlidonias hybrida* (Pallas, 1811)**

Звичайний, а подекуди й багаточисельний гніздовий та перелітний птах усіх, без виключення, районів області. Найчисленніший із усіх представників роду на Вінниччині. Подібно до чорного крячка, гніздує колоніями. Гнізда влаштовує на острівцях надводної рослинності в акваторії ставків та водосховищ, або ж навіть на листі латаття білого, або ж глечиків жовтих.

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані Новака В.О, Новака В.В.)
Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О,
Новака В.В.)
Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 09.05.2008р., 26.05.2011р., 08.05.2013р.
Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.
Барський р-н, с. Козарівка, 26.05.2011р.
Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.



- Барський р-н, с. Шершні, 27.05.2011р.
- Бершадський р-н, с. Баланівка, 28.05.2015р.
- Вінницький р-н, м. Вінниця, 29.05.2008р.
- Вінницький р-н, с. Якушинці, 22.06.2003р., 25.05.2004р., 21.06.2004р., 23.07.2004р., 19.05.2006р., 31.08.2007р., 29.05.2008р., 24.06.2008р., 05.09.2012р., 10.06.2013р., 18.07.2013р., 10.07.2013р., 07.09.2013р., 29.04.2014р., 01.05.2014р.
- Гайсинський р-н, с. Мелешків, 21.05.2004р.
- Жмеринський р-н, с. Рожепи, 06.06.2006р., 29.05.2007р., 29.04.2011р.
- Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р., 29.04.2009р.
- Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.
- Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.
- Калинівський р-н, долина р. Снивода [45].
- Калинівський р-н, с. Іванів, 07.05.2007р., 25.06.2007р., 20.07.2007р., 11.07.2013р.
- Калинівський р-н, с. Пиків, 08.05.2007р., 26.06.2007р., 23.04.2013р.
- Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.
- Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 09.05.2008р., 11.05.2011р., 10.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Івча, 10.05.2006р., 09.05.2007р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, долина р. Згар [45].
- Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 11.06.2008р., 12.05.2011р., 08.06.2011р., 19.04.2013р., 27.07.2013р., 10.05.2015р.
- Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 10.05.2004р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 27.08.2005р., 16.08.2007р., 18.08.2013р.
- Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
- Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р. (*дані Новака В.О, Новака В.В.*)
- Хмільницький р-н, с. Великий Митник, 25.06.2007р.
- Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 25.06.2007р., 02.07.2009р., 21.05.2011р.
- Шаргородський р-н, с. Клекотина, 13.08.2009р.



Рід *Sterna* Linnaeus, 1758

Крячок річковий

***Sterna hirundo* Linnaeus, 1758**

Звичайний, хоча й нечисленний гніздовий та перелітний птах усієї Вінниччини. Під час міграцій може траплятись на акваторії найрізноманітніших водойм. Для гніздування обирає позбавлені рослинності острівці в прибережній смузі водойм. Дефіцит зручних репродуктивних стацій зумовлює спорадичне поширення птаха на території області.

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 30.05.2007р., 08.05.2008р., 26.05.2011р.

Барський р-н, с. Діброва, 07.06.2006р., 29.05.2007р.

Барський р-н, с. Козарівка, 26.05.2011р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 24.05.2001р.

Бершадський р-н, с. Флорине, 25.05.2001р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 05.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 19.04.2003р., 01.06.2003р., 22.06.2003р., 25.05.2004р., 30.05.2004р., 31.06.2004р., 06.07.2004р., 23.07.2004р., 30.04.2006р., 31.08.2007р., 15.04.2008р., 29.05.2008р., 10.07.2013р., 18.04.2014р., 29.04.2014р., 01.05.2014р.

Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.

Козятинський р-н, с. Збараж, 16.07.2005р.

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 07.05.2007р., 20.07.2007р., 28.05.2008р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 08.05.2007р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р., 09.05.2008р., 11.05.2011р.,



10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Івча, 10.05.2006р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 11.06.2008р., 08.06.2011р., 10.05.2013р., 27.07.2013р., 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р.

Могилів-Подільський р-н, с. Суботівка, 03.06.2012р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 08.08.2005р.

Теплицький р-н, с. Брідок, 15.07.2002р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, 14.02.1997р., 22.02.1997р., 15.03.1997р., 14.04.1998р., 11.06.2007р., 04-05.08.2007р., 09.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Крячок малий

***Sterna albifrons* Pallas, 1764**

Дуже рідкісний пролітний птах на Вінниччині. Достовірно відомо лише про два випадки перебування птаха у межах області: у 2004р. в Гайсинському районі та на початку ХХ століття – у Жмеринському районі. Відомості про гніздування птаха в межах області наразі відсутні.

Кадастрові дані:

Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська, 18.08.1909р. [13].

Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.

Ряд Голубоподібні – Columbiformes

Родина Голубові – Colubidae

Птахи середніх розмірів. Добре ходять по землі. У повітря злітають легко, без розбігу. Політ швидкий, легкий, з частими і різкими змахами крил.

Тіло щільне, голова невелика, шия коротка, хвіст середньої довжини, заокруглений на кінці. Крила середньої довжини, на кінцях загострені. Ноги



короткі, чотирипалі. Пальці довгі, з короткими і сильними кігтями. Дзьоб невеликий, прямий, в основі тонкий, а до вершини опуклий. При основі дзьоба є восковиця. Оперення густе, але не щільне. Його забарвлення різноманітне, інколи доволі яскраве. Статевий диморфізм знаходить свій прояв у дещо менших розмірах самців.

Більшість видів – мешканці лісів, деякі живуть у горах, на будівлях. Переважно осілі види. Голуби ведуть денний спосіб життя. Їжу збирають на землі, у зв'язку з чим добре ходять. У позагніздовий період завжди тримаються зграями; нерідко зграями живляться навіть у гніздовий період.

Моногами. Гнізда будують на деревах, скелях, будівлях, іноді на землі. Більшість голубів відкладають по 2 яйця, деякі по 3. Яйця білого кольору, без малюнка. Насиджування триває від 14 до 30 днів. В рік буває 2, але трапляється 4-5 кладок яєць.

Пташенята розвиваються за нагнізdnим типом.

Живляться переважно насінням різних рослин, зрідка дрібними безхребетними.

В орнітофауні Вінницької області виявлено 5 видів родини Голубові, які належать до 2 родів: рід Голуб *Columba* (3 види) та рід Горлиця *Streptopelia* (2 види)

Рід *Columba* Linnaeus, 1758

Припутень

***Columba palumbus* Linnaeus, 1758**

Звичайний гніздовий та перелітний птах усіх районів Вінницької області. Упродовж останніх двох десятиліть на фоні зростання щільності населення виду, чітко простежуються синурбаністичні тенденції у популяції припутня. Окрім полязахисних лісосмуг та узлісь острівних лісів голуб активно заселяє парки, сквери та бульвари населених пунктів, у тому числі й ті їх частини, де антропогенний пресинг дуже високий.



Кадастрові дані:

Вінницька обл., 21.04.1909р. [54].

м. Вінниця, 09.04.2013р., 04.08.2013р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Бершадський р-н, с. Поташня, 25.06.2009р.

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р., 16.06.2013р., 15.06.2014р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 01.04.2006р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 11.06.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 11.05.2005р., 30.04.2006р., 19.05.2006р., 02.04.2007р.,
31.03.2011р., 1.04.2011р., 01.10.2012р., 03.10.2012р., 10.10.2012р., 03.04.2013р.,
09.06.2013р., 18.08.2013р., 14.03.2014р., 25.03.2014р., 24.06.2014р., 26.09.2014р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 04.05.2007р., 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Лопатинці, 29.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р., 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.

Іллінецький р-н, м. Іллінці, 21.03.2013р.

Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.

Іллінецький р-н, с. Слобідка, 21.03.2013р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 07.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 22.09.2006р., 08.05.2007р.

Козятинський р-н, с. Вівсяники, 24.02.2008р., 08.04.2009р.

Козятинський р-н, с. Збараж, 17.09.2005р.



- Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.
- Літинський р-н, с. Багринівці, 10.05.2007р., 12.05.2011р., 10-11.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Зоринці, 22.05.2009р., 21.04.2011р., 10.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 12.05.2011р., 09.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Садове, 29.03.2002р.
- Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Гранітне, 19.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Коржівка, 20.10.2008р., 05.09.2013р.
- Немирівський р-н, с. Мухівці, 20.08.2005р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 03.02.2002р., 30.07.2005р.
- Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.
- Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.
- Погребищенський р-н, м. Погребище, 02.10.2008р.
- Тростянецький р-н, с. Летківка, 27.05.2015р.
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р., 16.05.2007р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 25.09.1992р., 12.10.1994р., 05.10.1997р. [51].
- Хмільницький р-н, с. Великий Митник, 25.06.2007р.
- Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 10.05.2006р.
- Хмільницький р-н, с. Мар'янівка, 09.10.2005р.
- Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р.
- Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)
- Ямпільський р-н, с. Слобода Бушанська, 17.07.2009р. (дані *Смірнова Н.А.*)
- Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 24.04.2006р., 13.06.2007р.
(дані *Смірнова Н.А.*)
- Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 21.04.2007р., 04.08.2007р., 18.07.2008р. (дані
Смірнова Н.А.)



Голуб-синяк

Columba oenas Linnaeus, 1758

Надзвичайно рідкісний пролітний птах Вінницької області. Пара особин голуба-синяка була відмічена наприкінці лютого 2015 року в межах загальнозоологічного заказника «Згарський». Варто відзначити, що це наразі єдина достовірна фіксація виду на Вінниччині упродовж кількох останніх десятиліть. Теоретично птах може зустрічатись на гніздуванні у старих лісових масивах, де є достатня кількість дерев з великими дуплами. Як засвідчують літературні джерела, ще на початку ХХ століття цей вид був доволі звичайним на теренах області.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 26.03.1909р., 02.04.1909р. [54].

Літинський р-н, с. Микулинці, 28.02.2015р.

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 01.05.1919р., 07.03.1920р., 28.04.1920р., 02.05.1920р., 06.09.1920р., 16.09.1920р., 22.09.1920р., 09.10.1920р., 12.03.1921р. [49].

Тростянецький р-н, с. Демківка, 27.03.1909р. [54].

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р. (*дані Новака В.О, Новака В.В.*)

Голуб сизий

Columba livia Gmelin, 1789

Звичайний, а часто й багаточисельний осілий птах усієї території Вінницької області. наведені нижче кадастрові дані не відображають реальної картини поширення виду на теренах Вінниччини. Можна стверджувати, що сизий голуб присутній в усіх, без виключення, населених пунктах і поряд із хатнім та польовим горобцями є найтипівішим синантропом з усіх представників авіфауни регіону.



Кадастрові дані:

м. Вінниця, 12.03.2006р., 15.03.2006р., 07.05.2006р., 17.05.2006р., 05.09.2006р., 13.09.2006р., 20.10.2006р., 02.12.2006р., 29.04.2007р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Тростянецький р-н, смт. Тростянець, 29.09.2005р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Рід *Streptopelia* Bonaparte, 1855

Горлиця садова

***Streptopelia decaocto* (Frivaldszky, 1838)**

Звичайний осілий птах усієї території Вінницької області. Даний вид з'явився на гніздуванні на заході України та сході Молдови з початку 40-х років ХХ століття [23, 86]. Нині даний вид демонструє високі темпи урбанізації та швидку адаптацію до умов урболандшафтів, що дає змогу садовій горлиці успішно конкурувати зі звичайною горлицею, витісняючи останню на периферію, або за межі селитебів [86]. Сьогодні на Вінниччині садова горлиця зустрічається в усіх, без виключення, населених пунктах.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 08.03.2006р., 12.03.2006р., 15.03.2006р., 07.05.2006р., 17.05.2006р., 05.09.2006р., 13.09.2006р., 20.10.2006р., 29.04.2007р., 07.04.2013р., 16.04.2013р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані Новака В.О, Новака В.В.)



Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р.

Тростянецький р-н, смт. Тростянець, 29.09.2005р.

Ямпільський р-н, с. Слобода Бушанська, 17.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 15.04.1997р., 22.12.2007р., 10.10.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Горлиця звичайна

Streptopelia turtur (Linnaeus, 1758)

Малочисельний гніздовий і перелітний птах усієї території області. Дещо численніша у південних та південно-східних районах Вінниччини. Оселяється у полезахисних лісосмугах, заростях робінії у ярах та балках. Зрідка трапляється на околицях населених пунктів.

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 15.06.2014р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 05.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 28.08.2007р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 11.06.2006р.

Гайсинський р-н, с. Косанове, 31.05.2006р.

Гайсинський р-н, с. Кузьминці, 18.06.2008р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2007р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р.

Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2015р.



- Літинський р-н, с. Зоринці, 09.05.2015р.
Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 17.06.2009р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Роздолівка, 16.06.2009 р.
Погребищенський р-н, 04.05.1919р., 03.05.1920р., 22.09.1920р., 12.04.1921р. [49].
Погребищенський р-н, с. Васильківці, 12.06.1919р., 17.06.1919р. [49].
Тростянецький р-н, с. Демківка, 1910р. [54].
Тростянецький р-н, с. Летківка, 15.05.2007р., 27.05.2015р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р., 16.05.2007р.
Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)
Ямпільський р-н, с. Слобода Бушанська, 18.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 13.06.2007р. (дані
Смірнова Н.А.)

Ряд Зозулеподібні – Cuculiformes

Родина Зозулеві – Cuculidae

Єдиним представником родини на території Вінниччини є зозуля звичайна (*Cuculus canorus*), що належить до роду Зозуля *Cuculus*. Птах невеликих розмірів із довгим хвостом. Маса тіла 90-130г, довжина тіла 32-34см. За забарвленням і розміром він дещо схожий на яструба. Статевий диморфізм яскраво виражений. У дорослих самців спина і хвіст темно-сірі; стернові пера темно-сірі з білою верхівкою; горло, груди, черево, підхвістя і низ крил білі, з темно-сірими поперечними смугами; махові пера зверху темно-сірі; дзьоб світло-сірий, біля основи жовтий; ноги жовті; райдужна оболонка ока жовтогаряча. Спина і верх голови самиць жовто-рудого кольору з темнішими поперечними смугами по всьому тілу.



Найбільш поширені у мішаних лісах, різнотипних чагарниках, на берегах стоячих або протічних водойм, у парках, садах, на околицях населених пунктів.

Полігами. Кожна самка притримується певної території, площа якої у мішаному лісі становить 1-1,5км².

Упродовж сезону розмноження (кінець квітня – початок травня) кожна самка відкладає до 20 яєць. Гніздові паразити.

Рід *Cuculus* Linnaeus, 1758

Зозуля

***Cuculus canorus* Linnaeus, 1758**

Звичайний гніздовий та перелітний птах, що заселяє усі райони Вінницької області.

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.

Барський р-н, с. Діброва, 07.06.2006р., 29.05.2007р.

Вінницький р-н, с. Вороновиця, 20.05.2009р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р., 09.06.2013р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 05.05.2006р., 28.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 04.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 02.05.2006р., 11.06.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 30.04.2006р., 19.05.2006р., 15.04.2009р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 04.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Олександрівка, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 28.07.1932р. [54].



- Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р.
- Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.
- Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.
- Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р., 24.04.2013р.
- Козятинський р-н, с. Збараж, 16.07.2005р.
- Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.
- Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.
- Літинський р-н, с. Багринівці, 10.05.2007р., 11.05.2011р., 11.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р.
- Літинський р-н, с. Зоринці, 04.05.2014р., 10.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р., 19.05.2011р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 10.05.2015р.
- Немирівський р-н, с. Коржівка, 24.04.2014р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 03.02.2002р., 06.05.2013р.
- Немирівський р-н, с. Анциполівка, 10.06.2009р.
- Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.
- Погребищенський р-н, 28.04.1919р., 12.06.1919р., 23.04.1920р., 24.06.1920р., 19.04.1921р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Плисків, 05.05.1919р. [49].
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 05.08.2009р.
- Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 04.05.1992р., 09.05.1993р., 19.04.1994р., 23.04.1995р., 26.08.1995р., 29.04.1996р., 31.08.1996р., 29.04.1997р., 23.08.1997р. [51].
- Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
- Ямпільський р-н, с. Петрашівка, 22.04.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 04.05.1997р., 30.05.1998р., 01.05.1999р. (дані Смірнова Н.А.)



Ряд Совоподібні – Strigiformes

Родина Совові – Strigidae

Дрібні, середні та великі за розмірами птахи. Оперення густе, м'яке і рихле. Забарвлення зазвичай тьмяне, сформоване відтінками сірого, білого та бурого кольорів. Дзьоб невеликий, гачковидно загнутий, з гострими ріжучими краями. Основа дзьоба вкрита м'якою, голою шкірою. Вушна раковина дуже велика і часто вкрита шкірною складкою, нерідко асиметрична. Очі великі і спрямовані вперед. Оперення голови формує лицьовий диск.

Лапи короткі й оперені до кігтів. Крила довгі із широкими й заокругленими на вершині першорядними маховими перами. Хвіст у більшості сов відносно короткий, у різній мірі закруглений на кінці.

Моногами. Гнізда влаштовують у дуплах, нішах скель, гротах, покинутих норах та гніздах інших птахів, значно рідше на землі. Яйця білого кольору, в кладці може бути від 1-2 до 8 (іноді до 10-11) яєць. Насиджують переважно самиці, проте у вигодовуванні пташенят беруть участь обоє батьків.

Активні в сутінках та уночі, хоча деякі види полюють і вдень. Слух та зір розвинені добре, проте, на відміну від денних хижих птахів, для полювання найчастіше і найактивніше використовується саме слуховий аналізатор.

До раціону входять різноманітні тварини: безхребетні та хребетні. Кістки, пір'я, хутро, хітинові частини комах не перетравлюються, а спресовуються в грудочки, які періодично виводяться з організму у вигляді пелеток.

Основними чинниками, які негативно впливають на чисельність цих птахів, можна вважати деградацію ландшафтів і використання отрутохімікатів у сільському господарстві.

На території Вінницької області наразі виявлене перебування 7 видів даної родини, які належать до 6 родів: рід Пугач *Bubo* (1 вид), рід Вухата сова *Asio* (2 види), рід Совка *Otus* (1 вид), рід Сич *Athene* (1 вид), рід Яструбина сова *Surina* (1 вид) та рід Сова *Strix* (1 вид).



Рід *Bubo* Dumeril, 1806

Пугач

***Bubo bubo* (Linnaeus, 1758)**

Надзвичайно рідкісний осілий птах, що трапляється переважно у південній частині Вінниччини. Наразі відомо про гніздування 3 пар цього птаха у межах області. Через потайний спосіб життя достовірно встановити точну чисельність пугача вкрай важко. Тяжіє до каньйонів великих річок, ярів з урвистими стінками, можливо заселяє яри у глибині великих, мало відвідуваних людиною лісів.

Кадастрові дані:

Могилів-Подільський р-н, 20.02.2010р., 30.11.2010р., 16.12.2010р., 31.12.2010р., 12.03.2011р., 23.03.2011р., 23.03.2012р., 02.06.2012р.

Рід *Asio* Brisson, 1760

Сова вухата

***Asio otus* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний осілий птах усієї території Вінницької області. В гніздовий період трапляється на узліссях, у полежахисних лісосмугах, приміських зелених смугах та інших дендроландшафтах, які межують з відкритими просторами. Для гніздування часто використовує гнізда воронових птахів. В зимовий період нерідко формує скупчення до кількох десятків особин у межах населених пунктів.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 06.04.1909р. [54].

м. Вінниця, 29.06.2007р., 26.03.2009р., 02.02.2011р., 08.02.2011р., 15.02.2011р.,



25.02.2011р., 03.03.2011р., 10.03.2011р., 16.03.2011р., 17.03.2011р., 05.04.2011р., 07.11.2011р., 14.11.2011р., 21.11.2011р., 23.11.2011р., 28.11.2011р., 05.12.2011р., 12.12.2011р., 19.12.2011р., 26.12.2011р., 02.01.2012р., 09.01.2012р., 08.02.2012р., 06.03.2012р., 27.11.2012р., 10.12.2012р., 17.12.2012р., 31.12.2012р., 18.02.2013р., 27.02.2013р., 02.04.2013р., 13.01.2014р., 27.01.2014р., 03.02.2014р., 11.02.2014р., 14.02.2014р., 17.02.2014р., 25.02.2014р., 03.03.2014р., 28.10.2014р., 24.11.2014р., 15.12.2014р., 27.01.2015р., 17.02.2015р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 03.01.2000р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 04.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Мовчани, 12.08.2009р.

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Гущинці, 23.05.2007р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 24.04.2008р., 09.05.2015р.

Літинський р-н, с. Івча, 19.05.2011р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 11.04.2012р.

Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 10.01.2011р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Кривохижинці, 27.05.2011р.

Піщанський р-н, смт. Піщанка, 06.08.2009р.

Погребищенський р-н, 14.04.1920р., 02.05.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Адамівка, 22.04.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 07.03.1920р., 25.11.1920р. [49].



Тростянецький р-н, с. Демківка, 10.01.1910р., 13.01.1910р. [54].

Хмільницький р-н, с. Рибчинці, 25.06.2007р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.

Чернівецький р-н, с. Вила-Ярузькі, 12.08.2009р.

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 21.05.1999р., 18.04.2000р., 09.03.2002р., 27.03.2002р., 07.02.2003р., 21.07.2008р. (дані Смірнова Н.А.)

Сова болотяна

Asio flammeus (Pontopiddan, 1763)

Малочисельний осілий птах переважно західних та південних районів Вінниччини, проте ймовірно заселяє характерні біотопи й на решті території області. Оселяється у відкритому ландшафті: на зволжених та сухих луках, пасовищах, безлісних схилах ярів та пагорбах. На відміну від інших сов часто активна в світлу пору доби.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Чемериси-Барські, 08.05.2013р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 07.03.1909р.

Могилів-Подільський р-н, с. Тропове, 17.06.2009р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Свидова, 16.06.2009р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 05.08.2009р.

Рід *Otus* Pennant, 1769

Совка

Otus scops (Linnaeus, 1758)

Малочисельний гніздовий та перелітний птах, що ймовірно заселяє усю територію Вінниччини, за виключенням південних її районів. Основу раціону



совки формують великі комахи, тому топічно птах пов'язаний з відкритими просторами, де полюбляє та мало відвідуваними людиною лісосмугами, посадками та іншими лісостанами з великою кількістю старих дуплавих дерев. Саме поєднання таких умов і визначає поширення птаха у межах регіону.

Кадастрові дані:

Жмеринський р-н, с. Мовчани, 12.08.2009р.

Літинський р-н, с. Бірків, 24.04.2008р.

Погребищенський р-н, м. Погребище, 18.05.1921р. [49].

Рід *Athene* Boie, 1822

Сич хатній

***Athene noctua* (Scopoli, 1769)**

Звичайний осілий птах усєї території Вінницької області. Дуже часто тяжіє до урбанізованого ландшафту, використовуючи різноманітні, переважно покинуті, споруди для гніздування, особливо якщо ті межують з відкритим ландшафтом: агроценозами, луками, пасовищами, городами тощо. За межами населених пунктів також охоче використовує різноманітні будівлі, зведені людиною: покинуті склади добрив, трансформаторні будки тощо.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 06.1999р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані

Новака В.О, Новака В.В.)

Бершадський р-н, с. Поташня, 25.06.2009р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 29.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 20.10.2011р.

Погребищенський р-н, с. Плисків, 25.11.1920р. [49].

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р.

Хмільницький р-н, с. Рибчинці, 25.06.2007р.



Рід *Surina* Dumeril, 1806

Сова яструбина

***Surina ulula* (Linnaeus, 1758)**

Сучасні відомості про перебування даного виду в межах області відсутні. Останні достовірні відомості про зустріч яструбиної сови на Вінниччині датовані початком ХХ століття. Теоретично можлива зустріч даного виду в лісах північних та північно-західних районів Вінницької області.

Кадастрові дані:

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 24.10.1920р. [49].

Рід *Strix* Linnaeus, 1758

Сова сіра

***Strix aluco* Linnaeus, 1758**

Звичайний осілий птах усієї території Вінницької області. Для гніздування використовує найрізноманітніші типи лісостанів, у тому числі й зелені зони міст та інших населених пунктів. Віддає перевагу лісам та лісосмугам з великою кількістю старих, дуплавих дерев.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 11.04.1909р., 29.04.1909р., 14.05.1909р. [55].

м. Вінниця [37].

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 10.10.2013р.

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Жмеринський р-н, с. Мовчани, 12.08.2009р.

Жмеринський р-н, с. Олександрівка, 29.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 15.04.2011р., 31.05.2012р., 31.10.2013р. 01.11.2013р.



Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.
Муранокуриловецький р-н, с. Жван, 24.03.2012р.
Муранокуриловецький р-н, с. Кривохижинці, 27.05.2011р.
Погребищенський р-н, с. Білашки, 15.09.2011р., 29.05.2013р.
Погребищенський р-н, с. Павлівка, 14.09.2011р.
Погребищенський р-н, м. Погребище, 24.10.1920р., 25.11.1920р. [49].
Погребищенський р-н, м. Погребище, 01.10.2008р.
Тростянецький р-н, с. Летківка, 05.05.2011р., 09.10.2013р., 04.11.2014р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 16.05.2007р., 14.05.2008р., 10.05.2012р.
Тульчинський р-н, с. Журавлівка, 07.08.2009р.
Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 10.05.2006р.

Родина Сипухові – *Tyto*nidae

Птахи середніх розмірів. Тіло округлої форми. Голова вузька і довга. Лицевий диск серцеподібний. Пальці вкриті жорстким пір'ям.

На Вінниччині родина представлена одним видом – Сипуха (*Tyto alba*), що належить до однойменного роду *Tyto*.

Маса тіла близько 300г, довжина тіла 33-38см, розмах крил 85-93см.

Оперення зверху сизувато-сіре, з рудими плямами і білими та чорними цятками; низ вохристо-рудий, з бурими цятками. Махові пера рудувато-жовті, з чорними плямами. Хвіст рудий з темними смугами. Дзьоб жовтуватий, цівка вкрита пір'ям; райдужна оболонка ока чорна. Від інших сов відрізняється серцеподібним лицевим диском та порівняно довгими ногами.

Веде виключно нічний спосіб життя. Синантроп. Оселяється в населених пунктах на горищах будинків, у покинутих спорудах, дзвіницях тощо.

В Україні заселяє переважно схід Харківської та Полтавської областей та на заході країни.

Сипухи відкладають яйця наприкінці квітня – на початку травня. Насиджування триває довго, 30-35 діб; насиджує самиця. Пташенята



залишаються у гнізді до двох місяців.

Основними кормовими об'єктами сипухи є нориці, миші, землерийки, дрібні горобцеподібні, рідше пацюки, кролі, ласки, ондатри, білки, жаби, жуки і великі нічні метелики.

Рід *Tyto* Billberg, 1828

Сипуха

***Tyto alba* (Scopoli, 1769)**

Надзвичайно рідкісний осілий птах, що може зустрічатись по усій території Вінницької області. Через прихований спосіб життя та тяжіння до покинутих споруд, виявити присутність сипухи дуже важко. Відомо лише 3 відносно достовірні факти гніздування цього виду на Вінниччині – у Погребищенському й Теплицькому районах. Решта відомостей застарілі, датуються початком та серединою ХХ століття.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 21.04.1909р., 11.01.1910р. [55].

Козятинський р-н, м. Козятин, 12.1960р. (фонди КНУ).

Козятинський р-н, с. Махаринці, 2002р.

Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 18.09.2008р.

Погребищенський р-н, м. Погребище, 12.05.1921р., 25.04.1922р. [49].

Теплицький р-н, с. Метанівка, 16.06.2010р.

Ряд Дрімлюгоподібні – Caprimulgiformes

Родина Дрімлюгові – Caprimulgidae

Дана родина є найчисленнішою за кількістю видів у межах роду Дрімлюгоподібні. Її представники заселяють більшу частину планети, окрім найпівнічніших районів Євразії, Північної Америки, півдня Південної Америки, Нової Зеландії та низки океанічних островів.



Череп дещо сплющений у дорсовентральному напрямку; дзьоб широкий і короткий, при основі має подовжені щетинкоподібні пера. Очі розміщені з боків голови, що істотно розширює кут огляду, даючи можливість птахові спостерігати за місцевістю на 360^0 , не обертаючи голови.

Хвіст та крила довгі, останні загострені, серповидні. Ноги короткі, пальці слабкі, що не дозволяє птахові охоплювати тонкі гілки дерев, тому дрімлюги сідають лише на товсті гілки, найчастіше уздовж них.

Заселяють найрізноманітніші типи біотопів. Найхарактернішими стаціями є розріджені світлі ділянки різнотипних лісів: галявини, узлісся, вирубки тощо. У лісостепу оселяються в острівних лісах, чагарникових заростях ярів та балок, нерідко трапляються також на відкритих степових ділянках.

Активні в сутінках та вночі. Вдень переховуються на землі, або на старих деревах, залягаючи уздовж горизонтальних їх гілок.

Гнізд не будують, а кладка розміщується у ямці на землі й має зазвичай 1-3 яйця. Яйця забарвлені у світлі тони, з численними чорними, коричневими і фіолетовими плямами та крапинками. Насиджують і вигодовують виводок обоє батьків.

В раціоні птахів представлені виключно безхребетні – переважно літаючі комахи, хоча нерідко знаходять поживу й на землі, або на деревах.

У Вінницькій області родина представлена одним видом, що належить до однойменного роду Дрімлюга *Caprimulgus*.

Рід *Caprimulgus* (Linnaeus, 1758)

Дрімлюга

***Caprimulgus europaeus* Linnaeus, 1758**

Малочисельний гніздовий і перелітний птах, який зустрічається на усій території Вінницької області. Через сутінковий і нічний спосіб життя подекуди важко встановити його присутність на певній території, а також оцінити щільність населення виду.



Кадастрові дані:

Бершадський р-н, с. Поташня, 25.06.2009р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 10.05.2007р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 09.05.2015р.

Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.

Погребищенський р-н, 25.10.1919р., 14.09.1920р., 19.09.1920р., 23.09.1920р., 24.09.1920р., 28-30.09.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 05.05.1919р., 04.09.1920р. [49].

Погребищенський р-н, м. Погребище, 13.04.1919р. [49].

Томашпільський р-н, с. Олександрівка, 13.08.2009р.

Ямпільський р-н, с. Петрашівка, 22.04.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ряд Серпокрильцеподібні – Apodiformes

Родина Серпокрильцеві – Apodidae

Невеликі за розмірами, щільної статури птахи. Голова відносно велика, дзьоб короткий, широкий, певною мірою сплюснений. Зовні серпокрильці дещо нагадують ластівок, але трохи більші за них, з довгими, гострими, серпоподібно зігнутими назад крилами, з чим і пов'язана назва птаха.

Хвіст короткий, має вирізку на кінці. Завдяки тому, що у серпокрильцевих плечова кістка дуже коротка, основу поверхні крила у них несуть кістки з довгими і жорсткими маховими перами. Ноги серпокрильців зовсім короткі, не пристосовані до переміщення по земній поверхні. Пальців чотири, один з яких спрямований назад. Закінчуються вони сильно зігнутими і гострими, дещо сплюсненими з боків, кігтями.

Язик короткий, трикутний. В ротовій порожнині розвинені слинні залози, клейкий секрет яких виділяється у особливо великій кількості під час



гніздобудування.

В природних біотопах заселяють скелясті місцевості та ліси на рівнинах. Гнізда птахи розміщують в дуплах, норах, у щілинах скель і печер, на крутих берегах річок і морів. В антропогенному ландшафті серпокрильці оселяються під дахами, в щілинах будівель, різноманітних нішах тощо. На землю і дерева не сідають. Завжди формують гніздові колонії. Пташенята нагніздного типу: більшість вилуплюється сліпими і голими, і лише у деяких видів, які розміщують свої гнізда на відкритих місцях, пташенята вкриті густим білим ембріональним пухом.

Всю світлу пору доби серпокрильці полюють за літаючими комахами.

У фауні Вінницької області родина представлена лише одним видом роду Серпокрилець *Apus*.

Рід *Apus* Scopoli, 1777

Серпокрилець чорний

***Apus apus* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний, а подекуди й багаточисельний птах, що заселяє всю територію Вінницької області. Облігатний петрофіл. Гніздує виключно на території населених пунктів, або там, де є споруди антропогенного походження. Під час міграцій, або полювання може спостерігатись у відкритих місцевостях за межами поселень людини, нерідко на досить великій відстані.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 19.05.1909р. [55].

м. Вінниця, 10.09.2005р., 07.05.2006р., 17.05.2006р., 05.09.2006р., 29.04.2007р., 22.04.2008р., 05.05.2009р., 04.05.2011р., 18.05.2014р., 18.06.2014р., 18.07.2014р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.

(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)



- Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.
Вінницький р-н, с. Лаврівка, 28.05.2006р.
Вінницький р-н, с. Якушинці, 19.05.2006р., 09.04.2014р.
Гайсинський р-н, м. Гайсин, 17.05.2004р.
Жмеринський р-н, с. Рожепи [13].
Калинівський р-н, с. Іванів, 07.05.2007р., 28.05.2008р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 17.06.2009р.
Немирівський р-н, м. Немирів, 10.08.2005р.
Томашпільський р-н, с. Комаргород, 16.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)
Томашпільський р-н, м. Томашпіль, 16.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)
Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 22.05.1992р., 14.05.1993р., 16.05.1994р.,
17.08.1994р., 10.05.1995р., 03.05.1996р., 06.05.1997р., 16.08.1997р. [51].
Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,
07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 17.07.2009р., 26.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Ряд Сиворакшеподібні – Coraciiformes

Родина Сиворакшеві – Coraciidae

Птахи щільної статури, з великою головою і короткою шиєю. Дзьоб доволі потужний, злегка зігнутий донизу. Крила сильні, хвіст помірно довгий, прямо зрізаний, у деяких видів має глибокий виріз. Ноги короткі, пальці сильні.

Забарвлення оперення яскраве з домінуванням зеленого, блакитного, нерідко каштанового кольорів. Прояви статевого диморфізму у забарвленні слабо виражені, а часто й взагалі відсутні.

Оселяються переважно окремими парами, не формуючи колоній. Свої гнізда сиворакші влаштовують у дуплах дерев, норах піщаних та глинистих урвищ, іноді й у скелях. Яйця білі, у кладці їх зазвичай 3-6. Пташенята вилуплюються голими, без пуху. Насиджують яйця і вигодовують пташенят



обоє батьків.

Сиворакшеві заселяють схід Євразії, Африку та Австралію. Види, які гніздують у помірних широтах – перелітні. У межах Вінницької області родину представляє лише один рід – Сиворакша *Coracias*.

Рід *Coracias* Linnaeus, 1758

Сиворакша

Coracias garrulus Linnaeus, 1758

Рідкісний гніздовий та перелітний птах, спорадично поширений по території Вінницької області. Упродовж останніх десятиліть спостерігається чітка тенденція до скорочення чисельності популяції виду на Вінниччині. Зустріти птаха можна у відкритих ландшафтах, до яких прилягають стінки покинутих піщаних та глинистих кар'єрів, яри або річки з урвистими берегами, у яких птахам зручно влаштовувати гніздові нори.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Лука-Барська [13].

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 01.04.2007р.

Козятинський р-н, с. Збараж, 08.06.2000р., 29.05.2008р.

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 06.05.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 29.04.1919р., 06.06.1919р., 07.06.1919р., 14.06.1919р. [49].

Тростянецький р-н, с. Демківка, 1910р. [55].

Родина Рибалочкові – *Alcedinidae*

Невеликі, яскраво забарвлені птахи. Притаманна порівно велика голова з довгим потужним дзьобом, коротка шия і в більшості випадків короткий, прямо обрізаний хвіст.

На Вінниччині родина представлена одним видом – рибалочкою (*Alcedo atthis*), що належить до однойменного роду Рибалочка *Alcedo*. Це невеликий,



яскраво забарвлений птах. Верх тіла темно-блакитний, причому верх голови у поперечних чорнуватих і блакитних смужках. Смуга під оком і покривні вуха вохристі. З боків голови і шиї від дзьоба тягнеться блакитна смуга з темними плямами. Горло і боки шиї білі, боки вола блакитні. Черевце вохристо-руде.

Дзьоб довгий, прямий з різко виступаючим хребтом наддзьобка. Крила короткі й широкі, хвіст короткий, прямо зрізаний. Маса тіла 27-38г. Самці дещо більші за самиць.

Поширений у Європі, Африці на північ від Сахари, у південній частині Азії на північ до Байкалу і гирла Амуру.

Оселяється на урвистих, вкритих чагарниками і деревною рослинністю берегах річок, озер, каналів, які мають чисту прозору воду і тиху течію. В гори підіймається до висоти приблизно 2000м.

Пари сезонні, у позагніздовий період самець і самиця тримаються окремо. Одразу після прильоту, який буває у квітні – травні, птахи приступають до гніздування. Отвір нори розміщується над водою і майже завжди схований гілками дерев. Іноді гніздо буває на певній відстані від води. Нору риють самець і самка. Рибалочкам притаманний гніздовий консерватизм.

Яйця відкладають на голий ґрунт, іноді на невелику підстилку, зроблену з сухої трави. В старому гнізді підстилка утворюється з подрібнених риб'ячих залишків, що поступово нагромаджуються.

Частіше рибалочки відкладають 6-7 (рідше 4-10) білих, блискучих, майже круглої форми яєць. Насиджування триває 21 день. Пташенят годує тільки самка. За сезон може бути 2 кладки.

Рибалочки живляться дрібною рибою, комахами та іншими безхребетними. Можуть їсти також м'якунів, земляних черв'яків, зрідка дрібних земноводних.



Рід *Alcedo* Linnaeus, 1758

Рибалочка

***Alcedo atthis* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний гніздовий та перелітний птах усієї території Вінницької області. За наявності водойм з піщаними відмілинами, які не замерзають у холодний період року може залишатись на зимівлю. Трапляється майже на усіх водоймах області, де є необхідні для гніздування умови.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 31.08.1909р. [55].

м. Вінниця, 28.09.2008р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 05.05.2006р., 28.05.2006р., 07.09.2006р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 28.08.2007р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 25.05.2004р., 23.07.2004р., 21.12.2004р., 10.08.2005р.,
30.09.2006р., 31.08.2007р., 03.10.2009р., 20.03.2013р., 03.04.2013р., 28.03.2014р.

Гайсинський р-н, с. Гунча, 19.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Носівці, 23.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Бондурі, 17.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 04.05.2007р., 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 19.06.2002р., 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Мовчани, 12.08.2009р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи [13].

Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська [13].

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.05.2008р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 16.09.2006р., 10.05.2007р.

Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р.

Літинський р-н, с. Петрик, 22.10.2005р.

Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 11.05.2004р.



- Могилів-Подільський р-н, с. Серебря, 02.06.2012р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Лучинець, 09.06.2003р.
Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.
Немирівський р-н, м. Немирів, 03.02.2002р., 06.05.2013р.
Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 15.04.1919р. [49].
Теплицький р-н, с. Брідок, 15.07.2002р., 24.06.2009р.
Тростянецький р-н, с. Демківка, 1910р. [55].
Тульчинський р-н, с. Печора, 10.06.2009р.
Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 28.04.1992р., 27.03.1993р., 18.04.1994р.,
09.10.1994р., 19.04.1995р., 26.09.1995р. [51].
Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 07.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)
Хмільницький р-н, с. Курилівка, 02.07.2009р.
Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.06.2002р.
Ямпільський р-н, с. Біла, р. Мурафа, 06-07.08.2007р. (дані *Смірнова Н.А.*)
Ямпільський р-н, с. Оксанівка, 04.06.2012р.
Ямпільський р-н, с. Пороги, р. Дністер, 30.08.2008р. (дані *Смірнова Н.А.*)
Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 18.04.2007р. (дані *Смірнова Н.А.*)
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, р. Русава, 08.05.1997р., 25.04.1998р.,
28.04.2003р., 24.04.2006р., 04.08.2007р., 28.08.2008р., 05.01.2009р., 22.05.2015р.
(дані *Смірнова Н.А.*)

Родина Бджолоїдкові – Meropidae

Птахи середніх розмірів з яскравим оперенням, видовженим, загостреним і дещо зігнутим донизу дзьобом та короткими ногами. Заселяють рідколісся та відкриті простори. Комахоїдні. Моногами. Нагніздні.

На території Вінницької області помічено лише 1 вид – бджолоїдку звичайну (*Merops apiaster*), що належить до однойменного роду Бджолоїдка *Merops*.



Маса тіла близько 60г., довжина тіла 27-29см, розмах крил 44-49см. У статевозрілих самців верх тіла каштаново-рудий, плечі і попереk вохристо-жовті; лоб жовтувато-білий; через око проходить чорна смуга; горло і щоки яскраво-жовті, окреслені знизу вузькою чорною смужкою; низ тулуба зеленкувато-блакитний; спід крил рудуватий; першорядні махові пера зверху та їхні покривні блакитно-зелені, другорядні каштаново-руді; вздовж заднього краю крил проходить вузька темно-бура смужка; хвіст синювато-зелений, з видовженими і загостреними центральними стерновими перами; дзьоб чорний; ноги бурі. За забарвленням доросла самиця подібна до самця, але має на спині зелений відтінок; видовжені пера хвоста коротші. У молодих бджолоїдок каштаново-рудий і жовтий кольори на спині, плечах, крилах і попереку замінені зеленкуватою барвою; чорної смуги на горлі і видовжених стернових пер нема.

Гніздує колоніями у норах. Політ швидкий і легкий; нерідко ширяє в повітрі, здобуваючи комах, чергуючи ширяння з частими помахами крил; полюбляє сидіти на дротах ліній електропередачі.

Рід *Merops* Linnaeus, 1758

Бджолоїдка звичайна

***Merops apiaster* Linnaeus, 1758**

Звичайний гніздовий та перелітний птах усієї території Вінницької області. Зустрічається всюди, де є зручні для облаштування гнізд стації: поблизу покинутих глинистих та піщаних кар'єрів, урвистих берегів річок тощо, які межують з відкритими біотопами.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 27.05.1909р. [55].

м. Вінниця, 28.09.2008р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані

Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О,*



Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 10.10.2013р.

Гайсинський р-н, с. Качурів, 18.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 31.05.2003р.

Жмеринський р-н, с. Сербинівці, 14.05.1909р. [13].

Калинівський р-н, с. Грушківці, 26.06.2007р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.05.2008р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 19.06.2013р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 12.06.2008р., 22.05.2009р., 06.07.2014р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 08.06.2011р., 27.07.2013р.

Могилів-Подільський р-н, с. Серебря, 02.06.2012р.

Могилів-Подільський р-н, с. Суботівка, 03.06.2012р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 17.06.2009р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 05.07.2005р.

Теплицький р-н, с. Веселівка, 24.06.2009р.

Тиврівський р-н, с. Канава, 20.08.2005р.

Тиврівський р-н, с. Рогізна, 10.06.2009р.

Тростянецький р-н, с. Летківка, 15.05.2007р., 27.05.2015р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р., 05.08.2009р.

Тростянецький р-н, с. Цибулівка, 15.05.2008р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 12.09.1992р., 01.05.1993р., 11.09.1993р., 09.05.1994р., 29.08.1994р., 11.05.1995р., 15.09.1995р., 03.05.1996р., 14.09.1996р., 29.04.1997р., 07.09.1997р. [51].

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,

07.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)



Хмільницький р-н, с. Рибчинці, 25.06.2007р.

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р.

Ямпільський р-н, с. Слобода Бушанська, 17.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 05.05.1998р., 09.08.2007р., 15.08.2007р., 29.08.2008р., 01.09.2008р. (дані Смірнова Н.А.)

Ряд Одудоподібні – *Upuriformes*

Родина Одудові – *Upuridae*

На Вінниччині дана родина включає лише 1 вид – Одуд (*Upura epops*), що належить до однойменного роду Одуд *Upura*.

Вид заселяє Європу, Африку та Азію.

Одуд завбільшки з горлицю, має довгий, злегка загнутий донизу дзьоб. На голові добре розвинений віялоподібний вохристо-рудий чубчик. Оперення строкате, вохристо-руде з чорним і білим.

Моногами. До розмноження приступають у віці одного року. Гнізда влаштовують в дуплах різних дерев, нерідко у пнях, грудях каміння, тріщинах та розломах скель, щілинах стінок споруд, під стріхами і фундаментами будинків. Для птахів притаманний гніздовий консерватизм.

Самка відкладає 5-10 яєць (рідше 3-12), по одному за добу. Яйця матово-білі з сіруватим, блакитним і вохристим нальотом. Повні кладки трапляються у червні-липні. Іноді насиджування починається з першого яйця і триває 15-18 днів. Пташенята, які щойно вилупилися, покриті рідким рудуватим з чорними вершинами волосоподібним пухом. Вони залишаються у гнізді 22-24 дні.

Одразу після вильоту пташенят з гнізда, тримаються виводками і батьки продовжують годувати пташенят.

Живляться одуди переважно комахами та їхніми личинками. Останніх вони часто дістають тонким дзьобом з верхнього шару ґрунту.



Рід *Urupa* Linnaeus, 1758

Одуд

***Urupa erops* Linnaeus, 1758**

Звичайний та гніздовий птах усєї території Вінницької області. Зустрічається на відкритих просторах: в долинах річок, на луках, пасовищах, агроценозах, степових ділянках, з якими межують лісові масиви та лісосмуги. Нерідко птахи трапляються також у межах населених пунктів.

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Васютинці, 04.1910р. [13].

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 28.05.2015р.

Бершадський р-н, с. Поташня, 25.06.2009р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 27.06.2004р., 08.04.2006р., 05.05.2006р., 28.05.2006р., 01.04.2007р., 05.04.2009р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 17.04.2004р., 31.03.2011р., 05.04.2011р., 03.04.2013р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 04.05.2007р., 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 19.06.2002р., 31.05.2003р.

Жмеринський р-н, с. Мовчани, 12.08.2009р.

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р.

Іллінецький р-н, с. Кам'яногірка, 23.04.2007р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 20.07.2007р., 06.04.2008р., 28.05.2008р.



- Калинівський р-н, м. Калинівка, 08.10.2008р.
- Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р.
- Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.
- Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р.
- Літинський р-н, с. Дяківці, 22.05.2009р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Суботівка, 03.06.2012р.
- Мурованокуриловецький р-н, с. Роздолівка, 16.06.2009р.
- Немирівський р-н, с. Анциполівка, 10.06.2009р.
- Немирівський р-н, с. Гранітне, 19.05.2009р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 27.08.2005р.
- Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 23.06.2002р., 20.08.2005р.
- Погребищенський р-н, 07.04.1919р., 15.04.1919р., 13.04.1920р., 28.03.1921р., 16.04.1921р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Васильківці, 11.05.1921р., 13.05.1921р. [49].
- Теплицький р-н, с. Веселівка, 24.06.2009р.
- Тиврівський р-н, с. Канава, 20.08.2005р.
- Тиврівський р-н, с. Рогізна, 10.06.2009р.
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р., 05.08.2009р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 05.04.1993р., 28.08.1993р., 05.04.1994р., 04.09.1994р., 23.04.1995р., 12.09.1995р., 07.04.1996р., 28.04.1997р. [51].
- Хмільницький р-н, с. Рибчинці, 25.06.2007р.
- Чечельницький р-н, с. Червона Гребля, 05.08.2009р.
- Ямпільський р-н, с. Біла, 10.08.2006р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, с. Петрашівка, 22.04.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, с. Петрашівка, 03.06.2012р.
- Ямпільський р-н, с. Пороги, 24.04.2006р., 09.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, с. Слобода Бушанська, 17.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, с. Улянівка, 10.06.2000р. (дані Смірнова Н.А.)



Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 27.04.1997р., 16.06.2007р., 22-23.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Ряд Дятлоподібні – Piciformes

Родина Дятлові – Picidae

Птахи дрібних і середніх розмірів. Забарвлення різноманітне, але у більшості видів досить строкате з домінуванням чорного, червоного, білого, або зеленого кольорів. Крила помірної довжини, широкі й заокруглені; першорядних махових 10. Хвіст складається з 12 загострених на кінці, з дуже товстими і пружними стрижнями, стернових пер. Ноги короткі, з двома оберненими назад і двома вперед пальцями, озброєними чіпкими кігтями.

Майже всі дятли – денні птахи, пов'язані з лісом. Дятли добре пристосовані до пересування по вертикальних стовбурах дерев. Пера хвоста дятла подібно до черепиці налягають одне на одне, за рахунок чого утворюється якісна опора. Політ швидкий, пірнаючий.

Більшість видів гніздує у дуплах дерев, які найчастіше видовбують самі. Кладка зазвичай одна на сезон містить 2-13 білих яєць. Насиджують обоє батьків протягом 11-15 діб. Пташенята нагніздного типу: вилуплюються сліпими і голими. Після вильоту з гнізда нетривалий час тримаються разом, потім виводок розпадається.

Майже всі дятли, здобувають собі їжу, довбаючи кору дерев і чагарників. До раціону входять комахи, їх личинки, а в холодну пору року переважно насіння дерев і чагарників.

У Вінницькій області Дятлові представлені 9 видами, які належать до 4 родів: Крутиголовка *Jynx* (1 вид), Жовна *Picus* (2 види), *Dryocopus* (1 вид) та Дятел *Dendrocopos* (5 видів).



Рід *Jinx* Linnaeus, 1758

Крутиголовка

***Jinx torquilla* Linnaeus, 1758**

Звичайний гніздовий і перелітний птах усієї території Вінницької області. Зустрічається у будь-яких дендроландшафтах, віддаючи перевагу рідколіссям, вирубкам, полезахисним лісосмугам, або ж паркам та скверам у населених пунктах. Густих темних лісів уникає.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 19.04.1909р., 20.04.1909р. [55].

м. Ладижин, 05.05.2007р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О,*
Новака В.В.)

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 20.05.2000р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 02.05.2006р., 11.06.2006р., 06.05.2015р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2009р., 09.04.2014р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Олександрівка, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р., 29.04.2009р.

Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р.

Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 12.04.2012р., 10.05.2015р., 11.05.2015р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 17.04.2013р.



Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.
Погребищенський р-н, 16.04.1919р., 16.04.1921р. [49].
Погребищенський р-н, с. Васильківці, 18.05.1920р. [49].
Погребищенський р-н, с. Павлівка, 09.04.1920р. [49].
Тростянецький р-н, с. Демківка, 17.04.1909р. [55].
Тростянецький р-н, с. Летківка, 15.05.2007р., 27.05.2015р.
Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.
Тульчинський р-н, с. Печора, 10.06.2009р.
Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,
07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 28.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Picus* Linnaeus, 1758

Жовна зелена

***Picus viridis* Linnaeus, 1758**

Рідкісний осілий птах, який може зустрічатись у відповідних біотопах усєї території Вінниччини. Подібно до решти Дятлових заселяє різноманітні ліси: як листяні так і хвойні.

Кадастрові дані:

м. Вінниця [37].
Вінницька обл., 21.03.1909р., 30.07.1909р. [55].
Бершадський р-н, с. Поташня, 25.06.2009р.
Вінницький р-н, с. Лаврівка, 01.04.2007р.
Літинський р-н, 21.07.1908р. [55].
Літинський р-н, с. Багринівці, 30.10.2011р.
Піщанський р-н, с. Болган, 06.08.2009р.



Піщанський р-н, смт. Піщанка, 06.08.2009р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.05.2006р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.

Чечельницький р-н, с. Червона Гребля, 05.08.2009р.

Ямпільський р-н, с. Пороги. [80].

Ямпільський р-н, с. Пороги, 13.06.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 28.02.1998р. (дані Смірнова Н.А.)

Жовна сива

***Picus canus* Gmelin, 1788**

Малочисельний осілий птах усієї території Вінницької області. Тяжіє до світлих лісів, лісонасаджень у населених пунктах (парки та сквери), полязахисних лісосмуг, острівних лісів та зарослих деревною і чагарниковою рослинністю ярів.

Кадастрові дані:

м. Вінниця [37].

м. Вінниця, 05.10.2015р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Лука-Барська, 25.11.1909р. [55].

Бершадський р-н, с. Баланівка, 20.09.2012р.

Бершадський р-н, с. Поташня, 25.06.2009р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 31.10.2013р., 01.11.2013р.

Літинський р-н, 28.11.1909р. [55].

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2015р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 10.05.2015р.



- Літинський р-н, с. Іванівці, 22.06.1908р. [55].
Погребищенський р-н, с. Васильківці, 18.04.1920р., 02.10.1920р. [49].
Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 19.03.1919р., 26.03.1919р. [49].
Томашпільський р-н, с. Олександрівка, 13.08.2009р.
Тростянецький р-н, с. Летківка, 04.11.2014р.
Хмільницький р-н, с. Рибчинці, 02.07.2009р.
Чечельницький р-н, с. Бритавка, 05.08.2009р.
Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 09.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 22.02.1998р., 04.03.1999р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Dryocopus* Boie, 1826

Жовна чорна

Dryocopus martius (Linnaeus, 1758)

Рідкісний осілий птах, що може зустрічатись по усій території Вінницької області. Заселяє найрізноманітніші лісостани, уникаючи, однак, тих їх ділянок, які часто відвідуються людиною. Для гніздування потребує наявності старих трухлявих дерев, де можна влаштовувати великі за розмірами дупла.

Кадастрові дані:

- м. Вінниця, 23.02.2011р.
Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р., 09.03.2015р.
Калинівський р-н, с. Кучері, 31.05.2012р.
Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2015р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 17.04.2013р.
Чечельницький р-н, с. Бритавка, 05.08.2009р.



Рід *Dendrocopos* Koch, 1816

Дятел звичайний

Dendrocopos major (Linnaeus, 1758)

Звичайний, а подекуди доволі численний осілий птах усєї Вінниччини. Оселяється у будь-яких лісостанах, в холодну пору року часто зустрічається в межах населених пунктів, охоче відвідуючи годівнички.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 15.03.2006р., 13.09.2006р., 02.12.2006 р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Барський р-н, с. Лука-Барська, 28.12.1909р. [55].

Бершадський р-н, с. Баланівка, 10.10.2013р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 04.11.2005р., 16.05.2013р., 09.06.2013р., 16.12.2014р., 09.03.2015р., 21.03.2015р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 01.04.2006р., 10.09.2006р., 04.11.2006р., 23.12.2006р., 31.03.2007р., 28.08.2007р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 11.06.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 07.10.2007р., 01.11.2012р., 08.11.2013р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, с. Олександрівка, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 21.09.2006р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р., 25.04.2013р., 31.10.2013р.

Літинський р-н, 09.06.1909р., 23.11.1909р. [55].



Мурованокуриловецький р-н, с. Роздолівка, 16.06.2009р.
Немирівський р-н, м. Немирів, 21.08.2005р., 18.08.2013р.
Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009 р.
Погребищенський р-н, с. Павлівка, 13.02.1919р. [49].
Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 26.02.1920р. [49].
Тростянецький р-н, с. Демківка, 17.04.1902р. [55].
Тростянецький р-н, с. Летківка, 27.05.2015р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 16.05.2007р.
Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,
07.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)
Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.
Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 21.04.2007р., 01.09.2008р., 05.01.2009р. (дані
Смірнова Н.А.)

Дятел сірійський

Dendrocopos syriacus (Hemprich et Ehrenberg, 1833)

Звичайний осілий птах усіх районів Вінницької області. Подібно до решти Дятлових, зустрічається у будь-яких лісових насадженнях, віддаючи перевагу світлим лісам, лісосмугам, паркам, скверам та міським алеям. Виявляє синурбаністичні тенденції.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 12.03.2006р., 15.03.2006р., 07.05.2006р.
м. Ладижин, 05.05.2007р.
Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)
Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані



Новака В.О, Новака В.В.)

Бершадський р-н, с. Баланівка, 20.09.2012р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 01.04.2006р., 04.05.2006р., 04.11.2006р.

Вінницький р-н, с. Шкуринці, 25.10.2014р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 17.04.2013р.

Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 25.02.2006р.

Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 15.10.2005р.

Тростянецький р-н, с. Летківка, 29.09.2005р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р. (*дані*

Новака В.О, Новака В.В.)

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 09.10.2005р.

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 02.09.2008р., 05.01.2009р. (*дані Смірнова Н.А.)*

Дятел середній

***Dendrocopos medius* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний, а подекуди малочисельний осілий птах, який трапляється на усій території Вінницької області. Може оселятись у світлих лісах, лісосмугах, парках, не уникаючи культурного ландшафту.

Кадастрові дані:

Бершадський р-н, с. Баланівка, 10.10.2013р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 09.06.2013р., 09.03.2015р., 21.03.2015р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 04.11.2006 р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 16.04.2011р., 24.04.2013р.

Літинський р-н, 30.07.1909р. [55].



Літинський р-н, с. Багринівці, 17.10.2013р.

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 21.03.1920р. [49].

Тростянецький р-н, с. Демківка, 10.01.1909р. [55].

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Хмільницький р-н, с. Рибчинці, 25.06.2007р.

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 07.10.2008 р.

Дятел білоспинний

***Dendrocopos leucotos* (Bechtein, 1803)**

Надзвичайно рідкісний птах. За останнє століття достовірно відомо лише про одну зустріч білоспинного дятла на Вінниччині – в долині р. Південний Буг у околицях с. Лаврівка. Може зустрічатись у лісостанах північно-західних районів області.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 28.10.2006р.

Літинський р-н, 01.01.1910р. [55].

Тростянецький р-н, с. Демківка, 10.01.1909р. [55].

Дятел малий

***Dendrocopos minor* (Linnaeus, 1758)**

Малочисельний осілий птах, що спорадично поширений на Вінниччині. Зустрічається у рідколіссі, лісосмугах, прибережних заростях вільхи та верби. Топічно помітно тяжіє до різноманітних водотоків, хоча може заселяти ліси, сади та парки на великій відстані від водойм.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 10.06.2007р., 15.09.2014р.



- Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
- Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
- Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.
- Вінницький р-н, с. Лаврівка, 07.09.2006р., 28.10.2006р.
- Вінницький р-н, с. Сосонка, 31.03.2007р.
- Вінницький р-н, с. Тюшки, 23.09.2006р.
- Вінницький р-н, с. Якушинці, 07.10.2007р., 01.10.2012р., 17.11.2014р.
- Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006 р.
- Літинський р-н, 02.04.1909р. [55].
- Літинський р-н, с. Івча, 02.07.2009р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 07.02.2015р.
- Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.11.2011р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 30.07.2005р.
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 12.10.2007р.
- Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 12.09.1997р., 20.02.1999р. (дані Смірнова Н.А.)

Ряд Горобцеподібні – Passeriformes

Родина Ластівкові – Hirundinidae

Дрібні птахи, які мають довжину тіла від 12 до 20см і масу до 25г. Голова невелика, шия коротка, дзьоб маленький з широким розрізом роту. Крила довгі, загострені, ноги короткі. Хвіст чорний, виімчастий або вилчастий, найбільш яскраво виражений у ластівки сільської. Літають дуже швидко, ловлячи на льоту комах.

Ластівкові заселяють усі материки, окрім Антарктиди. В природних ландшафтах оселяються на піщаних і урвистих берегах річок, кар'єрів, де влаштовують гнізда в норах, які самі ж риють (ластівка берегова), або у населених пунктах (ластівка сільська і міська). Усі три види у більшій, або



меншій мірі схильні до формування гніздових колоній.

Моногами. Нагніздні. Дорослі разом беруть участь у будівництві гнізд. За сезон буває до 2 кладок: 4-6 яєць в першій і 3-5 у другій. Насиджує самиця упродовж 14-15 днів. Пташенята залишають гніздо у віці трьох тижнів.

Живляться переважно літаючими комахами: двокрилими, перетинчастокрилими, бабками або метеликами.

На території Вінницької області родина представлена 3 видами, які належать до 3 родів: Берегова ластівка *Riparia*, Ластівка *Hirundo* та Міська ластівка *Delichon*.

Рід *Riparia* Forster, 1817

Ластівка берегова

***Riparia riparia* (Linnaeus, 1758)**

Нечисленний гніздовий та перелітний птах, який зустрічається у характерних біотопах усюди території області. Невисока чисельність пов'язана з певними вимогами виду до характеру стації. Для гніздування птахи використовують покинуті піщані та глинисті кар'єри, урвисті високі береги річок, круті стінки ярів, позбавлені рослинності. У зручних для гніздування біотопах може формувати численні колонії – до кількох сотень гнізд.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 29.05.1909р. [56].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 30.05.2007р., 08.05.2008р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 07.09.2006р.



- Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2007р.
- Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 19.06.2002р., 31.05.2003р.
- Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.
- Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.
- Іллінецький р-н, с. Кам'яногірка, 23.04.2007р.
- Калинівський р-н, с. Гущинці, 05.06.2015р.
- Калинівський р-н, с. Іванів, 07.05.2007р.
- Калинівський р-н, м. Калинівка, 18.06.2002р.
- Козятинський р-н, с. Збараж, 17.07.2005р.
- Літинський р-н, с. Багринівці, 16.09.2006р., 21.09.2007р.
- Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р., 05.07.2014р.
- Літинський р-н, с. Зоринці, 12.06.2008р.
- Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 30.07.2005р, 27.08.2005р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Лядова, 01.06.2012р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Серебря, 02.06.2012р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Суботівка, 03.06.2012р.
- Погребищенський р-н, 16.04.1919р., 23.09.1919р., 29.09.1919р., 15.04.1920р., 23.04.1921р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Павлівка, 28.09.1920р. [49].
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 05.08.2009р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 16.08.1992р., 29.08.1994р., 24.08.1997р. [51].
- Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 21.05.2011р.
- Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, 27.04.1997р., 01.07.1998р., 13.07.1998р., 11.06.2007р. (дані Смірнова Н.А.)



Рід *Hirundo* Linnaeus, 1758

Ластівка сільська

***Hirundo rustica* Linnaeus, 1758**

Звичайний гніздовий та перелітний птах на усій території Вінницької області. Облігатний синантроп. Охоче оселяється у населених пунктах, влаштовуючи гнізда на малоповерхових спорудах: як ззовні, так і в середині. Уникає кварталів багатоповерхової забудови у містах, віддаючи перевагу районам приватної забудови, сільським населеним пунктам, хуторам тощо. Поза межами селитебного ландшафту, в природних біотопах гніздування цих птахів не виявлене. У позагніздовий період здійснює широкі кочівлі у відкритих ландшафтах, нерідко доволі далеко за межами населених пунктів.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.04.2007р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 10.10.2013р., 28.05.2015р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 14.07.2005р., 28.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 28.08.2007р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 09.04.2006р., 30.04.2006р., 19.05.2006р., 31.08.2007р., 15.04.2008р., 11.04.2009р., 06.04.2011р., 17.04.2011р., 03.04.2013р., 09.04.2014р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 17.05.2004р., 18.05.2004р., 19.05.2004р., 20.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Крутогорб, 23.04.2007р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2007р., 02.09.2007р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 21.09.2006р., 07.05.2007р., 06.04.2008р., 28.05.2008р.



- Калинівський р-н, м. Калинівка, 18.06.2002р.
- Калинівський р-н, с. Кучері, 12.09.2012р.
- Козятинський р-н, с. Збараж, 16.07.2005р., 17.09.2005р.
- Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 16.09.2006р., 21.09.2007р.
- Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 19.04.2013р., 05.07.2014р., 09.05.2015р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Лядова, 01.06.2012р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 21.08.2005р., 18.04.2009р.
- Немирівський р-н, с. Мухівці, 20.08.2005р.
- Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 20.08.2005р.
- Погребищенський р-н, 13.04.1919р., 28.05.1919р., 29.08.1919р., 23.09.1919р., 25.09.1919р., 11.04.1920р., 14.09.1920р., 28.09.1920р., 17.04.1921р. [49].
- Погребищенський р-н, м. Погребище, 01.06.1919р. [49].
- Тиврівський р-н, с. Канава, 20.08.2005р.
- Томашпільський р-н, с. Комаргород, 16.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)
- Томашпільський р-н, м. Томашпіль, 16.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)
- Тростянецький р-н, с. Летківка, 15.05.2007р., 27.05.2015р.
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 31.05.2006р.
- Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 14.04.1992р., 04.10.1992р., 15.04.1993р., 03.10.1993р., 07.04.1994р., 09.10.1994р., 10.04.1995р., 18.09.1995р., 03.04.1996р., 28.09.1996р., 20.04.1997р., 04.10.1997р. [51].
- Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
- Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
- Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р., 02.10.2013р.
- Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 21.05.2011р., 03.10.2013р.
- Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.
- Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані



Новака В.О, Новака В.В.)

Ямпільський р-н, с. Слобода Бушанська, 17.17.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 12.04.1997р., 25.04.1997р., 27.04.1997р.,
11.06.2007р., 15.08.2007р., 17.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Delichon* Horsfield et Moore, 1854

Ластівка міська

Delichon urbica (Linnaeus, 1758)

Звичайний, а подекуди й багаточисельний гніздовий та перелітний птах усієї Вінниччини. Тяжіє до багатоповерхових міських споруд, де може формувати різні за чисельністю колонії – до кількох десятків гнізд на одному будинку. За межами населених пунктів може влаштовувати свої гнізда на різноманітних спорудах – під мостами, на елеваторах, складах добрив, трансформаторних підстанціях тощо. У позагніздовий період кочує по території, інколи утворюючи змішані зграї разом із сільською ластівкою.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 07.05.2006р., 05.09.2006р., 29.04.2007р.

м. Ладижин, 05.05.2007р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.

(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 09.05.2008р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2008р., 24.06.2008р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 17.05.2004р., 18.05.2004р., 19.05.2004р., 20.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 02.09.2007р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.05.2008р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 09.05.2015р.



- Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Садківці, 03.06.2012р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Суботівка, 03.06.2012р.
- Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 17.06.2009р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 21.08.2005р.
- Погребищенський р-н, м. Погребище, 29.08.1919р., 04.09.1919р., 23.04.1921р. [49].
- Томашпільський р-н, с. Комаргород, 16.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)
- Томашпільський р-н, м. Томашпіль, 16.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)
- Тростянецький р-н, с. Летківка, 27.05.2015р.
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р.
- Тульчинський р-н, с. Печора, 10.06.2009р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 04.05.1992р., 20.04.1993р., 11.09.1993р., 14.04.1994р., 30.04.1995р., 28.04.1996р., 10.05.1997р., 01.09.1997р. [51].
- Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
- Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 21.05.2011р.
- Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
- Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 03.06.2012р.
- Ямпільський р-н, с. Слобода Бушанська, 17.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 16.04.1998р., 11.06.2007р., 01.09.2008р., 17.07.2009р., 22-27.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Родина Жайворонкові – *Alaudidae*

Дрібні птахи щільної статури, які мають порівняно велику голову та широкі крила. Довжина тіла коливається у межах 10-20см, вага становить 15-70г. Ноги середньої довжини. На великому пальці є довгий кіготь. Хвіст короткий, прямо обрізаний. Дзьоб конічний, середньої довжини. Для усіх видів властива округла ззаду цівка, вкрита кількома великими лусками.



Забарвлення здебільшого світле, глинисто-сіре, строкате на черевці.

Жайворонки – мешканці відкритих ландшафтів: агроценозів, степів, лук, пасовищ. Ведуть осілий, залітний взимку, кочовий або зимуючий спосіб життя. Зустрічаються по всій території України, зокрема в лісостепу та на півдні степової зони. Зимують на півдні степової зони.

Всі жайворонкові, крім лісового, наземні птахи. Гніздують на полях, луках, пасовищах, а лісовий жайворонок – на лісових галявинах та узліссях.

Політ швидкий і стрімкий. Співають як сидячи на присаді, так і у польоті, підіймаючись при цьому вертикально вгору і можуть довго тримаються на висоті, після чого стрімко падають вниз.

Гнізда влаштовують на землі в уже готовій ямці або викопують її самі. Моногами. Нагніздні. Кількість яєць у кладці коливається в межах 4-6 штук. Насиджує самиця упродовж 12-16 діб. Через 9-11 днів пташенята залишають гніздо, але батьки продовжують їх годувати ще протягом 8-10 днів. За сезон може бути 2 кладки.

У весняно-літній період споживає виключно безхребетних тварин: павуків, комах та личинок, м'якунів тощо. Зерновим кормом живляться рідко і в дуже малій кількості.

На території Вінницької області у XX-XXI ст. відмічене перебування 6 видів жайворонків, які належать до 5 родів: Степовий жайворонок *Melanocorypha* (2 види), Рогатий жайворонок *Eremophila* (1 вид), Посмітюха *Galerida* (1 вид), Жайворонок *Alauda* (1 вид), Лісовий жайворонок *Lullula* (1 вид).

Рід *Melanocorypha* Voie, 1828

Жайворонок степовий

***Melanocorypha calandra* (Linnaeus, 1766)**

Останні достовірні дані про зустріч цього виду в межах області датуються початком XX століття. Нині степовий жайворонок може зустрічатись у



південних та південно-східних районах Вінниччини у типових біотопах: на полях з монокультурою, луках, пасовищах, широких берегах водотоків з багаторічними травами.

Кадастрові дані:

Погребищенський р-н, 24.03.1919р., 04.03.1920р., 19.09.1920р., 14.10.1920р., 06.03.1921р., 12.03.1921р. [49].

Погребищенський р-н, м. Погребище, 16.04.1921р., 24.04.1921р. [49].

Жайворонок білокрилий

***Melanocorypha leucoptera* (Pallas, 1811)**

Сучасні дані про знахідки білокрилого жайворонка на Вінниччині відсутні. Ймовірні залети окремих особин цього птах до південних та східних районів області.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Лука-Барська, 02.03.1909р. [13].

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 28.03.1909р. [13].

Рід *Eremophila* Voie, 1828

Жайворонок рогатий

***Eremophila alpestris* (Linnaeus, 1758)**

Достовірна інформація про перебування рогатого жайворонка на Вінниччині застаріла і датується початком ХХ століття. Нині птах може бути відмічений у типових для усіх жайворонків стаціях (поля, луки, пасовища) під час зимових інвазій.

Кадастрові дані:

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 02-03.1909р. [13].

Погребищенський р-н, 13.11.1919р., 11-12.11.1920р., 01-02.12.1920р. [49].



Рід *Galerida* Boie, 1828

Посмітюха

***Galerida cristata* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний осілий птах усієї території Вінницької області. Ніколи не буває надзвичайно багаточисельним. Тяжіє до населених пунктів, тримаючись на їх околицях. В гніздовий період зустрічається у відкритих ландшафтах, взимку зграйки цих птахів можна зустріти на узбіччях автошляхів.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 20.03.2013р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Вінницький р-н, с. Якушинці, 10.10.2012р., 01.03.2013р., 01.05.2014р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 17.05.2004р.

Іллінецький р-н, с. Слобідка, 21.03.2013р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 06.04.2008р.

Козятинський р-н, с. Збараж, 16.07.2005р.

Немирівський р-н, с. Анциполівка, 10.06.2009р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.

Погребищенський р-н, м. Погребище, 11.03.1919р., 26.02.1920р., 24.10.1920р. [49].

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р.

Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Ямпільський р-н, с. Буша, 18.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 22.03.1997р., 07.04.1998р., 19.01.2004р. (дані Смірнова Н.А.)



Рід *Alauda* Linnaeus, 1758

Жайворонок польовий

***Alauda arvensis* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний гніздовий та перелітний птах, який заселяє всю територію Вінницької області. оселяється у найрізноманітніших типах відкритих ландшафтів: на полях, сухих та помірно вологих луках, берегах водотоків, пасовищах, пустирях в межах населених пунктів тощо.

Кадастрові дані:

м. Вінниця [37].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Барський р-н, с. Лука-Барська, 28.02.1909р. [13].

Бершадський р-н, с. Баланівка, 08.05.2012р.

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 08.04.2006р., 05.05.2006р., 28.05.2006р., 01.04.2007р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 09.04.2006р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 17.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Гущинці, 28.03.2015р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 06.04.2008р.

Калинівський р-н, м. Калинівка, 06.12.2008р.

Калинівський р-н, с. Шепіївка, 06.04.2008р.

Козятинський р-н, с. Збараж, 16.07.2005р., 24.02.2008р.



Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 28.02.2015р.
Липовецький р-н, смт. Турбів, 01.10.2008р.
Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.
Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.
Оратівський р-н, с. Осична, 23.04.2009р.
Оратівський р-н, с. Синарна, 23.04.2009р.
Погребищенський р-н, 08.03.1919р., 29.09.1919р., 04.10.1919р., 02.03.1920р.,
28.09.1920р., 18.10.1920р., 11.11.1920р., 05.02.1921р., 12.03.1921р. [49].
Погребищенський р-н, м. Погребище, 05.06.1919р., 19.04.1921р. [49].
Тиврівський р-н, с. Рогізна, 10.06.2009р.
Тростянецький р-н, с. Летківка, 29.09.2005р., 15.05.2007р., 27.05.2015р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р., 16.05.2007р.
Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.
Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 02.03.1992р., 04.10.1992р., 07.11.1992р.,
19.03.1993р., 09.10.1993р., 25.02.1994р., 16.10.1994р., 25.02.1995р., 08.10.1995р.,
20.03.1996р., 21.09.1996р., 24.02.1997р., 05.10.1997р. [51].
Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р.
Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Рід *Lullula* Каур, 1829

Жайворонок лісовий

***Lullula arborea* (Linnaeus, 1758)**

Малочисельний гніздовий та перелітний птах усієї території Вінницької області. Попри широкий ареал, гніздує спорадично, оскільки тяжіє до широких лісових галявин та узлісь.



Кадастрові дані:

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2007р.

Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р.

Погребищенський р-н, 04.04.1919р., 07.03.1920р., 18.09.1920р., 29-30.09.1920р., 14.10.1920р., 20.03.1921р. [49].

Родина Плискові – Motacillidae

Доволі дрібні (маса 20-25г) стрункі птахи з дещо видовженим тілом і довгим хвостом. Ноги відносно довгі, тонкі; кіготь на задньому пальці видовжений. Оперення м'яке. Забарвлення різноманітне: представлені білі, чорні та жовті тони. Статевий диморфізм виражений слабо й знаходить свій прояв лише у розмірах птахів (самці дещо більші за самиць), у окремих видів – у забарвленні.

Поширені на всіх материках, окрім Антарктиди. Заселяють відкриті ландшафти як на рівнинах, так і в горах, інколи розріджені ліси, береги водойм, зволожені луки, болота, пасовища, поля, узлісся, а також живуть поблизу людських осель. Залежно від виду мають статус гніздових, перелітних, пролітних та зимуючих птахів. Мігрують по всій території.

Окремі представники родини Плискові належать до перших весняних птахів, які з'являються вже на початку березня, а інші в середині квітня. Політ порівно повільний, пірнаючий.

Гніздо влаштовують переважно на землі в заростях, біля пеньків, у невеликих урвищах, рідше в дуплах дерев. Гніздо має чашоподібну форму і складається з сухих стебел рослин. У більшості видів, крім щеврика лісового, в гнізді є лоток з хутра тварин, або пір'я.

Моногами. Нагніздні. На більшій частині гніздового ареалу трапляється до двох кладок яєць на рік. В першій кладці зазвичай 5 яєць, у другій – 4. Насиджує самиця упродовж 13 діб. Приблизно стільки ж часу пташенята



перебувають у гнізді.

Основу раціону складають безхребетні тварини: комахи та їх личинки й лялечки, павуки, дрібні ракоподібні й у невеликій кількості насіння рослин.

У межах Вінницької області у різні роки було виявлене перебування 7 видів птахів, які належать до 2 родів: Щеврик *Anthus* (4 види) і Плиска *Motacilla* (3 види).

Рід *Anthus* Bechstein, 1805

Щеврик польовий

***Anthus campestris* (Linnaeus, 1758)**

Надзвичайно рідкісний гніздовий і перелітний птах Вінницької області. Достовірно відомо лише про один випадок гніздування виду на півдні області. Ймовірне перебування польового щеврика у відкритих ландшафтах усіх районів Вінниччини.

Кадастрові дані:

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Щеврик лісовий

***Anthus trivialis* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний гніздовий та перелітний птах усієї території Вінницької області. Зустрічається на узліссях, лісових галявинах, вирубках різноманітних лісових масивів.

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О,*
Новака В.В.)

Барський р-н, с. Діброва, 10.05.2013р.



- Барський р-н, с. Лука-Барська, 11.05.1909р. [13].
Вінницький р-н, с. Зарванці, 15.06.2014р.
Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 09.06.2013р.
Вінницький р-н, с. Сосонка, 04.05.2006р.
Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.
Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2007р.
Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.
Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.
Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.
Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р.
Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.
Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Наддністрянське, 16.06.2009р.
Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.
Погребищенський р-н, 13.04.1919р., 04.07.1919р., 08.04.1920р., 12.04.1921р. [49].
Погребищенський р-н, с. Васильківці, 10.05.1919р., 04.06.1919р., 07-18.09.1920р. [49].
Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.
Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 26.04.1992р., 17.04.1994р. [51].

Щеврик лучний

Anthus pratensis (Linnaeus, 1758)

Сучасні дані про перебування даного виду на Вінниччині практично відсутні. Лише у 2005 році на півдні області була відмічена 1 особина лучного щеврика. Решта відомостей про перебування виду в межах області датуються початком ХХ століття.

Кадастрові дані:

- Літинський р-н, села Микулинці – Багринівці по р. Згар [10].
Жмеринський р-н, с. Рожепи, 13-19.03.1909р. [13].
Погребищенський р-н, 07.04.1919р., 25.09.1919р., 04-08.10.1919р., 11.10.1919р.,



08.04.1920р., 07.09.1920р., 29.09.1920р., 07-09.10 1920р., 27.10.1920р. [49].
Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.

Щеврик червоногрудий

***Anthus cervinus* (Pallas, 1811)**

Єдиний достовірно відомий випадок перебування червоногрудого щеврика на Вінниччині датований 1909 роком. Новіші дані про зустріч даного виду в межах області наразі відсутні.

Кадастрові дані:

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 28.04.1909р. [13].

Рід *Motacilla* Linnaeus, 1758

Плиска жовта

***Motacilla flava* Linnaeus, 1758**

Звичайний гніздовий і перелітний птах усіх районі Вінницької області. Заселяє відкриті ландшафти: агроценози, луки, пасовища. Зрідка трапляється у межах населених пунктів.

Кадастрові дані:

м. Вінниця [38].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О,*
Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 09.05.2008р., 26.05.2011р., 08.05.2013р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 28.05.2015р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 05.05.2006р., 28.05.2006р., 01.04.2007р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 19.04.2003р., 25.05.2004р., 21.06.2004р., 31.08.2007р.,



15.04.2008р., 29.05.2008р., 08.04.2009р., 31.03.2011р., 31.03.2012р., 09.04.2014р.,
16.04.2014р., 01.05.2014р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 19.06.2002р., 31.05.2003р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 29.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.

Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 20.07.2007р., 28.05.2008р., 23.04.2013р.

Калинівський р-н, м. Калинівка, 18.06.2002р.

Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р., 09.05.2008р., 11.05.2015р.

Літинський р-н, с. Дяківці, 22.05.2009р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 22.05.2009р., 10.05.2005р., 10.05.2013р., 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 08.06.2011р., 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р.

Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.

Немирівський р-н, с. Гранітне, 19.05.2009р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 16.05.2004р.

Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.

Немирівський р-н, м. Стрільчинці, 20.08.2005р.

Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.

Оратівський р-н, с. Осична, 23.04.2009р.

Погребищенський р-н, м. Погребище, 16.04.1919р., 14.08.1919р., 13.04.1920р.,
16.04.1921р. [49].

Тиврівський р-н, с. Канава, 20.08.2005р., 23.08.2005р.

Тиврівський р-н, с. Рогізна, 10.06.2009р.

Тростянецький р-н, с. Летківка, 15.05.2007р., 27.05.2015р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 31.05.2006р.



Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 25.04.1992р., 09.04.1993р., 13.04.1994р., 06.04.1995р., 29.04.1997р. [51].

Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.15.2007р.

Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р.

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 09.10.2005р.

Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 22.04.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Петрашівка, 22.04.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Пороги, 09.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 28.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)

Плиска жовтоголова

***Motacilla citreola* Pallas, 1776**

Малочисельний гніздовий і перелітний птах переважно західних і південних районів Вінницької області. Може зустрічатись і на решті території.

На гніздуванні у Вінницькій області плиску жовтоголову вперше зареєстрували наприкінці 80-х років минулого століття [35]. У межах Верхнього Побужжя населяє перезволожені прируслові ділянки водотоків та узбережжя стоячих водойм. Останні дані обліків [42] дають підставу стверджувати, що південна межа ареалу даного виду проходить через південну частину Гайсинського району Вінницької області. Зауважимо, що за даними окремих авторів [35] наприкінці 90-х років ця межа проходила значно північніше, що підтверджує припущення про тенденції до розселення плиски у південно-західному напрямку [63].



Кадастрові дані:

м. Вінниця [38].

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 08.05.2013р.

Барський р-н, с. Шершні, 26.05.2011р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 24.05.2001р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 21.03.2015р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 17.04.2004р., 25.05.2004р., 17.04.2005р., 30.04.2006р., 19.05.2006р., 02.04.2007р., 29.05.2008р., 24.06.2008р., 15.04.2009р., 17.04.2011р., 18.04.2011р., 18.04.2014р.

Гайсинський р-н, с. Бондурі, 17.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Мелешків, 21.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Носівці, 23.05.2004р.

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 07.05.2007р., 23.04.2013р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 30.05.2012р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.04.2012р., 19.04.2013р., 09.05.2013р., 09.05.2015р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 22.05.2009р., 21.04.2011р., 10.05.2013р., 03.05.2014р., 04.05.2014р., 06.07.2014р., 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Івча, 19.05.2011р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 08.06.2011р.

Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р.

Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 10.05.2004р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 16.05.2004р.

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.06.2002р., 10.05.2006р., 02.07.2009р.

Плиска біла

***Motacilla alba* Linnaeus, 1758**

Звичайний і гніздовий птах, що заселяє всю територію Вінницької області. В окремі роки відмічені випадки зимівлі окремих особин поблизу



незамерзаючих ділянок водойм, зокрема 30.01.2011р. в околицях м. Ладижин. Евритопний вид: зустрічається у найрізноманітніших стаціях як природного ландшафту так і в межах населених пунктів, уникаючи лише суцільних лісових масивів.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.03.2006р., 05.09.2006р., 29.04.2007р.

м. Ладижин, 30.01.2011р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 09.05.2008р., 26.05.2011р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 26.03.2013р., 10.10.2013р.

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 08.04.2006р., 07.09.2006р., 01.04.2007р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 11.06.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 19.04.2003р., 25.05.2004р., 30.05.2004р., 09.04.2006р., 19.05.2006р., 02.04.2007р., 15.04.2008р., 31.03.2011р., 01.04.2011р., 17.04.2011р., 18.04.2011р., 05.09.2012р., 03.04.2013р., 10.03.2014р., 25.03.2014р., 09.04.2014р., 16.04.2014р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 11.05.2005р., 08.07.2006р., 04.05.2007р., 08.07.2007р., 02.09.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 19.06.2002р., 31.05.2003р., 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.

Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Гушинці, 28.03.2015р.



Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 21.09.2006р., 07.05.2007р., 04.04.2008р., 06.04.2008р., 28.05.2008р., 05.10.2008р., 12.09.2012р., 23.04.2013р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Павлівка, 29.03.2009р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 20.04.2013р.

Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р.

Літинський р-н, с. Бірків, 16.09.2014р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 21.04.2011р., 09.05.2015р.

Літинський р-н, с. Івча, 04.04.2008р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р.

Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р.

Могилів-Подільський р-н, с. Лядова, 01.06.2012р.

Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.

Немирівський р-н, с. Гранітне, 19.05.2009р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 23.03.2002р.

Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.

Оратівський р-н, с. Синарна, 23.04.2009р.

Погребищенський р-н, 17.03.1919р., 01.04.1919р., 14.08.1919р., 25.09.1919р., 23.03.1920р., 14.09.1920р., 19.09.1920р., 13.03.1921р. [49].

Тиврівський р-н, с. Довгополівка, 10.06.2009р.

Тиврівський р-н, с. Рогізна, 10.06.2009р.

Тиврівський р-н, с. Сутиски, 10.06.2009р.

Тростянецький р-н, с. Летківка, 15.05.2007р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 31.05.2006р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 27.03.1992р., 20.09.1992р., 01.04.1993р., 09.10.1993р., 29.03.1994р., 06.10.1994р., 15.03.1995р., 08.10.1995р., 31.03.1996р., 01.10.1996р., 27.03.1997р., 10.10.1997р. [51].



Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,
07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р.

Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 22.04.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Пороги, 18.04.2007р., 30.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 25.03.1997р., 10.04.1998р., 28.08.2008р., 21-
22.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Родина Сорокопудові – Laniidae

Переважно дрібні та середніх розмірів птахи. Довжина тіла коливається в межах 17-24см, маса 26-75г. Голова у Сорокопудових порівняно велика; дзьоб потужний, гачкоподібний, з зубчастим виростом на кінці наддзьобка, чорний. З боків голови від кутів рота через око простягаються чорні смужки. Хвіст довгий, ступінчастий з білими крайніми стерновими перами; крила порівняно короткі, закруглені. Ноги середньої довжини, чорні. На пальцях ніг гострі, гачкоподібні кігті. У забарвленні домінують сірий, білий, чорний та коричневий кольори. Статевий диморфізм у забарвленні виражений лише у одного виду.

На території Вінницької області Сорокопудові мають статус осілих, гніздових, кочових, перелітних і зимуючих птахів. Заселяють рідколісся, відкриті ландшафти, яри. Тримаються у заростях кущів і молодих дерев на узліссях, іноді у фруктових садах і парках. Часто трапляються в антропогенному ландшафті.

Моногами. Нагніздні. Гніздують окремими парами, зрідка невеликими колоніями у чагарниках, або навпаки, на високих деревах, де влаштовують відкриті чашоподібні гнізда. В кладці зазвичай буває 4-6 яєць. Насиджує



переважно самиця упродовж 12-15 діб.

Комахоїдні. Іноді живляться дрібними хребетними тваринами. Основу раціону складають великі літаючі комахи, іноді невеликі ящірки, дрібні птахи, гризуни та землерийки.

На території Вінницької області нині зустрічається 3 види сорокопудів, які належать до одного роду – Сорокопуд *Lanius*.

Рід *Lanius* Linnaeus, 1758

Сорокопуд терновий

***Lanius collurio* Linnaeus, 1758**

Звичайний гніздовий та перелітний птах на усій території Вінницької області. Заселяє відкриті ландшафти: поля, луки, пасовища, пустирі, трапляється на лісових вирубках, у садках, парках, кладовищах, рідколіссі. Гнізда влаштовує зазвичай у чагарникових заростях, або ж навіть на поодиноких деревах чи кущах. Нерідко гніздує також у межах населених пунктів.

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 09.05.2008р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 28.05.2006р., 07.09.2006р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 28.08.2007р., 25.06.2014р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 11.06.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 19.05.2006р., 05.09.2012р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 08.07.2007р.



Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 31.05.2003р.
Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р.
Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.
Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 07.05.2007р., 20.07.2007р., 05.10.2008р.
Козятинський р-н, с. Збараж, 30.10.2005р.
Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.
Козятинський р-н, с. Сокілець, 28.05.2009р.
Літинський р-н, 05.06.1909р. [56].
Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р., 11.05.2015р.
Літинський р-н, с. Дяківці, 22.05.2009р.
Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 10.05.2015р.
Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Кривохижинці, 27.05.2011р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Роздолівка, 16.06.2009р.
Немирівський р-н, с. Гранітне, 19.05.2009р.
Немирівський р-н, с. Коржівка, 05.09.2013р.
Немирівський р-н, с. Мухівці, 20.08.2005р.
Погребищенський р-н, с. Васильківці, 04.05.1919р., 22.09.1920р. [49].
Тиврівський р-н, с. Довгополівка, 10.06.2009р.
Тростянецький р-н, с. Летківка, 15.05.2007р., 27.05.2015р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 16.05.2007р., 05.08.2009р.
Тульчинський р-н, с. Печора, 10.06.2009р.
Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 17.05.1992р., 30.08.1992р.,
17.05.1993р., 14.05.1994р., 08.05.1995р., 09.05.1997р., 28.08.1997р. [51].
Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,
07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)



Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 10.05.2006р.

Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Ямпільський р-н, с. Петрашівка, 03.06.2012р.

Ямпільський р-н, с. Пороги, 30.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Слобода Бушанська, 17.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 13.06.2007р., 24.05.2015р.
(дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 18.06.1997р., 09.08.2007р., 29.08.2008р., 17.07.2009р.,
22.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Сорокопуд чернолобий

***Lanius minor* Gmelin, 1788**

Малочисельний гніздовий та перелітний птах, який спорадично гніздує по усій території Вінниччини. Найчастіше заселяє полезахисні лісосмуги, що простягаються по периметру полів з монокультурою. Схильний до формування колоній: ми знаходили компактні поселення чернолобого сорокопуда, у яких на невеликій площі виявляли до 7-8 гнізд птаха.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Лука-Барська, 07.05.1909р. [56].

Бершадський р-н, с. М'якохід, 25.06.2009р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 29.05.2014р.

Калинівський р-н, с. Мізяків, 17.05.2014р., 29.05.2014р.

Літинський р-н, 29.05.1909р. [56].

Літинський р-н, с. Лукашівка, 25.06.2008р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 27.07.2013р.

Немирівський р-н, с. Вишківці, 10.06.2009р.

Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 24.04.1919р., 28.04.1919р., 20.05.1919р.,
19.06.1919р., 14.09.1920р. [49].



Теплицький р-н, с. Веселівка, 24.06.2009р.

Теплицький р-н, с. Саша, 25.06.2009р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 05.08.2009р.

Тульчинський р-н, с. Ганнопіль, 05.08.2009р.

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 16.05.2014р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 05.08.2009р.

Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Ямпільський р-н, с. Біла, 17.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 17.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Франківка, 24.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 21.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Сорокопуд сірий

Lanius excubitor Linnaeus, 1758

Малочисельний регулярно зимуючий птах на усій території Вінницької області. З початку XXI століття простежується чітка тенденція до розширення меж гніздового ареалу даного виду в східному і південно-східному напрямках у лісостеповій смузі [61, 87]. Упродовж останнього десятиліття гніздування даного виду на Вінниччині було підтверджене щонайменше тричі: двічі у Літинському та у Вінницькому районах. На решті території також відмічались дорослі птахи у репродуктивний період, що може опосередковано свідчити про їх гніздування на Вінниччині.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 23.03.1909р., 28.11.1909р., 16.12.1909р. [56].

м. Вінниця, 19.11.2001р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)



- Барський р-н, с. Лука-Барська, 01.01.1910р. [56].
- Барський р-н, с. Слобода Гулівська, 29.04.2011р.
- Бершадський р-н, с. Баланівка, 26.03.2013р.
- Вінницький р-н, с. Лаврівка, 08.04.2006р.
- Вінницький р-н, с. Якушинці, 17.11.2010р., 01.10.2012р., 03.10.2012р., 10.10.2012р.
- Гайсинський р-н, с. Харпачка, 16.01.2009р.
- Жмеринський р-н, с. Олексіївка, 16.06.2009р.
- Жмеринський р-н, с. Рожепи, 19.12.1909р. [13].
- Калинівський р-н, с. Гушинці, 08.10.2008р.
- Калинівський р-н, с. Жигалівка, 30.10.2013р.
- Калинівський р-н, с. Іванів, 07.05.2007р.
- Калинівський р-н, с. Кучері, 31.10.2013р., 10.10.2014р.
- Калинівський р-н, с. Павлівка, 29.03.2009р.
- Калинівський р-н, с. Яблуневе, 24.09.2014р.
- Козятинський р-н, с. Збараж, 30.10.2005р.
- Літинський р-н, с. Багринівці, 04.11.2008р., 30.10.2011р., 11.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Зоринці, 24.04.2008р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 10.08.2012р., 15.11.2012р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Липчани, 20.02.2010р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Нагоряни, 11.03.2011р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Тропове, 17.06.2009р.
- Мурованокуриловецький р-н, с. Галайківці, 16.06.2009р.
- Немирівський р-н, с. Мухівці, 13.10.2007р.
- Немирівський р-н, с. Сорокодуби, 14.11.2010р.
- Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 15.10.2005р.
- Погребищенський р-н, 19.03.1920р., 14.10.1920р., 13.03.1921р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Васильківці, 21.03.1920р., 10.10.1920р. [49].
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 03.04.1996р. [51].
- Хмільницький р-н, с. Уланів, 14.09.2006р.



Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 20.09.2007р., 02.10.2013р.

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 02.07.2009р.

Шаргородський р-н, с. Копистирин, 26.11.2011р.

Родина Вивільгові – Oriolidae

До родини належать птахи середніх розмірів. Усі Вивільгові мають яскраве забарвлення, яке формує поєднання чорного, жовтого, зеленого та червоного кольорів. В Україні та на Вінниччині родину представляє лише один вид – вивільга (*Oriolus oriolus*) однойменного роду.

У забарвленні вивільги виявляються чіткі прояви статевого диморфізму. Основа оперення самця яскраво-жовта. Крила та хвіст чорні з жовтими вставками. Самиці – оливкові з брудно сірими грудьми і черевцем, на яких є чорні поздовжні риси. Крила довгі, сягають майже кінця хвоста; дзьоб міцний, злегка вигнутий, світло-червоний. Ноги темно-сірі, порівняно короткі, але з міцними, сильними пальцями.

Усі представники даної родини дуже рухливі птахи, тримаються переважно в кронах дерев. Гнізда, які мають форму чаші, підвішеної до кінцевих гілок, влаштовують на деревах високо над землею. Кладка зазвичай буває один раз на сезон і має 4-5 строкатих яєць.

Живляться переважно великими комахами та їх личинками, яких збирають у кронах, рідше на землі.

Рід *Oriolus* Linnaeus, 1766

Вивільга

***Oriolus oriolus* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний гніздовий та перелітний птах усієї території Вінницької області. Попри широке розселення, високої щільності населення не демонструє. Оселяється переважно у світлих листяних лісах, заліснених ярах, садках,



парках, особливо тяжіючи до лісонасаджень в долинах водотоків.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 06.05.1913р. [56].

м. Вінниця, 07.04.2009р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Барський р-н, с. Лука-Барська, 18.05.1909р. [13].

Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р., 16.06.2013р., 15.06.2014р., 06.07.2014р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 28.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 11.06.2006р., 06.05.2015р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 21.06.2004р., 19.05.2006р., 10.06.2013р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р.

Козятинський р-н, с. Збараж, 17.07.2005р.

Козятинський р-н, с. Комсомольське, 22.05.2008р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2015р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 09.05.2015р.

Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.

Могилів-Подільський р-н, с. Яришів, 13.05.2000р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 17.06.2009р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Житники, 16.06.2009р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Кривохижинці, 27.05.2011р.

Немирівський р-н, с. Гранітне, 19.05.2009р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 08.08.2007р., 19.08.2007р.

Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.



- Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 28.05.2007р.
- Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 07.05.1919р., 18.06.1919р., 19.06.1919р., 23.08.1919р., 29.08.1919р., 01.05.1920р., 29.04.1921р. [49].
- Погребищенський р-н, м. Погребище, 09.09.1919р. [49].
- Теплицький р-н, с. Брідок, 24.06.2009р.
- Тиврівський р-н, с. Канава, 20.08.2005р.
- Тростянецький р-н, с. Демківка, 1910р. [56].
- Тростянецький р-н, с. Летківка, 15.05.2007р., 27.05.2015р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 01.05.1992р., 09.05.1993р., 04.05.1994р., 03.09.1994р., 10.05.1995р., 13.08.1995р., 08.05.1996р., 08.05.1997р., 24.08.1997р. [51].
- Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
- Чечельницький р-н, с. Червона Гребля, 05.08.2009р.
- Ямпільський р-н, с. Слобода Бушанська, 17.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, с. Улянівка, 28.06.1999р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 13.06.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 08.05.1998р., 16.06.2007р., 29.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)

Родина Шпакові – *Sturnidae*

Загалом Шпакові – невеликі за розміром птахи, з порівняно довгим і гострим дзьобом, коротким хвостом. Ноги сильні, добре пристосовані для пересування по землі.

Оперення жорстке і щільне. Статевий диморфізм виражений у розмірах тіла – самці дещо більші за самиць.

Поширені в Європі, Азії, Африці, Австралії. Заселяють лісостеп, степи, пустелі і напівпустелі. Кочують великими зграями, нерідко формуючи гніздові колоніальні поселення. Топічно тяжіють до розріджених лісів, степів, садів,



парків, місцевостей поблизу водойм.

Свої гнізда влаштовують у дуплах дерев, нішах та щілинах гір та різноманітних споруд, у норах берегових ластівок, штучних гніздівлях.

Моногами. Нагніздні. Гніздовим матеріалом слугують пір'я, пух, хутро тварин, суха трава, різноманітне сміття антропоїчного походження.

У кладці в середньому 5-6 яєць. За сезон буває до 2 кладок. Насиджує переважно самиця, але вигодовують пташенят обоє батьків. У пострепродуктивний період шпаки кочують великими зграями.

Живляться Шпакові переважно тваринною їжею: різноманітними безхребетними, головним чином комахами та їх личинками, павуками, м'якунами, наземними ракоподібними, багатоніжками тощо. також до раціону входять і рослинні корми: ягоди і плоди.

У Вінницькій області відмічене перебування 2 видів, що належать до одного роду – Шпак *Sturnus*.

Рід *Sturnus* Linnaeus, 1758

Шпак звичайний

***Sturnus vulgaris* Linnaeus, 1758**

Звичайний, а подекуди й багаточисельний гніздовий та перелітний птах усієї без виключення території Вінницької області. В окремі зими у невеликій кількості може залишатись у південних районах поблизу вільних від криги ділянок р. Дністер. Оселяється у найрізноманітніший природних біотопах та антропогенних ландшафтах. Для гніздування охоче використовує як природні дупла та нори, так і штучні гніздівлі (шпаківні, синичники тощо).

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 02.05.1909р. [56].

м. Вінниця, 10.03.2006р., 12.03.2006р., 26.03.2006р., 07.05.2006р., 17.05.2006р., 13.09.2006р., 29.04.2007р., 24.09.2007р., 06.04.2013р., 27.04.2013р., 06.05.2013р., 24.02.2014р., 18.04.2014р., 05.07.2014р.



м. Ладижин, 05.05.2007р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О,
Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 08.05.2008р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 26.03.2013р.

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Вінницькі Хутори, 05.01.2009р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 08.04.2006р., 05.05.2006р., 28.05.2006р., 07.09.2006р.,
01.04.2007 р.

Вінницький р-н, с. Лука-Мелешківська, 12.10.2005р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 01.04.2006р., 04.05.2006р., 31.03.2007р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 18.03.2006р., 02.05.2006р., 11.06.2006р., 23.09.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 30.04.2006р., 19.05.2006р., 15.03.2007р., 02.04.2007р.,
31.08.2007р., 07.10.2007р., 03.10.2009р., 31.03.2011р., 01.04.2011р., 31.03.2012р.,
01.03.2013р., 20.03.2013р., 10.03.2014р., 09.04.2014р., 26.09.2014р., 17.11.2014р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 08.03.2008р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 04.05.2007р.

Гайсинський р-н, с. Ярмолинці, 16.01.2009р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 31.05.2003р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 03-04.1909р. [13].

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р., 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.



- Іллінецький р-н, с. Слобідка, 21.03.2013р.
- Калинівський р-н, с. Гушинці, 28.03.2015р.
- Калинівський р-н, с. Іванів, 07.05.2007р., 28.05.2008р., 05.10.2008р.
- Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р., 22.09.2006р., 08.05.2007р.
- Калинівський р-н, с. Павлівка, 29.03.2009р.
- Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.
- Літинський р-н, 11.07.1908р., 16.07.1908р. [56].
- Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 04.11.2008р., 10-11.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р.
- Літинський р-н, с. Дяківці, 22.05.2009р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 12.06.2007р., 17.04.2013р., 28.02.2015р.
- Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 20.02.2010р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Серебря, 04.01.2009р. (дані Смірнова Н.А.)
- Немирівський р-н, с. Коржівка, 20.10.2008р.
- Немирівський р-н, с. Мухівці, 20.08.2005р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 21.08.2005р., 23.08.2005р., 27.08.2005р., 13.08.2007р.
- Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 20.08.2005р., 15.10.2005р.
- Погребищенський р-н, 12.03.1919р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Васильківці, 07.03.1920р., 28.07.1920р., 12.05.1921р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 26.03.1919р., 01.04.1919р., 29.04.1919р., 14.06.1919р. [49].
- Погребищенський р-н, м. Погребище, 09.10.1920р., 14.10.1920р., 18.10.1920р. [49].
- Тиврівський р-н, с. Канава, 20.08.2005р.
- Тростянецький р-н, с. Летківка, 29.09.2005р., 15.05.2007р., 27.05.2015р.
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 31.05.2006р., 16.05.2007р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 02.03.1992р., 01.11.1992р., 23.03.1993р., 31.10.1993р., 01.03.1994р., 19.11.1994р., 26.02.1995р., 08.10.1995р., 08.03.1996р.,



10.10.1996р., 13.03.1997р., 10.10.1997р. [51].

Тулчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.

Тулчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,
07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Хмільницький р-н, с. Сулківка, 09.10.2005р.

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р., 08.10.2008р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.

Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 13.06.2007р., 24.05.2015р.
(дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 03.03.1997р., 10.03.1997р., 12.03.1997р., 08.03.1998р.,
25.04.1998р., 04.03.1999р., 11.04.1999р., 31.08.1999р., 04.09.1999р., 14.01.2001р.,
15.03.2002р., 14.04.2003р., 09.08.2007р., 15.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Шпак рожевий

Sturnus roseus (Linnaeus, 1758)

Надзвичайно рідкісний залітний птах. На Вінниччині був відмічений двічі: 24.05.2002 р. в кількості 5-ти особин у м. Вінниці, а 11.05.2007р. 2 особини перебували на заплавах луках правого берега р. Південний Буг в районі с. Лаврівка Калинівського району [39]. Зальоти рожевого шпака у східні райони Поділля ймовірно спричинені сплесками чисельності виду у межах його гніздового ареалу. Під час інвазій може спостерігатись у відкритих ландшафтах усіх районів області.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 24.05.2002р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 11.05.2007р.



Родина Воронові – Corvidae

Представники даної родини – птахи середніх і великих розмірів. Ноги потужні. На пальцях є великі, помірно загнуті кігті. Передня поверхня цівки вкрита окремими щитками, а задня – суцільною роговою пластинкою. Дзьоб порівняно великий, міцний, прямий або дещо зігнутий донизу на кінці. Ніздрі прикриті густими пучками пер. У більшості Воронових дзьоб темно-сірий, однотонний, проте у деяких видів він може бути яскраво-жовтий або жовтогарячий.

У більшості видів крила сильні, пристосовані до тривалого польоту. Хвіст у різних видів істотно відрізняється, але загалом він середньої довжини, прямо обрізаний, або дещо закруглений на кінці.

Заселяють найрізноманітніші біотопи: ліси, гірські місцевості, степи, агроценози, населені пункти. Живляться досить різноманітною їжею, у складі якої домінують рослинні компоненти. У теплу пору року поїдають багато безхребетних і дрібних хребетних тварин.

Воронові влаштовують свої гнізда у кронах дерев або високих чагарників, у дуплах, будівлях людини (галки), на лініях електропередачі, стовпах тощо. Окремі види формують гніздові колонії, проте більшість гніздує окремими парами або невеликими групами. На рік зазвичай буває одна кладка, у якій кількість яєць коливається від 3 до 9 (зазвичай 5-6).

На території Вінницької області у різний час було відмічене перебування 7 видів Воронових, які належать до 4 родів: Сойка *Garrulus* (1 вид), Сорока *Pica* (1 вид), Горіхівка *Nucifraga* (1 вид) та Крук *Corvus* (4 види).

Рід *Garrulus* Brisson, 1760

Сойка

Garrulus glandarius (Linnaeus, 1758)

Звичайний осілий птах на усій території Вінницької області. Заселяє найрізноманітніші типи природних та антропогенних біотопів, де є чагарникова



та деревна рослинність: світлі мішані та листяні ліси, прибережні лісонасадження, зарослі чагарниками яри, полезахисні лісосмуги, садки, парки, сквери, кладовища тощо.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 12.03.1909р., 07.03.1909р., 25.03.1909р. [56].

м. Вінниця, 15.03.2006р., 17.05.2006р., 05.09.2006р., 13.09.2006р., 20.10.2006р., 02.12.2006р., 29.04.2007р., 24.09.2007р., 01.10.2012р., 03.10.2012р., 01.11.2012р., 14.04.2013р., 30.06.2013р., 11.02.2014р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р., 10.05.2013р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р., 16.06.2013р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 09.06.2013р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 08.04.2006р., 07.09.2006р., 28.10.2006р., 10.01.2007р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 01.04.2006р., 04.05.2006р., 10.09.2006р., 04.11.2006р., 31.03.2007р., 28.08.2007р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 01.05.2005р., 18.03.2006р., 02.05.2006р., 11.06.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 30.04.2006р., 02.04.2007р., 31.08.2007р., 07.10.2007р., 03.10.2009р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 04.05.2007р., 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Сербинівці, 17.09.1908р. [56].

Калинівський р-н, с. Іванів, 07.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р., 22.09.2006р., 08.05.2007р.



Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.
Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.
Літинський р-н, с. Багринівці, 10-11.05.2015р.
Літинський р-н, с. Зоринці, 09.05.2015р.
Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 09.05.2015р.
Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.
Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р., 20.10.2008р.
Немирівський р-н, с. Мухівці, 20.08.2005р.
Немирівський р-н, м. Немирів, 24.08.2005р.
Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 15.10.2005р.
Погребищенський р-н, 02.07.1919р., 21.03.1920р. [49].
Погребищенський р-н, с. Васильківці, 28.07.1920р., 09.01.1921р., 06.09.1921р. [49].
Тростянецький р-н, с. Летківка, 29.09.2005р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 16.05.2007р.
Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 07.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)
Хмільницький р-н, с. Сулківка, 09.10.2005р.
Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р.
Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 11.04.1997р., 15.08.2007р., 22.12.2007р., 05.01.2009р.,
27.05.2015р. (дані *Смірнова Н.А.*)

Рід *Pica* Brisson, 1760

Сорока

***Pica pica* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний осілий птах усієї території Вінниччини, проте високої щільності населення ніколи не демонструє. Зустрічається у біотопах, де



відкриті ландшафти межують з деревними та чагарниковими насадженнями як у природних ландшафтах, так і в антропогенних. В гніздовий період зустрічається парами, в період осінніх та зимових кочівель може утворювати зграї до кількох десятків особин.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 10.03.1909р., 13.03.1909р., 19.03.1909р., 27.03.1909р., 14.04.1909р., 10.05.1909р., 14.05.1909р., 15.05.1909р., 23.11.1909р., 25.11.1909р., 05.12.1909р., 16.12.1909р. [56].

м. Вінниця, 15.03.2006р., 07.05.2006р., 17.05.2006р., 05.09.2006р., 13.09.2006р., 20.10.2006р., 02.12.2006р., 29.04.2007р., 20.03.2013р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н, с. Лука-Барська, 24.04.1909р. [13].

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 08.04.2006р., 05.05.2006р., 28.05.2006р., 07.09.2006р., 28.10.2006р., 10.01.2007р., 01.04.2007р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 30.09.2006р., 03.11.2006р., 18.01.2007р., 02.04.2007р., 31.08.2007р., 07.10.2007р., 31.03.2011р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р.

Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 10-11.05.2015р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 24.04.2008р., 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 31.03.2011р., 13.02.2015р., 28.02.2015р., 09.05.2015р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 23.08.2005р.

Погребищенський р-н, с. Адамівка, 08.04.1920р. [49].



Погребищенський р-н, 14.04.1920р., 18.04.1920р., 18.04.1921р. [49].
Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 10.04.1919р. [49].
Погребищенський р-н, с. Павлівка, 10.04.1920р., 09.01.1921р. [49].
Погребищенський р-н, м. Погребище, 17.03.1919р., 04.04.1919р. [49].
Тростянецький р-н, с. Демківка, 25.04.1910р., 21.08.1909р., 19.10.1909р. [56].
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р., 05.08.2009р.
Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 10.05.2006р.
Хмільницький р-н, с. Мар'янівка, 09.10.2005р.
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 08.02.1997р., 30.03.1997р., 23.03.1998р., 14.04.1998р.,
01.07.1999р., 02.06.2000р., 09.08.2007р., 22-23.12.2007р., 29.02.2008р.,
28.08.2008р., 05.01.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Nucifraga* Brisson, 1760

Горіхівка

Nucifraga cariocatactes (Linnaeus, 1758)

Рідкісний залітний птах, якого можна зустріти на усій території Вінницької області, де є характерні стації: хвойні ліси, мішані лісостани з великими ділянками хвойних порід, міські парки та лісопарки з насадженнями ялини тощо. Зимові інвазії горіхівки на Вінниччину нерегулярні і спричинені кочівлею птахів з гніздових територій в роки неврожаю основного корму птахів – насіння хвойних порід дерев.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Сербинівці, 10.09.1909р. [13].
Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 29.10.2008р.

Рід *Corvus* Linnaeus, 1758

Галка

Corvus monedula Linnaeus, 1758

Звичайний, а подекуди й малочисельний осілий птах усєї території



Вінницької області. Тяжіє до антропогенного ландшафту, використовуючи різноманітні споруди для гніздування. В природних біотопах у межах області не виявлений. У позагніздовий період часто у зграях граків здійснює добові трофічні кочівлі у прилеглих до населених пунктів відкритих ландшафтах.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 07.05.2006р., 05.09.2006р., 20.10.2006р., 02.12.2006р., 24.03.2007р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О,*
Новака В.В.)

Вінницький р-н, с. Тюшки, 11.06.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 03.10.2009р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 29.04.1909р. [13].

Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.

Погребищенський р-н, 29.03.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Плисків, 05.05.1919р. [49].

Тростянецький р-н, с. Демківка, 10.01.1909р., 12.01.1909р. [56].

Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 10.05.2006р.

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 23-27.05.2015р. (дані *Смірнова Н.А.*)

Грак

Corvus frugilegus Linnaeus, 1758

Звичайний, а подекуди й багаточисельний осілий птах, що зустрічається в усіх без виключення районах Вінницької області. Упродовж усіх сезонів року веде зграйний спосіб життя: навесні формуючи гніздові колонії, а в позарепродуктивний період здійснює широкі кочівлі великими зграями, які нерідко налічують понад 1 тис. особин. Гніздує у межах населених пунктів, або у прилеглих зелених зонах. Кількість гнізд у таких поселеннях коливається від



кількох десятків і до кількох сотень.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 15.03.1909р., 05.05.1909р., 16.12.1909р. [56].

м. Вінниця, 24.04.2005р., 29.01.2006р., 08.03.2006р., 12.03.2006р., 15.03.2006р., 07.05.2006р., 05.09.2006р., 13.09.2006р., 20.10.2006р., 02.12.2006р., 31.01.2007р., 24.03.2007р., 09.04.2007р., 29.04.2007р., 28.01.2008р., 14.06.2014р., 01.11.2014р., 07.12.2014р.

Барський р-н, м. Бар, 03.03.1909р. [13].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Вінницький р-н, с. Тюшки, 02.05.2006р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 26.04.2014р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 26.06.2007р.

Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 20.08.2005р.

Немирівський р-н, с. Мухівці, 20.08.2005р.

Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 15.10.2005р.

Погребищенський р-н, 09.03.1919р., 27.10.1919р., 16.02.1920р., 09.12.1920р., 15.03.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 03.05.1919р. [49].

Погребищенський р-н, м. Погребище, 13.03.1919р., 04.04.1919р., 19.04.1919р., 29.03.1920р., 08.04.1920р., 18.04.1920р., 09.03.1921р., 10.04.1921р., 14.04.1921р. [49].

Тростянецький р-н, с. Демківка, 10.01.1910р., 12.01.1909р., 15.01.1910р., 15.02.1910р., 15.03.1910р., 17.04.1909р. [56].

Тростянецький р-н, смт. Тростянець, 29.09.2005р.

Хмільницький р-н, с. Мар'янівка, 09.10.2005р.

Ямпільський р-н, м. Ямпіль [83].



Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 1997-2001рр.; 22-23.12.2007р., 05.01.2009р., 21-27.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Ворона сіра

Corvus cornix Linnaeus, 1758

Звичайний осілий птах усєї території Вінницької області. У своєму розселенні явно тяжіє до культурного ландшафту: зустрічається у межах населених пунктів, поблизу ферм тощо. Оселяється окремими парами, гніздових колоній не утворює. У позарепродуктивний період може здійснювати недалекі кочівлі невеликими групами – до кількох десятків особин.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 22.10.2005р., 24.09.2007 р., 17.03.2013р., 08.06.2013р., 07.09.2014р.

м. Ладижин, 5.05.2007р., 16.01.2009р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р.

Барський р-н, с. Лука-Барська, 19.04.1909р. [13].

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 28.10.2006р., 10.01.2007р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 23.09.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 09.04.2006р., 19.05.2006р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 04.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 04.04.2008р.

Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 10.05.2015р.



Літинський р-н, с. Петрик, 13.06.2007р.

Могилів-Подільський р-н, с. Лядова, 01.06.2012р.

Погребищенський р-н, 04.04.1919р., 02.03.1920р., 29.03.1920р., 08.04.1920р., 14.04.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 28.04.1920р., 09.04.1921р., 19.04.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 28.03.1919р., 19.04.1919р. [49].

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 21.04.1921р., 09.05.1921р. [49].

Тростянецький р-н, с. Демківка, 28.04.1911р. [56].

Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.

Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.

Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 04.06.2012р.

Ямпільський р-н, с. Оксанівка, 04.06.2012р.

Ямпільський р-н, с. Пороги, 2006.09.18. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 01.03.1997р., 29-30.03.1997р., 28.02.1998р., 22.12.2007р., 05.01.2009р., 21.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Крук

Corvus corax Linnaeus, 1758

Звичайний, але не дуже численний осілий птах усієї території Вінницької області. Тяжіє до відкритих просторів, де полює на дрібних хребетних та безхребетних тварин. Гнізда влаштовує на узліссях, у полезахисних лісосмугах, на опорах ліній електропередачі, водонапірних баштах, під опорами мостів, у нішах стінок глибоких каньйонів річок. Гніздує окремими парами, але у позагніздовий період може кочувати невеликими зграями, чисельністю у кілька десятків особин.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.01.2006р., 12.04.2007р., 29.04.2007р., 08.02.2014р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.

(дані Новака В.О, Новака В.В.)



Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Шершні, 29.05.2007р.

Вінницький р-н, с. Вороновиця, 20.05.2009р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 08.04.2006р., 28.05.2006р., 07.09.2006р., 28.10.2006р., 10.01.2007р., 01.04.2007р.

Вінницький р-н, с. Прибузьке, 30.12.2010р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 01.04.2006р., 04.05.2006р., 10.09.2006р., 04.11.2006р., 23.12.2006р., 31.03.2007р., 28.08.2007р., 21.03.2015р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 18.03.2006р., 02.05.2006р., 11.06.2006р., 23.09.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 09.04.2006р., 30.04.2006р., 19.05.2006р., 30.09.2006р., 03.11.2006р., 18.01.2007р., 02.04.2007р., 07.10.2007р., 03.10.2009р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 26.04.2014р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.

Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 21.09.2006р., 07.05.2007р., 20.07.2007р., 5.10.2008р., 6.04.2008р., 28.05.2008р., 29.03.2009р., 12.09.2012р., 10.10.2014р.

Калинівський р-н, с. Гушинці, 28.03.2015р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р., 22.09.2006р., 08.05.2007р., 15.04.2011р., 13.09.2012р.

Козятинський р-н, с. Збараж, 17.07.2005р., 17.09.2005р.

Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р., 09.05.2008р., 12.04.2012р., 10.05.2015р.



- Літинський р-н, с. Дяківці, 22.05.2009р.
- Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 11.04.2012р., 28.02.2015р.
- Літинський р-н, с. Садове, 29.03.2002р.
- Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Лядова, 01.06.2012р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.
- Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 02.03.2013р.
- Мурованокуриловецький р-н, с. Роздолівка, 16.06.2009р.
- Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.
- Немирівський р-н, с. Мухівці, 20.08.2005р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 21.08.2005р., 25.02.2006р.
- Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 23.02.2002р., 23.03.2002р., 15.10.2005р.
- Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.
- Оратівський р-н, с. Синарна, 23.04.2009р.
- Погребищенський р-н, с. Васильківці, 3-18.04.1919р., 02.03.1920р., 06.03.1920р., 06.03.1921р., 07.03.1921р. [49].
- Погребищенський р-н, м. Погребище, 27.02.1920р., 26.03.1920р. [49].
- Тиврівський р-н, с. Канава, 20.08.2005р.
- Тростянецький р-н, с. Демківка, 1910р. [56].
- Тростянецький р-н, с. Летківка, 29.09.2005р., 15.05.2007р., 11.10.2007р., 09.10.2013р., 04.11.2014р., 27.05.2015р.
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 31.05.2006р.
- Тростянецький р-н, смт. Тростянець, 29.09.2005р.
- Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.
- Тульчинський р-н, с. Печора, 10.06.2009р.
- Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
- Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,



- 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 10.05.2006р.
Хмільницький р-н, с. Сулківка, 09.10.2005р.
Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р., 07.10.2008р.
Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 09.10.2005р.
Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.
Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)
Ямпільський р-н, с. Біла, 07.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 04.06.2012р.
Ямпільський р-н, с. Оксанівка, 04.06.2012р.
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 22.12.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Родина Омелюхові – *Bombycillidae*

Середніх розмірів птахи, щільної статури з відносно короткою шиєю і порівняно великою головою. При основі дзьоб дещо розширений, слабо зігнутий донизу. Ноги короткі, сильні. Хвіст відносно короткий, прямо зрізаний. Оперення щільне, м'яке. Птахи забарвлені у м'які сірувато-рожеві тони. Статевий диморфізм у забарвленні виражений погано.

Гніздують у лісах Північної Європи, північного-заходу Північної Америки та у Південно-Східній Азії. На території України з'являються під час регулярних кочівель в осінньо-зимовий період.

Місця зимівель і напрямок пострепродуктивних кочівель залежать від врожаю горобини, калини і ялівцю – основи раціону птахів. Крім того живляться різноманітними безхребетними, у тому числі комахами та їх личинками. Корм збирають на землі та у кронах дерев.

На Вінниччині родина представлена лише одним видом, який належить до однойменного роду Омелюх *Bombycilla*.



Рід *Bombycilla* Vieillot, 1808

Омелюх

Bombycilla garrulus (Linnaeus, 1758)

Звичайний зимуючий птах, якого можна зустріти в межах усіх районів Вінницької області. Починаючи з листопада і до травня зграйки омелюхів кочують у лісах, парках та садках Вінниччини в пошуках ягід. Чисельність зграй, обсяг та терміни інвазії різняться з року – в рік і залежать від врожаю основних кормових культур як в місцях гніздування, так і на місцях зимівлі. Під час кочівель омелюхи часто трапляються в межах населених пунктів.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 15.03.2006р., 10.04.2006р., 07.04.2009р., 06.04.2011р., 11.04.2011р., 10.01.2013р., 20.03.2013р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 26.03.2013р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.

Погребищенський р-н, 17.04.1921р. [49].

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 18.02.1994р., 28.11.1994р., 25.12.1995р., 13.04.1996р., 02.11.1996р., 23.04.1997р. [51].

Родина Воловоочкові – Troglodytidae

Дуже дрібні птахи, одні з найменших в орнітофауні України та Вінниччини. Довжина тіла складає близько 10см, крило завдовжки 4,4-5,5см, маса тіла 9-11г.

На території Вінницької області родину представляє один вид – волове очко (*Troglodytes troglodytes*), що належить до однойменного роду.

Оперення м'яке і пухке. У забарвленні домінують коричневі тони. Тіло та шия порівняно короткі, голова велика. Крила короткі, закруглені. Дзьоб тонкий, порівняно довгий і загострений. Ноги тонкі й високі; кігті великі, гострі та



вигнуті. Хвіст східчастий, високо піднятий, розміщений майже перпендикулярно до поздовжньої осі тіла. Статевий диморфізм проявляється слабо – обидві статі за забарвленням подібні.

Заселяють переважно підлісок або чагарникові зарості, особливо поблизу водотоків.

Гнізда, кулястої форми, сплетені з рослинних матеріалів, влаштовують низько над землею у напівдуплах, при основі пеньків або повалених дерев, у вертикальних схилах ярів тощо. У кладці (1-2 на сезон) зазвичай 5-7 білих з бурими цятками яєць. Насиджує переважно самиця упродовж 13-16 діб.

Живляться різними безхребетними, іноді насінням та ягодами.

Рід *Troglodytes* Vieillot, 1807

Волове очко

***Troglodytes troglodytes* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний осілий птах усієї території Вінницької області. Ніколи не буває надто численним. Тяжіє до вологих ділянок лісонасаджень з густим підліском або заростями багаторічних трав'янистих рослин. Не уникає й селитебного ландшафту.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 31.03.1909р. [56].

м. Вінниця [37].

Барський р-н, с. Лука-Барська, 18.3.1909р. [13].

Вінницький р-н, с. Зарванці, 18.10.2014р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 28.10.2006р., 01.04.2007р.

Вінницький р-н, с. Шкуринці, 25.10.2014р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 09.04.2006р., 03.04.2013р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 05.10.2008р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 19.10.2013р.



- Літинський р-н, с. Петрик, 22.10.2005р.
Немирівський р-н, с. Коржівка, 20.10.2008р.
Немирівський р-н, м. Немирів, 01.02.2002р.
Погребищенський р-н, 31.03.1920р. [49].
Погребищенський р-н, м. Погребище, 07.01.1920р., 27.10.1920р. [49].
Тростянецький р-н, с. Демківка, 15.04.1909р. [56].
Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 20.09.2007р.
Чернівецький р-н, с. Вила-Ярузькі, 12.08.2009р.
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 05.01.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Родина Тинівкові – *Prunellidae*

Представники родини – дрібні птахи, зовні подібні до горобця. Оперення у них щільне і жорстке; забарвлення тьмяне, з домінуванням бурих або й рудих тонів. Статевий диморфізм у забарвленні не виражений.

Крила середньої довжини, закруглені; хвіст прямий, злегка закруглений на кінці. Дзьоб порівняно тонкий, прямий, загострений.

В орнітофауні Поділля родина представлена лише одним видом роду Тинівка *Prunella*. Решта видів поширені в помірній смузі Європи і Азії, а також у Північній Африці. Тинівкові, які мешкають в північних районах ареалу родини – перелітні, птахи, що заселяють гори півдня ареалу, здійснюють регулярні вертикальні кочівлі.

Загалом тинівки – обережні, малопомітні птахи, які тримаються переважно на землі або в чагарниках. Свої гнізда вони влаштовують в чагарниках, іноді невисоко від землі на деревах, а також на землі. Кладка зазвичай складається з 3-7 (частіше 5-6) зеленувато-блакитних яєць. Насиджування триває близько 11-14 діб; приблизно стільки ж часу пташенята знаходяться у гнізді.

До раціону тинівок входять як корми тваринного (різні безхребетні) так і рослинного (насіння, ягоди) походження.



Рід *Prunella* Vieillot, 1816

Тинівка лісова

***Prunella modularis* (Linnaeus, 1758)**

Востаннє тинівка лісова була відмічена у північних та західних районах Вінниччини ще на початку ХХ століття. З тих пір відсутні жодні достовірні відомості про знахідки виду на Вінниччині.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Лука-Барська, 19.04.1909р. [13].

Погребищенський р-н, 23.09.1920р., 07.10.1920р., 09.04.1921р., 11.04.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 14.10.1920р. [49].

Родина Кропив'янкові – *Sylviidae*

Велика група переважно дрібних птахів. Довжина тіла коливається в межах 11-19см, маса – від 7 до 31г. Забарвлення переважно не яскраве, домінують сірі, оливкові, зелені, жовті та чорні тони. Статевий диморфізм у забарвленні проявляється вкрай рідко.

Тіло струнке, дещо видовжене; голова невелика, звужена. Дзьоб тонкий, гострий, при його основі розміщені щетинкоподібні пера. Хвіст різної довжини і форми: кінець може бути прямо обрізаним, в різній мірі закругленим або ступінчастим, але ніколи не буває виїмчастим.

Усі представники родини Кропив'янкові ведуть потайний спосіб життя, переховуючись у кронах дерев, чагарників, або у прибережних заростях очерету, рогозу або осоки.

Переважає більшість видів добре співає.

Гнізда закриті, або відкриті; розміщуються на землі, у кронах дерев і чагарників, між камінням, підвішуються до стебел навколоводних рослин тощо. Забарвлення яєць часто плямисте.



Усі представники родини на Вінниччині – перлітні птахи. Живляться в основному комахами та їх личинками, а також іншими дрібними безхребетними. Інколи в раціоні трапляється й рослинна їжа – переважно ягоди.

У фауні Вінницької області відмічено 18 видів птахів, які належать до 5 родів: Кобилочка *Locustella* (3 види), Очеретянка *Acrocephalus* (6 видів), Берестянка *Hippolais* (1 вид), Кропив'янка *Sylvia* (5 видів) та Вівчарик *Phylloscopus* (3 види).

Рід *Locustella* Каур, 1829

Кобилочка солов'їна

Locustella luscinioides (Savi, 1824)

Звичайний гніздовий та перелітний птах, що заселяє відповідні біотопи по усій території Вінницької області. Оселяється в густих заростях навколводних рослин: очерету, рогозу, чагарниках верболозу поблизу різноманітних водойм.

Кадастрові дані:

м. Вінниця [38].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 25.05.2004р., 30.05.2004р., 06.07.2004р., 23.07.2004р., 09.04.2006р., 30.04.2006р., 15.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 10.04.1910р. [13].

Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 07.05.2007р., 04.04.2008р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р.



Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р.

Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 16.05.2004р.

Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.

Погребищенський р-н, м. Погребище, 18.06.1920р., 09.05.1921р. [49].

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Кобилочка річкова

***Locustella fluviatilis* (Wolf, 1810)**

Малочисельний гніздовий та перелітний птах усієї Вінниччини. Поширена спорадично. Трапляється у густих прирічкових заростях верболозу. Нерідко заселяє одні й ті ж стації, що й кобилочка солов'їна.

Кадастрові дані:

м. Вінниця [38].

Барський р-н, с. Гармаки, 09.05.2008р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 17.04.2004р., 17.04.2005р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.05.2008р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10-11.05.2015р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 03.03.2002р., 26.05.2003р.

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 10.05.1919р. [49].

Кобилочка-цвіркун

***Locustella naevia* (Boddaert, 1783)**

Рідкісний гніздовий та перелітний птах. Станом на сьогодні достовірно відомо лише про 2 зустрічі виду в межах області: у 2007р. в Іллінецькому районі та на початку ХХ століття – у Погребищенському районі Вінниччини.



Кадастрові дані:

Барський р-н., Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2015р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Іллінецький р-н, с. Кам'яногірка, 23.04.2007р.

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 03.05.1920р. [49].

Рід *Acrocephalus* J.A. et F. Naumann, 1811

Очеретянка прудка

***Acrocephalus paludicola* (Vieillot, 1817)**

Беручи до уваги стан популяції птаха в Україні загалом, можна вважати прудку очеретянку видом, що наразі зник з території Вінниччини. Причиною стало осушення евтрофних боліт у верхів'ях Південного Бугу та його притоків (р. Згар) і, як наслідок, суттєве скорочення площ осокових і осоково-хвощових боліт – головних гніздових стацій прудкої очеретянки [60].

Кадастрові дані:

Літинський р-н, долина р. Згар, перша половина ХХ ст. [60].

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 17.05.1921р. [49].

Очеретянка лучна

***Acrocephalus schoenobaenus* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний гніздовий та перелітний птах усієї території Вінницької області. Поширення виду в регіоні зумовлене виключно наявністю характерних гніздових стацій: боліт, вологих лук у річкових заплавах з густими заростями верболозу та навколо водної рослинності – очерету, рогозу та осоки.

Кадастрові дані:

м. Вінниця [38].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О,



Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 30.05.2007р., 08.05.2008р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 05.05.2006р., 28.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 20.05.2003р., 28.08.2007р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 17.04.2004р., 25.05.2004р., 30.05.2004р., 21.06.2004р.,
06.07.2004р., 25.06.2005р., 30.04.2006р., 19.05.2006р., 29.05.2008р., 29.04.2014р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи [13].

Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська [13].

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.

Іллінецький р-н, с. Кам'яногірка, 23.04.2007р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 07.05.2007р., 20.07.2007р., 28.05.2008р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р., 08.05.2007р., 30.05.2012р.

Козятинський р-н, с. Збараж, 16.07.2005р.

Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 17.05.2013р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р., 09.05.2008р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Івча, 10.05.2006р., 09.05.2007р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 08.06.2011р., 09.05.2015р.

Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р., 13.06.2007р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Лучинець, 09.06.2003р.

Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 02.03.2002р., 26.05.2003р., 16.05.2004р., 19.08.2007р.

Погребищенський р-н, 09.05.1921р. [49].

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 26.04.1992р., 24.09.1993р.,
27.04.1994р., 20.09.1994р., 03.05.1995р., 16.09.1995р., 06.09.1997р. [51].

Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.05.2006р.



Очеретянка садова

Acrocephalus dumetorum Blyth, 1849

Надзвичайно рідкісний залітний птах. Достовірно відомо лише про одну зустріч птаха цього виду – в околицях с. Тюшки Вінницького району.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Тюшки, 11.06.2006р.

Очеретянка чагарникова

Acrocephalus palustris (Beckstein, 1798)

Звичайний гніздовий та перелітний птах, який заселяє характерні біотопи по усій території Вінницької області. Типовими стаціями є зволожені ділянки поблизу водойм, що густо заростають верболозом, очеретом, або кропивою. Інколи птах може зустрічатись і в агроценозах навіть на доволі великій відстані від водойм.

Кадастрові дані:

м. Вінниця [38].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (*дані Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 28.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 25.05.2004р., 30.05.2004р., 21.06.2004р., 06.07.2004р., 08.08.2005р., 10.08.2005р., 19.05.2006р., 24.06.2008р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 24.05.2001р.

Бершадський р-н, с. Флорине, 25.05.2001р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 10.05.2007р.

Літинський р-н, с. Петрик, 13.06.2007р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 02.03.2002р., 26.05.2003р., 30.07.2005р., 11.08.2007р.

Погребищенський р-н, м. Погребище, 05.06.1919р. [49].



Очеретянка ставкова

Acrocephalus scirpaceus (Hermann, 1804)

Малочисельний гніздовий та перелітний птах, що спорадично заселяє відповідні стації різних районів Вінниччини. Тяжіє до зволжених територій, переважно в долинах водойм, з великою площею густих однорідних заростей очерету та рогозу.

Кадастрові дані:

- Жмеринський р-н, с. Рожепи, 26.04.1909р. [13].
Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська, 26.04.1909р. [13].
Вінницький р-н, с. Сосонка, 20.05.2003р., 13.07.2005р.
Вінницький р-н, с. Якушинці, 17.04.2004р.
Гайсинський р-н, с. Бондурі, 17.05.2004р.
Гайсинський р-н, с. Носівці, 23.05.2004р.
Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.
Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 11.05.2004р.
Погребищенський р-н, м. Погребище 1919-1921рр. [49].
Теплицький р-н, с. Шиманівка, 14.07.2002р.

Очеретянка велика

Acrocephalus arundinaceus (Linnaeus, 1758)

Звичайний, а подекуди й досить багаточисельний гніздовий і перелітний птах, яких зустрічається по усій території Вінницької області. Заселяє найрізноманітніші гідроландшафти, де є зарості очерету: від дрібних ставків до берегів водосховищ.

Кадастрові дані:

- м. Вінниця [38].
Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані Новака В.О, Новака В.В.)



Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 30.05.2007р., 08.05.2008р.

Барський р-н, с. Діброва, 07.06.2006р., 29.05.2007р.

Барський р-н, с. Шершні, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 28.05.2015р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 05.05.2006р., 28.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 20.05.2003р., 28.08.2007р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 25.05.2004р., 30.05.2004р., 21.06.2004р., 23.07.2004р., 30.04.2006р., 19.05.2006р., 29.05.2008р., 24.06.2008р., 09.06.2013р., 29.04.2014р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 04.05.2007р., 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 26.04.1909р. [13].

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська, 26.04.1909р. [13].

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 07.05.2007р., 05.10.2008р.

Калинівський р-н, м. Калинівка, 18.06.2002р.

Козятинський р-н, с. Збараж, 16.07.2005р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р.

Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 09.05.2015р.

Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Лучинець, 09.06.2003р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 02.03.2002р., 26.05.2003р., 16.05.2004р., 30.07.2005р., 10.08.2005р., 11.08.2007р., 06.05.2013р., 22.06.2013р.

Оратівський р-н, с. Осична, 23.04.2009р.

Погребищенський р-н, 22.05.1919р., 09.05.1921р. [49].

Теплицький р-н, с. Брідок, 15.07.2002р.



Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.

Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,
07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.05.2006р.

Ямпільський р-н, с. Улянівка, 28.06.1999р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Hippolais* Baldenstein, 1827

Берестянка звичайна

***Hippolais icterina* (Vieillot, 1817)**

Малочисельний гніздовий та перелітний птах усієї території Вінниччини. Зустрічається у різноманітних дендроландшафтах з густим підліском: листяних та мішаних лісах, старих, зарослих садках, густих полезахисних лісосмугах, старих парках, цвинтарях тощо.

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О,
Новака В.В.)

Барський р-н, с. Лука-Барська, 02.05.1909р., 04.05.1909р. [13].

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2015р.

Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 28.05.2007р.

Погребищенський р-н, 10.05.1919р., 04.07.1919р., 11.05.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 28.07.1920р. [49].

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 09.05.1994р. [51].

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р.



Рід *Sylvia* Scopoli, 1769

Кропив'янка рябогруда

***Sylvia nisoria* (Bechstein, 1795)**

Малочисельний гніздовий і перелітний птах усєї території Вінницької області. Типовими стаціями є узлісся, широкі лісові вирубки, зарості чагарників на луках, пасовищах, межах полів, зарослі верболозом та тереном схили ярів тощо. Територій, які часто відвідуються людиною зазвичай уникає.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Войнашівка, 06.06.2006р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 11.06.2006р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 28.05.2006р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 24.04.1909р. [13].

Козятинський р-н, с. Сокілець, 28.05.2009р.

Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 12.06.1919р., 03.05.1920р., 07.09.1920р., 30.04.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 14.09.1920р., 23.09.1920р., 25.09.1920р. [49].

Тростянецький р-н, с. Летківка, 27.05.2015р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 16.05.2007р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 09.05.1993р. [51].

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 20.09.2007р.

Кропив'янка садова

***Sylvia borin* (Boddaert, 1783)**

Звичайний, але нечисленний гніздовий та перелітний птах, що зустрічається на усій території Вінницької області. Охоче оселяється в густих заростях верболозу та інших чагарників, які у вигляді острівців ростуть на луках в долинах річок, на пасовищах, по периметру агроценозів. Також птахи трапляються у світлих листяних лісах та полезахисних лісосмугах з густим



підліском, старих фруктових садках, а під час кочівель навіть у міських парках та скверах.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Гавришівка [13].

Барський р-н, с. Гармаки, 09.05.2008р.

Барський р-н, с. Лука-Барська, 03.05.1909р. [13].

Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р., 16.06.2013р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р., 09.06.2013р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 04.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 31.08.2007р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, с. Олександрівка, 29.04.2009р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 09.05.2015р.

Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 28.05.2007р.

Погребищенський р-н, 28.04.1919р. [49].

Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 06.06.1919р., 10.06.1919р. [49].

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 06.06.1997р. (дані Смірнова Н.А.)

Кропив'янка чорноголова

***Sylvia atricapilla* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний гніздовий та перелітний птах усіх без виключення районів Вінниччини. Оселяється у найрізноманітніших типах лісів, у міських парках, скверах, на цвинтарях, у садках, полезахисних лісосмугах, зарослих чагарниками схилах ярів, прирічкових верболозах тощо.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 07.05.2006р., 17.05.2006р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.



(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 15.06.2014р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р., 09.06.2013р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 05.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 04.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 02.05.2006р., 11.06.2006р., 06.05.2015р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 30.04.2006р., 10.06.2013р.

Жмеринський р-н, с. Олександрівка, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р.

Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 12.05.2005р., 10.05.2007р., 10.05.2015р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Житники, 16.06.2009р.

Погребищенський р-н, 28.04.1919р., 20.05.1919р., 02-04.07.1919р., 16.09.1919р., 27.04.1920р., 24.06.1920р., 07.09.1920р., 14.09.1920р., 23.09.1920р., 28.09.1920р., 29.04.1921р. [49].

Тростянецький р-н, с. Летківка, 27.05.2015р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 20.09.1992р., 28.04.1993р., 29.04.1997р. [51].

Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)



Кропив'янка сіра

Sylvia communis Latham, 1787

Звичайний, а подекуди малочисельний гніздовий та перелітний птах, що заселяє всю територію Вінницької області. Тяжіє до чагарникових заростей на лісових вирубках, узліссях, старих покинутих фруктових садках, вологих луках. Зустрічається також у культурному ландшафті: у мало відвідуваних людиною куточках міських парків та скверів, на цвинтарях тощо.

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 05.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Майдан-Чапельський, 25.05.2013р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 29.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 30.06.2013р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 10.05.2007р.

Погребищенський р-н, 28.04.1919р., 16.09.1919р., 03.10.1919р., 03.05.1920р.,
07.09.1920р., 23.09.1920р., 28.09.1920р., 30.04.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 18.05.1920р. [49].

Тульчинський р-н, с. Печора, 10.06.2009р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 04.05.1992р., 19.04.1994р., 28.04.1995р. [51].

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,
07.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Кропив'янка прудка

Sylvia curruca (Linnaeus, 1758)

Звичайний, проте нечисленний гніздовий та перелітний птах, поширений



по усій території Вінницької області. Подібно до сірої кропив'янки, охоче оселяється у будь-яких дендроценозах, які мало відвідуються людиною і мають густий підлісок з чагарників. Зустрічається як у природних стаціях, так і в культурному ландшафті.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 19.04.2008р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 29.05.2008р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 25.04.2013р.

Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р.

Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.

Погребищенський р-н, 28.04.1919р., 29.04.1921р. [49].

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 19.04.1994р., 20.04.1995р., 26.04.1996р., 22.04.1997р. [51].

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Рід *Phylloscopus* Boie, 1826

Вівчарик весняний

***Phylloscopus trochilus* (Linnaeus, 1758)**

Нечисленний гніздовий та перелітний птах Вінницької області. Під час міграції трапляється в усіх її районах. Гніздування достовірно не підтверджене, проте птахів неодноразово зустрічали у типово гніздових стаціях упродовж репродуктивного періоду. Зустрічається у світлих листяних лісах, садках а також міських парках.



Кадастрові дані:

м. Вінниця, 05.09.2006р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О,
Новака В.В.*)

Вінницький р-н, с. Тюшки, 11.06.2006р., 23.09.2006р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 04.05.2007р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.

Погребищенський р-н, 02.04.1919р., 30.08.1919р., 14.04.1920р., 28.07.1920р.,
17.04.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 08.10.1919р., 14.09.1920р., 28.04.1920р.,
29.09.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 03.10.1919р., 10.10.1920р. [49].

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 16.05.2007р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 26.04.1992р., 18.04.1993р., 18.04.1994р.,
01.05.1995р., 26.04.1996р., 23.04.1997р. [51].

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 07.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Вівчарик-ковалик

Phylloscopus collybita (Vieillot, 1817)

Звичайний, а подекуди й багаточисельний гніздовий та перелітний птах усіх без виключення районів Вінницької області. Гніздує у світлих лісах, переважно листяних, на лісових вирубках, у полезахисних лісосмугах, старих садках, цвинтарях та міських парках.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 01.04.2006р., 07.05.2006р., 17.05.2006р., 05.09.2006р., 29.04.2007р.



- Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
- Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
- Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.
- Барський р-н, с. Лука-Барська, 05.1909р. [13].
- Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.
- Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р., 16.06.2013р., 15.06.2014р.
- Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р., 09.06.2013р.
- Вінницький р-н, с. Лаврівка, 03.04.2005р., 08.04.2006р.
- Вінницький р-н, с. Сосонка, 13.07.2005р., 01.04.2006р., 04.05.2006р., 31.03.2007р.
- Вінницький р-н, с. Тюшки, 02.05.2006р., 11.06.2006р., 23.09.2006р., 06.05.2015р.
- Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2002р., 09.04.2006р., 30.04.2006р., 19.05.2006р., 30.09.2006р., 02.04.2007р., 07.10.2007р., 15.04.2008р., 29.05.2008р., 24.06.2008р., 03.10.2009р., 05.04.2011р., 06.04.2011р., 31.03.2012р., 05.09.2012р., 21.03.2014р., 26.09.2014р.
- Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.
- Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 04.05.2007р., 08.07.2007р., 02.09.2007р.
- Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 29.04.2009р.
- Жмеринський р-н, с. Олександрівка, 29.04.2009р.
- Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.
- Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.
- Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.
- Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р., 22.09.2006р., 08.05.2007р., 29.03.2009р., 24.04.2013р., 06.10.2013р., 10.10.2014р.
- Калинівський р-н, с. Пиків, 25.04.2013р.
- Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.
- Козятинський р-н, с. Сокілець, 28.05.2009р.
- Літинський р-н, с. Багринівці, 16.09.2006р., 10.05.2007р., 09.05.2008р., 10-



11.05.2015р.

Літинський р-н, с. Дяківці, 22.05.2009р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 12.06.2007р., 17.04.2013р., 09.05.2015р.

Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.

Немирівський р-н, с. Гранітне, 19.05.2009р.

Немирівський р-н, с. Гриненки, 20.05.2009р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 16.03.2008р.

Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.

Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.

Погребищенський р-н, 07.04.1919р., 04.10.1919р., 08.10.1919р., 13.10.1919р., 03.04.1920р., 30.09.1920р., 07.10.1920р., 28.03.1921р., 30.03.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 24.04.1919р., 06.05.1919р. [49].

Теплицький р-н, с. Брідок, 24.06.2009р.

Тростянецький р-н, с. Летківка, 15.05.2007р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р., 16.05.2007р.

Тульчинський р-н, с. Печора, 10.06.2009р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 04.04.1992р., 03.10.1992р., 16.04.1993р., 09.10.1993р., 05.04.1994р., 03.10.1994р., 17.04.1995р., 06.04.1996р., 10.10.1996р., 16.04.1997р., 03.10.1997р. [51].

Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.



Вівчарик жовтобровий

Phylloscopus sibilatrix (Bechstein, 1793)

Звичайний, але подекуди й малочисельний гніздовий та перелітний птах Вінниччини. Заселяє листяні та мішані лісостани, старі покинуті фруктові садки, міські парки та алеї з негустим підліском, широкі полезахисні лісосмуги. Віддає перевагу світлим кварталам лісостанів.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.04.2007р.

м. Ладижин, 05.05.2007р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О,*
Новака В.В.)

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Барський р-н, с. Лука-Барська, 30.05.1909р. [13].

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р., 09.06.2013р., 21.03.2015р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 04.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 11.06.2006р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р., 08.05.2007р., 24.04.2013р.

Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р.

Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.

Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.

Погребищенський р-н, 19.04.1919р., 14.04.1920р., 28.07.1920р., 17.04.1921р. [49].



Погребищенський р-н, с. Васильківці, 02.07.1919р. [49].

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 04.07.1919р. [49].

Тростянецький р-н, с. Летківка, 15.05.2007р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 28.04.1992р., 25.04.1993р., 19.04.1994р., 23.04.1995р., 29.04.1997р. [51].

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 22.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Родина Золотомушкови – *Regulidae*

Дрібні птахи, поширені у Євразії, Північній Африці та Північній Америці. Довжина тіла коливається в межах 8-12см, а вага складає лише 5-8г.

Дзьоб порівняно короткий, тонкий, дещо загнутий донизу. Ноги помірної довжини з короткими тонкими пальцями. Крила короткі з тупими вершинами. Хвіст короткий, має невеликий виріз. Оперення м'яке. Забарвлення загалом яскраве з домінуванням оливкових, зеленуватих та жовтуватих тонів. У деяких видів у забарвленні виражений статевий диморфізм.

Населяють переважно хвойні ліси на рівнинах, а також ліси та зарості чагарників у горах. Тримаються високо у кронах дерев.

Гніздо сферичне, шароподібне, або у вигляді глибокої чашечки розміщене у густих гілках дерев. У кладці 4-8 строкатих яєць. Насиджування триває близько 2 тижнів. Пташенята покидають гніздо у віці 16-18 діб.

Влітку основу раціону складають дрібні безхребетні тварини (пауки, комахи та їх лялечки), а взимку окрім личинок комах поїдають дрібне насіння.

На Вінниччині зустрічаються лише один вид – золотомушка жовточуба, що належить до однойменного роду Золотомушка *Regulus*.



Рід *Regulus* Cuvier, 1800

Золотомушка жовточуба

***Regulus regulus* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний зимуючий птах усієї території Вінницької області. Під час кочівель трапляється як у природному ландшафті, так і в антропогенному: у лісах, лісосмугах, парках, скверах. Зустрічається там, де є насадження хвойних порід дерев – переважно ялини, або ж у насадженнях туї та ялівцю.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.01.2006р., 02.12.2006р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 26.03.2013р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 26.10.2012р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 10.09.2006р., 04.11.2006р.

Вінницький р-н, смт. Стрижавка, 27.11.2005р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 23.09.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 20.03.2013р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 01.11.2013р., 10.10.2014р.

Козятинський р-н, с. Пляхова, 18.10.2007р.

Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 28.02.2015р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 14.07.2009р.

Погребищенський р-н, 2.04.1919р., 13.10.1919р., 17.09.1920р., 07.10.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 14.10.1920р. [49].

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 12.10.2007р.

Родина Мухоловкові – *Muscicapidae*

Багата на представників родина горобцеподібних, які дуже схожі між собою за способом здобування їжі.

Переважає більшість представників родини – маленькі птахи, довжина



тіла коливається в межах 12-27см, маса – від 8 до 140г.

Забарвлення оперення істотно варіює у різних видів: від доволі скромного бурувато-сірого, до досить яскравого з присутністю червоного, синього кольорів, або ж контрастне – чорно-біле. У багатьох видів чітко виражений статевий диморфізм.

Дзьоб короткий, або середньої довжини, із злегка зігнутою донизу вершиною та розширений при основі. Крила довгі з загостреною вершиною. Ноги порівняно слабкі, пальці тонкі з короткими кігтями. Хвіст буває різної довжини і форми, але у більшості прямо обрізаний на кінці, або злегка закруглений, але без вирізки.

В Україні більшість мухоловкових – перелітні птахи. Вони пізно прилітають на місця гніздування і рано їх покидають. Часто зустрічаються в світлих розріджених лісах. Є види, які гніздують поблизу будівель людей, в парках та під крівлями будинків.

Деякі види будують відкриті гнізда, але більшість для гніздобудування використовує дупла, різні щілини та ніші як природного, так і антропогенного походження.

У кладці зазвичай буває 4-10 яєць; у дрібних видів кладка більша, ніж у великих. Забарвлення яєць однотонне або плямисте.

Живляться переважно різноманітними комахами. Восени при недостатній кількості основного корму багато видів споживають ягоди та насіння рослин.

На Вінниччині виявлене перебування 17 видів Мухоловкових, які належать до 8 родів: Строката мухоловка *Ficedula* (3 види), Мухоловка *Muscicapa* (1 вид), Трав'янка *Saxicola* (2 види), Кам'янка *Oenanthe* (1 вид), Горихвістка *Phoenicurus* (2 види), Вільшанка *Erithacus* (1 вид), Соловейко *Luscinia* (2 види) та Дрізд *Turdus* (5 видів).



Рід *Ficedula* Brisson, 1760

Мухоловка строката

***Ficedula hypoleuca* (Pallas, 1764)**

Звичайний, але нечисленний гніздовий та перелітний птах усієї території Вінницької області. Заселяє світлі листяні, мішані та хвойні ліси, полезахисні лісосмуги, садки, парки у населених пунктах тощо. Гніздує у дуплах, наявність та кількість яких значною мірою й визначає щільність населення птахів на тій, чи іншій території. Охоче використовує різноманітні штучні гніздівлі – шпаківні, синичники тощо.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 02.05.1909р. [56].

м. Вінниця, 07.05.2006р., 17.05.2006р., 18.04.2009р., 18.07.2013р.

Барський р-н, с. Лука-Барська, 19.04.1909р. [13].

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 09.06.2013р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 04.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 02.05.2006р.

Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.

Літинський р-н, м. Літин [53].

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.04.2012р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.

Немирівський р-н, с. Сокілець, 14.04.2013р.

Погребищенський р-н, 02.04.1919р., 13.10.1919р., 17.09.1920р., 07.10.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 14.10.1920р. [49].

Тростянецький р-н, с. Летківка, 29.09.2005р.

Хмельницький р-н, с. Лип'ятин, 10.05.2006р.

Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 22.04.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 30.04.1997р. (дані Смірнова Н.А.)



Мухоловка білошия

Ficedula albicollis (Temminck, 1815)

Звичайний, але нечисленний гніздовий та перелітний птах, який трапляється на всій території Вінницької області. У топічному і, загалом, екологічному відношенні дуже подібний до мухоловки строкатої. Гніздує у тих самих стаціях й інколи навіть формує змішані пари.

Кадастрові дані:

- Вінницька обл., 21.04.1909р. [56].
м. Вінниця, 24.05.2002р., 17.05.2006р., 22.05.2013р.
Барський р-н, с. Лука-Барська, 08.04.1909р. [13].
Вінницький р-н, с. Вороновиця, 20.05.2009р.
Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р., 16.06.2013р.
Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р.
Вінницький р-н, с. Сосонка, 04.05.2006р.
Гайсинський р-н, с. Степашки, 18.06.2008р.
Жмеринський р-н, с. Тарасівка, 10.08.1932р. [56].
Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.
Калинівський р-н, с. Іванів, 07.05.2007р.
Погребищенський р-н, с. Васильківці, 07.05.1919р., 27.04.1920р. [49].
Погребищенський р-н, с. Плисків, 05.05.1919р. [49].
Тростянецький р-н, с. Цибулівка, 15.05.2008р.
Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 27.04.1994р. [51].

Мухоловка мала

Ficedula parva (Bechtein, 1794)

На Вінниччині – рідкісний гніздовий та перелітний птах. Достовірно встановлене перебування виду лише в межах м. Вінниці та у прилеглих лісах. Можливе гніздування малої мухоловки й на решті території області. Птах тяжіє



до старих листяних та мішаних лісів з густим підліском, старих парків, міських лісопарків тощо.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 22.05.2013р., 16.06.2013р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р., 16.06.2013р.

Літинський р-н, 11.05.1909р., 23.07.1909р. [56].

Погребищенський р-н, 03.05.1920 р., 06.09.1920 р., 14.09.1920 р., 04.05.1921 р. [49].

Рід *Muscicapa* Brisson, 1760

Мухоловка сіра

***Muscicapa striata* (Pallas, 1764)**

Звичайний гніздовий та перелітний птах усєї території Вінницької області. Попри широку географію, ніколи не демонструє високої щільності населення. Світлі широколистяні та мішані ліси, широкі лісосмуги, садки, парки, деревні насадження у скверах та на цвинтарях.

Кадастрові дані:

м. Вінниця [53].

м. Вінниця, 02.09.2001р., 22.08.2010р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.

(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О,

Новака В.В.)

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р., 09.06.2013р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 05.09.2012р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 29.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 28.05.2008р.

Козятинський р-н, м. Козятин [53].



Літинський р-н, 31.05.1909р. [56].

Літинський р-н, м. Літин [53].

Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.

Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.

Погребищенський р-н, 29.08.1919р., 04.05.1921р., 14.09.1920р., 18.09.1920р. [49].

Томашпільський р-н, с. Олександрівка, 13.08.2009р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 20.05.1995р. [51].

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006 р., 20.09.2007р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.

Рід *Saxicola* Bechstein, 1803

Трав'янка лучна

Saxicola rubetra (Linnaeus, 1758)

Звичайний гніздовий та перелітний птах, що зустрічається на усій території Вінницької області. Тяжіє до відкритого ландшафту: сухих лук у річкових долинах, пасовищ, агроландшафтів; нерідко трапляється й на широких лісових галявинах та свіжих вирубках. Не уникає й пустирів в межах населених пунктів.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 30.04.1909р., 03.05.1909р. [56].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 09.05.2008р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 05.05.2006р., 28.05.2006р., 07.09.2006р.



Вінницький р-н, с. Якушинці, 31.08.2007р., 28.09.2008р., 03.10.2009р., 01.04.2011р., 05.04.2011р., 31.03.2012р., 25.03.2014р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 31.05.2003р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 20.05.1909р. [13].

Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Павлівка, 29.03.2009р.

Літинський р-н, 22.07.1909р. [56].

Літинський р-н, с. Багринівці, 09.05.2008р., 09.05.2015р., 10-11.05.2015р.

Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 27.05.2005р., 10.05.2013р., 04.05.2014р.

Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Роздолівка, 16.06.2009р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.

Немирівський р-н, с. Мухівці, 20.08.2005р.

Немирівський р-н, с. Райгород, кар'єр, 08.07.1997р. [56].

Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 20.08.2005р.

Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.

Погребищенський р-н, 19.04.1919р., 18.04.1920р., 15.08.1920р. [49].

Погребищенський р-н, м. Погребище, 10.05.1919р., 25.04.1921р. [49].

Тиврівський р-н, с. Довгополівка, 10.06.2009р.

Тростянецький р-н, с. Летківка, 15.05.2007р., 27.05.2015р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р.

Тростянецький р-н, урочище Коростовець, 19.06.1966р. [56].

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 26.04.1992р., 14.04.1994р., 11.05.1995р., 02.09.1995р. [51].

Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.



Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р.

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 09.10.2005р.

Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Трав'янка чорноголова

***Saxicola torquata*(Linnaeus, 1766)**

Нечисленний гніздовий та перелітний птах усієї території Вінницької області. Зустрічається переважно у кам'янистих місцевостях, на схилах ярів та пагорбах, порослих негустим чагарником, в агроландшафтах з полезахисними лісосмугами, на сухих пасовищах, пустирях в околицях населених пунктів.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 23.03.1904р. [56].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О,
Новака В.В.)

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 28.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 13.03.2008р., 17.03.2008р., 03.10.2009р., 06.04.2011р.,
05.09.2012р., 10.10.2012р.

Гайсинський р-н, с. Ладжинські Хутори, 07.07.1997р. [56].

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 31.05.2003р.

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 05.10.2008р.

Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 10.05.2007р.

Літинський р-н, с. Бірків, 06.04.2008р., 10.05.2013р.



Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.

Тростянецький р-н, с. Демківка, 10.09.1904р., 11.10.1910р. [56].

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 02.04.1992р., 05.04.1993р., 19.03.1994р., 20.04.1996р., 15.09.1997р. [51].

Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.

Ямпільський р-н, с. Пороги, 30.08.2008р.

Рід *Oenanthe* Vieillot, 1760

Кам'янка звичайна

***Oenanthe oenanthe* (Linnaeus, 1758)**

Малочисельний гніздовий та перелітний птах усєї території Вінницької області, де є відповідні природні умови: степові ділянки з кам'янистим ґрунтом, кар'єри, виходи кристалічних порід, урвища. Нерідко оселяється в межах населених пунктів, особливо у місцях де є насипи будівельного сміття, у довгобудовах, що рідко відвідуються людиною, покинутих будівлях тощо.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 10.04.1909р. [56].

м. Вінниця, 25.05.2002р., 30.03.2009р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 07.09.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2008р., 6.04.2011р.

Гайсинський р-н, с. Крутогорб, 23.04.2007р.

Жмеринський р-н, с. Слобода-Межирівська, 30.05.1909р. [13].

Іллінецький р-н, с. Кам'яногірка, 23.04.2007р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 20.07.2007р., 04.04.2008р., 06.04.2008р., 23.04.2013р., 25.04.2013р., 11.07.2013р.



- Калинівський р-н, с. Кучері, 15.04.2011р.
Літинський р-н, с. Багринівці, 12.05.2006р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 11.04.2012р.
Немирівський р-н, с. Гранітне, 19.05.2009р.
Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.
Немирівський р-н, с. Райгород, кар'єр, 08.07.1997р. [56].
Погребищенський р-н, м. Погребище, 4.04.1919р., 12.04.1920р. [49].
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р.
Тростянецький р-н, с. Цибулівка, 15.05.2008р.
Тростянецький р-н, урочище Коростовець, 19.06.1966р., 20.06.1966р. [56].
Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.
Тульчинський р-н, с. Печора, 10.06.2009р.
Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 25.04.1993р., 14.04.1994р., 13.04.1995р. [51].
Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р.
Ямпільський р-н., с. Северинівка, 29.06.1966р., 30.06.1966р. [56].
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 01.09.2008р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Phoenicurus* T.Forster, 1817

Горихвістка звичайна

Phoenicurus phoenicurus (Linnaeus, 1758)

Малочисельний гніздовий та перелітний птах, який трапляється на усій території Вінницької області. Простежується тенденція до скорочення щільності населення звичайної горихвістки, що ймовірно спричинене трофічною і частково топичною конкуренцією з іншим видом – горихвісткою чорною. Оселяється як у природному ландшафті, так і в культурному. Тяжіє до світлих лісостанів, садків, парків де є достатня кількість дуплистих дерев. Інколи заселяє й штучні гніздівлі.



Кадастрові дані:

м. Вінниця, 26.09.2001р., 07.05.2006р., 17.05.2006р., 29.04.2007р., 21.03.2008р., 02.04.2011 р., 31.03.2012р.

м. Ладижин, 05.05.2007р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 29.04.2005р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 05.10.2008р.

Літинський р-н, 24.05.1909р. [56].

Немирівський р-н, м. Немирів, 25.05.2013р., 14.07.2013р.

Погребищенський р-н, 04.09.1919р., 07.09.1920р., 18.09.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 04.05.1919р., 18.05.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 04.10.1919р., 28.09.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Плисків, 13.05.1921р. [49].

Погребищенський р-н, м. Погребище, 10.04.1919р., 03.10.1919р., 13.04.1920р., 16.04.1921р. [49].

Горихвістка чорна

***Phoenicurus ochruros* (S.G.Gmelin, 1774)**

Звичайний гніздовий та перелітний птах на усій без виключення території Вінницької області.

У другій половині ХХ століття чорна горихвістка почала інтенсивно розширювати свій гніздовий ареал у східному напрямку [63]. Вперше гніздування виду спостерігали на північному сході України в 1965р. [5]. Тому можна припустити, що поява горихвістки в на Вінниччині припадає на кінець 50-х – початок 60-х років ХХ століття. В області горихвістку чорну реєстрували виключно в антропогенних комплексах, зокрема в мало- і багатоповерхових селитебах. Висока екологічна пластичність зумовила швидкі темпи синурбанізації даного виду, а також дозволила успішно конкурувати в міських біотопах з горихвісткою звичайною. Поступове витіснення останньої з селитебного ландшафту було підтвержене й іншими дослідниками [86].



Кадастрові дані:

м. Вінниця, 26.09.2001р., 27.09.2001р., 14.05.2005р., 30.03.2006р., 17.05.2006р., 05.09.2006р., 13.09.2006р., 29.04.2007р., 30.03.2009р., 24.09.2007р., 04.04.2011р., 14.06.2013р., 16.06.2013р., 30.06.2013р., 18.07.2013р., 13.05.2014р., 27.03.2015р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані

Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані

Новака В.О, Новака В.В.)

Вінницький р-н, с. Майдан-Чапельський, 01.05.2011р.

Вінницький р-н, смт. Стрижавка, 01.04.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 01.10.2012р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2007р.

Іллінецький р-н, с. Павлівка, 21.03.2013р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 05.10.2008р., 04.04.2008р., 06.04.2008р.

Козятинський р-н, с. Пляхова, 18.10.2007р.

Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.

Літинський р-н, с. Дашківці, 23.03.2008р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 15.11.2012р.

Немирівський р-н, с. Райгород, кар'єр, 08.07.1997р. [56].

Томашпільський р-н, с. Олександрівка, 13.08.2009р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 15.04.1992р., 04.04.1993р., 08.04.1994р., 01.04.1995р., 03.04.1996р., 19.04.1997р., 14.11.1997р. [51].

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р.

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 25.04.1997р., 18.06.1997р., 02.04.1998р., 26.03.1999р., 29.03.1999р., 28.05.1999р., 31.04.2000р., 13.07.2000р., 30.04.2001р., 26.07.2005р., 28.08.2008р. (дані *Смірнова Н.А.*)



Рід *Erithacus* Cuvier, 1800

Вільшанка

***Erithacus rubecula* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний, а подекуди й доволі численний гніздовий та перелітний птах усієї території Вінницької області. У центральних та південних районах Вінниччини у невеликій кількості зимує. Заселяє найрізноманітніші ліси та інші лісонасадження, що мають підлісок: листяні, хвойні та мішані ліси, полезахисні лісосмуги, старі фруктові садки, парки, лісопарки, міські сквери, прибудинкові деревні насадження у кварталах малоповерхової та приватної забудови тощо.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 28.03.1909р. [56].

м. Вінниця [37].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О,*
Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.

Барський р-н, с. Лука-Барська, 18.03.1909р. [13].

Бершадський р-н, с. Баланівка, 26.03.2013р.

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Вороновиця, 20.05.2009р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р., 16.06.2013р., 15.06.2014р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р., 09.06.2013р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 28.10.2006р., 01.04.2007р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 01.04.2006р., 04.05.2006р., 31.03.2007р., 28.08.2007р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 02.05.2006р., 23.09.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2002р., 09.04.2006р., 30.04.2006р., 02.04.2007р.,
07.10.2007р., 03.10.2009р., 31.03.2011р., 05.04.2011р., 06.04.2011р., 05.09.2012р.,



10.10.2012р., 20.03.2013р., 03.04.2013р., 28.03.2014р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.

Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р., 08.05.2007р.

Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 28.02.2015р.

Літинський р-н, с. Петрик, 29.03.2002р.

Літинський р-н, с. Сосни, 22.05.2009р.

Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Житники, 16.06.2009р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 01.01.2002р., 14.07.2013р., 21.04.2014р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.

Погребищенський р-н, 01.04.1919р., 02.04.1919р., 04.04.1919р., 08.10.1919р.,
29.10.1919р., 17.11.1919р., 22.11.1919р., 04.04.1920р., 29.09.1920р., 24-27.10.1920р.,
30.03.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 05.05.1919р. [49].

Тиврівський р-н, с. Сутиски, 10.06.2009р.

Тростянецький р-н, с. Демківка, 15.04.1909р. [56].

Тульчинський р-н, с. Печора, 10.06.2009р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 14.04.1992р., 30.03.1993р.,
07.04.1994р., 01.04.1995р., 07.04.1996р., 28.10.1996р., 22.12.1996р. [51].

Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 20.09.2007р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.



Рід *Luscinia* T.Forster, 1817

Соловейко східний

Luscinia luscinia (Linnaeus, 1758)

Звичайний гніздовий та перелітний птах, що трапляється в межах усіх районів Вінниччини. Тяжіє до чагарникових заростей та деревних насаджень у долинах річок, зволжених кварталів лісів. Нерідко оселяється в прибережних чагарниках в межах населених пунктів.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 31.05.1909р. [56].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О,*
Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 05.05.2006р., 28.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 11.06.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 30.04.2006р., 19.05.2006р., 29.05.2008р., 10.05.2013р.,
26.04.2014р., 29.04.2014р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р.

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р., 08.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Мізяків, 22.05.2001р., 19.06.2001р.

Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.

Калинівський р-н, с. Тютюнники, 22.05.2001р., 19.06.2001р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р., 09.05.2008р., 11.05.2015р.



- Літинський р-н, с. Бірків, 29.04.2005р.
- Літинський р-н, с. Дяківці, 22.05.2009р.
- Літинський р-н, с. Зоринці, 10.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.
- Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.
- Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Гранітне, 19.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 28.05.2007р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 26.05.2003р.
- Оратівський р-н, с. Барташівка, 27.05.2001р., 28.05.2001р.
- Погребищенський р-н, 28.04.1919р., 28.05.1919р., 04.09.1919р., 25.04.1920р., 14-17.09.1920 р., 25.04.1921р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Васильківці, 04.06.1919р., 23.08.1920р., 07.09.1920р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 07.05.1919р., 21.06.1919р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Павлівка, 23.06.1919р. [49].
- Погребищенський р-н, м. Погребище, 31.05.1919р. [49].
- Тростянецький р-н, с. Летківка, 23.05.2001р., 29.06.2001р.
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р., 16.05.2007р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 07.05.1992р., 05.05.1993р., 01.05.1994р., 27.04.1995р., 29.04.1996р., 29.04.1997р., 23.08.1997р. [51].
- Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
- Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
- Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 10.05.2006р.
- Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 15.05.1997р. (дані Смірнова Н.А.)



Синьошийка

Luscinia svecica (Linnaeus, 1758)

Звичайний гніздовий та перелітний птах усієї території Вінницької області. Найчастіше зустрічається на вологих луках поблизу водойм, де є негусті зарості верболозу та інших чагарників. Нерідко заселяє також пустирі в межах населених пунктів, або на їх околицях, особливо якщо там є заболочені ділянки.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 13.05.1909р. [56].

м. Вінниця [38].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (*дані
Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 30.05.2007р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 05.05.2006р., 28.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 17.04.2004р., 25.05.2004р., 30.05.2004р., 29.04.2005р.,
09.04.2006р., 30.04.2006р., 19.05.2006р., 15.04.2009р., 28.03.2014р., 01.05.2014р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.05.2008р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 12.05.2006р., 10.05.2007р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 06.07.2014р., 09.05.2015р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 08.06.2011р.

Погребищенський р-н, м. Погребище, 13.04.1919р., 21.06.1919р., 04.09.1919р.,
14.04.1920р., 29.04.1921р. [49].

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 03.04.1993р., 14.04.1994р., 17.04.1997р. [51].

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р.



Рід *Turdus* Linnaeus, 1758

Чикотень

***Turdus pilaris* Linnaeus, 1758**

Звичайний осілий птах усієї території Вінницької області. В гніздовий період демонструє тенденції до формування колоніальних поселень. Гніздує на узліссях хвойних або мішаних лісів, на вирубках, у старих фруктових садках, міських та сільських парках. В пострепродуктивний період збирається у великі зграї (до кількох сотень особин) і кочує по території у пошуках їжі, часто відвідуючи населені пункти, у тому числі й алеї не лише на периферії селитебів, але й у центральній частині міст.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 26.03.1909р., 05.04.1909р., 06.04.1909р. [56].

м. Вінниця, 08.03.2006р., 15.03.2006р., 07.05.2006р., 05.09.2006р., 13.09.2006р., 20.10.2006р., 02.12.2006р., 15.02.2011р., 03.07.2014р.

м. Ладижин, 05.05.2007р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 26.03.2013р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 08.04.2006р., 05.05.2006р., 28.05.2006р., 07.09.2006р., 28.10.2006р., 01.04.2007р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 18.03.2006р., 02.05.2006р., 11.06.2006р., 23.09.2006р., 06.05.2015р.



Вінницький р-н, с. Якушинці, 09.04.2006р., 31.08.2007р., 20.03.2012р., 31.03.2012р., 05.09.2012р., 01.03.2013р., 20.03.2013р., 03.04.2013р., 08.11.2013р., 10.03.2014р., 21.03.2014р., 09.04.2014р., 17.11.2014р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 26.04.2014р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 04.05.2007р., 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, с. Олександрівка, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р.

Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р., 04.11.2008р., 11.05.2015р.

Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р.

Літинський р-н, с. Дяківці, 22.05.2009р.

Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 17.04.2013р., 13.02.2015р., 28.02.2015р., 09.05.2015р.

Літинський р-н, с. Петрик, 29.03.2002р.

Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.

Оратівський р-н, с. Осична, 23.04.2009р.

Тростянецький р-н, с. Летківка, 15.05.2007р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.

Ямпільський р-н, с. Пороги, 28.01.2000р. (дані *Смірнова Н.А.*)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 13.06.1997р. (дані *Смірнова Н.А.*)



Дрізд чорний

***Turdus merula* Linnaeus, 1758**

Звичайний, а подекуди й численний осілий птах, що зустрічається на всій території Вінниччини. Заселяє найрізноманітніші лісостани, віддаючи перевагу тим лісонасадженням, де є хвойні породи дерев, зокрема ялина. В межах населених пунктів може гніздувати навіть у кронах поодиноких старих ялин, що ростуть в центральних районах міст. Охоче гніздує у міських парках, скверах, на цвинтарях, у садках на присадибних ділянках, у приміській зеленій зоні, лісопарках, полезахисних лісосмугах тощо.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 23.03.1909р., 26.03.1909р., [56].

м. Вінниця, 29.01.2006р., 28.01.2007р., 09.09.2014р., 06.03.20015р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.

(дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані

Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 26.03.2013р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р., 16.06.2013р., 15.06.2014р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р., 09.06.2013р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 01.04.2006р., 04.05.2006р., 10.09.2006р., 31.03.2007р., 28.08.2007р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 02.05.2006р., 11.06.2006р., 23.09.2006р., 06.05.2015р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 3.10.2009р., 31.03.2011р., 5.04.2011р., 31.03.2012р., 05.09.2012р., 01.03.2013р., 20.03.2013р., 03.04.2013р., 09.06.2013р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 04.05.2007р., 08.07.2007р.



- Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 29.04.2009р.
- Жмеринський р-н, с. Олександрівка, 29.04.2009р.
- Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.
- Іллінецький р-н, м. Іллінці, 21.03.2013р.
- Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.
- Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р., 13.09.2012р., 24.04.2013р., 31.10.2013р., 09.04.2014р.
- Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.
- Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р.
- Літинський р-н, с. Дяківці, 22.05.2009р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 09.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Петрик, 29.03.2002р.
- Літинський р-н, с. Сосни, 22.05.2009р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Серебря, 02.06.2012р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.
- Немирівський р-н, с. Гранітне, 19.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р., 08.01.2012р., 05.09.2013р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 01.01.2002р., 23.08.2005р.
- Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.
- Оратівський р-н, с. Фронтівка, 24.04.2009р.
- Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 19.03.1919р., 01.04.1919р., 25.08.1919р., 16.09.1919р., 04.10.1919р., 29.10.1919р., 07.03.1920р., 07.04.1920р., 29.09.1920р., 24.10.1920р., 20.03.1921р. [49].
- Тростянецький р-н, с. Летківка, 15.05.2007р., 27.05.2015р.
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 31.05.2006р., 16.05.2007р.
- Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.
- Тульчинський р-н, с. Печора, 10.06.2009р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 25.09.1992р., 30.03.1993р., 25.09.1993р., 07.04.1994р., 29.03.1995р., 28.09.1996р., 17.04.1997р. [51].



Тулчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,
07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 10.05.2006р.

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 20.09.2007р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.

Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 25.12.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Петрашівка, 03.06.2012р.

Ямпільський р-н, с. Слобода Бушанська, 18.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 13.06.2007р. (дані
Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 28.06.1997р., 22.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Дрізд білобровий

***Turdus iliacus* Linnaeus, 1766**

Рідкісний пролітний птах, що під час міграцій у невеликій кількості може зустрічатись по усій території Вінницької області. Достовірно виявлений лише у 2011р. в межах міста Вінниці – кілька особин білобрового дрозда у зграї чикотнів годувались на деревах горобини в алеї центральної частини міста.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 15.02.2011р., 16.02.2011р., 18.02.2011р.

Барський р-н, с. Васютинці [13].

Погребищенський р-н, 13.04.1921р. [49].



Дрізд співочий

Turdus philomelos C.L.Brehm, 1831

Звичайний, а подекуди й досить численний гніздовий та перелітний птах усієї без виключення території Вінницької області. Оселяється у найрізноманітніших типах лісонасаджень: від старих великих лісів і до алей у культурному ландшафті, у тому числі й тих, які активно відвідуються людиною. Гніздує як у світлих сухих лісах, так і в темних грабових лісах з густим підліском, або без нього. В останньому випадку може влаштовувати свої гнізда навіть на землі.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 04.04.1910р. [56].

м. Вінниця, 07.05.2006р., 29.04.2007р., 19.07.2013р., 16.09.2014р.

м. Ладижин, 05.05.2007р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р., 16.06.2013р., 15.06.2014р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р., 09.06.2013р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 01.04.2007р.

Вінницький р-н, с. Майдан Чапельський, 06.05.2007р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 04.05.2006р., 10.09.2006р., 31.03.2007р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 02.05.2006р., 11.06.2006р., 23.09.2006р., 06.05.2015р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 02.04.2007р., 07.10.2007р., 31.03.2011р., 5.04.2011р., 03.04.2013р., 09.06.2013р., 25.03.2014р., 28.03.2014р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 05.07.2006р., 08.07.2006р., 08.07.2007р.



- Жмеринський р-н, с. Олександрівка, 29.04.2009р.
- Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.
- Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р., 13.09.2012р.
- Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.
- Літинський р-н, 24.05.1909р. [56].
- Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р.
- Літинський р-н, с. Дяківці, 22.05.2009р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 04.05.2014р.
- Літинський р-н, с. Петрик, 29.03.2002р.
- Літинський р-н, с. Сосни, 22.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 23.08.2005р.
- Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.
- Погребищенський р-н, 19.03.1919р., 01-02.04.1919р., 05.05.1919р., 07.03.1920р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Васильківці, 05.05.1919р., 16.09.1919р., 18.05.1920р., 29.09.1920р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Павлівка, 24.10.1920р. [49].
- Тиврівський р-н, с. Канава, 20.08.2005р.
- Тростянецький р-н, с. Летківка, 27.05.2015р.
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р.
- Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.
- Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 14.04.1992р., 25.09.1992р., 11.04.1993р., 09.10.1993р., 07.04.1994р., 06.10.1994р., 23.03.1995р., 08.10.1995р., 17.04.1997р. [51].
- Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
- Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
- Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 10.05.2006р.
- Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 20.09.2007р.



Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.

Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 18.09.2006р., 18.04.2007р.,
24.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 28.08.2008р., 22.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Дрізд-омелюх

Turdus viscivorus Linnaeus, 1758

Малочисельний зимуючий птах, який наразі лише двічі фіксувався в центральній частині області – в околицях с. Якушинці Вінницького району. Решта відомостей про перебування дрозда-омелюха на Вінниччині датуються початком ХХ століття. Під час осінньо-зимових міграцій може зустрічатись у лісах та парках й інших районів Вінницької області.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 24.03.1909р., 02.04.1909р. [56].

Вінницький р-н, с. Якушинці, 01.11.2012р., 17.11.2014р.

Погребищенський р-н, 15.11.1919р., 01-02.04.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 08.03.1919р., 06.03.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 29.09.1920р., 21.10.1920р., 09.01.1921р. [49].

Родина Суторові – Paradoxornithidae

На території України та Вінницької області зафіксоване перебування лише одного представника даної родини – синиці вусатої (*Panurus biarmicus*), що належить до роду Вусаті синиці *Panurus*.

Це невеликі птахи, що мають довжину тіла близько 16см і масу в межах 12-18г. Зовнішнім виглядом та поведінкою дещо нагадують синиць. Дзьоб короткий і при основі грубий; хвіст довгий, східчастий; лапи порівняно довгі й відносно сильні.



Статевий диморфізм знаходить свій прояв у забарвленні. Дорослі самці на відміну від самиць та молодих особин мають сіре забарвлення голови з чорними смужками («вуса»), чорні ноги і підхвістя. У самиці відсутні «вуса», голова і підхвістя вохристо-бурі, ноги – темно-бурі.

Заселяють очеретяні зарості на болотах та поблизу різноманітних водойм.

Репродуктивний період розпочинається наприкінці березня. Гніздо влаштовують у заростях очерету, підвішуючи його до стебел на висоті 30-40см над рівнем води. У кладці зазвичай 5-8 білих з чорними плямами яєць. Насиджування триває 12-13 діб. За сезон може бути 2 кладки. У пострепродуктивний період вусаті синиці зграями кочують неподалік від гніздових стацій.

Живляться сutorові переважно комахами: жуками, метеликами, двокрилими, а також іншими дрібними безхребетними – павуками, м'якунами тощо. Взимку до раціону входить переважно насіння болотних рослин.

Рід *Panurus* Koch, 1816

Синиця вусата

***Panurus biarmicus* (Stepanyan, 1974)**

Нечисленний осілий птах усієї території Вінницької області, де є необхідні для гніздування умови. Може оселятись як в природному ландшафті, так і в культурному.

Кадастрові дані:

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 03.10.2009р., 08.11.2013р., 21.11.2014р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 12.06.2007р., 11.06.2008р.

Літинський р-н, с. Садове, 29.03.2002р.



Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 10.05.2004р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 24.02.2002р.

Родина Довгохвостосиницеві – Aegithalidae

На території Вінницької області родина представлена лише одним видом – синицею довгохвостою (*Aegithalos caudatus*), що належить до однойменного роду Довгохвоста синиця *Aegithalos*.

Це дрібні птахи, довжина тіла яких складає близько 14см, а його маса коливається в межах 7-9г. Дзьоб чорний, короткий, дещо сплюснений з боків. Голова, груди, боки тіла та надхвістя білі; спина чорна; плечові пера бурувато-рожеві. Хвіст дуже довгий, східчастий, чорний. Ноги темно-бурі. Крила широкі й короткі.

Заселяють чагарники, крони дерев та підлісок у листяний й мішаних лісах, парках, лісосмугах.

Моногами. Нагніздні. Гнізда сферичної форми влаштовують в розгалуженні гілок високо на деревах, рідше у кущах і на меншій висоті.

Ведуть зграйний переважно осілий та кочовий спосіб життя.

До раціону входять найрізноманітніші дрібні безхребетні тварини: переважно комахи та їх личинки, павукоподібні.

Рід *Aegithalos* Hermann, 1804

Синиця довгохвоста

***Aegithalos caudatus* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний осілий птах усієї території Вінницької області. Заселяє найрізноманітніші деревні насадження як в природному ландшафті, так і в межах населених пунктів. Особливо часто антропогенний ландшафт птахи використовують в період осінніх та зимових кочівель.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 17.02.2002р.



- Барський р-н, с. Діброва, 10.05.2013р.
- Вінницький р-н, с. Сосонка, 04.11.2006р., 23.12.2006р., 31.03.2007р.
- Вінницький р-н, смт. Стрижавка, 27.11.2005р.
- Вінницький р-н, с. Тюшки, 06.05.2015р.
- Вінницький р-н, с. Якушинці, 07.10.2007р., 3.10.2009р., 5.04.2011р., 01.03.2013р., 20.03.2013р., 10.03.2014р., 17.11.2014р.
- Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.
- Іллінецький р-н, м. Іллінці, 21.03.2013р.
- Калинівський р-н, с. Гушинці, 11.10.2005р.
- Калинівський р-н, с. Кучері, 30.05.2012р., 12.09.2012р., 31.10.2013р., 01.11.2013р., 10.10.2014р.
- Літинський р-н, с. Багринівці, 10.05.2007р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 17.04.2013р., 15.11.2012р., 28.02.2015р., 13.02.2015р., 09.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Петрик, 29.03.2002р, 21.12.2004р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Нова Григорівка, заказник «Бронницький», 27.02.2008р. (дані Смірнова Н.А.)
- Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.
- Немирівський р-н, с. Коржівка, 05.09.2013р.
- Погребищенський р-н, 23.09.1919р., 29.10.1919р., 28.03.1921р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Васильківці, 22.04.1920р., 28.07.1920р., 05.05.1921р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 10.04.1919р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Плисків, 24.04.1921р. [49].
- Погребищенський р-н, м. Погребище, 2.10.2008р.
- Погребищенський р-н, м. Погребище, 24.10.1920р. [49].
- Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 18.04.2007р., 13.06.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 22.12.2007р., 22.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)



Родина Синицеві – Paridae

Родина об'єднує переважно дрібних птахів, дуже подібних між собою за зовнішнім виглядом і способом життя.

Дзьоб у синиць конусоподібний, дещо сплющений з боків. Ніздрі круглі, прикриті короткими жорсткими пір'їнами.

Ноги середньої довжини, доволі потужні, з гострими загнутими кігтями.

Статевий диморфізм виражений слабо. У забарвленні домінують жовті, оливкові, блакитні та чорні тони.

В Україні зустрічаються всюди: заселяють ліси, парки, садки, штучні деревні та чагарникові насадження, ліси з густим підліском, місця, де є дуплисті дерева.

Переважає більшість представників веде осілий та кочовий спосіб життя. Є також гніздові й перелітні види.

Гніздують усі синиці, за виключенням ремеза, у дуплах дерев та інших порожнинах, часто антропоїчного походження. За сезон буває дві кладки. У пострепродуктивний період здійснюють широкі кочівлі з використанням різноманітних біотопів.

Синиці – всеїдні птахи. Влітку основу раціону складають тваринні корми: комахи і павукоподібні; восени, крім комах, поїдають ще й насіння рослин, плоди та ягоди; взимку та навесні – насіння рослин і яйця комах. Охоче відвідують місця штучної підгодівлі.

На Вінниччині у різні роки було виявлено 6 видів даної родини, які належать до 2 родів: Ремез *Remiz* (1 вид) та Синиця *Parus* (5 видів).

Рід *Remiz* Jarocki, 1819

Ремез

Remiz pendulinus (Linnaeus, 1758)

Звичайний гніздовий та перелітний птах усієї території Вінницької



області. Завжди оселяється лише поблизу водойм: у густих заростях верболозу, або інших чагарників, де влаштовує характерної форми гнізда у вигляді рукавичок, сплетених з рослинного пуху і підвішених до тонких звисаючих гілок дерев та чагарників, досить високо від землі.

Кадастрові дані:

м. Вінниця [38].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р.

Барський р-н, с. Діброва, 10.05.2013р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 24.05.2001р.

Бершадський р-н, с. Флорине, 25.05.2001р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 05.05.2006р.

Вінницький р-н, смт. Стрижавка, 27.11.2005р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 22.06.2003р., 17.04.2004р., 30.05.2004р., 27.05.2005р., 19.05.2006р., 09.06.2013р., 18.07.2013р.

Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.

Гайсинський р-н, с. Мелешків, 21.05.2004р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 21.09.2006р.

Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 12.06.2007р., 07.05.2014р.

Літинський р-н, с. Петрик, 01.05.2004р.

Липовецький р-н, с. Щаслива, 02.07.2002р.

Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 10.05.2004р.

Теплицький р-н, с. Брідок, 15.07.2002р.

Теплицький р-н, с. Шиманівка, 14.07.2002р.



Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 10.04.1994р. [51].

Хмільницький р-н, с. Курилівка, 02.07.2009р.

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.06.2002р., 02.07.2009р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, 2000р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Parus* Linnaeus, 1758

Гаїчка болотяна

Parus palustris Linnaeus, 1758

Звичайний осілий птах усїєї території Вінниччини. Тяжіє до різнотипних за генезисом лісонасаджень, з багатим густим підліском, особливо тих, що розміщені неподалік від водотоків – річок, ставків тощо. В період кочівель зустрічається в межах населених пунктів у змішаних зграях з іншими видами синиць.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.01.2006р., 20.10.2006р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.

(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані

Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 26.03.2013р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 16.06.2013р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р., 09.03.2015р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 04.05.2006р., 10.09.2006р., 04.11.2006р., 23.12.2006р.,

31.03.2007р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 02.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 07.10.2007р., 01.03.2013р., 20.03.2013р., 10.06.2013р.,



08.11.2013р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 29.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 22.09.2006р., 31.10.2013р., 01.11.2013р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 10.05.2007р., 09.05.2008р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 15.11.2012р.

Могилів-Подільський р-н, с. Нова Григорівка, заказник «Бронницький»,
27.02.2008р., 31.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)

Немирівський р-н, с. Коржівка, 08.01.2012р.

Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 20.08.2005р., 15.10.2005р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 12.10.2007р.

Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 20.09.2007р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.

Гаїчка-пухляк

***Parus montanus* Baedenstein, 1827**

Наразі існують достовірні відомості лише про один випадок зустрічі пухляка на Вінниччині – у Барському районі на початку минулого століття.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Лука-Барська, 02.03.1909р. [13].

Синиця чорна

***Parus ater* Linnaeus, 1758**

Звичайний зимуючий птах усієї території Вінницької області. Неодноразово чорна синиця відмічалась нами у потенційно гніздових стаціях впродовж репродуктивного періоду, що дає підстави припускати можливість



гніздування виду на Вінниччині. В зимовий період синиця чорна широко кочує по території області, тяжіючи до різнотипних лісостанів, де основу деревостою формують хвойні породи. Нерідко птахи зустрічаються у відповідних стаціях й у межах населених пунктів.

Кадастрові дані:

м. Вінниця [37].

Барський р-н, с. Васютинці, 12.11.1909р. [13].

Вінницький р-н, с. Сосонка, 01.04.2006р., 10.09.2006р., 04.11.2006р., 23.12.2006р.

Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 15.10.2005р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 01.11.2013р., 10.10.2014р.

Погребищенський р-н, 11.11.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 01.10.1920р. [49].

Синиця блакитна

***Parus caeruleus* Linnaeus, 1758**

Звичайний осілий і кочовий птах усієї території Вінниччини. Під час гніздування та сезонних кочівель може використовувати найрізноманітніші біотопи, де є деревна рослинність. В гніздовий період тяжіє до різнотипних лісостанів, як природних, так і культурних: садів, парків, міських скверів тощо.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.01.2006р., 13.09.2006р., 20.10.2006р., 29.04.2007р., 30.06.2013р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані

Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані

Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р., 16.06.2013р., 15.06.2014р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р., 09.03.2015р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 07.09.2006р., 28.10.2006р., 10.01.2007р.



Вінницький р-н, с. Сосонка, 04.05.2006р., 10.09.2006р., 04.11.2006р., 23.12.2006р., 31.03.2007р., 28.08.2007р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 18.03.2006р., 23.09.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 21.12.2004р., 11.12.2005р., 30.09.2006р., 03.11.2006р., 18.01.2007р., 31.08.2007р., 07.10.2007р., 03.10.2009р., 05.09.2012р., 01.03.2013р., 20.03.2013р., 03.04.2013р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 08.03.2015р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 04.05.2007р., 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, с. Олександрівка, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р.

Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 21.09.2006р., 05.10.2008р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р., 22.09.2006р., 08.05.2007р., 01.11.2013р.

Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 16.09.2006р., 10.05.2007р.

Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 13.02.2015р.

Літинський р-н, с. Сосни, 22.05.2009р.

Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 08.01.2012р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 25.02.2006р.

Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.

Погребищенський р-н, 06.02.1919р., 23.02.1920р., 05.05.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 14.10.1920р., 11.11.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 25.11.1920р. [49].

Погребищенський р-н, м. Погребище, 17.03.1919р., 19.10.1920р., 27.10.1920р. [49].

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 16.05.2007р., 12.10.2007р.



Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 20.09.2007р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.

Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Ямпільський р-н, с. Слобода Бушанська, 18.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 17.03.1998р., 24.12.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Синиця велика

Parus major Linnaeus, 1758

Звичайний, а подекуди й багаточисельний осілий та кочовий птах усіх, без виключення, районів Вінницької області. Висока екологічна пластичність дозволяє виду використовувати найрізноманітніші за характером біотопи, особливо під час сезонних кочівель: від прибережних заростей очерету та рогозу – до внутрішніх кварталів старих лісів. В зимовий період синиця велика часто у змішаних зграях за участі інших видів синиць відвідують місця штучної підгодівлі птахів – годівнички у населених пунктах, місця годівлі свійських птахів тощо. В репродуктивний період топічні зв'язки птаха визначаються переважно наявністю дупел, різних ніш, або й штучних гніздівель.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 22.12.2005р., 29.01.2006р., 12.03.2006р., 15.03.2006р., 07.05.2006р., 17.05.2006р., 05.09.2006р., 13.09.2006р., 20.10.2006р., 02.12.2006р., 29.04.2007р., 18.04.2010р., 17.03.2013р., 21.07.2013р.

м. Ладижин, 05.05.2007р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані



Новака В.О, Новака В.В.)

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р., 16.06.2013р., 15.06.2014р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р., 09.06.2013р., 09.03.2015р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 28.05.2006р., 07.09.2006р., 28.10.2006р., 10.01.2007р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 01.04.2006р., 04.05.2006р., 10.09.2006р., 04.11.2006р., 23.12.2006р., 31.03.2007р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 18.03.2006р., 02.05.2006р., 11.06.2006р., 23.09.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 11.12.2005р., 30.04.2006р., 30.09.2006р., 03.11.2006р., 18.01.2007р., 31.08.2007р., 07.10.2007р., 03.10.2009р., 05.09.2012р., 01.11.2012р., 20.03.2013р., 03.04.2013р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 08.03.2015р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 04.05.2007р., 08.07.2007р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 29.04.2009р., 07.03.2013р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р.

Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р., 22.09.2006р., 08.05.2007р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 13.02.2015р., 28.02.2015р.

Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.

Могилів-Подільський р-н, с. Нова Григорівка, заказник «Бронницький», 31.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)

Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.

Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 01.01.2002р., 27.08.2005р., 18.08.2013р.

Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.

Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 15.10.2005р.



Оратівський р-н, с. Осична, 23.04.2009р.

Погребищенський р-н, 06.02.1919р., 27.02.1919р., 17.03.1919р., 02.03.1920р., 13.12.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 04.05.1919р. [49].

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 04.07.1919р. [49].

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 31.05.2006р., 12.10.2007р.

Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.

Тульчинський р-н, с. Печора, 10.06.2009р.

Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 20.09.2007р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.

Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Ямпільський р-н, с. Біла, 07.08.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Слобода Бушанська, 18.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 13.06.2007р., 30.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 04.05.1997р., 10.01.1998р., 17.03.1998р., 06.04.1998р., 15.08.2007р., 22-24.12.2007р., 01.09.2008р., 05.01.2009р., 27.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Родина Повзикові – Sittidae

Переважно дрібні птахи (маса тіла до 25г, довжина – до 20см) з міцним порівняно довгим прямим дзьобом, короткими сильними лапами і коротким прямим хвостом. Оперення м'яке і щільне.

Самці і самки мають подібне забарвлення – поєднання сірувато-блакитної спини і рудуватого або білуватого низу тіла.



В Україні поширений у лісовій і лісостеповій смугах, а також на півночі степу. Ведуть осілий і частково кочовий спосіб життя. Взимку зустрічаються всюди: в населених пунктах, садках, чагарниках, а наприкінці лютого переміщуються до лісових масивів. Тримаються парами або поодинці.

Моногами. Свої гнізда повзикові влаштовують у дуплах дерев, або й у штучних гніздівлях на висоті приблизно 3-10 м. Вхід до дупла зазичай обліплюють глиною.

За сезон буває дві кладки: перша – у квітні (7-8 яєць), друга у – червні (5-7 яєць). Яйця насиджує самиця протягом 13-16 діб. Пташенята знаходяться у гнізді до 3 тижнів. Після вильоту з гнізда вони разом з батьками кочують у пошуках їжі. На початку осені виводки розпадаються і птахи поодинці, або попарно приєднуються до синичих мішаних зграй, разом з якими й зимують.

Живляться переважно комахами, хоча в осінньо-зимовий період поїдають насіння деревних рослин.

На Вінниччині виявлений лише один вид даної родини, що належить до роду Повзик *Sitta*.

Рід *Sitta* Linnaeus, 1758

Повзик

***Sitta europaea* Linnaeus, 1758**

Звичайний осілий та кочовий птах усєї території Вінницької області. Заселяє найрізноманітніші лісостани як природні, так і антропогенного походження, у тому числі й ті, що знаходяться в межах населених пунктів. Взимку нерідко відвідує місця штучної підгодівлі у селитебному ландшафті.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.01.2006р., 20.10.2006р., 29.04.2007р., 24.09.2007р., 22.03.2014р.

м. Ладижин, 05.05.2007р.



- Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані Новака В.О, Новака В.В.)
- Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)
- Вінницький р-н, с. Зарванці, 16.06.2013р.
- Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 09.06.2013р.
- Вінницький р-н, с. Лаврівка, 07.09.2006р.
- Вінницький р-н, с. Сосонка, 01.04.2006р., 04.05.2006р., 10.09.2006р., 04.11.2006р.,
23.12.2006р., 31.03.2007р.
- Вінницький р-н, смт. Стрижавка, 27.11.2005р.
- Вінницький р-н, с. Тюшки, 18.03.2006р., 11.06.2006р., 23.09.2006р.
- Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р.
- Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 29.04.2009р.
- Жмеринський р-н, с. Олександрівка, 29.04.2009р.
- Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.
- Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 28.02.2015р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 31.08.2005р., 14.07.2013р.
- Немирівський р-н, с. Сокілець, 14.04.2013р.
- Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 15.10.2005р.
- Погребищенський р-н, с. Васильківці, 04.05.1919р., 13.04.1920р., 18.04.1920р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 19.03.1919р., 26.02.1920р., 07.04.1920р.,
11.11.1920р., 25.11.1920р. [49].
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 12.10.2007р.
- Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
- Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,
07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
- Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.



Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Ямпільський р-н, с. Улянівка, 10.08.2006р. (дані Смірнова Н.А.)

Родина Підкоришникові – *Certhiidae*

В авіфауні Вінниччини представлені лише одним видом – підкоришником звичайним (*Certhia familiaris*), що належить до однойменного роду Підкоришник *Certhia*.

Це дрібні рухливі птахи, довжина тіла яких становить близько 13см, а маса коливається в межах 8-12г. Дзьоб тонкий, довгий, помітно загнутий донизу. Ноги короткі, пальці довгі. Хвіст жорсткий, загострений. Оперення спини сірувато-буре з білими плямами, черево – брудно біле. Над оком проходить біла смужка. Крила закруглені, доволі широкі.

Оселяється на узліссях, в парках, садках, в селитебному ландшафті.

У природі легко визначаються за характерною манерою пересуватися по стовбурах дерев: вони завжди повзають по спіралі навколо стовбура. Політ швидкий, пірнаючий.

Пари формуються наприкінці зими. Гніздо розміщується в щілинах під корою, у дуплах та напівдуплах. Гніздовий матеріал – сухі та зволожені стебла трав, лоток формується з пір'я, хутра тварин, павутини.

Кладка зазвичай одна на сезон, містить 5-7 яєць. Насиджує самиця упродовж 13-15 діб. У гнізді пташенята залишаються до 15-16 діб. Після вильоту з гнізда виводки кочують поблизу гніздової території.

Ведуть осілий, частково кочовий спосіб життя. Живляться переважно комахами, жуками, тлею, павуками, гусінню метеликів. Восени і взимку значне місце в раціоні займає насіння хвойних дерев.



Рід *Certhia* Linnaeus, 1758

Підкоришник звичайний

***Certhia familiaris* Linnaeus, 1758**

Звичайний осілий і кочовий птах усієї території Вінницької області. У своєму розселенні приурочений до різнотипних лісостанів, у тому числі й деревних насаджень в межах населених пунктів та у їх околицях. В зимовий період часто кочує в антропогенному ландшафті, нерідко у зграях синиць.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.01.2006р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Лука-Барська, 08.04.1909р. [13].

Вінницький р-н, с. Зарванці, 16.06.2013р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 26.10.2012р., 09.06.2013р., 09.03.2015р.

Вінницький р-н, с. Мала Стадниця, 11.02.2011р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 04.05.2006р., 10.09.2006р., 04.11.2006р.

Вінницький р-н, смт. Стрижавка, 27.11.2005р.

Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 21.10.2008р.

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 19.04.1920р., 14.10.1920р., 11.11.1920р.,
25.11.1920р., 25.04.1921р., 27.04.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 19.03.1919р., 26.02.1920р., 13.12.1920р. [49].

Родина Горобцеві – Passeridae

Невеликі птахи, довжина тіла яких складає 14-15см, а його маса коливається в межах 19-32г. Тіло щільне, голова кругла, шия коротка. Дзьоб міцний, конусоподібний. Крила переважно короткі, закруглені.

Оперення щільне; домінує буре забарвлення, з широкими плямами на спині і брудно-білуватим низом. Хвіст порівняно довгий, здебільшого прямий.



Ноги середніх розмірів. У частини видів самці відрізняються від самиць за забарвленнями. В Україні горобцеві – осілі птахи, які зустрічаються по всій її території.

Оселяються в деревних насадженнях, поблизу них, в узліссях і ярах, селитебному ландшафті переважно зграями.

Гніздують горобцеві як окремими парами, так і колоніями. Гнізда закриті, використовуються протягом кількох сезонів.

В кладці буває від 4 до 10 (частіше 5-7) білих з бурими плямами яєць. За рік буває дві кладки. Яйця насиджує самиця протягом 11-13 діб. Пташенята нагніздного типу. Вони залишаються в гнізді від 12 до 20 діб. Після вильоту з гнізда батьки продовжують підгодовувати поршків. Надалі птахи збираються у зграї і починають вести кочовий спосіб життя.

Живляться горобцеві переважно насінням диких і культурних рослин, різними ягодами і плодами, комахами.

На Вінниччині родина представлена 2 видами, що належать до роду Горобець *Passer*.

Рід *Passer* Brisson, 1760

Горобець хатній

***Passer domesticus* (Linnaeus, 1758)**

Багаточисельний осілий і кочовий птах усїєї території Вінницької області. Наведені нижче кадастрові дані не відображають у повній мірі географію розселення хатнього горобця у регіоні. Заселяє переважно населені пункти, де влаштовує свої гнізда у будь-яких нішах: дуплах дерев, штучних гніздівлях, під дахами будинків тощо. Інколи може влаштовувати відкриті гнізда, що мають сферичну форму і розміщуються у кронах дерев [42]. Поза населеними пунктами в репродуктивний період зустрічається доволі рідко і тяжіє до різноманітних споруд: складів сільськогосподарської хімії, зерносховищ тощо.



Кадастрові дані:

м. Вінниця, 12.03.2006р., 15.03.2006р., 07.05.2006р., 17.05.2006р., 05.09.2006р., 13.09.2006р., 20.10.2006р., 02.12.2006р., 29.04.2007р., 16.09.2014р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Вінницький р-н, с. Тюшки, 23.09.2006р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 17-19.05.2004р., 20.05.2004р., 02.04.2006р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 04.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 07.05.2007р., 05.10.2008р.

Козятинський р-н, с. Збараж, 16.07.2005р.

Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 09.05.2015р.

Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський (дані *Смірнова Н.А.*)

Немирівський р-н, м. Немирів, 06.05.2013р., 18.08.2013р., 12.10.2013р.

Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 20.08.2005р., 15.10.2005р.

Тростянецький р-н, смт. Тростянець, 29.09.2005р.

Тростянецький р-н, с. Летківка, 29.09.2005р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.

Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані *Новака В.О, Новака В.В.*)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль [83].



Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 1997-2001рр., 29.08.2008р., 21-27.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Горобець польовий

Passer montanus (Linnaeus, 1758)

Багаточисельний осілий і кочовий птах, що заселяє усі без виключення райони Вінниччини. Зустрічається як в природному ландшафті, так і в антропогенному. На відміну від хатнього горобця, польовий частіше оселяється поза межами селитебів, влаштовуючи свої гнізда у дуплах дерев, норах берегових ластівок та бджолоїдок, штучних гніздівлях тощо. Наприкінці літа та восени великими зграями, які можуть налічувати кілька тисяч особин, кочує по полях з зерновими та олійними культурами, пустирях та луках поїдаючи насіння бур'янів.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 12.03.2006р., 15.03.2006р., 07.05.2006р., 17.05.2006р., 05.09.2006р., 13.09.2006р., 20.10.2006р., 02.12.2006р., 29.04.2007р., 11.02.2014р.

м. Ладижин, 05.05.2007р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Ялтушків, 10.05.2013р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 28.05.2006р., 07.09.2006р., 10.01.2007р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 28.08.2007р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 11.06.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 03.11.2006р., 31.08.2007р., 03.10.2009р., 01.03.2013р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 17.05.2004р., 18.05.2004р., 19.05.2004р., 20.05.2004р., 02.04.2006р., 16.09.2014р.



Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 04.05.2007р., 08.07.2007р.
Калинівський р-н, с. Іванів, 07.05.2007р., 28.05.2008р., 05.10.2008р.
Козятинський р-н, с. Збараж, 16.07.2005р.
Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р.
Немирівський р-н, с. Коржівка, 08.01.2012р., 05.09.2013р.
Немирівський р-н, с. Мухівці, 20.08.2005р.
Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 20.08.2005р., 15.10.2005р.
Погребищенський р-н, с. Васильківці, 28.04.1920р. [49].
Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 10.04.1919р., 09.05.1919р. [49].
Тиврівський р-н, с. Канава, 20.08.2005р.
Тростянецький р-н, смт. Тростянець, 29.09.2005р.
Тростянецький р-н, с. Летківка, 29.09.2005р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 31.05.2006р., 16.05.2007р.
Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.
Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,
07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
Хмільницький р-н, с. Мар'янівка, 09.10.2005р.
Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р.
Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.
Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)
Ямпільський р-н, с. Пороги, 24.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 30.03.1997р., 22.12.2007р., 01.09.2008р. (дані
Смірнова Н.А.)

Родина В'юркові – *Fringillidae*

Переважно дрібні птахи, чия довжина тіла коливається у межах 12-18см, а маса складає 10-62г. Дзьоб зазвичай міцний, конусоподібний. У шишкарів кінці



дзьоба схрещені. Тіло щільне, голова округла, шия порівняно коротка. Оперення густе. Забарвлення різноманітне, часто досить яскраве і строкате. Хвіст виїмчастий, рідше прямо обрізаний, або округлий. У багатьох видів чітко виражений статевий диморфізм – самці забарвлені яскравіше від самиць.

Поширені по всій території України. Заселяють ліси, чагарники, відкриті простори, культурний ландшафт.

Відкритогніздові. Гнізда розміщують переважно у кронах дерев, або кущів, на висоті 2-15м. За сезон буває 1-2 кладки. Пташенята нагніздного типу.

Часто по завершенні репродуктивного періоду об'єднуються у зграї, інколи полівидові, й ведуть кочовий спосіб життя.

Живляться переважно насінням рослин, плодами, частково комахами.

На Вінниччині виявлене перебування 12 видів В'юркових птахів, що належать до 10 родів: В'юрок *Fringilla* (2 види), Щедрик *Serinus* (1 вид), Зеленьяк *Chloris* (1 вид), Чиж *Spinus* (1 вид), Щиглик *Carduelis* (1 вид), Чечітка *Acanthis* (2 види), Чечевиця *Carpodacus* (1 вид), Шишкар *Loxia* (1 вид), Снігур *Pyrrhula* (1 вид), Костогриз *Coccothraustes* (1 вид).

Рід *Fringilla* Linnaeus, 1758

Зяблик

***Fringilla coelebs* Linnaeus, 1758**

Звичайний гніздовий і перелітний птах усієї території Вінницької області. В окремі зими в невеликій кількості може залишатись поблизу незамерзаючих водойм області, переважно у її південних районах. Використовує найрізноманітніші біотопи, де є деревна рослинність. В рівній мірі щільно заселяє як природні ландшафти, так і антропогенні.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 30.03.2006р., 07.05.2006р., 05.09.2006р., 29.04.2007р., 15.02.2011р., 16.02.2011р., 08.02.2014р.



м. Ладижин, 5.05.2007р., 09.01.2013р.
Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані Новака В.О, Новака В.В.)
Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)
Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.
Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.
Бершадський р-н, с. Баланівка, 26.03.2013р., 28.05.2015р.
Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.
Вінницький р-н, с. Вороновиця, 20.05.2009р.
Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р., 16.06.2013р., 15.06.2014р.
Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р., 09.06.2013р.
Вінницький р-н, с. Сосонка, 04.05.2006р., 10.09.2006р., 31.03.2007р.
Вінницький р-н, с. Тюшки, 02.05.2006р., 11.06.2006р.
Вінницький р-н, с. Якушинці, 09.04.2006р., 15.03.2007р., 02.04.2007р., 31.03.2011р.,
31.03.2012р., 01.10.2012р., 01.11.2012р., 03.04.2013р., 21.03.2014р., 28.03.2014р.
Гайсинський р-н, с. Басаличівка, 20.01.2008р.
Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.
Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 04.05.2007р., 08.07.2007р.
Гайсинський р-н, с. Ярмолинці, 16.01.2009р.
Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 29.04.2009р.
Жмеринський р-н, с. Олександрівка, 29.04.2009р.
Жмеринський р-н, с. Рожепи, 07.03.1909р.
Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р., 29.04.2009р.
Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.
Іллінецький р-н, м. Іллінці, 21.03.2013р.
Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.
Іллінецький р-н, с. Павлівка, 21.03.2013р.
Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р.



- Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.
- Козятинський р-н, с. Сокілець, 28.05.2009р.
- Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.
- Літинський р-н, с. Багринівці, 12.05.2005р., 11.05.2006р., 16.09.2006р., 10.05.2007р., 09.05.2008р.
- Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р.
- Літинський р-н, с. Дяківці, 22.05.2009р.
- Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р.
- Літинський р-н, с. Петрик, 13.06.2007р.
- Літинський р-н, с. Сосни, 22.05.2009р.
- Мурованокуриловецький р-н, с. Роздолівка, 16.06.2009р.
- Немирівський р-н, с. Гриненки, 20.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р., 21.10.2008р.
- Немирівський р-н, м. Немирів, 01.01.2002р., 30.07.2005р.
- Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Сокілець, 14.04.2013р.
- Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 23.03.2002р., 15.10.2005р., 28.05.2007р.
- Оратівський р-н, с. Осична, 23.04.2009р.
- Погребищенський р-н, 16.03.1919р., 18.03.1919р., 11.10.1919р., 29.10.1919р., 06.03.1920р., 19.03.1920р., 29.09.1920р., 20.03.1921р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Васильківці, 01.05.1919р. [49].
- Погребищенський р-н, м. Погребище, 06.12.1920р., 09.12.1920р., 13.12.1920р., 21.12.1920р. [49].
- Тиврівський р-н, с. Сутиски, 10.06.2009р.
- Томашпільський р-н, с. Олександрівка, 13.08.2009р.
- Тростянецький р-н, с. Летківка, 29.09.2005р., 15.05.2007р., 04.11.2014р., 27.05.2015р.
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р.



Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.

Тульчинський р-н, с. Печора, 10.06.2009р.

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 27.03.1992р., 11.04.1993р., 24.10.1993р., 12.03.1994р., 03.10.1994р., 06.03.1995р., 03.10.1995р., 01.04.1996р., 29.10.1996р., 16.03.1997р., 10.10.1997р. [51].

Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 10.05.2006р.

Хмільницький р-н, с. Мар'янівка, 09.10.2005р.

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р., 20.09.2007р., 08.10.2008р., 02.10.2013р.

Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 31.03.1997р., 03.06.1997р., 31.03.1998р., 01.05.1999р., 11.04.2000р., 05.01.2009р., 22.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

В'юрок

Fringilla montifringilla Linnaeus, 1758

Нечисленний пролітний птах, що може зустрічатись по усій території Вінницької області. Під час міграцій, особливо восени, кочує по відкритих ландшафтах з багатою трав'яною рослинністю, полях з зерновими та олійними культурами, нерідко у зграях зябликів або інших в'юркових птахів.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 05.11.2001р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 21.10.2008р., 25.11.2011р.

Погребищенський р-н, 29.09.1920р., 11.11.1920р., 14.11.1920р., 21.12.1920р., 18.04.1921р., 06.06.1921р. [49].

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 08.10.2008р.

**Рід *Serinus* Koch, 1816****Щедрик*****Serinus serinus* (Pallas, 1811)**

Малочисельний гніздовий і перелітний птах північних, західних та центральних районів Вінниччини. В середині минулого століття вид розпочав своє розселення у східному і північно-східному напрямку [63]. Станом на 1953 р. східна межа поширення даного виду проходила західними областями України, хоча поодинокі пари щедрика спостерігали на гніздуванні у м. Києві [65]. В середині 60-х років минулого століття перші гніздові пари даного виду були відмічені у м. Шостка Сумської області [5]. Враховуючи напрямок і темпи розселення щедрика у межах України можна припустити, що на гніздуванні у Верхньому Побужжі даний вид з'явився на початку 50-х років ХХ століття, а на Східному Поділлі – упродовж наступного десятиліття. Окремі дослідники вказують на топічний консерватизм щедрика при виборі гніздових стацій [5], що пояснює досить пізню появу виду в сусідній Харківщині – в середині 90-х років [47]. У м. Вінниці щедрик був виявлений на гніздуванні насамперед на пустирях з розрізненими посадками молодих лип, беріз, та чагарників. Південніше м. Гайсина гніздування щедрика наразі не виявлене.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 07.05.2006р., 05.05.2009р., 08.06.2013р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані *Новака В.О,*
Новака В.В.)

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 26.04.2014р., 03.08.2014р.

Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.

Хмельницький р-н, с. Чеснівка, 08.10.2008р.



Рід *Chloris* Cuvier, 1800

Зеленяк

***Chloris chloris* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний осілий і кочовий птах усєї території Вінницької області. Оселяється на узліссях лісовий масивів, широких лісових галявинах, вирубках, старих фруктових садках, лісосмугах, а також у деревних насадженнях населених пунктів – парках, скверах, цвинтарях тощо. У пострепродуктивний період здійснює трофічні кочівлі по відкритих просторах: луках з багаторічними травами,городах, полях.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 12.03.2006р., 07.05.2006р., 13.09.2006р., 29.04.2007р., 18.07.2014р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.

(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 09.05.2008р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Барський р-н, с. Лука-Барська [13].

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 14.07.2005р., 08.04.2006р., 05.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 01.04.2006р., 04.05.2006р., 31.03.2007р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 18.03.2006р., 02.05.2006р., 11.06.2006р., 23.09.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 09.04.2006р., 30.04.2006р., 30.09.2006р., 02.04.2007р., 15.04.2008р., 01.11.2012р., 03.04.2013р., 10.04.2013р., 14.03.2014р., 17.11.2014р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 04.05.2007р., 08.07.2007р.

Жмеринський р-н, с. Олександрівка, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р., 29.04.2009р.



- Калинівський р-н, с. Гушинці, 28.03.2015р.
- Калинівський р-н, с. Іванів, 27.04.2005р., 28.04.2006р., 05.10.2008р.
- Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р., 08.05.2007р., 15.04.2011р.
- Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.
- Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2005р., 11.05.2006р., 10.05.2007р., 10.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р.
- Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 15.11.2012р.
- Літинський р-н, с. Петрик, 29.03.2002р.
- Мурованокуриловецький р-н, с. Роздолівка, 16.06.2009р.
- Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.
- Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.
- Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 15.10.2005р., 28.05.2007р.
- Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.
- Погребищенський р-н, 29.01.1919р., 30.03.1919р., 19.07.1919р., 30.08.1919р., 04.10.1919р., 26.02.1920р., 06.03.1920р., 20.03.1921р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Васильківці, 05.05.1919р., 06.05.1920р., 29.08.1920р. [49].
- Погребищенський р-н, с. Павлівка, 15.11.1919р., 07.04.1920р., 19.10.1920р., 24.10.1920р., 12.11.1920р. [49].
- Тиврівський р-н, с. Довгополівка, 10.06.2009р.
- Тиврівський р-н, с. Рогізна, 10.06.2009р.
- Тростянецький р-н, с. Летківка, 15.05.2007р.
- Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 16.05.2007р., 12.10.2007р., 05.08.2009р.
- Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані *Новака В.О*, *Новака В.В.*)
- Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р., 08.10.2008р.
- Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 09.10.2005р.
- Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.



Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Рід *Spinus* Koch, 1816

Чиж

***Spinus spinus* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний зимуючий птах, що поширений по усій території Вінницької області. У Калинівському районі птахи були відмічені у репродуктивний період у потенційно зручних для гніздування біотопах, що може бути підставою для припущення можливості гніздування чижа на Вінниччині. Під час кочівель зграйки птахів зустрічаються у найрізноманітніших типах як природних, так і антропогенних біотопів, де є корм: насіння бур'янів, вільхи, берези, ялини, туї, ялівцю тощо.

Кадастрові дані:

м. Вінниця [37].

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 28.10.2006р., 10.01.2007р., 01.04.2007р.

Вінницький р-н, с. Мала Стадниця, 11.02.2011р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 01.04.2006р., 23.12.2006р.

Вінницький р-н, смт. Стрижавка, 27.11.2005р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 03.11.2006р., 18.01.2007р., 20.03.2013р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 15.04.2011р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р., 01.11.2013р.

Калинівський р-н, с. Павлівка, 29.03.2009р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 04.11.2008р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 15.11.2012р., 11.02.2015р., 28.02.2015р.

Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 23.03.2002р., 15.10.2005р.

Погребищенський р-н, 21.08.1919р., 29.08.1919р., 30.08.1919р., 04.10.1919р.,

25.10.1919р., 28.09.1920р., 07.10.1920р., 10.10.1920р., 14.10.1920р., 11.11.1920р.,



12.11.1920р., 14.03.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 02.07.1919р., 05.05.1921р. [49].

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 11.04.1993р., 15.10.1993р., 06.04.1994р., 06.10.1994р., 26.02.1995р., 20.09.1995р., 18.03.1996р., 14.10.1996р., 14.03.1997р., 04.10.1997р. [51].

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 09.10.2005р.

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 05.01.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Carduelis* Brisson, 1760

Щиглик

Carduelis carduelis (Linnaeus, 1758)

Звичайний осілий птах усієї території Вінницької області. В гніздовий період тяжіє до узлісь світлих широколистяних, або мішаних лісостанів, полезахисних лісосмуг, садків, парків та скверів у населених пунктах. В період кочівель невеликими зграями відвідує відкриті простори, де споживає насіння бур'янів, що є основою раціону виду в пострепродуктивний період.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.04.2007р., 08.08.2013р.

м. Ладижин, 5.05.2007р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.

Барський р-н, с. Діброва, 10.05.2013р.

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 21.03.2015р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 05.05.2006р., 28.10.2006р., 10.01.2007р., 01.04.2007р.



Вінницький р-н, с. Сосонка, 31.03.2007р., 28.08.2007р.

Вінницький р-н, смт. Стрижавка, 27.11.2005р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 18.03.2006р., 11.06.2006р., 23.09.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 09.04.2006р., 30.04.2006р., 30.09.2006р., 18.01.2007р., 02.04.2007р., 31.08.2007р., 07.10.2007р., 01.11.2012р., 14.03.2014р., 21.11.2014р., 11.03.2015р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 04.05.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Чернятин, 31.05.2007р.

Іллінецький р-н, с. Кам'яногірка, 23.04.2007р.

Калинівський р-н, с. Гушинці, 28.03.2015р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 21.09.2006р., 07.05.2007р., 20.07.2007р., 04.04.2008р., 06.04.2008р., 28.05.2008р., 05.10.2008р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 08.05.2007р.

Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.

Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2006р., 10.05.2007р., 10-11.05.2015р.

Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 06.07.2014р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 22.10.2005р., 12.06.2007р., 13.02.2015р., 28.02.2015р.

Літинський р-н, с. Сосни, 22.05.2009р.

Немирівський р-н, с. Гранітне, 19.05.2009р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р., 08.01.2012р., 05.09.2013р.

Немирівський р-н, с. Мухівці, 20.08.2005р.

Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.

Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 23.03.2002р., 20.08.2005р., 15.10.2005р.

Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.



Оратівський р-н, с. Фронтівка, 24.04.2009р.
Погребищенський р-н, 11.03.1919р., 16.02.1920р., 18.10.1920р., 24.10.1920р.,
25.12.1920р., 9.01.1921р. [49].
Погребищенський р-н, м. Погребище, 28.05.1920р. [49].
Тиврівський р-н, с. Довгополівка, 10.06.2009р.
Тиврівський р-н, с. Канава, 20.08.2005р.
Тростянецький р-н, с. Летківка, 15.05.2007р., 27.05.2015р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р., 16.05.2007р., 5.08.2009р.
Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,
07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
Хмільницький р-н, с. Сулківка, 09.10.2005р.
Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р., 8.10.2008р.
Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 09.10.2005р.
Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)
Ямпільський р-н, с. Петрашівка, 22.04.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, с. Пороги, 30.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, с. Слобода Бушанська, 17.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 18.04.2007р., 13.06.2007р.
(дані Смірнова Н.А.)
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 26.04.1998р., 23.04.2007р., 09.08.2007р.,
22.12.2007р., 05.01.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Acanthis* Borkhausen, 1758

Коноплянка

***Acanthis cannabina* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний осілий птах усієї території Вінниччини, проте ніде не



демонструє високої щільності населення. Гніздує як в межах населених пунктів, так і в природних біотопах, розміщуючи свої гнізда у кронах дерев та чагарників, віддаючи перевагу туї та ялівцю. Бувають і виключення. Так, 12.05.2006р. в околицях с. Багринівці Літинського р-ну знайдене гніздо коноплянки, розміщене в ніші стінки річища лівої притоки р. Згар на висоті близько 1 метра над рівнем води. Відзначимо, що форма, розміри та характер гнізда відповідають типовим параметрам гнізд коноплянки, розміщених у кронах дерев і чагарників [42]. В період міграцій та кочівель переміщується у відкриті біотопи, де живиться насінням лучних трав, бур'янів, або й деяких культурних рослин.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 07.05.2006р., 17.05.2006р., 05.09.2006р., 29.04.2007р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.

(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 30.05.2007р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 28.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 23.09.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 02.04.2007р., 07.10.2007р., 15.04.2008р., 01.04.2011р., 06.04.2011р., 20.03.2012р., 01.11.2012р., 10.04.2013р., 25.03.2014р., 01.05.2014р., 21.11.2014р., 11.03.2015р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 07.03.1909р. [13].

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 21.09.2006р., 07.05.2007р., 05.10.2008р., 04.04.2008р., 28.05.2008р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 15.04.2011р.

Калинівський р-н, с. Пиків, 25.04.2013р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 11.05.2005р., 12.05.2006р., 10-11.05.2015р.



- Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р.
Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 28.02.2015р.
Липовецький р-н, с. Зозів, 11.05.2001р.
Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.
Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 20.08.2005р.
Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.
Погребищенський р-н, 09.03.1919р., 30.08.1919р., 24-26.02.1920р., 04-06.03.1920р., 12.04.1920р., 12.11.1920р., 28.04.1921р. [49].
Погребищенський р-н, с. Васильківці, 18.05.1920р., 29.08.1920р. [49].
Погребищенський р-н, с. Павлівка, 09.01.1920р., 25.12.1920р., 09.01.1921р. [49].
Тиврівський р-н, с. Рогізна, 10.06.2009р.
Тростянецький р-н, с. Демківка, 14.04.1909р., 15.04.1909р., 16.04.1909р., 17.04.1909р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 31.05.2006р.
Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.
Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р., 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
Хмільницький р-н, с. Мар'янівка, 09.10.2005р.
Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р.
Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.
Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 16.06.2007р., 17.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Чечітка звичайна

Acanthis flammea (Linnaeus, 1758)

Звичайний зимуючий птах, що відмічається на території усіх районів Вінниччини. Обсяг інвазій коливається з року в рік і залежить від врожаю



кормових культур на гніздових територіях. Птахи кочують у відкритих ландшафтах, поїдаючи насіння бур'янів, а також деяких деревних порід. Інколи відмічаються сумісні з чижами кочівлі, формування полівидових зграй.

Кадастрові дані:

м. Вінниця [37].

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 03.01.2000р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 04.11.2008р.

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 01.12.1920р. [49].

Рід *Loxia* Linnaeus, 1758

Шишкар ялиновий

***Loxia curvirostra* Linnaeus, 1758**

Малочисельний зимуючий птах, що спорадично зустрічається на території усєї Вінниччини. Інвазії птахів щороку різняться обсягами і залежать від врожаю насіння хвойних порід дерев у межах гніздового ареалу.

Кадастрові дані:

м. Вінниця [37].

Барський р-н, с. Гавришівка [13].

Барський р-н, с. Лука-Барська [13].

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 29.10.2008р., 03.11.2008р.

Калинівський р-н, с. Павлівка, 29.03.2009р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 20.10.2008р.

Рід *Carpodacus* Kaup, 1829

Чечевиця

***Carpodacus erythrinus* (Pallas, 1770)**

Рідкісний гніздовий і перелітний птах, що може заселяє характерні для виду біотопи в усіх районах Вінницької області. Чечевиця оселяється у чагарникових заростях, переважно у верболозі, на вологих луках, у долинах



річок, рідше на заболочених лісових галявинах.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 28.05.2006р., 01.04.2007р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 22.05.2009р.

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 04.06.1919р. [49].

Рід *Pyrrhula* Brisson, 1760

Снігур

***Pyrrhula pyrrhula* (Linnaeus, 1758)**

Звичайний, але не численний зимуючий птах усєї території Вінницької області. Під час кочівель використовує найрізноманітніші біотопи, де є насадження ясеня, клена, горобини, хвойних порід дерев тощо. Зазвичай тримається у верхній частині крони. Кочує невеликими зграями – до 20-30 особин.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 25.11.1909р. [56].

м. Вінниця, 29.01.2006р., 07.04.2009р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 26.03.2013р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 29.10.2008р., 03.11.2008р., 16.01.2015р., 01.02.2015р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 28.10.2006р., 10.01.2007р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 01.04.2006р., 04.11.2006р., 23.12.2006р.

Вінницький р-н, смт. Стрижавка, 27.11.2005р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 18.03.2006р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 03.11.2006р., 18.01.2007р., 15.03.2007р., 01.03.2013р., 20.03.2013р., 03.04.2013р., 07.04.2013р., 08.11.2013р., 10.03.2014р., 14.03.2014р., 17.11.2014р., 21.11.2014р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 03.01.2000р.



Іллінецький р-н, с. Павлівка, 21.03.2013р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 31.10.2013р.

Козятинський р-н, с. Пляхова, 18.10.2012р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 15.11.2012р.

Літинський р-н, с. Петрик, 29.03.2002р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 08.01.2012р.

Погребищенський р-н, 25.02.1920р., 06.03.1920р., 14.03.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 26.02.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 29.10.1919р., 18.10.1920р., 09.01.1921р. [49].

Тульчинський р-н, м. Тульчин та околиці, 07.11.1992р., 31.03.1993р., 24.10.1993р., 05.04.1994р., 16.10.1994р., 18.04.1995р., 05.10.1995р., 01.04.1996р., 31.10.1996р., 06.04.1997р., 09.11.1997р. [51].

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 28.12.2001р., 05.01.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Coccothraustes* Brisson, 1760

Костогрив

Coccothraustes coccothraustes (Linnaeus, 1758)

Звичайний, а подекуди малочисельний осілий птах усієї території Вінницької області. У своєму поширенні тяжіє до різноманітних деревних насаджень: мішаних та широколистяних лісів, лісосмуг, садків, парків, міських бульварів, цвинтарів, щільно озеленених кварталів приватної забудови у населених пунктах.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 10.03.1909р., 13.03.1909р., 07.12.1909р. [56].

м. Вінниця, 29.01.2006р., 12.03.2006р., 15.03.2006р., 06.04.2013р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.

(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р., 29.06.2015р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)



- Барський р-н, с. Гармаки, 08.05.2008р.
Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.
Бершадський р-н, с. Баланівка, 28.05.2015р.
Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.
Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р., 16.06.2013р.
Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р., 09.06.2013р.
Вінницький р-н, с. Сосонка, 01.04.2006р., 04.05.2006р., 31.03.2007р.
Вінницький р-н, смт. Стрижавка, 27.11.2005р.
Вінницький р-н, с. Тюшки, 01.05.2005р., 02.05.2006р., 11.06.2006р.
Вінницький р-н, с. Якушинці, 30.09.2006р., 03.11.2006р., 03.10.2012р.
Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.
Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р.
Жмеринський р-н, с. Олександрівка, 29.04.2009р.
Жмеринський р-н, с. Северинівка, 29.04.2009р.
Калинівський р-н, с. Іванів, 21.09.2006р., 22.09.2006р.
Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р., 08.05.2007р., 13.09.2012р., 31.10.2013р.
Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.
Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.
Літинський р-н, с. Багринівці, 10.05.2015р.
Літинський р-н, с. Бірків, 25.04.2008р.
Літинський р-н, с. Дяківці, 22.05.2009р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 28.02.2015р.
Літинський р-н, с. Сосни, 22.05.2009р.
Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.
Немирівський р-н, с. Гранітне, 19.05.2009р.
Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.
Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.
Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.



Оратівський р-н, с. Фронтівка, 24.04.2009р.

Погребищенський р-н, 04.04.1919р., 17.08.1920р., 06.03.1921р. [49].

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 05.05.1919р., 02.07.1919р., 11.11.1920р. [49].

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 07.04.1920р., 25.11.1920р. [49].

Погребищенський р-н, м. Погребище, 30.09.1919р. [49].

Тростянецький р-н, с. Летківка, 15.05.2007р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 31.05.2006р., 16.05.2007р., 05.08.2009р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 26.04.2014р.,
07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 02.01.1999р., 21.04.2007р., 01.09.2008р. (дані
Смірнова Н.А.)

Родина Вівсянкові – *Emberizidae*

Доволі численна за кількістю видів група зерноїдних птахів. Її представники – переважно дрібні птахи (довжина тіла 14-18см, маса – 14-55г.).

Дзьоб конусоподібний. Хвіст порівняно довгий, виїмчастий. Тіло щільне, крила різноманітної форми і довжини, але у більшості широкі та закруглені.

Забарвлення переважно яскраве, з темною строкатістю. В залежності від виду присутні жовтий, різні відтінки бурого, чорний, білий та інші тони. У багатьох видів виражений статевий диморфізм. Самки зазвичай забарвлені тьмяніше.

Вівсянкові гніздують на всій території України. Заселяють відкриті простори, зарослі чагарниками, болота та заболочені луки, узлісся, вирубки тощо. Ведуть осілий, кочовий, перелітний та взимку залітний спосіб життя.

Репродуктивний період розпочинається наприкінці березня – на початку квітня. Гнізда влаштовують переважно на землі або, як виняток, на невисокому кущі. Гніздо чашоподібної форми, збите з сухих стебел злаків і колосків. Лоток вистелений корінням і хутром тварин. Може бути до двох кладок за сезон. Насиджують кладку та вигодовують пташенят обоє батьків.



До раціону Вівсянкових входять різноманітні комахи, павукоподібні, насіння рослин.

У Вінницькій області в різний час спостерігали представників 6 видів даної родини, які належать до 3 родів: Вівсянка *Emberiza* (4 види), Подорожник *Calcarius* (1 вид) і Пуночка *Plectrophenax* (1 вид).

Рід *Emberiza* Linnaeus, 1758

Просянка

Emberiza calandra (Linnaeus, 1758)

Звичайний осілий птах усієї території Вінницької області. Заселяє різноманітні відкриті стації: поля, надзаплавні луки, пасовища, пустирі, схили ярів та пагорби із різнотрав'ям і негустими заростями чагарників, поодинокими деревами. Територій населених пунктів уникають.

Кадастрові дані:

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 01.04.2011р., 31.03.2012р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 31.05.2003р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 05.10.2008р.

Могилів-Подільський р-н, с. Козлів, 23.03.2012р.

Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Роздолівка, 16.06.2009р.

Оратівський р-н, с. Фронтівка, 24.04.2009р.

Погребищенський р-н, с. Васильківці, 13.04.1920р., 02.05.1920р., 07.03.1921р. [49].

Погребищенський р-н, м. Погребище, 10.05.1919р., 03.06.1919р. [49].

Тростянецький р-н, с. Летківка, 27.05.2015р.

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р.



Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.

Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані
Новака В.О, Новака В.В.)

Вівсянка звичайна

***Emberiza citrinella* Linnaeus, 1758**

Звичайний осілий птах, що зустрічається на території усіх без виключення районів Вінницької області. Оселяється на відкритих просторах із заростями чагарників, у світлих молодих лісах, на лісових галявинах, вирубках та узліссях, у лісосмугах, парках та алеях населених пунктів. Взимку кочує невеликими зграями.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 29.04.2007р., 23.03.2014р.

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р., 29.06.2015р.
(дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О,
Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р., 08.05.2008р.

Барський р-н, с. Діброва, 07.06.2006р., 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 26.03.2013р.

Бершадський р-н, с. Сумівка, 30.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 22.05.2013р., 16.06.2013р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 16.05.2013р., 09.06.2013р., 09.03.2015р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 08.04.2006р., 05.05.2006р., 28.05.2006р., 07.09.2006р.,
28.10.2006р., 10.01.2007р., 01.04.2007р.

Вінницький р-н, с. Мала Стадниця, 11.02.2011р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 01.04.2006р., 04.05.2006р., 31.03.2007р.

Вінницький р-н, смт. Стрижавка, 27.02.2013р.

Вінницький р-н, с. Тюшки, 18.03.2006р., 02.05.2006р., 11.06.2006р., 23.09.2006р.



Вінницький р-н, с. Якушинці, 09.04.2006р., 18.01.2007р., 02.04.2007р., 31.08.2007р., 07.10.2007р., 01.04.2011р., 20.03.2012р., 05.09.2012р., 10.10.2012р., 01.11.2012р., 01.03.2013р., 20.03.2013р., 03.04.2013р., 08.11.2013р., 10.03.2014р., 21.11.2014р., 11.03.2015р.

Гайсинський р-н, с. Рахни, 24.04.2007р.

Гайсинський р-н, с. Степашки, 08.07.2006р., 04.05.2007р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 31.05.2003р., 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Потоки, 29.04.2009р.

Жмеринський р-н, с. Северинівка, 31.05.2007р.

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.

Іллінецький р-н, с. Кантелина, 24.04.2009р.

Іллінецький р-н, с. Слобідка, 21.03.2013р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 21.09.2006р., 05.10.2008р.

Калинівський р-н, с. Кучері, 29.04.2006р., 08.05.2007р., 24.04.2013р., 31.10.2013р.

Козятинський р-н, с. Садове, 27.04.2006р.

Козятинський р-н, с. Самгородок, 28.05.2009р.

Козятинський р-н, с. Сокілець, 28.05.2009р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 10.05.2007р., 10-11.05.2015р.

Літинський р-н, с. Дяківці, 22.05.2009р.

Літинський р-н, с. Зоринці, 10.05.2015р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р., 28.02.2015р., 09.05.2015р.

Літинський р-н, с. Петрик, 29.03.2002р.

Могилів-Подільський р-н, с. Юрківці, 17.06.2009р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Жван, 02.03.2013р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Роздолівка, 16.06.2009р.

Немирівський р-н, с. Велика Бушинка, 19.05.2009р.

Немирівський р-н, с. Гранітне, 19.05.2009р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р., 25.11.2011р.



Немирівський р-н, с. Мухівці, 20.08.2005р.

Немирівський р-н, с. Сажки, 19.05.2009р.

Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 15.10.2005р., 20.04.2013р.

Оратівський р-н, с. Мала Ростівка, 23.04.2009р.

Оратівський р-н, с. Фронтівка, 24.04.2009р.

Погребищенський р-н, 06.02.1919р., 01.04.1919р., 23.02.1920р., 27.04.1920р., 09.01.1921р. [49].

Тиврівський р-н, с. Довгополівка, 10.06.2009р.

Тростянецький р-н, с. Летківка, 15.05.2007р., 27.05.2015р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 16.05.2007р.

Тульчинський р-н, с. Заозерне, 05.05.2007р.

Тульчинський р-н, с. Федьківка, 14.05.2007р.

Тульчинський р-н., с. Шпиків – с. Винокурня – с. Левківці, 07.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 10.05.2006р.

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 15.09.2006р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.

Шаргородський р-н., с. Рахни Лісові – с. Юліямпіль, 26.04.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Вівсянка очеретяна

***Emberiza schoeniclus* (Linnaeus, 1758)**

Малочисельний осілий птах, що зустрічається на усій території Вінницької області. Гніздує на вологих луках, берегах річок з повільною течією, ставків та водосховищ, де є очерет та зарості чагарників. Дуже рідко демонструє високу щільність населення.

Кадастрові дані:

м. Вінниця [38].

Барський р-н., м. Бар-с. Балки-с. Чемериси Барські, 29.06.2014р. (дані



Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н., с. Васютинці-с. Лука Барська, 29.06.2014р. (дані Новака В.О, Новака В.В.)

Барський р-н, с. Гармаки, 07.06.2006р.

Барський р-н, с. Діброва, 29.05.2007р.

Бершадський р-н, с. Баланівка, 24.05.2001р., 26.03.2013р.

Бершадський р-н, с. Флорине, 25.05.2001р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 08.04.2006р., 01.04.2007р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 15.04.2002р., 19.04.2003р., 17.04.2004р., 25.05.2004р., 21.06.2004р., 06.07.2004р., 17.04.2005р., 30.04.2006р., 19.05.2006р., 18.01.2007р., 02.04.2007р., 15.04.2009р., 03.10.2009р., 31.03.2011р., 05.04.2011р., 06.04.2011р., 20.03.2012р., 31.03.2012р., 05.09.2012р., 01.10.2012р., 20.03.2013р., 03.04.2013р., 21.03.2014р., 16.09.2014р.

Гайсинський р-н, с. Губник, 18.05.2004р.

Жмеринський р-н, с. Рожепи, 02.03.1909р. [13].

Жмеринський р-н, с. Стодутьці [13].

Жмеринський р-н, с. Токарівка, 30.05.2007р.

Калинівський р-н, с. Гушинці, 28.03.2015р.

Калинівський р-н, с. Іванів, 28.04.2006р., 07.05.2007р., 20.07.2007р., 05.10.2008р., 04.04.2008р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 10.05.2007р.

Літинський р-н, с. Івча, 09.05.2007р., 04.04.2008р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 12.06.2007р.

Літинський р-н, с. Петрик, 29.03.2002р., 01.05.2004р.

Літинський р-н, с. Садове, 29.03.2002р.

Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 10.05.2004р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2007р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 16.05.2004р.



Погребищенський р-н, 29.09.1919р., 18.09.1920р. [49].

Теплицький р-н, с. Шиманівка, 14.07.2002р.

Хмільницький р-н, с. Широка Гребля, 10.06.2002р.

Хмільницький р-н, с. Мар'янівка, 09.10.2005р.

Вівсянка садова

***Emberiza hortulana* Linnaeus, 1758**

Рідкісний гніздовий та перелітний птах на Вінниччині. Окрім вказаних у кадастрі, можливі й інші гніздові території садової вівсянки. Оселяється у полезахисних лісосмугах, зарослих чагарниками ярах та балках, старих фруктових садках тощо.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 05.05.2006р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 01.04.2006р., 04.05.2006р.

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 19.06.2002р.

Погребищенський р-н, с. Круподеринці, 18.06.1919р. [49].

Погребищенський р-н, м. Погребище, 04.05.1919р., 06.05.1921р. [49].

Тростянецький р-н, с. Летківка, 29.09.2005р.

Рід *Calcarius* Bechstein, 1803

Подорожник лапландський

***Calcarius lapponicus* (Linnaeus, 1758)**

Нові достовірні дані про перебування виду на Вінниччині наразі відсутні.

Кадастрові дані:

Погребищенський р-н, 04.12.1919р., 09.01.1921р. [49].



Рід *Plectophenax* Stejneger, 1882

Пуночка

Plectophenax nivialis (Linnaeus, 1758)

Остання достовірна інформація про зустрічі пуночки на Вінниччині датується початком ХХ століття. Новіші дані про перебування виду на теренах області відсутні.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Лука-Барська, 02-03.1909р. [13].





Клас Ссавці Mammalia

Ряд Комахоїдні – Lipothyphla (Insectivora)

Родина Їжакові – Erinaceidae

Родина об'єднує не більше 10 видів, зовні схожих на європейського (звичайного) їжака. Тіло тварин зверху і з боків вкривають тверді голки. Голова і черево вкриті жорсткими темно забарвленими волосинами. Вушні раковини та очі добре розвинені. Під шкірою майже суцільним шаром розташовані поздовжні і кільцеві м'язи, при скороченні яких їжак згортається, набуваючи сферичної форми. Сильно розвинуті виличні дуги, широко розставлені в сторони; зубів 36. На Вінниччині родина представлена єдиним видом, що належить до роду Їжак *Erinaceus*.

Рід *Erinaceus* Linnaeus, 1758

Їжак білочеревий

***Erinaceus concolor* Linnaeus, 1758**

Багаточисельний на території області вид. Мешкає в усіх містах з дерев'янистою листяною рослинністю. Часто зустрічається в населених пунктах де мешкає навіть в невеликих парках та садках.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 22.06.2003р., 13.06.2012р., 18.08.2014р.

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 08.07.2005р.

Вінницький р-н, с. Хижинці 15.07.2015р.

Вінницький р-н, с. Якушинці 26.09.2014р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 18.05.2004р.

Калинівський р-н, с. Кучери 17.10.2014р.

Літинський район, с. Багринівці 19.04.2013р.

Немирівський р-н, с. Коржівка 25.03.2015р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 27.08.2005р.

Хмільницький р-н, с. Чеснівка 21.05.2015р.



Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 28.04.1998р., 07.06.1998р., 18.06.2001р.,
22.04.2006р. (дані Смірнова Н.А.)

Родина Землерийкові – *Soricidae*

Родина об'єднує тварин дрібних і середніх розмірів: довжина тіла 3,5-18см, маса коливається у межах від 1,5 до 150г. Зовні схожі на мишовидних гризунів, але мають витягнутий у вигляді малого хоботка ніс, маленькі очі й шовковисте хутро. Хвіст дуже довгий, вкритий волоссям. Вушні раковини покриті короткими волосками. Кисті передніх кінцівок нормальні, або злегка розширені. Череп видовжений, клиновидно звужений у носовому відділі. Зубів від 32 до 26. На Вінниччині наразі встановлене перебування 5 видів родини, які належать до 3 родів: Мідиця *Sorex* (2 види), Білозубка *Crocidura* (2 види), Рясоніжка *Neomys* (2 види).

Рід *Sorex* Linnaeus, 1758

Мідиця звичайна

Sorex araneus Linnaeus, 1758

Звичайний для області вид. Перевагу віддає листяним лісам, заплавам, байракам, пасовищам. Часто зустрічається у біотопах разом з мідицею малою.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 05.07.1967р. [92].

Іллінецький р-н, смт. Дашів, 09.07.1957р. [92].

Вінницький р-н, с. Коло-Михайлівка, 23.07.1955р. (фонди КНУ).

Бершадський р-н, с. Баланівка, 25.10.1997р.

Вінницький р-н, с. Бохоники, 08.04.1993р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 25.08.1993р., 06.03.1995р.

Вінницький р-н, с. Медвеже Вушко, 18.03.1993р.

Вінницький р-н, с. Прибузьке, 15.04.1993р.



Вінницький р-н, с. Стрижавка, 17.09.1993р.
Вінницький р-н, с. Шкуринці, 30.07.1993р.
Вінницький р-н, с. Якушинці, 14.10.1994р., 26.09.2014р.
Жмеринський р-н, с. Зоринці, 28.07.2013р., 07.07.2014р., 22.10.2014р.
Калинівський р-н, с. Кучери, 14.10.2005р., 12.07.2013р., 01.11.2013р., 17.10.2014р.,
18.03.2015р.
Літинський р-н, с. Багринівці, 19.04.2013р., 19.10.2013р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 19.04.2013р.
Немирівський р-н, с. Коржівка, 14.11.2005р., 05.09.2013р.
Погребищенський р-н, с. Білашки, 03.10.2014р.
Погребищенський р-н, м. Погребище, 27.03.1995р.
Погребищенський р-н, с. Білашки, 13.10.2005р.
Теплицький р-н, с. Мала Мочулка, 07.08.1996р.
Тростянецький р-н, с. Летківка, 10.10.1997р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 18.06.2004р., 06.11.2014р., 31.05.2015р.
Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 03.10.2013р., 21.05.2015р.
Ямпільський р-н, с. Дзигівка, 19.07.1994р.
Ямпільський р-н, с. Писарівка, 19.07.1994р.

Мідиця мала

***Sorex minutus* Linnaeus, 1766**

Досить звичайна на території області. Зустрічається в байраках, заплавах, лісах. На відміну від звичайної мідиці віддає перевагу більш вологим ділянкам.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Бохоники, 08.04.1993р.
Вінницький р-н, с. Лаврівка, 27.03.1995р.
Вінницький р-н, с. Медвеже Вушко, 18.02.1993р.
Вінницький р-н, с. Парпурівці, 01.08.2001р.
Вінницький р-н, с. Прибузьке, 15.04.1993р.



- Вінницький р-н, с. Сосонка, 17.09.2002р.
Вінницький р-н, с. Стрижавка, 17.09.1993р.
Вінницький р-н, с. Шкуринці, 30.07.1993р.
Вінницький р-н, с. Якушинці, 29.04.2004р.
Гайсинський р-н, с. Грузьке, 15.04.1994р.
Жмеринський р-н, с. Зоринці 07.07.2014р., 22.10.2014р.
Іллінецький р-н, смт. Дашів, 29.04.1999р.
Калинівський р-н, с. Кучери, 20.05.1998р., 01.11.2013р., 17.10.2014р.
Літинський р-н, с. Багринівці, 19.09.2003р., 19.10.2013р.
Теплицький р-н, с. Мала Мочулка, 31.03.1995р.
Погребищенський р-н, с. Білашки, 24.09.2004р.
Тростянецький р-н, с. Летківка, 18.06.2004р., 11.10.2013р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 04.11.2004р., 06.11.2014р.

Рід *Crocidura* Wagler, 1832

Білозубка мала

***Crocidura suaveolens* Pallas, 1811**

Дуже рідкісна. Мешкає в заплавах річок, на узбережжях різнотипних водойм, у тому числі й антропогенного походження. Наразі виявлена лише у Козятинському районі.

Кадастрові дані:

Козятинський р-н, с. Самгородок, 26.04.1997р.

Білозубка білочерева

***Crocidura leucodon* (Hermann, 1780)**

Рідкісна. Мешкає в заплавах, на пасовищах, урбоценозах. Подекуди зустрічається навіть у вологих місцях різноманітних будівель.



Кадастрові дані:

Вінницька обл., 24.03.1966р. [92].
м. Вінниця, 29.07.1993р., 19.01.2000р.
Вінницький р-н, с. Медвеже Вушко, 18.02.1993р.
Вінницький р-н, с. Парпурівці, 01.08.2001р.
Вінницький р-н, с. Прибузьке 08.10.2007р.
Вінницький р-н, с. Якушинці, 06.10.1994р.
Калинівський р-н, м. Калинівка, 21.05.1996р.
Калинівський р-н, с. Сальник, 22.08.2001р.
Літинський р-н, с. Багринівці, 23.09.2005р., 24.09.2007р., 06.11.2008р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.1999р.
Хмельницький р-н, с. Лип'ятин, 19.09.2003р.
Хмельницький р-н, с. Сміла, 18.09.2006р.
Ямпільський р-н, с. Дзигівка, 12.12.1995р.

Рід *Neomys* Каур, 1829

Рясоніжка маленька

***Neomys anomalus* Cabrera, 1907**

Рідкісний вид, занесений до Червоної книги України. На території області заселяє вологі ліси та прибережні ділянки водойм, густо зарослі трав'янистою рослинністю, деревами та чагарниками. Вразливість виду пов'язана зі скороченням специфічних місць для мешкання (порушення гідрологічного режиму, вирубування дерев, забруднення води тощо).

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Медвеже Вушко, 06.05.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
Калинівський р-н, с. Кучери, 17.10.2014р.
Калинівський р-н, с. Гущинці, 19.10.2014р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 28.02.2015р.
Піщанський р-н, смт. Піщанка, 13.03.1988р. (дані Трикоз Г.А.)



Рясоніжка велика

***Neomys fodiens* (Pennant, 1771)**

Малочисельна. Мешкає по берегах річок та інших водойм. Життєдіяльність виду безпосередньо пов'язана з водою. В екологічному відношенні вид пластичніший, ніж рясоніжка мала, особливо у плані об'єктів харчування, тому чисельність рясоніжки великої значно більша.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Славне, 27.02.2013р.

Калинівський р-н, с. Гушинці, 15.05.2009р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 09.06.2011р.

Родина Кротові – Talpidae

Дрібні тварини, добре пристосовані до риучого способу життя. Тіло валькувате, шия вкорочена, голова сплюснена. Зовнішні вушні раковини відсутні; очі недорозвинені, у деяких видів сховані під шкірою. Хвіст короткий, вкритий лусками. Передні кінцівки короткі, спрямовані в боки, мають розширену, повернуту назад долоню. Кігті великі. Хутро коротке, шовковисте. Хвіст короткий. Забарвлення чорне з сірим чи буруватим відтінком.

Живляться дощовими червами, комахами та їх личинками, що живуть у ґрунті. Комах поїдають у значній кількості при нестачі червів та у місцях їх масового розмноження. У Вінницькій області трапляється лише один вид, що належить до роду Кріт *Talpa*.

Рід *Talpa* Linnaeus, 1758

Кріт європейський

***Talpa europaea* Linnaeus, 1758**

Багаточисельний. Мешкає на пасовищах, в лісах, байраках, агроценозах по всій території області.



Кадастрові дані:

м. Вінниця, Вінницькі Хутори, 01.08.2004р.
Вінницький р-н, с. Агрономічне, 23.08.1928р. [92].
Вінницький р-н, с. Комарів, 18.06.2005р.
Вінницький р-н, с. Сосонка, 12.06.2004р.
Калинівський р-н, с. Кучери 17.10.2014р., 18.03.2015р.
Калинівський р-н, с. Мізяків 30.05.2014р.
Літинський р-н, с. Багринівці, 19.09.2003р.
Немирівський р-н, с. Коржівка 7.07.2014р., 22.10.2014р.
Погребищенський р-н, с. Білашки 30.05.2013р., 03.10.2014р.
Тростянецький р-н, с. Летківка 11.10.2013р., 31.05.2015р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка 31.05.2015р.
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 07.08.2002р. (дані Смірнова Н.А.)

Ряд Рукокрилі – Chiroptera

Родина Підковикові – Rhinolophidae

Характерними рисами представників родини є наявність складних шкірястих утворень на морді: підковоподібна пластинка, яка огинає ніздрі спереду і з боків, ланцет (продовження підкови на лобі) і вертикальний виступ (сідло). Вуха гостроверхі, листовидні, без козелка. Верхні різці (1 пара) дрібні і розташовуються на хрящовій пластинці.

Вдень переховуються у печерах, під куполами церков, рідше – на горищах, поодинці та колоніями.

По твердій поверхні бігати не можуть.

До раціону входять метелики (Lepidoptera) та двокрилі комахи (Diptera), які активні у сутінках та вночі.

Самиця народжує зазвичай одне велике дитинча на рік. У перші дні життя він висить на тілі самиці, причепившись зубами до соскоподібних пахових придатків. У віці 30-40 діб дитинчата стають самостійними. Окремі види



залишаються зимувати у тих печерах, де жили влітку, решта відкочовує у південну частину ареалу.

На Вінниччині достовірно встановлене перебування лише одного виду, який належить до роду Підковик *Rhinolophus*.

Рід *Rhinolophus* Lacépède, 1799

Підковик малий

Rhinolophus hipposideros (Bechstein, 1800)

Звичайний вид. Живиться переважно у лісах, байраках. Зимує на території області.

Кадастрові дані:

Піщанський р-н, 12.07.2006р., 21.12.2006р., 22.12.2006р., 29.05.2009р., 30.05.2009р. [15].

Крижопільський р-н, 13.07.2006р. [15].

Ямпільський р-н, 22.12.2006р. [15].

Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок [81].

Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Глібичок, 28.05.2000р., 03.06.2001р., 25.08.2004р., 13.06.2007р., 09.08.2007р., 24.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Родина Лиликові – *Vespertilionidae*

Тонкий хвіст повністю знаходиться у міжстегновій перетинці. Плечовий суглоб подвійний. Зуби комахоїдного типу – добре розвинені ікла; їх кількість коливається у межах 28-38. У всіх лиликових добре розвинений механізм ультразвукової ехолокації.

Ареал родини збігається з межами ареалу всього ряду. В Євразії на північ від Карпат, Криму, Кавказу, Південного Казахстану, Монголії і Південного Примор'я майже до Полярного кола, як і в північній половині Північної Америки, зустрічаються представники виключно цієї родини.

Близько 200 видів лиликових групують у велику кількість родів (за



різними даними – від 25 до 36) і від 3 до 6 підродин.

Вдень зустрічаються у найрізноманітніших укриттях: у печерах, на гілках дерев та чагарників, у дуплах і щілинах кори дерев, у тріщинах скель, шахтах, криницях, будівлях тощо. За характером живлення переважно комахоїдні, деякі види – рибоїдні. Комах ловлять зазвичай у польоті, проте можуть також збирати їх у кронах дерев та на землі.

В холодну пору року впадають у сплячку, а окремі види – мігрують на південь. Самиці народжують зазвичай одне дитинча, рідше – двох, іноді – трьох, або й чотирьох. Часто представники родини зустрічаються поодинці, рідше – парами, але окремі види здатні формувати великі (іноді й полівидові) колонії.

На території Вінницької області родина представлена 11 видами, які належать до 6 родів: Нічниця *Myotis* (5 видів), Вухань *Plecotus* (2 види), Широковух *Barbastella* (1 вид), Вечірниця *Nyctalus* (1 вид), Нетопир *Pipistrellus* (1 вид), Пергач *Eptesicus* (1 вид).

Рід *Myotis* (Kaup, 1829)

Нічниця гостровуха

Myotis oxugnathus

Звичайний. Полює у лісах, байраках. Зимує на території області.

Кадастрові дані:

Крижопільський р-н, 13.07.2006р., 28.08.2009р., 29.08.2009р. [15].

Піщанський р-н, 21.12.2006р., 07.07.2007р. [15].

Нічниця війчаста

***Myotis nattereri* (Heinrich Kuhl, 1817)**

Рідкісна. Мешкає у лісах та байраках. Зимує на території області.

Кадастрові дані:

Піщанський р-н, 21.12.2006р. [15].

Крижопільський р-н, 28.08.2009р. [15].



Нічниця вусата

***Myotis mystacinus* Kuhl 1817**

Малочисельна. Мешкає в лісах, байраках.

Кадастрові дані:

Піщанський р-н, 29.05.2009р. [15].

Крижопільський р-н, 28.08.2009р., 29.08.2009р. [15].

Нічниця ставкова

***Myotis dasycneme* Boie, 1825**

Рідкісна. Мешкає в заплавах. Зимує на території області.

Кадастрові дані:

Крижопільський р-н, 29.08.2009р. [15].

Піщанський р-н, 21.12.2006р. [15].

Шаргородський р-н, 23.12.2006р. [15].

Нічниця водяна

***Myotis daubentonii* Kuhl 1817**

Звичайна. Мешкає в заплавах, лісах, байраках. Зимує на території області.

Кадастрові дані:

Піщанський р-н, 21.12.2006р., 22.12.2006р., 29.05.2009р. [15].

Крижопільський р-н, 30.05.2009р., 28.08.2009р. [15].

Шаргородський р-н, 23.12.2006р., 24.12.2006р. [15].

Томашпільський р-н, 23.12.2006р. [15].

Рід *Plecotus* Geoffroy, 1818

Вухань бурий

***Plecotus auritus* Linnaeus. 1758**

Звичайний. Мешкає в лісах, заплавах, байраках, урбоценозах. Зимує на



території області.

Кадастрові дані:

Крижопільський р-н, 30.05.2009р., 28.08.2009р. [15].

Томашпільський р-н, 15.07.2006р., 23.12.2006р. [15].

Шаргородський р-н, 23.12.2006р. [15].

Піщанський р-н, 21.12.2006р., 22.12.2006р. [15].

Вухань австрійський

Plecotus austriacus (Fischer, 1829)

Малочисельний. Мешкає в урбоценозах. Зимує на території області.

Кадастрові дані:

Піщанський р-н, 11.07.2006р., 21.12.2006р., 22.12.2006р., 07.07.2007р., 29.05.2009р. [15]

Томашпільський р-н, 23.12.2006р. [15].

Шаргородський р-н, 23.12.2006р. [15].

Калинівський р-н, с. Кучери, 03.10.2008р.

Рід *Barbastella* Gray, 1821

Широковух європейський

Barbastella barbastellus Schreber, 1774

Рідкісний. Мешкає в лісах, бараках. Зимує на території області.

Кадастрові дані:

Крижопільський р-н, 30.05.2009р., 28.08.2009р. [15].

Піщанський р-н, 21.12.2006р., 22.12.2006р. [15].

Шаргородський р-н, 23.12.2006р. [15].

Томашпільський р-н, 23.12.2006р. [15].



Рід *Nyctalus* Bowdich, 1825

Вечірниця дозірна

***Nyctalus noctula* (Schreber, 1774)**

Звичайна. Мешкає в усіх стаціях, окрім пасовищ. Зимує на території області.

Кадастрові дані:

м. Вінниця 09.02.2011р., 24.02.2012р. [14].

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 17.04.1998р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Pipistrellus* Kaup, 1829

Нетопир карлик

***Pipistrellus pipistrellus* (Schreber, 1774)**

Звичайний. Мешкає в усіх стаціях окрім степів і пасовищ. Зимує на території області.

Кадастрові дані:

Піщанський р-н, 21.12.2006р., 22.12.2006р., 07.07.2007р. [15].

Рід *Eptesicus* Constantine Samuel Rafinesque, 1820

Пергач пізній

***Eptesicus serotinus* (Schreber, 1774)**

Багаточисельний. Мешкає в усіх стаціях. Зимує на території області.

Кадастрові дані:

Піщанський р-н, 11.07.2006р., 21.12.2006р., 22.12.2006р., 07.07.2007р.

Крижопільський р-н, 30.05.2009р., 29.08.2009р.

Томашпільський р-н, 15.07.2006р., 23.12.2006р.

Ямпільський р-н, 22.12.2006р.



Ряд Зайцеподібні – Lagomorpha

Родина Зайцеві – Leporidae

До родини належать найбільші представники ряду, довжина тіла яких коливається у межах 30-60см. Вуха довгі (не менше половини довжини голови), дещо загострені на кінці. Задні кінцівки у більшості видів значно довші, ніж передні. Хвіст дуже короткий. Тіло струнке, дещо сплюснене з боків.

Хутряний покрив різноманітний – від високого і м'якого до низького і щетинистого. У багатьох видів довжина волосся і його щільність, а також забарвлення змінюються по сезонах. Загалом забарвлення хутра частіше тьмяне, сіро-буре. Подошви лап вкриті густою щіткою волосся, подушечки пальців ніколи не бувають голими. Шкіра відносно тонка.

Більшість видів веде сутінковий спосіб життя і лише в період гону активні у світлий час доби.

У фауні Вінниччини родина включає 1 вид, що належить до роду Заєць *Lepus*.

Рід *Lepus* Linnaeus, 1758

Заєць сірий

Lepus europaeus Pallas, 1778

Звичайний. Мешкає в лісах, байраках, агроценозах, заплавах. Чисельність виду стабільна. Варто зазначити, що несуттєво на щільність населення виду впливають інтенсивність використання отруто-хімікатів у сільськогосподарській діяльності та епізоотії серед тварин.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 22.01.2005р.

Барський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Бершадський р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)

Вінницький р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)

Вінницький р-н, с. Кордашівка, 12.10.1971р. [92]



Вінницький р-н, с. Сосонка, 12.2003р.
Гайсинський р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Жмеринський р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Іллінецький р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Калинівський р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Калинівський р-н, с. Кучери, 23.04.2014р., 17.10.2014р.
Козятинський р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Крижопільський р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Липовецький р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Липовецький р-н, с. Зозів, 03.07.2002р.
Літинський р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Могилів-Подільський р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Мурованокуриловецький р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Немирівський р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Немирівський р-н, с. Стрільчинці, 20.08.2005р.
Оратівський р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Оратівський р-н, с. Барташівка, 27.05.2001р., 28.05.2001р.
Піщанський р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Погребищенський р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Погребищенський р-н, с. Білашки, 03.10.2014р.
Теплицький р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Тиврівський р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Томашпільський р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Тростянецький р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Тростянецький р-н, с. Летківка, 29.09.2005р., 11.10.2013р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р.
Тулчинський р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)
Хмільницький р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)



Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 21.05.2015р.

Чернівецький р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)

Чечельницький р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 28.09.2005р.

Шаргородський р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)

Ямпільський р-н, 2002р. р. (дані Гунявого В.Ф.)

Ямпільський р-н, с. Пороги, 18.04.2007р. (дані Смірнова Н.А., Ремінного В.Ю.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 14.12.1997р., 02.05.2002р., 12.04.2004р., 21.04.2007р., 05.01.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Ряд Гризуни – Rodentia

Родина Білячі – Sciuridae

Розміри мінливі: від дрібних до середніх. Довжина тіла коливається у межах від 6 до 60см. Очі доволі великі. Кінцівки добре розвинені: задні зазвичай довші за передні, але не більше ніж удвічі. Задні кінцівки п'яти-, передні чотири- або п'ятипалі. Четвертий палець на передніх і задніх кінцівках найдовший. Пальці з гострими кігтями. Довжина хвоста варіює від короткого до довгого (довший за тіло). Хвіст завжди густо вкритий волоссям, іноді з довгою кистю на кінці. Хутряний покрив густий і м'який, відносно високий або сильно розріджений, щетинковидний. Забарвлення його однотонне або зі смугами і плямами, змінюється від чорного й білого до рудого, або темно-брудно-жовтого. Сосків від 2 пар у деяких тропічних і деревних білок до 6 пар у деяких неарктичних земляних білок.

Заселяють найрізноманітніші ландшафти: ліс, відкриті рівнини. Ведуть наземний і деревний спосіб життя. Активні, переважно, вдень. Живляться переважно різними рослинами, іноді комахами і дрібними хребетними. Деякі види впадають у зимову сплячку. Тривалість вагітності 22-45 діб. Самки приносять від 1 до 15 голих і сліпих дитинчат. Для деяких видів властиві далекі міграції. Ведуть поодинокий, іноді колоніальний спосіб життя.



На Вінниччині родина представлена 4 видами, 3-х родів Вивірка *Sciurus* (1 вид), Бабак *Marmota* (1 вид) та Ховрах *Spermophilus (Citellus)* (2 види).

Рід *Sciurus* Linnaeus, 1758

Вивірка звичайна

***Sciurus vulgaris* Linnaeus, 1758**

Багаточисельний вид. Мешкає в мішаних та хвойних лісах, лісосмугах. У населених пунктах часто зустрічається в парках, міських алеях, у садках приватного сектору.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 28.11.2005р., 15.04.2014р., 16.05.2014р., 20.08.2015р.

Вінницький р-н, с. Стрижавка, 27.11.2005р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 10.08.2005р.

Калинівський р-н, с. Кучери, 25.04.2013р., 17.10.2014р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 26.08.2005.

Погребищенський р-н, с. Павлівка 03.10.2014р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка 06.11.2014р., 31.05.2015р.

Тульчинський р-н, Тульчинське лісництво, 26.02.1928р. [92]

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 11.03.1997р., 03.08.1998р., 24.04.2006р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід Бабак *Marmota* Blumenbach, 1779

Бабак степовий

***Marmota bobac* (Muller, 1776)**

Рідкісний. На Вінниччині була здійснена спроба інтродукції даного виду. Так, 20.07.2012р. 20 особин бабака, привезених з Полтавської області, були випущені у характерних для виду біотопах Мурованокуриловецького району. Наразі можна констатувати, що вжиті заходи не мали успіху [27]. Неподалік від



місця випуску тварин у природу в 2015р була виявлена лише одна особина.

Кадастрові дані:

Мурованокуриловецький р-н, 20.07.2012р, 18.06.2015р. (дані Кравчука А.В.)

Рід *Spermophilus* F. Cuvier, 1825

Ховрах європейський

***Spermophilus citellus* Linnaeus, 1766**

Малочисельний. Мешкає на схилах ярів, пасовищах. Вид занесений до Червоної книги України. Скорочення чисельності зумовлене інтенсивними заходами, спрямованими на боротьбу з ним, як із «шкідником» сільського господарства, а також скорочення місць придатних для життя тварин. Безперечно на території області мають бути острівні колонії цих тварин, особливо ймовірно у південних районах.

Кадастрові дані:

Крижопільський р-н, с. Красносілка, 22.05.1940р. [92].

Могилів-Подільський р-н, с. Пеленівка, весна 1927р. [92].

Могилів-Подільський р-н, с. Слобода-Яришівська, 21.06.2005р.

Піщанський р-н, с. Гонорівка, 17.05.1927р. [92].

Тиврівський р-н, с. Яришівка, 14.05.1952р. [92].

Томашпільський р-н, смт. Томашпіль, 22.04.1930р, 23.04.1930р., 02.05.1940р. [92].

Томашпільський р-н, ст. Вапнярка, 11.05.1964р., 12.05.1964р. [92].

Тростянецький р-н, с. Цибулівка, 26.05.2007р., 15.05.2008р.

Шаргородський р-н, 08.1951р. [92].

Шаргородський р-н, с. Стрільники, 08.1927р. [92].

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 23.06.1963р., 25.06.1963р., 21.08.1963р. [92].

Ховрах крапчастий

***Spermophilus suslicus* (Güldenstädt, 1770)**

Малочисельний. Мешкає на пасовищах, схилах ярів, байраках. Вид



занесений до Червоної книги України. Причини скорочення чисельності ті ж самі що й для ховраха європейського.

Кадастрові дані:

Хмільницький р-н, с. Великий Митник, 10.05.2005р., 23.05.2014р., 21.05.2015р.

Родина Боброві – Castoridae

Представники родини є найбільшими сучасними гризунами. Тварини досягають 1м в довжину, ваги 30кг., добре пристосовані до напівводного способу життя у замерзаючих взимку водоймах.

Тварини відзначаються щільною статуєю, слабо вираженою шиєю. Передні ноги відносно слабкі, задні – потужні. Між пальцями розвиваються перетинки: на передніх ногах зачаткові, на задніх – добре виражені. Кігті добре розвинені, сплюснені і злегка викривлені.

Хвіст до 30см завдовжки, і досягає ширини 10-13см. Хвіст на кінці закруглений і вкритий волоссям лише при основі; більша його частина гола, веслоподібно сплюснена у дорсовентральному напрямку. Хутряний покрив різко диференційований на грубу ость і густе м'яке підшерстя. Забарвлення варіює від світло- до темно-коричневого.

Дуже добре плавають і пірнають. можуть залишатись під водою до 4-5хв., долаючи при цьому відстань до 750м. Живуть родинami, або поодинці. На водоймах з нестабільним с рівнем води будують греблі.

Народжують один раз на рік від 1 до 6 дитинчат (зазвичай 3-5). Вагітність триває 105-107 діб.

У Вінницькій області поширений лише один вид, який належить до роду Бобер *Castor*.



Бобер європейський

Castor fiber (Linnaeus, 1758)

Малочисельний. Мешкає в заплавах. Останнім часом в зв'язку із зниженням мисливського навантаження чисельність виду суттєво зросла. Бобри заселяють по можливості всі великі та маленькі річки, стоячі водойми, подекуди порушуючи їх гідрологічний режим.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 13.04.2014р.

Жмеринський р-н, с. Зоринці, 22.10.2014р., 09.04.2015р.

Калинівський р-н, с. Гушинці, 20.05.2015р. (дані Кравчука А.В.)

Літинський р-н, с. Багринівці, 19.04.2013р., 24.04.2015р.

Літинський р-н, с. Гончарівка, 14.05.2015р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 28.02.2015р., 05.04.2015р.

Тиврівський р-н, с. Потуш, 09.05.2015р. (дані Кравчука А.В.)

Хмельницький р-н, с. Чеснівка, 21.05.2015р.

Родина Хом'якові – *Cricetidae*

Дрібні гризуни. Довжина тіла від 5 до 36см. Хвіст значно коротший, ніж тіло, вкритий рідким волоссям. Задні кінцівки дещо довші за передні. Кінцівки п'ятипалі. Пальці з сильними кігтями. У водних форм на задніх кінцівках між пальцями є плавальні перетинки. Волосяний покрив у більшості видів густий і м'який. Забарвлення, зазвичай, однотонне. Черево світліше спини. На спині або в передній частині тулуба можуть бути темні і світлі плями. Форма черепа мінлива. Виличні дуги низькі, рівномірно округлі. Зустрічаються призматичні зуби. Є защічні мішки. В скелеті характерне зростання великої і малої гомілкових кісток в нижніх відділах.

Живляться різними рослинами, їхнім насінням, плодами і вегетативними частинами, а деякі також комахами. Окремі представники запасують їжу, інколи у великій кількості.



На Вінниччині родина представлена 9 видами, які належать до 6 родів: Хом'ячок *Cricetulus* (1 вид), Хом'як *Cricetus* (1 вид), Ондатра *Ondatra* (1 вид), Нориця *Clethrionomys* (1 вид), Нориця водяна *Arvicola* (1 вид), Полівка *Microtus* (4 види).

Рід *Cricetulus* Milne-Edwards, 1867

Хом'ячок сірий

***Cricetulus migratorius* Palls, 1773**

Дуже рідкісний. Мешкає в байраках. Вид занесений до Червоної книги України.

Кадастрові дані:

Оратівський р-н, с. Лопатинка, 30.08.1988р. (дані Трикоз Г.А.)

Рід *Cricetus* Leske, 1779

Хом'як звичайний

***Cricetus cricetus* Linnaeus, 1758**

Рідкісний. Мешкає в агроценозах, на пасовищах. Вид занесений до Червоної книги України. На території області основним негативним фактором, що спричинює зменшення чисельності є не безпосереднє знищення тварин, а інтенсивне розорювання придатних для існування біотопів.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Гавришівка, 26.05.1989р. (дані Трикоз Г.А.)

Вінницький р-н, с. Лука Мелешківська, 18.05.2003р.

Вінницький р-н, с. Тютьки, 27.05.2003р. (дані Ремінного В.Ю.)

Калинівський р-н, с. Старий Пиків, 22.07.1955р. (фонди КНУ)

Оратівський р-н, с. Лопатинка, 30.08.1988р. (дані Трикоз Г.А.)

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 28.04.1999р. (дані Трикоз Г.А.)

Тиврівський р-н, м. Гнівани, 18.05.2015р.

Хмільницький р-н, с. Уланів, 1973р. (фонди КНУ).



Рід *Ondatra* Link, 1795

Ондатра звичайна

***Ondatra zibethicus* Linnaeus, 1766**

Багаточисельна. Мешкає майже в усіх водоймах області. У зв'язку зі зниженням мисливського пресингу, чисельність ондатри зросла і стабілізувалась на досить високому рівні, контрольованому хижаками та епізоотіями.

Кадастрові дані:

Барський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Бершадський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Вінницький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Вінницький р-н, с. Бохоники, 08.06.2004р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 29.05.1998р., 27.05.2001р. (дані Ремінного В.Ю.)

Вінницький р-н, с. Якушинці, 26.09.2014р., 11.03.2015р.

Гайсинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Жмеринський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Жмеринський р-н, с. Зоринці, 28.07.2013р.

Калинівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Калинівський р-н, с. Гущинці, 02.06.2005р.

Калинівський р-н, с. Кучери, 17.10.2014р.

Козятинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Крижопільський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Липовецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Літинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Літинський р-н, с. Багринівці, 19.09.2003р., 24.04.2015р.

Літинський р-н, с. Микулинці, 08.05.2003р.

Могилів-Подільський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Мурованокуриловецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)



Немирівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Оратівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Погребищенський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Теплицький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Тиврівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Тиврівський р-н, с. Кліщів, 24.06.2005р.
Тиврівський р-н, с. Селище, 07.07.2005р.
Томашпільський р-н, 2002р (дані Гунявого В.Ф.)
Тростянецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 06.11.2014р.
Тульчинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Хмільницький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Чернівецький р-н, 2002р (дані Гунявого В.Ф.)
Чечельницький р-н, 2002р (дані Гунявого В.Ф.)
Шаргородський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Ямпільський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, 11.06.2000р., 22.04.2006р., 11.06.2007р.,
09.08.2007р., 28.08.2008р., 21-23.08.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Рід *Clethrionomys Tilesius*, 1850

Нориця руда

***Clethrionomys glareolus* Schreber, 1780**

Багаточисельна. Мешкає в лісах, байраках. Один з найчисленніших видів у фауні гризунів Вінницької області. Життєдіяльність пов'язана з деревами та кущами. У відкритих стаціях даний вид відсутній.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Гайове, 20.05.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
Барський р-н, с. Іванівці, 21.05.1992р. (дані Трикоз Г.А.)



- Барський р-н, с. Комарівці, 02.05.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
- Бершадський р-н, с. Баланівка, 25.10.1997р.
- Бершадський р-н, с. Чапаєвка, 25.10.1997р.
- Бершадський р-н, с. Яланець, 27.05.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
- Вінницький р-н, с. Агрономічне, 05.11.1996р.
- Вінницький р-н, с. Бохоники, 03.11.1994р.
- Вінницький р-н, с. Гавришівка, 13.10.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
- Вінницький р-н, с. Зарванці, 09.12.1994р.
- Вінницький р-н, с. Лаврівка, 06.03.1995р.
- Вінницький р-н, с. Майдан, 11.09.1995р.
- Вінницький р-н, с. Медвеже Вушко, 27.08.1993р.
- Вінницький р-н, с. Некрасове, 04.11.1993р.
- Вінницький р-н, с. Прибузьке, 26.03.2004р.
- Вінницький р-н, с. Сосонка, 17.09.2003р.
- Вінницький р-н, с. Стрижавка, 02.09.2004р.
- Вінницький р-н, с. Шкуринці, 01.04.1998р.
- Вінницький р-н, с. Якушинці, 05.09.1997р.
- Гайсинський р-н, с. Грузьке, 13.05.1994р.
- Гайсинський р-н, с. Жерденівка, 13.05.1994р.
- Гайсинський р-н, с. Мітлинці, 01.09.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
- Гайсинський р-н, с. Тарасівка, 31.08.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
- Жмеринський р-н, с. Зоринці, 10.05.2013р., 04.05.2014р., 07.07.2014р., 22.10.2014р.
- Іллінецький р-н, с. Хрінівка, 24.03.1994р.
- Калинівський р-н, с. Гущинці, 02.06.2005р.
- Калинівський р-н, с. Кучери, 14.10.2005р., 25.04.2013р., 12.07.2013р., 01.11.2013р., 03.04.2014р., 17.10.2014р., 18.03.2015р.
- Козятинський р-н, с. Весела, 29.03.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
- Козятинський р-н, с. Комсомольське, 26.09.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
- Козятинський р-н, с. Пляхова, 01.06.2005р.



- Літинський р-н, с. Багринівці, 23.09.2005р., 19.04.2013р., 19.10.2013р., 24.04.2015р.
Літинський р-н, с. Гончарівка, 14.05.2015р.
Літинський р-н, с. Горбівці, 24.04.2015р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 19.04.2013р.
Липовецький р-н, с. Нова Прилука, 21.06.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
Немирівський р-н, с. Коржівка, 19.05.2005р., 05.09.2013р., 25.03.2015р.
Немирівський р-н, с. Рубань, 10.02.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
Оратівський р-н, с. Бугаївка, 01.09.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Оратівський р-н, с. Лопатинка, 06.11.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
Піщанський р-н, смт. Піщанка, 06.09.1991р. (дані Трикоз Г.А.)
Погребищенський р-н, с. Білашки, 13.10.2005р., 30.05.2013р., 03.10.2014р.
Погребищенський р-н, с. Павлівка, 29.10.1999р., 03.10.2014р.
Теплицький р-н, с. Велика Мочулка, 07.10.1994р.
Теплицький р-н, с. Мала Мочулка, 02.06.2000р.
Тиврівський р-н, с. Сутиски, 22.08.1991р. (дані Трикоз Г.А.)
Томашпільський р-н, с. Горишківка, 14.11.1991р. (дані Трикоз Г.А.)
Тростянецький р-н, с. Капустяни, 17.06.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Тростянецький р-н, с. Летківка, 30.09.2005р., 31.05.2015р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р., 11.10.2013р., 06.11.2014р., 31.05.2015р.
Тульчинський р-н, с. Кинашів, 21.07.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
Чечельницький р-н, с. Бритавка, 29.09.2005р.
Хмільницький р-н, с. Гута, 31.07.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 02.06.2003р.
Хмільницький р-н, с. Пустовійти, 07.07.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
Хмільницький р-н, с. Сміла, 30.07.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 23.05.2014р., 21.05.2015р.
Чечельницький р-н, с. Червона Гребля, 13.09.1991р. (дані Трикоз Г.А.)
Шаргородський р-н, с. Роля, 25.07.1989р. (дані Трикоз Г.А.)



Шаргородський р-н, с. Хоменки, 25.07.1989р. (дані Трикоз Г.А.)

Ямпільський р-н, с. Дзигівка, 01.08.1994р.

Ямпільський р-н, с. Писарівка, 01.08.1994р.

Рід *Arvicola* Lacerpede, 1801

Нориця водяна

***Arvicola terrestris* Linnaeus, 1758**

Малочисельна. Мешкає по берегах річок та стоячих водойм. На території Вінниччини вид спостерігається лише у великих водоймах з густою рослинністю.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Михайлівка, 06.09.2014р. (дані Кравчука А.В.)

Літинський р-н, с. Багринівці, 15.09.2006р., 06.11.2008р.

Погребищенський р-н, с. Білашки, 30.03.1989р. (дані Трикоз Г.А.)

Хмільницький р-н, с. Великий Митник, 19.09.2015р. (дані Кравчука А.В.)

Рід *Microtus* Schrank, 1798

Нориця підземна

***Microtus subterraneus* Selys-Longchamps, 1836**

Малочисельна. Мешкає в листяних лісах.

Кадастрові дані:

Калинівський р-н, с. Кучери, 14.04.1989р. (дані Трикоз Г.А.)

Калинівський р-н, с. Кучери, 13.10.2000р.

Літинський р-н, с. Багринівці, 14.09.2001р., 15.05.2004р., 19.05.2008р.

Могилів Подільський р-н, с. Юрківці, 19.06.2009р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 25.04.2002р.

Теплицький р-н, с. Мала Мочулка, 30.10.2008р.

Тростянецький р-н, с. Летківка, 19.05.2008р., 31.05.2015р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 03.10.2002р., 04.11.2004р., 17.05.2007р.,



16.05.2012р., 31.05.2015р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 29.09.2005р.

Полівка сибірська

***Microtus oeconomus* Pallas, 1776**

Малочисельна. Заселяє переважно заплавні луки. На зміну чисельності впливає гідрологічний режим прилеглої водойми.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Якушинці, 16.10.1994р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 04.09.1989р. (дані Трикоз Г.А.)

Калинівський р-н, с. Гушинці, 22.09.1989р. (дані Трикоз Г.А.)

Калинівський р-н, с. Гушинці, 14.11.2008р., 31.05.2012р.

Калинівський р-н, с. Кучери, 21.09.1988р. (дані Трикоз Г.А.)

Козятинський р-н, с. Пляхова, 29.10.2012р.

Немирівський р-н, с. Коржівка, 14.11.2005р.

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 25.05.2012р.

Погребищенський р-н, с. Білашки, 26.05.2012р., 30.05.2013р.

Хмільницький р-н, с. Сміла, 07.07.1989р., 30.07.1992р. (дані Трикоз Г.А.)

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 24.09.2007р., 21.10.2011р., 03.10.2013р., 23.05.2014р., 23.05.2015р.

Полівка темна

***Microtus agrestis* Linnaeus, 1761**

Рідкісна. Мешкає у глибині старих листяних лісів.

Кадастрові дані:

Могилів Подільський р-н, с. Юрківці, 19.06.2009р.

Тростянецький р-н, с. Летківка, 31.10.2008р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 25.05.2001р., 23.10.2005р.



Хмільницький р-н, с. Гута, 31.07.1992р. (дані Трикоз Г.А.)

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 31.05.1989р. (дані Трикоз Г.А.)

Чечельницький р-н, с. Червона Гребля, 31.05.1989р. (дані Трикоз Г.А.)

Полівка польова

Microtus arvalis Pallas, 1779

Звичайна. Мешкає в агроценозах, пасовищах, байраках. Останнім часом чисельність тварин в агроценозах безпосередньо залежить від інтенсивності розорювання території.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Іванівці, 21.05.1992р. (дані Трикоз Г.А.)

Барський р-н, с. Комарівці, 20.05.1992р. (дані Трикоз Г.А.)

Бершадський р-н, с. Баланівка, 25.10.1997р.

Бершадський р-н, с. Чапаєвка, 25.10.1997р.

Вінницький р-н, с. Агрономічне, 05.11.1996р.

Вінницький р-н, с. Бохоники, 03.11.1994р.

Вінницький р-н, с. Гавришівка, 13.10.1992р. (дані Трикоз Г.А.)

Вінницький р-н, с. Гуменне, 24.05.2002р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 09.12.1994р.

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 06.03.1995р.

Вінницький р-н, с. Майдан, 11.09.1995р.

Вінницький р-н, с. Медвеже Вушко, 27.08.1993р.

Вінницький р-н, с. Медвідка, 30.09.2002р.

Вінницький р-н, с. Некрасове, 04.11.1993р.

Вінницький р-н, с. Прибузьке, 15.08.1996р.

Вінницький р-н, с. Сосонка, 17.09.2003р.

Вінницький р-н, с. Шкуринці, 01.04.1998р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 25.01.2001р.

Гайсинський р-н, с. Грузьке, 13.05.1994р.



- Гайсинський р-н, с. Жерденівка, 13.05.1994р.
- Гайсинський р-н, с. Тарасівка, 31.08.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
- Жмеринський р-н, с. Зоринці, 10.05.2013р., 28.07.2013р.
- Жмеринський р-н, с. Сьомаки, 03.03.1994р.
- Жмеринський р-н, с. Чернятин, 10.09.2004р.
- Іллінецький р-н, с. Даньківка, 23.11.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
- Іллінецький р-н, с. Хрінівка, 24.03.1994р.
- Калинівський р-н, с. Кучери, 22.10.1998р., 17.10.2014р.
- Калинівський р-н, с. Нападівка, 26.09.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
- Калинівський р-н, с. Старий Пиків, 22.07.1955р. (фонди КНУ).
- Козятинський р-н, с. Весела, 29.03.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
- Козятинський р-н, с. Комсомольське, 26.09.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
- Козятинський р-н, с. Пляхова, 28.04.2000р.
- Крижопільський р-н, с. Андріяшівка, 13.11.1991р. (дані Трикоз Г.А.)
- Крижопільський р-н, с. Жабокрич, 17.03.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
- Крижопільський р-н, с. Соколівка, 17.03.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
- Літинський р-н, с. Багринівці, 23.09.2005р.
- Літинський р-н, с. Гончарівка 14.05.2015р.
- Літинський р-н, с. Горбівці, 19.10.2013р., 24.04.2015р.
- Липовецький р-н, с. Нова Прилука, 21.06.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
- Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 18.05.2013р.
- Липовецький р-н, с. Щаслива, 24.05.2002р.
- Могилів-Подільський р-н, с. Одаї, 26.09.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
- Немирівський р-н, с. Коржівка, 14.11.2005р., 05.09.2013р.
- Немирівський р-н, с. Рубань, 10.02.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
- Оратівський р-н, с. Бугаївка, 01.09.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
- Оратівський р-н, с. Лопатинка, 06.11.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
- Оратівський р-н, с. Рожнятівка, 06.11.1992р. (дані Трикоз Г.А.)



- Піщанський р-н, смт. Піщанка, 06.09.1991р. (дані Трикоз Г.А.)
Погребищенський р-н, с. Білашки, 24.09.2004р., 03.10.2014р.
Погребищенський р-н, с. Павлівка, 29.10.1999р., 03.10.2014р.
Теплицький р-н, с. Корабелівка, 14.10.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Теплицький р-н, с. Мала Мочулка, 17.06.1999р.
Тростянецький р-н, с. Капустяни, 17.06.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Тростянецький р-н, с. Летківка, 30.09.2005р., 11.10.2013р., 06.11.2014р., 31.05.2015р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р.
Тульчинський р-н, с. Мазурівка, 11.02.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Хмільницький р-н, с. Великий Митник, 13.10.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 23.09.2005р.
Хмільницький р-н, с. Пустовійти, 07.07.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
Хмільницький р-н, с. Сміла, 12.10.2000р.
Чечельницький р-н, с. Бритавка, 29.09.2005р.
Чечельницький р-н, с. Червона Гребля, 12.09.1991р. (дані Трикоз Г.А.)
Шаргородський р-н, с. Роля, 25.07.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
Шаргородський р-н, с. Хоменки, 25.07.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
Ямпільський р-н, с. Дзигівка, 01.08.1994р.
Ямпільський р-н, с. Писарівка, 01.08.1994р.

Родина Мишачі – Muridae

До родини належать різні за розмірами гризуни. Довжина тіла від 5 до 48,5см. У більшості тіло струнке. Кінцівки середньої довжини, причому задні трохи довші за передні, рідше значно перевищують їх, або довжина передніх і задніх кінцівок приблизно однакова. Довгий хвіст, зазвичай, позбавлений волосся, іноді вкритий рідким хутром. На хвості розташовані добре виражені шкірні луски. У деяких видів хвіст вкритий доволі густим волоссям чи має на кінці китичку. Кінцівки п'ятипалі з різним ступенем редукції крайніх пальців. У деяких деревних видів перший палець на передніх кінцівках чи на задніх



протиставляється іншим пальцям і має замість кігтя ніготь. Подошви кінцівок безволосі. У напівводних видів на задніх кінцівках між пальцями можуть бути плавальні перетинки. У представників окремих родів є защічні мішки. Волосяний покрив різноманітний. Він може бути однорідний, шовковистий і м'який або різко диференціюватись на видовжену, грубу ость і тонкий м'який пух чи перетворюватися на короткі, тонкі голки. Забарвлення спини й решти тіла зазвичай буре чи сіре з рудим, або чорним відтінками. Статевий диморфізм у забарвленні відсутній.

Більшість видів живиться різними рослинними об'єктами і безхребетними. Деякі види поїдають також дрібних хребетних: амфібій, птахів, їхні яйця, дрібних гризунів, іноді риб. Є всеїдні форми. У виводку від 1 до 22 особин. Тривалість вагітності 18-42 доби. Статева зрілість може наставати в 35-денному віці (хатня миша) або у віці кількох місяців (більшість видів). Тривалість життя в природних умовах 1-3 роки. Чисельність деяких видів може сильно змінюватися по роках.

На Вінниччині родина представлена 7 видами, що об'єднуються до 4 родів: Польова миша *Apodemus* (3 види), Миша *Mus* (2 види), Мишка *Micromys* (1 вид), Пацюк *Rattus* (1 вид).

Рід *Apodemus* Каур, 1829

Мишак лісовий

***Apodemus sylvaticus* Linnaeus, 1758**

Звичайний. Мешкає в усіх стаціях, окрім урбоценозів. Більш поширений у відкритих біотопах.

Кадастрові дані:

Вінницька обл., 13.09.1936р. [91].

Барський р-н, с. Гайове, 20.05.1992р. (дані Трикоз Г.А.)

Барський р-н, с. Іванівці, 21.05.1992р. (дані Трикоз Г.А.)



- Барський р-н, с. Комарівці, 20.05.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
- Бершадський р-н, с. Топорики, 13.11.1936р. [91].
- Бершадський р-н, с. Баланівка, 25.10.1997р.
- Бершадський р-н, с. Чапаєвка, 25.10.1997р.
- Бершадський р-н, с. Яланець, 27.05.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
- Вінницький р-н, с. Бохоники, 03.11.1994р.
- Вінницький р-н, с. Гавришівка, 13.10.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
- Вінницький р-н, с. Зарванці, 19.12.1994р.
- Вінницький р-н, с. Майдан, 11.09.1995р.
- Вінницький р-н, с. Медвеже Вушко, 28.08.1993р.
- Вінницький р-н, с. Некрасове, 04.11.1993р.
- Вінницький р-н, с. Прибузьке, 26.03.2004р.
- Вінницький р-н, с. Сосонка, 19.09.2003р.
- Вінницький р-н, с. Стрижавка, 02.09.2004р.
- Вінницький р-н, с. Шкуринці, 01.04.1998р.
- Вінницький р-н, с. Якушинці, 25.01.2001р.
- Гайсинський р-н, с. Грузьке, 13.05.1994р.
- Гайсинський р-н, с. Жерденівка, 13.05.1994р.
- Гайсинський р-н, с. Тарасівка, 31.08.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
- Гайсинський р-н, с. Мітлинці, 11.09.1989.09р. (дані Трикоз Г.А.)
- Жмеринський р-н, с. Чернятин, 10.09.2004р.
- Іллінецький р-н, с. Хрінівка, 24.03.1994р.
- Калинівський р-н, с. Весела, 29.03.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
- Калинівський р-н, с. Гущинці, 02.06.2005р.
- Калинівський р-н, с. Кучери, 14.10.2005р.
- Калинівський р-н, с. Мізяків, 30.05.2014р.
- Калинівський р-н, с. Нападівка, 26.09.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
- Козятинський р-н, с. Комсомольське, 26.09.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
- Козятинський р-н, с. Пляхова, 01.06.2005р.



- Крижопільський р-н, с. Андріяшівка, 13.11.1991р. (дані Трикоз Г.А.)
Літинський р-н, с. Багринівці, 23.09.2005р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 19.10.2013р.
Липовецький р-н, с. Війтівці, 08.09.1957р. [91].
Липовецький р-н, с. Нова Прилука, 21.06.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 18.05.2013р.
Немирівський р-н, с. Коржівка, 14.11.2005р., 05.09.2013р.
Оратівський р-н, с. Лопатинка, 06.11.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
Оратівський р-н, с. Рожнятівка, 06.11.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
Піщанський р-н, смт. Піщанка, 06.09.1991р. (дані Трикоз Г.А.)
Погребищенський р-н, с. Білашки, 13.10.2005р.
Погребищенський р-н, с. Павлівка, 29.10.1999р.
Теплицький р-н, с. Корабелівка, 14.10.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Теплицький р-н, с. Мала Мочулка, 07.10.1994р., 02.06.2000р.
Тиврівський р-н, с. Сутиски, 22.08.1991р. (дані Трикоз Г.А.)
Томашпільський р-н, с. Горишківка, 14.11.1991р. (дані Трикоз Г.А.)
Тростянецький р-н, с. Капустяни, 17.06.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Тростянецький р-н, с. Летківка, 30.09.2005р., 11.10.2013р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.2005р.
Тульчинський р-н, с. Кинашів, 21.07.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
Тульчинський р-н, с. Мазурівка, 11.02.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Хмільницький р-н, с. Гута, 31.07.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 23.09.2005р.
Хмільницький р-н, с. Пустовійти, 07.07.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
Хмільницький р-н, с. Сміла, 12.10.2000р.
Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 23.05.2014р., 21.05.2015р.
Шаргородський р-н, с. Хоменки, 25.07.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
Чечельницький р-н, с. Бритавка, 29.09.2005р.



Чечельницький р-н, с. Червона Гребля, 13.09.1991р. (дані Трикоз Г.А.)

Ямпільський р-н, с. Дзигівка, 01.08.1994р.

Ямпільський р-н, с. Писарівка, 01.08.1994р.

Мишак жовтогорлий

***Apodemus flavicollis* Melchior, 1834**

Багаточисельний. Мешкає в усіх стаціях окрім урбоценозів. Більш поширений в лісах. Є одним з найрозповсюдженіших гризунів у біотопах Вінниччини.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Гайове, 20.05.1992р. (дані Трикоз Г.А.)

Барський р-н, с. Іванівці, 21.05.1992р. (дані Трикоз Г.А.)

Барський р-н, с. Комарівці, 02.05.1992р. (дані Трикоз Г.А.)

Бершадський р-н, с. Баланівка, 25.10.1997р.

Бершадський р-н, с. Чапаєвка, 25.10.1997р.

Бершадський р-н, с. Яланець, 27.05.1988р. (дані Трикоз Г.А.)

Вінницький р-н, с. Бохоники, 08.04.1993р.

Вінницький р-н, с. Гавришівка, 13.10.1992р. (дані Трикоз Г.А.)

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 06.03.1995р.

Вінницький р-н, с. Майдан, 11.09.1995р.

Вінницький р-н, с. Прибузьке, 15.10.1996р.

Вінницький р-н, с. Стрижавка, 16.09.1993р.

Вінницький р-н, с. Шкуринці, 01.04.1998р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 26.09.2014р.

Гайсинський р-н, с. Грузьке, 13.05.1994р.

Гайсинський р-н, с. Жерденівка, 13.05.1994р.

Гайсинський р-н, с. Мітлинці, 01.09.1989р. (дані Трикоз Г.А.)

Жмеринський р-н, с. Зоринці, 28.07.2013р., 04.05.2014р., 07.07.2014р., 22.10.2014р.

Жмеринський р-н, с. Сьомаки, 03.03.1994р.



- Іллінецький р-н, с. Хрінівка, 24.03.1994р.
- Калинівський р-н, с. Гушинці, 02.06.2005р.
- Калинівський р-н, с. Кучери, 14.10.2005р., 25.04.2013р., 12.07.2013р., 01.11.2013р., 03.04.2014р., 17.10.2014р., 18.03.2015р.
- Калинівський р-н, с. Мізаків 30.05.2014р.
- Калинівський р-н, с. Нападівка, 26.09.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
- Козятинський р-н, с. Весела, 29.03.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
- Крижопільський р-н, с. Андріяшівка, 13.11.1991р. (дані Трикоз Г.А.)
- Крижопільський р-н, с. Жабокрич, 17.03.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
- Крижопільський р-н, с. Ільківка, 17.03.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
- Крижопільський р-н, с. Крикливець, 07.03.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
- Липовецький р-н, с. Нова Прилука, 21.06.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
- Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 18.05.2013р.
- Літинський р-н, с. Багринівці, 23.09.2005р., 19.10.2013р.
- Могилів-Подільський р-н, 27.05.1950р. [91].
- Могилів-Подільський р-н, с. Одаї, 26.09.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
- Немирівський р-н, с. Коржівка, 19.05.2005р., 05.09.2013р., 26.04.2014р., 25.03.2015р.
- Немирівський р-н, с. Рубань, 10.02.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
- Погребищенський р-н, с. Білашки, 13.10.2005р.
- Оратівський р-н, с. Бугаївка, 01.09.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
- Оратівський р-н, с. Лопатинка, 06.11.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
- Оратівський р-н, с. Рожнятівка, 06.11.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
- Піщанський р-н, смт. Піщанка, 06.09.1991р. (дані Трикоз Г.А.)
- Погребищенський р-н, с. Білашки, 30.05.2013р., 03.10.2014р.
- Погребищенський р-н, с. Павлівка, 03.10.2014р.
- Теплицький р-н, с. Велика Мочулка, 07.10.1994р.
- Теплицький р-н, с. Мала Мочулка, 02.06.2000р.
- Тиврівський р-н, с. Сутиски, 22.08.1991р. (дані Трикоз Г.А.)



- Томашпільський р-н, с. Горишківка, 14.11.1991р. (дані Трикоз Г.А.)
Тростянецький р-н, с. Капустяни, 17.06.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Тростянецький р-н, с. Летківка, 30.09.2005р., 11.10.2013р., 06.11.2014р., 31.05.2015р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 04.06.2004р., 11.10.2013, 06.11.2014р., 31.05.2015р.
Тульчинський р-н, с. Мазурівка, 11.02.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Хмільницький р-н, с. Великий Митник, 13.10.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Хмільницький р-н, с. Гута, 31.07.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
Хмільницький р-н, с. Пустовійти, 07.07.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
Хмільницький р-н, с. Сміла, 30.07.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 03.10.2013р.
Чечельницький р-н, с. Червона Гребля, 13.09.1991р. (дані Трикоз Г.А.)
Шаргородський р-н, с. Роля, 25.07.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
Ямпільський р-н, с. Дзигівка, 01.08.1994р.
Ямпільський р-н, с. Писарівка, 01.08.1994р.

Миша польова

***Apodemus agrarius* Pallas, 1771**

Багаточисельна. Мешкає в усіх стаціях окрім урбоценозів. Дуже пластичний вид який одним з перших проникає на території, які відновлюються від антропогенних змін.

Кадастрові дані:

- Вінницький р-н, с. Агрономічне, 05.11.1996р.
Вінницький р-н, с. Бохоники, 03.11.1994р.
Вінницький р-н, с. Гавришівка, 13.10.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
Вінницький р-н, с. Гуменне, 24.05.2002р.
Вінницький р-н, с. Зарванці, 09.12.1994р.
Вінницький р-н, с. Лаврівка, 06.03.1995р.
Вінницький р-н, с. Майдан, 11.09.1995р.
Вінницький р-н, с. Медвеже Вушко, 02.08.1993р.



- Вінницький р-н, с. Некрасове, 04.11.1993р.
Вінницький р-н, с. Прибузьке, 11.09.1998р.
Вінницький р-н, с. Стрижавка, 02.09.2004р.
Вінницький р-н, с. Шкуринці, 02.04.1998р.
Вінницький р-н, с. Якушинці, 05.09.1997р., 26.09.2014р.
Гайсинський р-н, с. Грузьке, 13.05.1994р.
Жмеринський р-н, с. Зоринці, 10.05.2013р., 28.07.2013р., 04.05.2014р., 07.07.2014р., 22.10.2014р.
Жмеринський р-н, с. Чернятин, 10.09.2004р.
Калинівський р-н, с. Гушинці, 02.06.2005р.
Калинівський р-н, с. Кучери, 14.10.2005р., 25.04.2013р., 12.07.2013р., 01.11.2013р., 03.04.2014р., 17.10.2014р.
Калинівський р-н, с. Мізяків, 30.05.2014р.
Калинівський р-н, с. Нападівка, 26.09.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
Козятинський р-н, с. Весела, 29.03.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
Козятинський р-н, с. Пляхова, 02.06.2004р.
Літинський р-н, с. Багринівці, 23.09.2005р., 19.04.2013р., 19.10.2013р., 24.04.2015р.
Літинський р-н, с. Микулинці, 13.04.2013р.
Липовецький р-н, с. Нова Прилука, 21.06.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
Липовецький р-н, с. Стара Прилука, 18.05.2013р.
Липовецький р-н, с. Щаслива, 24.05.2002р.
Немирівський р-н, с. Коржівка, 14.11.2005р., 05.09.2013р., 26.04.2014р.
Оратівський р-н, с. Бугаївка, 01.09.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Оратівський р-н, с. Лопатинка, 06.11.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
Оратівський р-н, с. Рожнятівка, 06.11.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
Погребищенський р-н, с. Білашки, 15.10.2005р., 30.05.2013р., 03.10.2014р.
Погребищенський р-н, с. Павлівка, 29.10.1999р., 03.10.2014р.
Тростянецький р-н, с. Летківка, 03.10.2005р., 06.11.2014р., 31.05.2015р.



Тростянецький р-н, с. Ободівка, 11.10.2013р., 06.11.2014р.
Теплицький р-н, с. Велика Мочулка, 07.10.1994р.
Теплицький р-н, с. Мала Мочулка, 02.06.2000р.
Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 23.09.2005р.
Хмільницький р-н, с. Сміла, 12.10.2000р.
Хмільницький р-н, с. Великий Митник, 13.10.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Хмільницький р-н, с. Гута, 31.07.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
Хмільницький р-н, с. Пустовійти, 07.07.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 03.10.2013р., 23.05.2014р., 21.05.2015р.

Рід *Mus* Linnaeus, 1758

Миша хатня

***Mus musculus* Linnaeus, 1758**

Багаточисельна. Типовий синантроп. Подекуди під час масового дозрівання сільгоспкультур може здійснювати міграції в агроценози.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 06.06.2005р., 28.01.2014р., 14.03.2014р., 03.02.2015р., 10.02.2015р.
Вінницький р-н, с. Агрономічне, 25.03.2014р., 15.03.2015р.
Вінницький р-н, с. Некрасове, 15.03.2015р.
Вінницький р-н, с. Сосонка, 19.10.2004р.
Жмеринський р-н, м. Жмеринка, 1927р. [91].
Жмеринський р-н, м. Жмеринка, 20.05.2005р., 19.08.2013р.
Іллінецький р-н, смт. Дашів, 26.09.2013р.
Іллінецький р-н, м. Іллінці, 12.05.2005р.
Калинівський р-н, м. Калинівка, 27.08.2004р.
Козятинський р-н, м. Козятин, 18.05.2005р.
Козятинський р-н, с. Пляхова, 02.06.2004р.
Крижопільський р-н, с. Заболотне, 30.10.2013р.
Літинський р-н, м. Літин, 24.09.2004р.



- Літинський р-н, с. Селище, 01.08.2005р.
Липовецький р-н, с. Попівка, 20.09.2004р.
Могилів-Подільський р-н, м. Могилів-Подільський, 14.05.2002р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Немерче, 09.07.2004р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Обухів, 21.06.2005р.
Немирівський р-н, с. Коржівка, 19.09.2002р.
Оратівський р-н, смт. Оратів, 18.05.2005р.
Оратівський р-н, с. Прибережне, 19.09.2001р.
Піщанський р-н, смт. Піщанка, 01.10.2001р.
Погребищенський р-н, с. Білашки, 24.09.2004р.
Теплицький р-н, смт. Теплик, 17.03.2004р.
Томашпільський р-н, смт. Томашпіль, 09.04.2002р.
Томашпільський р-н, с. Ракова, 20.09.2004р.
Тростянецький р-н, с. Летківка, 02.10.2003р.
Тульчинський р-н, с. Ганнопіль, 18.08.2005р.
Тульчинський р-н, с. Кинашів, 21.11.2001р.
Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 10.09.2004р.
Шаргородський р-н, с. Стрільники, 23.04.1927р. [91].
Шаргородський р-н, м. Шаргород, 14.08.2013р.
Ямпільський р-н, с. Довжок, 28.10.2013р.
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 18.06.1999р., 18.03.2000р. (дані Смірнова Н.А.)

Миша курганцева

***Mus spicilegus* Petenyi, 1882**

Рідкісна. Мешкає в агроценозах, байраках, на пасовищах. Зустрічається в південних районах області. У зв'язку з інтенсифікацією сільськогосподарської діяльності в області (регулярне розорювання земель) чисельність досить низька.



Кадастрові дані:

Немирівський р-н, с. Коржівка, 14.11.2005р., 22.10.2008р., 20.10.2009р., 26.11.2011р., 09.11.2012р.

Теплицький р-н, с. Мала Мочулка, 02.06.2000р.

Тростянецький р-н, с. Летківка, 29.09.1999р., 30.09.2005р., 21.09.2012р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 30.09.1999р., 19.05.2005р., 06.05.2011р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 29.09.2005р.

Рід *Micromys* Dehne, 1841

Мишка лугова

***Micromys minutus* Pallas, 1771**

Рідкісна. Мешкає в заплавах річок, байраках. Низька чисельність зумовлена інтенсифікацією с/г освоєння придатних для існування територій.

Кадастрові дані:

Бершадський р-н, с. Баланівка, 25.10.1997р.

Бершадський р-н, с. Бирлівка, 03.03.1991р. (дані Трикоз Г.А.)

Вінницький р-н, с. Агрономічне, 26.01.1989р. (дані Трикоз Г.А.)

Вінницький р-н, с. Бохоники, 03.10.1991р. (дані Трикоз Г.А.)

Вінницький р-н, с. Гуменне, 24.05.2002р.

Вінницький р-н, с. Зарванці, 21.01.1993р.

Вінницький р-н, с. Прибузьке, 15.08.1996р.

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 04.09.1989р. (дані Трикоз Г.А.)

Гайсинський р-н, с. Грузьке, 15.04.1994р.

Гайсинський р-н, с. Носівці, 22.03.1991р. (дані Трикоз Г.А.)

Гайсинський р-н, с. Тарасівка, 22.03.1991р. (дані Трикоз Г.А.)

Жмеринський р-н, м. Жмеринка, 27.03.1989р. (дані Трикоз Г.А.)

Жмеринський р-н, с. Зоринці, 22.10.2014р.

Жмеринський р-н, с. Мартинівка, 03.10.1991р. (дані Трикоз Г.А.)

Калинівський р-н, с. Дружелюбівка, 15.02.1990р. (дані Трикоз Г.А.)



- Калинівський р-н, с. Корделівка, 20.10.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
Калинівський р-н, с. Писарівка, 18.01.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
Калинівський р-н, с. Слобода Мізяківська, 29.11.1991р. (дані Трикоз Г.А.)
Козятинський р-н, с. Весела, 30.03.1990р. (дані Трикоз Г.А.)
Козятинський р-н, с. Пиковець, 21.01.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Крижопільський р-н, с. Андріяшівка, 13.11.1991р. (дані Трикоз Г.А.)
Крижопільський р-н, с. Ільківка, 17.03.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Крижопільський р-н, с. Кісниця, 13.11.1991р. (дані Трикоз Г.А.)
Крижопільський р-н, с. Крикливець, 17.03.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Крижопільський р-н, с. Соколівка, 17.03.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Літинський р-н, с. Лукашівка, 21.02.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
Літинський р-н, с. Багринівці, 26.11.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
Літинський р-н, с. Багринівці, 19.10.2013р.
Немирівський р-н, с. Рубань, 10.02.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
Оратівський р-н, с. Рожична, 04.11.1992р. (дані Трикоз Г.А.)
Погребищенський р-н, с. Білашки, 30.03.1989р. (дані Трикоз Г.А.)
Тростянецький р-н, с. Капустяни, 17.06.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Тростянецький р-н, с. Летківка, 10.10.1997р.
Тростянецький р-н, с. Ободівка, 03.10.2002р.
Тульчинський р-н, с. Зарічне, 11.02.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Тульчинський р-н, с. Мазурівка, 11.02.1988р. (дані Трикоз Г.А.)
Хмільницький р-н, с. Сміла, 12.01.2000р.
Чечельницький р-н, с. Червона Гребля, 14.09.1991р. (дані Трикоз Г.А.)

Рід *Rattus Fischer von Waldheim, 1803*

Пацюк мандрівний

Rattus norvegicus Benkenhout, 1769

Звичайний. Мешкає в урбоценозах. На чисельність даного виду тварин з



одного боку позитивно впливає збільшення тимчасових неконтрольованих смітників та звалищ. З іншого боку поява сучасних дератизаційних препаратів спрощує боротьбу з пацюками.

Кадастрові дані:

- м. Вінниця, 26.11.2003р., 10.02.2015р.
Бершадський р-н, с. Устя, 28.03.2000р.
Вінницький р-н, с. Якушинці, 03.12.2003р.
Гайсинський р-н, м. Гайсин, 25.09.1998р.
Жмеринський р-н, м. Жмеринка, 21.01.2005р., 13.11.2014р.
Іллінецький р-н, с. Володимирівка, 14.01.2000р.
Іллінецький р-н, с. Якубівка, 30.07.1997р.
Козятинський р-н, с. Жежелів, 11.10.1999р.
Козятинський р-н, с. Корделівка, 02.09.2002р.
Козятинський р-н, с. Самгородок, 26.04.1997р.
Козятинський р-н, с. Софіївка, 23.05.2000р.
Крижопільський р-н, смт. Крижопіль, 18.06.2002р.
Крижопільський р-н, с. Жабокрич, 19.05.2000р.
Липовецький р-н, смт. Турбів, 25.06.1997р.
Оратівський р-н, с. Велика Ростівка, 18.08.2005р.
Оратівський р-н, с. Животівка, 20.03.2002р.
Тиврівський р-н, смт. Тиврів, 08.10.1997р.
Томашпільський р-н, с. Нетребівка, 26.04.1999р.
Тульчинський р-н, с. Кинашів, 17.11.2001р.
Тульчинський р-н, м. Тульчин, 21.11.2013р.
Ямпільський р-н, с. Довжок, 06.10.2014р.
Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 25-28.07.2002р. (дані Смірнова Н.А.)



Родина Соневі – *Myoxidae*

Гризуни дрібних розмірів. Довжина тіла 8-19см, довжина хвоста 5,5-16см. У наземних форм зовнішній вигляд мишоподібний. Вуха середніх розмірів, округлі. Очі великі. Довгий хвіст дещо сплюснений, вкритий рідкими волосинами. Передні кінцівки чотирипалі, задні – п'ятипалі. Зовнішні пальці можуть сильно відсуватися вбік, протиставлені решті. Волосяний покрив густий і м'який, але низький. Забарвлення однотонне – від сірого до коричневого. Сосків від 3 до 6 пар.

Мозковий відділ черепа округлий. Надочні відростки лобних кісток відсутні. Міжочне звуження виражене дуже слабо.

Живуть у мішаних і широколистяних лісах. День проводять в дуплах дерев, інколи будують гнізда на гілках на висоті 1-3м. Живляться насінням різних деревних порід, а також горіхами, плодами, комахами, дрібними гризунами і пташенятами.

На Вінниччині виявлені 3 види, що належать до 3 родів: Ліскулька *Muscardinus*, Соня *Dryomys*, Вовчок *Glis*.

Рід *Muscardinus* Каур, 1829

Ліскулька звичайна

Muscardinus avellanarius Linnaeus, 1758

Малочисельна. Мешкає в лісах по всій території області. Часто зустрічається в пташиних дуплянках.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 11.04.2005р.

Вінницький р-н, с. Стрижавка, 17.09.1993р.

Тростянецький р-н, с. Летківка, 03.10.2002р.

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 28.09.2000р.

Тиврівський р-н, с. Пилява, 18.04.1991р. (дані Трикоз Г.А.)



Чечельницький р-н, с. Бритавка, 25.05.1990р. (дані Трикоз Г.А.)

Рід *Dryomys* Thomas, 1906

Соня лісова

***Dryomys nitedula* Pallas, 1778**

Малочисельна. Мешкає в лісах, лісосмугах.

Кадастрові дані:

Бершадський р-н, 13.08.1965р. [92].

Бершадський р-н, с. Яланець, 27.05.1988р. (дані Трикоз Г.А.)

Вінницький р-н, с. Медвеже Вушко, 06.05.1989р. (дані Трикоз Г.А.)

Вінницький р-н, с. Сосонка, 17.09.2003р.

Гайсинський р-н, с. Тарасівка, 31.08.1989р. (дані Трикоз Г.А.)

Немирівський р-н, с. Коржівка, 16.05.2003р.

Тростянецький р-н, с. Летківка, 05.08.1988р. (дані Трикоз Г.А.)

Тростянецький р-н, с. Ободівка, 17.09.2001р.

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 01.06.1989р. (дані Трикоз Г.А.)

Рід *Glis* Brisson, 1762

Вовчок сірий

***Glis glis* (Linnaeus, 1766)**

Рідкісний. Мешкає в лісах на півдні області. За матеріалами, отриманими під час опитування робітників лісових господарств улітку 2009 року, вовчка сірого було виявлено у трьох районах області.

Кадастрові дані:

Ямпільський р-н, Северинівське лісництво, урочище «Криве»

Томашпільський р-н, с. Стіна, урочище «Стінка»

Чернівецький р-н, с. Вила Ярузькі.



Родина Нутрієві – *Myocastoridae*

Єдиним представником родини, що зустрічається на території Вінницької області є нутрія, що належить до однойменного роду. Тіло тварини потужне, шия коротка і товста, голова велика, довга і широка з тупою мордою і плоским тім'ям; очі середніх розмірів, круглі й дещо опуклі. Вуха маленькі, закруглені. Кінцівки короткі й товсті, при чому задні дещо довші за передні. Пальці задніх лап з'єднані плавальною перетинкою. Хвіст довгий, на поперечному зрізі округлий. По усій його довжині розміщені луски та товсте волосся. Хутро щільне, доволі довге та м'яке. Різці широкі й своєю будовою нагадують різці бобрів.

Довжина тіла сягає 40 і більше сантиметрів. Хвіст рівний тілу за довжиною. Забарвлення хутра брудно-сіре при основі й буро-жовті на кінцях, ость зазвичай темніша. Рослиноїдні.

Рід *Myocastor* Kerr, 1792

Нутрія

Myocastor coypus (Molina, 1782)

Дуже рідкісний ссавець, що може спорадично траплятись на півдні області. Вид включено до кадастру, однак його не можна вважати елементом природної теріофауни регіону. Спеціальних робіт по інтродукції нутрії на Вінниччині не здійснювалось.

Кадастрові дані:

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, р. Дністер, 16.07.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Ряд Хижаки – *Carnivora*

Родина Собачі – *Canidae*

Типові хижаки. Тулуб стрункий, витягнутий. Голова видовжена, з вузькою мордою і стоячими вухами. Ноги прямі, стрункі, пальцеходячі; на передніх лапах 4-5 пальців, на задніх 4; кігті не втяжні, тупі. Хвіст пухнастий, відносно довгий. Забарвлення хутра дуже різноманітне, у деяких видів яскраве.



Оселяються в глибоких норах борсуків та інших звірів, а іноді виритих самостійно на височині чи на схилі яру. Іноді займають нору багато років поспіль.

Характер їжі різноманітний і залежить від умов проживання, видового складу фауни району, доступності різних кормів: мишовидні гризуни, водяні полівки, птахи та їхні яйця, риба і деякі види – соковитими плодами, ягодами.

На Вінниччині родина представлена 4 видами, що належать до 3 родів: Єнот *Nyctereutes* (1 вид), Пес *Canis* (2 види), Лисиця *Vulpes* (1 вид).

Рід *Nyctereutes* Temminck, 1839

Єнот уссурійський

***Nyctereutes procyonoides* Grau, 1834**

Мешкає у лісах. Інтродуцент. Розповсюдження та чисельність у зв'язку з низькою щільністю населення вивчена мало.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Степанівка, 27.08.2005р.

Немирівський р-н, с. Мар'янівка, 24.09.1999р., 30.09.1999р.

Рід *Canis* Linnaeus, 1758

Вовк

***Canis lupus* Linnaeus, 1758**

Рідкісний. Мешкає в лісах, байраках, переважно на півдні Вінницької області. Майже щорічно відмічається у звітах з мисливських відстрілів. Розмножується в лісах Піщанського району. Деколи фігурує в обласній статистиці по сказу.

Кадастрові дані:

Козятинський р-н, с. Воскодавинці, 20.06.2012р.

Козятинський р-н, с. Зозулинці, 03.10.2015р. (дані Кравчука А.В.)

Крижопільський р-н, с. Калинівка, 10.01.2015р. (дані Кравчука А.В.)

Мурованокуриловецький р-н, с. Котюжани, 19.09.2015р. (дані Кравчука А.В.)



Немирівський р-н, с. Вишківці, 20.10.2005р.

Піщанський р-н, с. Антонове, 04.12.2006р.

Погребищенський р-н, с. Ширмівка, 22.08.2015р. (дані Кравчука А.В.)

Тиврівський р-н., с. Канава, 01.2002р.

Шакал

Canis aureus (Linnaeus, 1758)

Рідкісний. Достовірно відомий лише єдиний випадок появи шакала на території Вінницької області.

Кадастрові дані:

Хмільницький р-н, с. Осічок, 13.12.2009р. [27]

Рід *Vulpes*, Oken, 1816

Лисиця звичайна

Vulpes vulpes Linnaeus, 1758

Багаточисельна. Мешкає в усіх стаціях, окрім урбоценозів, на всій території Вінницької області. Зменшення мисливського пресингу на вид призвело до збільшення чисельності. Активно приймає участь у розповсюдженні епізоотії сказу в області.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, с. Агрономічне, 19.02.2015р.

Вінницький р-н, с. Тютьки, 19.01.2014р.

Жмеринський р-н, с. Кацмазів, 11.11.2014р.

Калинівський р-н, с. Байківка, 4.02.2015р.

Липовецький р-н, м. Липовець, 22.11.2013р.

Літинський р-н, с. Садове, 28.08.2003р. (дані Ремінного В.Ю.)

Немирівський р-н, с. Вишківці, 20.10.2005р.

Немирівський р-н, м. Немирів, 22.08.2005р.

Немирівський р-н, с. Обідне, 21.09.2014р.



Оратівський р-н, с. Барташівка, 28.05.2001р.

Оратівський р-н, с. Кожанка, 04.10.2013р.

Томашпільський р-н, с. Олександрівка, 10.04.2014р.

Тульчинський р-н, с. Білоусівка, 04.06.2013р.

Хмільницький р-н, с. Крижанівка, 31.01.1950р. (фонди КНУ).

Шаргородський р-н, с. Ярове, 30.04.2015р.

Ямпільський р-н, с. Улянівка, 05.01.2009р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 21.04.2007р. (дані Смірнова Н.А.)

Родина Кунячі – Mustelidae

Об'єднує найдрібніших представників ряду Хижі (20-30см), проте деякі досягають середньої величини до 0,5м. Кунячі мають переважно струнке, видовжене тіло на коротких пальце-стопоходячих чи стопоходячих кінцівках з 4-5 пальцями; кігті невяжні. Хвіст пухнастий, різної довжини. Біля основи хвоста розташовані залози, які виділяють секрет, що має різкий запах. Хутрянний покрив зазвичай густий і м'який. Забарвлення досить різноманітне, іноді доволі яскраве і строкате, у окремих видів на зиму біліє. Будова і розміри черепа дуже різні в залежності від величини і способу життя.

Живляться переважно мишовидними гризунами, водяними полівками, інколи птахами, яйцями, земноводними та плазунами, рибою, комахами, іноді плодами. У випадку надлишку їжі влаштовують невеликі запаси.

Ведуть переважно нічний спосіб життя, але часто бувають активні вдень. Завдяки тонкому гнучкому тілу проникають в нори гризунів, добре пересуваються по деревах, горищах тощо.

На Вінниччині родина представлена 7 видами, що належать до родів Куна *Martes* (2 види), Тхір *Mustela* (3 види), Борсук *Meles* (1 вид) та Видра *Lutra* (1 вид).



Рід *Martes Pinel*, 1792

Куна лісова

Martes martes Linnaeus, 1758

Багаточисельна. Мешкає в лісах, байраках, агроценозах. Розповсюджена по всій території Вінницької області.

Кадастрові дані:

Барський р-н, 2002р.(дані Гунявого В.Ф.)

Бершадський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Вінницький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Гайсинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Жмеринський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Жмеринський р-н, х. Ленінка, 09.03.2010р.

Калинівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Калинівський р-н, с. Іванів, 23.03.2010р.

Калинівський р-н, м. Калинівка, 04.12.2007р.

Козятинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Козятинський р-н, с. Поличинці, 26.09.2008р.

Крижопільський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Крижопільський р-н, с. Вільшанка, 05.07.2010р.

Липовецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Літинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Могилів-Подільський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Мурованокуриловецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Мурованокуриловецький р-н, с. Дружба, 06.08.2010р.

Мурованокуриловецький р-н, с. Котюжани, 04.04.2006р.

Немирівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Оратівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Піщанський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)



Піщанський р-н, с. Ставки, 04.03.2010р.
Погребищенський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Погребищенський р-н, с. Шпиченці, 16.01.2007р.
Теплицький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Тиврівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Томашпільський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Тростянецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Тульчинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Хмільницький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Чернівецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Чечельницький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Шаргородський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Шаргородський р-н, с. Гибалівка, 19.08.2008р.
Шаргородський р-н, с. Руданське, 15.04.2013р.
Ямпільський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Ямпільський р-н, с. Велика Кісниця, 06.12.2012р.

Куна кам'яна

***Martes foina* (Erxleben, 1777) G. Fischer de Waldheim, 1817**

Малочисельна. Мешкає в урбоценозах. Часто оселяється в помешканнях людини: на горищах, технічних поверхах багатоповерхових будинків, промислових об'єктах тощо.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 22.02.2001р.
Жмеринський р-н, х. Ленінка, 09.03.2010р.
Калинівський р-н, с. Іванів, 23.03.2010р.
Калинівський р-н, м. Калинівка, 04.12.2007р.
Крижопільський р-н, с. Вільшанка, 05.07.2010р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Котюжани, 04.04.2006р.



Шаргородський р-н, с. Руданське, 15.04.2013р.

Ямпільський р-н, с. Велика Кісниця, 06.12.2012р.

Рід *Mustela* Linnaeus, 1758

Тхір ласиця

***Mustela nivalis* Linnaeus, 1766**

Звичайний. Мешкає в заплавах, байраках, урбоценозах. Розповсюджений по всій території області. Часто зустрічається на зерносховищах та інших містах скупчення гризунів.

Кадастрові дані:

м. Вінниця, 09.03.2002р. (дані Ремінного В.Ю.)

Вінницький р-н, с. Агрономічне, 15.05.2013р.

Вінницький р-н, с. Великі Хутори, 23.10.2004р.

Вінницький р-н, с. Прибузьке, 27.10.1992р. (дані Трикоз Г.А.)

Вінницький р-н, с. Якушинці, 16.10.1998р., 18.06.2013р.

Вінницький р-н, с. Якушинці, 16.10.1989р. (дані Трикоз Г.А.)

Гайсинський р-н, м. Гайсин, 22.03.1991р. (дані Трикоз Г.А.)

Жмеринський р-н, смт. Браїлів, 09.01.2014р.

Козятинський р-н, с. Комсомольське, 26.10.1990р. (дані Трикоз Г.А.)

Погребищенський р-н, с. Павлівка, 29.10.1999р.

Хмільницький р-н, с. Лип'ятин, 23.09.2005р.

Хмільницький р-н, с. Чеснівка, 14.09.2005р.

Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 17.04.2007р. (дані Смірнова Н.А., Ремінного В.Ю.)

Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Северинівський ліс, 24.04.2006р. (дані Смірнова Н.А.)

Ямпільський р-н, м. Ямпіль, 04.09.1999р., 12.03.2001р. (дані Смірнова Н.А.)



Тхір лісовий

Mustela putorius Linnaeus, 1758

Звичайний. Мешкає в лісах, агроценозах по всій території області. Часто зустрічається по околицях населених пунктів, які прилягають до лісових масивів, де тхір полює на свійських птахів.

Кадастрові дані:

Бершадський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Жмеринський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Жмеринський р-н, с. Курилівці, 25.11.2009р.

Жмеринський р-н, с. Лопатинці, 14.11.2013р.

Жмеринський р-н, с. Маркове, 03.04.2009р.

Крижопільський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Мурованокуриловецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Теплицький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Тиврівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Тростянецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Томашпільський р-н, с. Яланець, 29.01.2014р.

Тульчинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Тульчинський р-н, с. Левківці, 18.05.2010р.

Чернівецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Шаргородський р-н, с. Садківці, 06.11.2009р.

Горностай

Mustela erminea Linnaeus, 1758

Малочисельний. Мешкає в заплавах річок та поблизу інших водотоків. За матеріалами опитувань робітників лісових господарств області, улітку 2009 року, горностая спостерігали у межах 7 районів Вінниччини.

Кадастрові дані:

Бершадський р-н, Бершадське лісництво, урочище «Устянська Дача»



Вінницький р-н, с. Олександрівка, 12.10.2013р. (дані Кравчука А.В.)
Жмеринський р-н, с. Демидівка, 08.11.2014р. (дані Кравчука А.В.)
Літинський р-н, Дяковецьке лісництво, урочище «Дяківці»
Погребищенський р-н, с. Гопчиця, урочище «Гопчиця»
Томашпільський р-н, с. Вила, урочище «Лушки»
Чернівецький р-н, заказник «Мурафа»
Чечельницький р-н, с. Вербка, урочище «Вербська Дача»
Чечельницький р-н, с. Червона Гребля, Червоногреблянське лісництво
Ямпільський р-н, Северинівське лісництво, урочище «Криве»

Рід *Meles* (Brisson, 1762)

Борсук європейський

***Meles meles* (Linnaeus, 1758)**

Малочисельний. Мешкає в лісах, байраках, на пасовищах. Останнім часом став об'єктом активного бракон'єрського полювання через свій жир. Також приймає певну участь в епізоотії сказу.

Кадастрові дані:

Барський р-н, с. Маньківці, 24.12.2011р.
Гайсинський р-н, с. Степашки, 09.01.2013р.
Жмеринський р-н, с. Чернятин, 05.05.2012р.
Жмеринський р-н, с. Телишивці, 22.05.2014р.
Липовецький р-н, с. Скитка, 12.03.2014р.
Мурованокуриловецький р-н, с. Михайлівці, 11.05.2011р.
Немирівський р-н, с. Рубань, 16.09.2013р.
Оратівський р-н, с. Човновиця, 09.07.2013р.
Тульчинський р-н, с. Журавлівка, 19.11.2014р.
Тульчинський р-н, с. Кришинці 07.10.2011р.



Тульчинський р-н, с. Маяки, 09.08.2013р.

Шаргородський р-н, м. Шаргород, 09.01.2014р.

Рід *Lutra* Brünnich, 1771

Видра річкова

***Lutra lutra* Linnaeus, 1758**

Малочисельна. Мешкає в долинах річок та стоячих водойм. На території Вінницької області за результатами опитування проведеними влітку 2009 року відмічаються поодинокі зустрічі на території усіх річок та крупних водойм.

Кадастрові дані:

Жмеринський р-н, с. Демидівка, 28.03.2015р. (дані Кравчука А.В.)

Липовецький р-н, с. Вахнівка, 19.10.2013р. (дані Кравчука А.В.)

Літинський р-н, с. Микулинці, 28.02.2015р.

Погребищенський р-н, с. Ліщинці, 04.10.2015р. (дані Кравчука А.В.)

Родина Котячі – Felidae

Представники родини є найбільш спеціалізованими з усіх хижих, пристосовані до здобування їжі із засідки, рідше – шляхом переслідування. Такий спосіб життя позначився на багатьох морфо-анатомічних характеристиках котячих. До родини належать як дрібні тварини, так і доволі великі: розміри тіла коливаються у межах 50-380см, довжина хвоста становить 10-114см, маса тіла від 1,5 до 275кг.

Череп округлий з добре розвиненими виличними дугами і гребнями. Зубна система м'ясоїдного типу: ікла довгі, загнуті. Корінні зуби мають гострі, різучі вершини.

Усі котячі ведуть наземний спосіб життя, заселяючи переважно ліси, частково пустелі, савани і гори. Більшість видів добре пересуваються у кронах дерев, здатні далеко стрибати, окремі види добре плавають.

Живляться виключно тваринною їжею. Живуть переважно поодинокі, або



родинами. Окремі види (леви) можуть утворювати невеликі групи. Більшість видів має 1 виводок на рік.

На Вінниччині родина представлена єдиним видом, що належить до роду Кіт *Felis*.

Рід *Felis* Linnaeus, 1758

Кіт лісовий

Felis silvestris (Schreber, 1775)

Рідкісний. Вид занесений до Червоної книги України. Мешкає як в великих лісних масивах, так і в «острівних» лісах на півдні області [91].

Кадастрові дані:

Барський р-н, [91].

Бершадський р-н, [91].

Крижопільський р-н, 06.2007р. [92].

Томашпільський р-н, 08.2007р. [92].

Тростянецький р-н, 04.2008р. [92].

Тростянецький р-н, Ободівське лісництво, 11.2007р. [92].

Чечельницький р-н, [91].

Чечельницький р-н, с. Бритавка, 24.04.2010р.

Ряд Парнокопитні – Artiodactyla

Родина Свині – Suidae

До цієї родини належать найпоширеніші нежуйні тварини з видовженою мордою, що закінчується рилом, на якому відкриваються ніздрі. Кінцівки чотирипалі, з добре розвиненими, але короткими бічними пальцями.

Ікла великі, верхні зігнуті; корінні зуби майже пласкі.

Шлунок простий, з додатковим мішком. Всеїдні. 9 сучасних видів об'єднано у 5 родів. З них на Вінниччині виявлений 1 вид, що належить до роду Свиня *Sus*.



Рід *Sus* Linnaeus, 1758

Свиня лісова

***Sus scrofa* Linnaeus, 1758**

Малочисельна. Мешкає в лісах, заплавах, байраках, агроценозах. Скорочення чисельності зумовлено мисливським пресингом. Водночас у деяких мисливських господарствах вид розводять в штучних умовах.

Кадастрові дані:

- Барський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Бершадський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Бершадський р-н, 2004р. (дані Тимчишина М.А.)
Вінницький р-н, 2000-2004рр. (дані Зубаря В.С.)
Вінницький р-н, 2000р., 2004р. (дані Ноябродського В.І.)
Вінницький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Гайсинський р-н, 2000-2004рр. (дані Зленка С.І.)
Гайсинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Жмеринський р-н, 2000-2004рр. (дані Гамарника А.А.)
Жмеринський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Жмеринський р-н, с. Зоринці 28.07.2013р.
Іллінецький р-н, 2000-2004рр. (дані Сірука І.М.)
Іллінецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Калинівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Калинівський р-н, с. Кучери, 25.04.2013р., 17.10.2014р.
Козятинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Крижопільський р-н, 2000-2004рр. (дані Гончарука К.К.)
Крижопільський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Липовецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Літинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Могилів-Подільський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)



- Могилів-Подільський р-н, с. Нова Григорівка, заказник «Бронницький», 31.08.2008р. (дані Смірнова Н.А.)
- Мурованокуриловецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
- Немирівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
- Оратівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
- Погребищенський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
- Теплицький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
- Тиврівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
- Томашпільський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
- Тростянецький р-н, 2000-2004рр. (дані Безверхнього О.А.)
- Тростянецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
- Тростянецький р-н, с. Ободівка 11.10.2013р., 06.11.2014р.
- Тульчинський р-н, 2000-2004рр. (дані Нечитайла В.В.)
- Тульчинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
- Хмільницький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
- Хмільницький р-н, 2004р. (дані Муляревича В.В.)
- Чечельницький р-н, 2000-2004рр. (дані Молдована О.М.)
- Чечельницький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
- Шаргородський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
- Ямпільський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
- Ямпільський р-н, с. Михайлівка, 17.04.2007р. (дані Смірнова Н.А.)
- Ямпільський р-н, с. Франківка. урочище Северинівський ліс, 24.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)

Родина Оленячі – Cervidae

До родини належать як невеликі, так і дуже великі стрункі тварини на довгих сильних ногах. Самці мають розлогі роги, які щороку змінюються.



Великі вуха. Хвіст короткий, але дуже помітний. Більшість молодих тварин мають плямисте забарвлення, яке зберігається і в деяких дорослих тварин. Верхніх різців немає, нижні ікла набули форми різців.

Олені мають великий ареал поширення. У світовій фауні їх налічується близько 30 видів. На Вінниччині виявлене перебування 4 видів, що належать до 3 родів: Олень *Cervus* (2 види), Сарна *Capreolus* (1 вид), Лось *Alces* (1 вид).

Рід *Cervus* Linnaeus, 1758

Олень плямистий

***Cervus nippon* Temminck, 1838**

Рідкісний. Заселяє різнотипні лісові масиви.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, 2000р., 2004р. (дані Ноябродського В.І.)

Гайсинський р-н, 2000-2004рр. (дані Зленка С.І.)

Іллінецький р-н, 2000-2004рр. (дані Сірука І.М.)

Тростянецький р-н, 2000-2004рр. (дані Безверхнього О.А.)

Хмільницький р-н, 2004р. (дані Муляревича В.В.)

Чечельницький р-н, 2004р., 2005р. (дані Молдована О.М.)

Олень шляхетний

***Cervus elaphus* Linnaeus, 1758**

Рідкісний. Мешкає в лісах.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, 2000-2004рр. (дані Зубаря В.С.)

Іллінецький р-н, 2000-2004рр. (дані Сірука І.М.)



Рід *Capreolus* Gray, 1821

Сарна європейська

***Capreolus capreolus* Linnaeus, 1758**

Звичайна. Мешкає в лісах, байраках, агроценозах.

Кадастрові дані:

- Барський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Бершадський р-н, 2004р. (дані Тимчишина М.А.)
Бершадський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Вінницький р-н, 2000-2004рр. (дані Зубаря В.С.)
Вінницький р-н, 2000-2004рр. (дані Ноябродського В.І.)
Вінницький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Гайсинський р-н, 2000-2004рр. (дані Зленка С.І.)
Гайсинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Жмеринський р-н, 2000-2004рр. (дані Гамарника А.А.)
Жмеринський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Жмеринський р-н, с. Зоринці, 27.08.2013р., 07.07.2014р.
Іллінецький р-н, 2000-2004рр. (дані Сірука І.М.)
Іллінецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Калинівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Калинівський р-н, с. Кучери, 12.07.2013р., 03.04.2014р., 18.03.2015р.
Козятинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Крижопільський р-н, 2000-2004рр. (дані Гончарука К.К.)
Крижопільський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Липовецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Літинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Літинський р-н, с. Багринівці, 19.04.2013р., 19.10.2013р., 24.05.2015р.
Могилів-Подільський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Мурованокуриловецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)



- Немирівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Немирівський р-н, с. Коржівка, 05.09.2013р., 26.04.2014р.
Оратівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Піщанський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Погребищенський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Погребищенський р-н, с. Павлівка, 03.10.2014р.
Теплицький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Тиврівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Томашпільський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Томашпільський р-н, с. Кислицьке, 21.05.2015р. (дані Смірнова Н.А.)
Тростянецький р-н, 2000-2004рр. (дані Безверхнього О.А.)
Тростянецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Тростянецький р-н, с. Летківка, 11.10.2013р., 06.11.2014р.
Тульчинський р-н, 2000-2004рр. (дані Нечитайла В.В.)
Тульчинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Хмільницький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Хмільницький р-н, 2004р. (дані Муляревича В.В.)
Чернівецький р-н, 2002р., (дані Гунявого В.Ф.)
Чечельницький р-н, 2000-2004рр. (дані Молдована О.М.)
Чечельницький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Шаргородський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Ямпільський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)
Ямпільський р-н, с. Франківка, урочище Северинівський ліс, 24.04.2006р. (дані Смірнова Н.А.)



Рід *Alces* Gray, 1821

Лось європейський

***Alces alces* Linnaeus, 1758**

Дуже рідкісний. На території області не існує умов для розмноження цього виду тварин. Періодично відмічаються випадки інвазії окремих особин, або їх невеликих груп ймовірно з територій Житомирської та Київської областей.

Кадастрові дані:

Бершадський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Вінницький р-н, с. Лаврівка, 04.10.2015р.

Калинівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Козятинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Літинський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Могилів-Подільський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Немирівський р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Тростянецький р-н, 2002р. (дані Гунявого В.Ф.)

Немирівський р-н, с. Никифорівці, 15.10.2005р.

Родина Полорогові – Bovidae

Об'єднує чимало різноманітних видів тварин: биків, буйволів, зубрів, яків, антилоп, баранів тощо. Свою назву полорогові одержали завдяки тому, що їх роги є роговим чохлам, який покриває конусоподібний кістковий виріст лобових кісток.

Зубна система спрощена, різці та змінені ікла знаходяться лише на нижній щелепі.

До родини належать тварини різної величини та зовнішнього вигляду, починаючи з невеликих антилоп розміром з зайця до великих биків. Більшість представників заселяють рівнинні та гірські ландшафти. Зазвичай живуть



стадами. Живляться переважно рослинною їжею.

На Вінниччині родина представлена 1 видом роду Бізон *Bison*.

Рід *Bison* Н. Smith, 1827

Зубр

***Bison bonasus* Linnaeus, 1758**

Дуже рідкісний. На межі 1970-80х рр. відбулося відновлення цього виду в регіоні і сформовано «Уладівську» популяцію зубра чисельністю близько 100 голів.

Кадастрові дані:

Вінницький р-н, 2000-2004рр. (дані Зубаря В.С.)





ЛІТЕРАТУРА

1. Акимушкин И.И. Мир животных. Млекопитающие или звери / И.И. Акимушкин. – М.: Мысль, 1988. – 448с.
2. Атамась Н.С. Трофические связи чайки-хохотуньи, *Larus cachinnans* (*Laridae, Charadriiformes*), на Среднем Днепре / Н.С. Атамась, С.А. Лопарев // Вестник зоологии. – 2005. – №2. – С. 47-55.
3. Атлас Винницкой области. – М.: ГУГК СССР, 1987. – 82с.
4. Банников А.Г. Определитель земноводных и пресмыкающихся фауны СССР / А.Г. Банников, И.С. Даревский, В.Г. Ищенко и др. – М.: Просвещение, 1977. – 415с.
5. Белик В.П. Канареечный вьюрок и горихвостка-чернушка в Сумском Полесье / В.П. Белик // Орнитология. – 1977. – Вып. 13. – С. 187–188.
6. Бибби К. Методы полевых экспедиционных исследований. Исследования и учеты птиц / К. Бибби, М. Джонс, С. Марсен. – М.: Союз охраны птиц России, 2000. – 186с.
7. Биология лесных птиц и зверей / Под общ. ред. В.А. Новикова. – М.: Высш. школа, 1975. – 383с.
8. Бобринский Н.А. Определитель млекопитающих СССР / Н.А. Бобринский, Б.А. Кузнецов, А.П. Кузякин. – М.: Просвещение, 1965. – 384с.
9. Бурдейний Г.А. Вінницька область: Географічний нарис / Г.А. Бурдейний, М.Б. Губін. – К: Рад. Школа, 1967. – 166с.
10. Бурчак-Абрамович М. До орнітофауни північного Поділля (Попереднє повідомлення) / М. Бурчак-Абрамович // Зб. праць зоол. музею. – К., 1935. – №14. – С. 137-141.
11. Второв П.П. Определитель птиц фауны СССР / П.П. Второв, Н.Н. Дроздов. – М.: Просвещение, 1980. – 256с.
12. Гептнер В.Г. Млекопитающие Советского Союза. Т.1 / В.Г. Гептнер, Н.П. Наумов. – М.: Высш. школа, 1961. – 396с.
13. Герхнер В.Ю. Матеріали до вивчення птахів Поділля / В.Ю. Герхнер // Зб.



- праць зоол. музею. – К., 1928. – №5. – С. 151-192.
14. Годлевская Е.В. Результаты работы контакт-центра по рукокрылым (Украина) / Е.В. Годлевская // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. – 2012. – Т.25 (64). - №4. – С. 12-20.
 15. Годлевська О.В. Зимові скупчення кажанів (Chiroptera) у печерах Центрального Поділля (Україна) / О.В. Годлевська, Я.В. Петрушенко, В.М. Тищенко, І.В. Загороднюк // Вестник зоологии. – 2005. – 39, №2. – С.37-45.
 16. Гончаренко Г.Є. Земноводні Побужжя / Г.Є. Гончаренко. – Київ: «Науковий світ», 2002. – 219с.
 17. Гриневич Е.Н. Очерки о жизни зверей / Е.Н. Гриневич. – М.: Учпедиз, 1961. – 216с.
 18. Денисик Г.І. Природнича географія Поділля / Г.І. Денисик. – Вінниця: «ЕкоБізнесЦентр», 1998. – 184с.
 19. Денисик Г.І. Нариси з антропогенного ландшафтознавства: навчальний посібник / Г.І. Денисик, В.М. Воловик. – Вінниця: Гіпаніс, 2001. – 170с.
 20. Денисик Г. Вінниччина: загальні регіональні екологічні проблеми / Г. Денисик, О. Мудрак. – Вінниця, 2005 – 140с.
 21. Долгушин И.А. Птицы Казахстана / И.А. Долгушин. – Алма-Ата: Изд-во АН Казахской ССР, 1960. – Т. 1 – 470с.
 22. Доценко А.І. Територіальна організація розселення у Вінницькій області: сучасний стан та перспективи / А.І. Доценко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. – Вінниця, 2005. – Вип. 9. – С.116-122.
 23. Животный мир Молдавии. Птицы / [Аверин Ю.В., Ганя И.М., Зубков Н.И., Мунтяну А.И., Успенский Г.А.]; под ред. Г.А. Успенского. – Кишинев: «Штиинца», 1981. – 336с.
 24. Жизнь животных: В 7 т. Т. 6. Птицы / Гл. ред. В.Д. Ильичева, А.В. Михеева. – 2-е изд., перераб. – М.: Просвещение, 1986. – 527с.
 25. Жизнь животных: В 7 т. Т. 7. Млекопитающие / Под ред. В.Е. Соколова. – 2-е изд., перераб. – М.: Просвещение, 1989. – 558с.



26. Загороднюк І. Польовий визначник дрібних ссавців України / І. Загороднюк. – Київ, 2002. – 60с.
27. Загороднюк І. Ссавці Поділля: таксономія та зміни складу фауни за останнє століття / І. Загороднюк, А. Пірхал // Наукові записки державного природознавчого музею. – Вип. 29. – Львів, 2013. – С. 189-202.
28. Зиков О. Класифікація сучасних плацентарних ссавців (Eutheria): стан і проблеми / О. Зиков // Праці зоологічного музею. – 2006. – Т. 4. – С.5-20.
29. Иванов А.И. Краткий определитель птиц СССР / А.И. Иванов, Б.К. Штегман. – Л.: «Наука», 1978. – 560с.
30. Каталог млекопитающих СССР (плиоцен-современность) / Под ред. И.М. Громова, Г.И. Барановой. – Л.: «Наука», 1981. – 456с.
31. Клаудсли-Томсон Дж. Миграция животных / Дж. Клаудсли-Томсон, В.Д. Ильичев. – М.: Мир, 1982. – 136с.
32. Конспект орнитологической фауны СССР / Л.С. Степанян. – М.: Наука, 1990. – 728с.
33. Курочкин С.Л. Создание популяции фазана в Причерноморье путем интродукции искусственно выращенных птиц / Курочкин С.Л. – М., 1989. – С.172-181. – (Зоокультура ценных и редких видов птиц и зверей) (Сб. научн. тр. / ЦНИЛ Главохоты РСФСР).
34. Любущенко С.Ю. Колоніальні навколородні птахи Вінницької області та їх охорона / С.Ю. Любущенко // Тези доповідей VII Вінницької обласної краєзн. конф. – Вінниця, 1989. – С. 50-51.
35. Любущенко С.Ю. К биологии желтоголовой трясогузки в Подольском Побужье / С.Ю. Любущенко, В.Г. Табачишин // Матеріали II конференції молодих орнітологів України. – Чернівці, 1996. – С. 112-114.
36. Любченко В.Є. Географія Вінницької області: навчальний посібник / В.Є. Любченко, А.С. Космина. – Вінниця: ЕкоБізнесЦентр, 1996. – 48с.
37. Матвійчук О.А. Видовий склад птахів антропогенних ландшафтів м. Він-



- ниці в осінньо-зимовий період / О.А. Матвійчук // «Теорія і практика сучасного природознавства»: Збірник наукових праць. – Херсон, 2005р. – С.124-128.
38. Матвійчук О.А. Орнітофауна водно-болотних комплексів м. Вінниці / О.А. Матвійчук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Біологія. – 2005р. – №1-2 (25). – С.40-44.
39. Матвійчук О. Залети шпака рожевого *Sturnus roseus* (Sturnidae, Passeriformes) на Вінниччину / О. Матвійчук // Вестн. зоології, 2008. – №42 (3). – С.274.
40. Матвійчук О.А. Осінньо-зимова авіфауна водойм м. Вінниці / О.А. Матвійчук, О.В. Гулеватий // Актуальні питання географічних, біологічних та хімічних наук. Основні наукові проблеми та перспективи дослідження. Збірник наукових праць ВДПУ. – 2008. – Вип. 5(10) – С. 73-75.
41. Матвійчук О.А. Колоніальні чапліві (Ardeidae) Вінницького Побужжя / О.А. Матвійчук, В.В. Серебряков // Питання біоіндикації та екології. – 2008. – Вип. 13. – № 1. – С. 113-119.
42. Матвійчук О.А. Орнітофауна Верхнього і Середнього Побужжя / О.А. Матвійчук, В.В. Серебряков. – К.: Фітосоціоцентр, 2010. – 280с.
43. Межжерин С.В. Аллозимная изменчивость и генетические связи обыкновенной квакши *Hyla arborea* (L., 1758) (Amphibia: Hylidae) Горного Крыма / С.В. Межжерин, С.Ю. Морозов-Леонов // Цитология и генетика. – 1999. – Т.33, № 1 – С.44-48.
44. Микитюк А. ІВА програма. Методические рекомендации по организации учета птиц / А. Микитюк. – К.: Изд-во Украинского общества охраны птиц, 1997. – 32с.
45. Микитюк О. ІВА території України: території важливі для збереження видового різноманіття та кількісного багатства птахів / О. Микитюк. – К., 1999. – 324с.
46. Михеев А.В. Определитель птичьих гнезд / А.В. Михеев. – М.: Просвещение, 1975. – 176с.
47. Надточий А.С. Первая встреча канареечного вьюрка в Харьковской области / А.С. Надточий // Бранта. – 2002. – № 5. – С.156.



48. Новиков Г.А. Полевые исследования экологии наземных позвоночных животных / Г.А. Новиков. – М.: Советская Наука, 1949. – 602с.
49. Носаченко А.В. Орнитофауна окрестностей Погребища (Винницкая область) в 1918-1921 гг. / А.В. Носаченко // Авіфауна України. – 2008. – Вип. 4. – С. 6-49.
50. Огнев С.И. Зоология позвоночных / С.И. Огнев. – М.: Советская наука, 1945. – 518с.
51. Очеретный Д.Г. Материалы по фенологии миграций птиц в Тульчинском районе Винницкой области / Д.Г. Очеретный // Авіфауна України. – 1998. – Вип. 1. – С.74-82.
52. Панасенко Т.В. Структурно-динамічні тенденції розвитку системи розселення Вінницької області / Т.В. Панасенко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Серія: Географія. – Вінниця, 2001 – Вип. 1. – С.134-141.
53. Пекло А.М. Мухоловки фауны СССР / А.М. Пекло. – К.: Наук. думка, 1987. – 180с.
54. Пекло А.М. Каталог коллекций зоологического музея НАН Украины. Птицы. Вып. 1. Неворобьиные Non-Passeriformes (Пингвинообразные Sphenisciformes – Журавлеобразные Gruiformes) / А.М. Пекло. – Киев: Зоомузей ННПМ НАН Украины, 1997. – 156с.
55. Пекло А.М. Каталог коллекций зоологического музея НАН Украины. Птицы. Вып. 2. Неворобьиные Non-Passeriformes (Ржанкообразные Charadriiformes – Дятлообразные Piciformes) / А.М. Пекло. – Киев: Зоомузей ННПМ НАН Украины, 1997. – 235с.
56. Пекло А.М. Каталог коллекций зоологического музея НАН Украины. Птицы. Вып. 2. Воробьинообразные Passeriformes / А.М. Пекло. – Киев: Зоомузей ННПМ НАН Украины, 2002. – 312с.
57. Писанець Є. Земноводні України / Є. Писанець. – К.: Видавництво Раєвського, 2007. – 192с.
58. Писанець Є. Земноводні Східної Європи. Частина I. Ряд Хвостаті /



- Є. Писанець. – Київ: Зоологічний музей ННПМ НАН України, 2012. – 208с.
59. Писанець Є. Земноводні Східної Європи. Частина II. Ряд Безхвості / Є. Писанець. – Київ: Зоологічний музей ННПМ НАН України, 2014. – 192с.
60. Полуда А.М. Современное распространение и численность вертлявой камышевки (*Acrocephalus paludicola*) в Украине / А.М. Полуда, М. Фладе, И.В. Давиденко, Г.Г. Гаврись, И.М. Горбань // Вестник зоологии. – 2001. – 35, № 5. – С. 51-59.
61. Полуда А.М. Распространение и численность серого сорокопута, *Lanius excubitor* (Aves, Passeriformes), в Украине / А.М. Полуда, Г.Г. Гаврись, И.В. Давиденко // Вестник зоологии. – 2007. – 41, № 4. – С. 369-375.
62. Птахи України. Польовий визначник / Марисова І.В., Талпош В.С. – К.: Вища школа, 1984. – 184с.
63. Птахи України під охороною Бернської конвенції: [заг. ред. Г.Г. Гаврись]. – К., 2003. – 394с.
64. Птицы Советского Союза / [сост. Г.П. Дементьев, Р.Н. Мекленбурцев, А.М. Судилова и др.] – М.: «Советская наука», 1951. – Т.2. – 1951. – 480с.
65. Птицы Советского Союза / [сост. Г.П. Дементьев, Е.П. Спангенберг, А.К. Рустамов и др.] – М.: «Советская наука», 1953. – Т.5. – 1953. – 804с.
66. Птицы СССР. История изучения. Гагары, поганки, трубконосые / [отв. ред. В.Д. Ильичев, В.Е. Флинт]. – М.: Наука, 1982. – 446 с.
67. Птицы СССР. Курообразные, журавлеобразные / [отв. ред. Р.Л. Потапов, В.Е. Флинт]. – Л.: Наука, 1987. – 528с.
68. Птицы СССР. Чайковые / [отв. ред. В.Д. Ильичев, В.А. Зубакин]. – М.: Наука, 1988. – 416с.
69. Птицы Узбекистана. В 4-х томах. Том 2. / [отв. ред. Н.М.Мачтанова, А.К.Сагитова]. – Ташкент: Изд-во «ФАН», 1990. – 290с.
70. Пшеничний С.В. Особливості зимівлі водоплавних та коловодних птахів в умовах лісостепової зони України / С.В. Пшеничний // Сучасні проблеми зоологічної науки: Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Наукові читання,



- присвячені 170-річчю заснування кафедри зоології та 100-річчю з дня народження О.Б. Кістяківського» – К.: «Київський університет», 2004. – С.143-145.
71. Редкие и исчезающие растения и животные Украины (справочник) / Ред. К.М. Сытник. – К.: Наукова думка, 1988. – 256с.
72. Реминный В.Ю. О зимовках травяных лягушек (*Rana temporaria*) в лесопарке города Винницы / В.Ю. Реминный // Вопросы герпетологии: I съезд герпетологического общества им. Никольского. – Пущино – Москва, 2001. – С. 245-247.
73. Реминный В.Ю. Первый случай находки на Украине лягушки-гермафродита среди гибридных лягушек *Rana kl. esculenta* / В.Ю. Реминный // Вестник зоологии. 2004. – Т.38, №2. – С.38
74. Реминный В.Ю. Аномалии развития гонад у самцов зеленых лягушек *Rana esculenta complex* (Amphibia, Ranidae) с территории Украины / В.Ю. Реминный // Вестник зоологии. 2005. – Т.39, №4 – С.59-65.
75. Реминний В.Ю. Нові відомості про східну межу ареалу прудкої жаби *Rana dalmatina* (Ranidae, Amphibia) / В.Ю. Реминний // Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. Сер. біол. – №21. – 2007. – С.113-116.
76. Симкин Г.Н. Певчие птицы: справочное пособие / Г.Н. Симкин. – М.: Лесная промышленность, 1990. – 399с.
77. Скільський І.В. Фауністичні знахідки у Прут-Дністровському межиріччі України та на прилеглих територіях / І.В. Скільський, Н.А. Смирнов, Л.М. Хлус, Л.І. Мелешук // Знахідки тварин Червоної книги України. – К., 2008. – С.356-358.
78. Смирнов Н. Булавоусые чешуекрылые (Lepidoptera, Rhopalocera) Ямпольского Приднестровья: предварительный анализ фауны и вопросы охраны / Н. Смирнов // Diversitatea, valorificarea rațională și protecția lumii animale. Simpozion international consacrat din ziua nasterii profesorului universitar Andrei Munteanu. – Chișinău: I. E.-P. Stiinta, 2009. – P.225-228.



79. Смірнов Н.А. Матеріали до вивчення герпетофауни Лівобережжя Дністра (Вінницька область) / Н.А. Смірнов, Л.М. Хлус, Д.А. Смірнов // Молодь у вирішенні регіональних та транскордонних проблем екологічної безпеки. Матер. П'ятої Міжнар. наук. конф. (м. Чернівці, 5-6 травня 2006 року). – Чернівці: Зелена Буковина, 2006. – С. 118-123.
80. Смірнов Н.А. Нові знахідки раритетних тварин на території України / Н.А. Смірнов, Т.Б. Маланюк, Д.А. Смірнов, М.М. Суслик, Р.В. Беженар, В.Б. Карашівський // Еколого-фауністичні особливості водних та наземних екосистем. Матеріали наук. конф. (12-13 лют. 2008р., м. Львів), присвяч. 100-річчю від дня народження професора Всеволода Ілліча Здуна. – Львів, 2008. – С.150-154.
81. Смірнов Н.А. Знахідка підковика малого у Вінницькій області / Н.А. Смірнов, Д.А. Смірнов // Заповідна справа в Україні. – 2007. – Т.13, вип. 1-2. – С.65-66.
82. Смірнов Н.А. Зустрічі деяких пролітних та зимуючих водоплавних і навколводних птахів на середньому Дністрі в 1997-2007рр. / Н.А. Смірнов, Д.А. Смірнов // Авіфауна України. – 2008. – Вип. 4. – С.58-59.
83. Смирнов Н.А. Встречи птиц с нетипичной окраской оперения в Прут-Днестровском междуречье Украины и на сопредельных территориях / Н.А. Смирнов, Д.А. Смирнов // Беркут. – 2013. – Т. 22, Вип. 1. – С.60.
84. Соколов В.Е. Систематика млекопитающих (китообразные, хищные, ластоногие, трубкозубые, хоботные, даманы, сирены, парнокопытные, мозоленогие, непарнокопытные). / В.Е. Соколов. – М.: Высш. школа, 1979. – 528с.
85. Ссавці України під охороною Бернської конвенції / За ред. І.В. Загороднюка. Київ, 1999. – 222с. – (Праці Теріологічної Школи, Вип.2).
86. Станкевич О.І. Вплив урбанізації на структурно-функціональні характеристики угруповань птахів (на прикладі м. Ужгорода): дис. ... кандидата біол. наук: 03.00.16 / Станкевич Оксана Ігорівна – Ужгород, 2002. – 210с.
87. Тарасенко М.О. Сорокопудові (*Laniidae*) Поділля: сучасний стан, особливості біології та охорона: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. біол. наук: спец. 03.00.08 – зоологія / М.О. Тарасенко. – Київ, 2012. – 20с.



88. Фесенко Г.В. Анотований список українських наукових назв птахів фауни України / Г.В. Фесенко, А.А. Бокотей. – Київ – Львів, 2002. – 44с.
89. Фесенко Г.В. Птахи фауни України (польовий визначник) / Г.В. Фесенко, А.А. Бокотей. – К., 2002. – 416с.
90. Халтурин М.Д. Генетическая изменчивость у двух форм обыкновенной чесночницы *Pelobates fuscus* (Pelobatidae, Anura, Amphibia) различающихся по размеру генома / М.Д. Халтурин, С.Н. Литвинчук, Л.Я. Боркин, Ю.М. Розанов, К.Д. Мильто // Цитология. – 2003. – Т.45, №3 – С.308-323.
91. Шевченко Л.С. Млекопитающие. Выпуск 1. Мышиные – Muridae / Л.С. Шевченко, С.И. Золотухина. – Киев: Зоомузей ННПМ НАН Украины, 2002. – 217с. (Каталог коллекций Зоологического музея ННПМ НАН Украины)
92. Шевченко Л.С. Млекопитающие. Вып. 2. Насекомоядные (Insectivora), Рукокрылые (Chiroptera), Зайцеобразные (Lagomorpha), Грызуны (Rodentia) / Л.С. Шевченко, С.И. Золотухина. – Киев: Зоомузей ННПМ НАН Украины, 2005. – 238с. (Каталог коллекций Зоологического музея ННПМ НАН Украины)
93. Шквыря М.Г. Подольская популяция лесного кота, *Felis silvestris* (Carnivora, Felidae), в Украине / М.Г. Шквыря // Вестник зоологии. – 2010. – Т.44, №3. – С.279-280.
94. Шквыря М.Г. Находки лесного кота, *Felis silvestris* (Carnivora, Felidae), в Винницкой области (Украина) / М.Г. Шквыря, А.В. Сагайдак, В.Н. Тищенко // Вестник зоологии. – 2009. – Т.43, №1. – С.68.
95. Borkin L.J. New data on the distribution of two cryptic forms of the common spadefoot toad (*Pelobates fuscus*) in Eastern Europe / L.J. Borkin, S.N. Litvinchuk, J.M. Rosanov, M.D. Khalturin, G.A. Lada, A.G. Borissovsky et al. // Russian Journal of Herpetology. – 2003. – vol. 10, № 2, – P.115-122.
96. Stöck M. Mitochondrial and nuclear phylogeny of circum-Mediterranean tree frogs from the *Hyla arborea* group / M. Stock, S. Dubey, C. Klütsch, S.N. Litvinchuk, U. Scheidt, N. Perrin // Molecular Phylogenetics and Evolution. – 2008. – 49, – P.1019-1024.



ЗМІСТ

Передмова	3
Загально-географічна характеристика Вінницької області	6
Географічне положення та адміністративно-територіальний устрій	6
Рельєф Вінницької області	7
Поверхневі води Вінниччини	9
Клімат області	11
Домінуючі ландшафти	15
Методи дослідження фауни Вінниччини	21
Видова структура фауни наземних тетрапод Вінниччини	29
Клас Земноводні Amphibia	29
Ряд Хвостаті земноводні Caudata	29
Ряд Безхвості земноводні Anura	31
Клас Плазуни Reptilia	47
Ряд Черепахи Testudines	47
Ряд Лускаті Squamata	48
Клас Птахи Aves	55
Ряд Гагароподібні Gaviiformes	55
Ряд Пірникозоподібні Podicipediformes	57
Ряд Пеліканоподібні Pelecaniformes	62
Ряд Лелекоподібні Ciconiiformes	66
Ряд Гусеподібні Anseriformes	87
Ряд Соколоподібні Falconiformes	111
Ряд Куроподібні Galliformes	139
Ряд Журавлеподібні Gruiformes	143
Ряд Сивкоподібні Charadriiformes	156
Ряд Голубоподібні Columbiformes	186
Ряд Зозулеподібні Cuculiformes	193
Ряд Совоподібні Strigiformes	196
Ряд Дрімлюгоподібні Caprimulgiformes	203
Ряд Серпокрильцеподібні Apodiformes	205
Ряд Сиворакшеподібні Coraciiformes	207
Ряд Одудоподібні Upupiformes	214



Ряд Дятлоподібні Piciformes	217
Ряд Горобцеподібні Passeriformes	226
Клас Ссавці Mammalia	364
Ряд Комахоїдні Lirothyphla	364
Ряд Рукокрилі Chiroptera	370
Ряд Зайцеподібні Lagomorpha	376
Ряд Гризуни Rodentia	378
Ряд Carnivora Хижаки	407
Ряд Парнокопитні Artiodactyla	417
Література	425



Наукове видання

Матвійчук Олександр Анатолійович
Піржал Андрій Борисович
Ремінний Віктор Юрійович

КАДАСТР НАЗЕМНИХ ТЕТРАПОД
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ